

Perheet kouluvalinnan pyörteissä

**Tutkimus turkulaisten perheiden yläkouluvalinnoista ja niiden syistä
eri oppilasalueilla**

Pauliina Riipinen 71090

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Kasvatustieteiden laitos

Toukokuu 2011

TURUN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta / Kasvatustieteiden laitos

RIIPINEN, PAULIINA: Perheet kouluvalinnan pyörteissä.

Tutkimus turkulaisten perheiden yläkouluvalinnoista ja niiden syistä eri oppilasalueilla.

Pro Gradu-tutkielma, 137 s., 21 liites.

Kasvatustiede

Toukokuu 2011

TIIVISTELMÄ

Suomessa on harjoitettu 1990-luvulta lähtien uusliberalistista koulutuspolitiikkaa laissa tapahtuneiden muutosten myötä. Tässä uudessa koulutuspolitiikassa perheet kilpailevat parhaimmista koulupaikoista lapsilleen, ja koulut kilpailevat lahjakkaimmista oppilaista koulumarkkinoilla. Hallintoa on hajautettu siten, että perheille on annettu mahdollisuus valita lapsensa koulu, ja kunnat saavat itse päättää koulutuslinjauksistaan. Kysymys on maamme kansainvälisestä kilpailukyvyistä. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että muutosten myötä suurimpien kaupunkien asuinalueet ovat profiloituneet ”hyvä-” ja ”huono-osaisiin” kaupunkien asuntopolitiikan takia, millä on suora yhteys sosioekonomisesti eritaustaisten perheiden kouluvalintaan. Puhutaankin sekä alueellisesta että sosiaalisesta eriarvoistumisesta.

Tutkimuksessa tarkastellaan yläkoulujen oppilasalueiden sosioekonomisia eroja ja yläkoulujen suosioita yläkouluun siirtyvien lasten kotitaustojen suhteen. Tutkimuksessa selvitetään lisäksi, millaisten perheiden lapset hakevat toisen oppilasalueen yläkouluun ja painotetun opetuksen luokalle sekä tarkastellaan syitä, miksi haetaan toisen oppilasalueen yläkouluun tai mennään oman oppilasalueen yläkouluun. Tutkimusaineistona on 6. luokan oppilaiden huoltajille lukuvuonna 2009–2010 lähetetty postikyselylomake (N = 423). Tutkimusaineistoa analysoidaan khin neliö-testillä, varianssianalyysillä ja logistisella regressioanalyysillä.

Tulosten mukaan näyttäisi siltä, että yläkoulujen oppilasalueet ovat lasten kotitaustojen suhteen hyvin erilaisia Turussa. Korkeakoulututkinnon suorittaneet, ylemmissä sosioekonomisissa asemassa olevat, paremmin tienaavat ja omistusasunnoissa asuvat perheet ovat keskittyneet erityisesti kaupungin etelä- ja pohjoisosaan, kun taas huono-osaisemmat perheet asuvat tiiviisti kaupungin itä- ja keskiosassa. Logistisen regressioanalyysin tulosten mukaan lasten hakemista toisen oppilasalueen yläkouluun lisää voimakkaasti äidin korkeakoulutus ja perheen asuminen torjutun koulun alueella. Toisaalta taas hakeminen hieman vähenee, kun perhe asuu suositun koulun alueella ja isä on pieni- tai keskituloinen. Äidin korkeakoulutus lisää myös voimakkaasti painotetun luokan valitsemista lapselle yläkoulussa, ja isän hyvät tai suuret tulot hieman myös lisäävät painotetun luokan valintaa. Painotetun luokan valintaan koulun suosiotyypillä ei ole vaikutusta. Useimmin perheet hakevat lapselle yläkoulupaikkaa toisen oppilasalueen yläkoulusta koulukohtaisten painotusten ja koulumatkan vuoksi. Toisaalta taas koulumatka vaikuttaa useimmin myös perheiden oman oppilasalueen yläkoulun valintaan. Lapsi menee oman oppilasalueen yläkouluun usein myös ystävien ja koulun hyvän maineen vuoksi.

Avainsanat: Globalisaatio, koulutuspolitiikka, kouluvalintapolitiikka, kouluvalinta, koulun oppilasalue, koulun suosiotyyppi, kouluvalinnan syyt

UNIVERSITY OF TURKU
Faculty of Education / Department of Education

RIIPINEN, PAULIINA: Families in the turmoil of school choice. The study of comprehensive school choices for the 7th grade and the reasons for them in different catchment areas in Turku.

Masters Thesis, 137 p., 21 p. appendices
Science of education
May 2011

SUMMARY

Since the 1990s the neoliberal school policy has been reinforced in Finland due to changes in the legislation. This new policy is based on the idea that each family is competing to find the best possible school for their child and, on the other hand, the schools are competing for the most talented pupils. The administrative power has been divided in order to allow families choose freely which school their child will attend and also schools can decide about their own practises. This neoliberal school policy is meant to elevate Finland's competitiveness on an international scale. However, as a result of the changes caused by this policy, the residential areas in the largest cities have been divided into "privileged" and "underprivileged" areas. The residence policy has a direct connection to the school choices made by families with different socioeconomic backgrounds. This causes both regional and social inequality.

This study examines the socioeconomical differences in the catchment areas and the popularity of comprehensive schools. It also considers the background of the pupils who are about to start their studies in a catchment area other than their own and whether they choose an emphasised class. Furthermore, this study focuses on finding reasons why the pupils choose the other than catchment school or apply for the nearest school. The research data consists of questionnaires (N = 423) that were posted to the parents of 6th grade pupils during the school year of 2009–2010. The data will be analysed by chi-square test, analysis of variance and logistic regression analysis.

According to the results it would seem that the catchment areas are very different based on the backgrounds of the children. In the South and North there is a noticeable concentration of better-educated, higher-rank and higher income families, who often have their own apartment or house. As opposed to this, in the Eastern and Central parts of the City the most families can be described as less privileged. According to the results of a logistic regression analysis, applying for a school outside one's own catchment area is most common if the mother of the family is well-educated and the local school rejected, but much more rare if the father of the family has small or medium income and the local school is popular. Furthermore, it appears that a mother's academic education strongly encourages the parents to choose an emphasised class for their child and also father's good income seems to have a little influence on this. The most common reasons for the families to apply for a school outside their catchment area are the emphases that different schools have and the travel arrangements. The most common reasons for the families to choose the school in their catchment area are the travel arrangements, co-pupils and the good reputation of the school.

Keywords: Globalization, school policy, school choice policy, school choice, school's catchment area, school's popularity, reasons for school choice

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	1
2 KOULUTUSPOLITIIKAN MUUTTUNEET KASVOT	4
2.1. GLOBALISAATION VAIKUTUKSET KOULUTUKSEEN	4
2.2. TASA-ARVOSTA KOULUMARKKINOIDEN KILPAKENTILLE	7
2.3. KOULUTUSPOLITIIKAN KÄÄNNE SUOMESSA	11
3 KOULUVALINNAN POLIITTISET NÄKÖKULMAT	15
3.1. KOULUVALINTAPOLITIIKAN MÄÄRITTELY	15
3.2. PERHEET KOULUMARKKINOILLA	21
3.3. KOULUVALINTASYYT ERI TUTKIMUKSISSA	29
3.4. KOULUT JA KILPAILU	31
4 TURUN KAUPUNGIN KOULUVALINNAT	38
4.1. VALINNAN MAHDOLLISUUDET TURUN KAUPUNGISSA	38
4.2. YLÄKOULUJEN OPPILASALUEET TURUN KAUPUNGISSA	40
4.3. TUTKIMUKSIA TURUN KAUPUNGIN KOULUVALINNASTA	42
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	47
5.1. TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	47
5.2. TUTKIMUSJOUKKO JA TUTKIMUKSEN KULKU	49
5.3. TUTKIMUSMENETELMÄT JA -MUUTTUJAT	50
5.3.1. <i>Postikyselyaineisto</i>	51
5.3.2. <i>Muuttujien luokittelu</i>	57
5.3.3. <i>Tilastolliset analyysimenetelmät</i>	59
6 TULOKSET	62
6.1. AINEISTON KUVAILU	62
6.2. EROT YLÄKOULUJEN OPPILASALUEISSA JA SUOSIOTYYPEISSÄ	67
6.2.1. <i>Lasten kotitaustat eroavat koulujen oppilasalueiden mukaan</i>	68
6.2.2. <i>Koulujen suosiotyypit eroavat isän kokonaistulojen ja perheen asuinmuotojen suhteen</i>	77
6.3. OPPILASALUEELTA ULOS HAKEMINEN JA PAINOTETUN LUOKAN VALINTA YLÄKOULUUN SIIRRYTTÄESSÄ	80
6.3.1. <i>Oppilasalueelta ulos hakee korkeakoulutetun äidin ja torjutun koulun alueella asuva lapsi</i>	81
6.3.2. <i>Painotetun luokan valitsee korkeakoulutetun äidin ja paremmin tienaavan isän lapsi</i>	89
6.4. PERHEIDEN SYYT VALITA YLÄKOULU	94
6.4.1. <i>Oppilasalueen kouluun mennään useimmin sopivan koulumatkan, ystävien ja koulun hyvän maineen vuoksi</i>	95
6.4.2. <i>Toisen oppilasalueen kouluun haetaan yleisimmin painotusten ja koulumatkan vuoksi</i>	101
6.4.3. <i>Äidin ja isän sosiaalisen aseman ja koulun suosiotyyppin yhteys kouluvalintaperusteluihin</i>	104
7 YHTEENVETO JA POHDINTA	109
7.1. KOULUJEN OPPILASALUEILLA ASUVIEN LASTEN KOTITAUSTOJEN ERILAISUUS JA KOULUJEN ERiarvoistuminen	110
7.2. KOULUVALINNAT PÄÄOSIN KESKILUOKAN VALINTOJA?	115
7.3. PAINOTUKSET, KOULUMATKA JA KOULUJEN MAINEET VAHVOINA SYYPERUSTELUISSA	118
LÄHTEET	124
LIITTEET	132
LIITE 1. KYSELYLOMAKE	132
LIITE 2: YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA ASUVIEN 6.-LUOKKALAISTEN HUOLTAJIEN SOSIAALISEN ASEMAN JAKAUTUMINEN TURUSSA (LV. 2009–2010)	136
LIITE 3: KOULUVALINTASYIDEN LUOKITUKSET	140

Taulukot

TAULUKKO 1. SUOMALAISEN KOULUTUSPOLITIIKAN KÄÄNNE 1990-LUVULLA (MUKAILLEN RINNE 2000, 93.).....	13
TAULUKKO 2. POSTIKYSELYYN VASTANNEIDEN OSUUS TULEVAN YLÄKOULUN OPPILAISTA	63
TAULUKKO 3. POSTIKYSELYYN VASTANNEIDEN ÄITIEN JA ISIEN KOULUTUSTASO, SOSIOEKONOMINEN ASEMA JA KOKONAISTULOT VUONNA 2008.....	66
TAULUKKO 4. ÄITIEN JA ISIEN KOULUTUSTASOT YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA	70
TAULUKKO 5. YLEMPIEN TOIMIHENKILÖÄITIEN OSUUS YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA	71
TAULUKKO 6. YLEMPIEN TOIMIHENKILÖISIEN OSUUS YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA.....	72
TAULUKKO 7. ISIEN KOKONAISTULOT YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA	72
TAULUKKO 8. PERHEIDEN ASUINMUODOT YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA.....	73
TAULUKKO 9. PERHEIDEN ASUINTYYPIT YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA	74
TAULUKKO 10. YLÄKOULUJEN OPPILASALUEILLA ASUVIEN LASTEN KOULUTODISTUSTEN KESKIARVOT.....	76
TAULUKKO 11. LASTEN KOULUTODISTUSTEN KESKIARVOT YLÄKOULUJEN SUOSIOTYYPPIEN SUHTEEN.....	80
TAULUKKO 12. ÄIDIN KOULUTUSTASO, SOSIOEKONOMINEN ASEMA JA KOKONAISTULOT OPPILASALUEELTA ULOS HAKEVIEN LASTEN SUHTEEN	82
TAULUKKO 13. ISÄN KOULUTUSTASO, SOSIOEKONOMINEN ASEMA JA KOKONAISTULOT OPPILASALUEELTA ULOS HAKEVIEN SUHTEEN	83
TAULUKKO 14. OPPILASALUEELTA ULOS HAKEVAT YLÄKOULUJEN SUOSIOTYYPPIEN SUHTEEN	83
TAULUKKO 15. SOSIOEKONOMISESTI ERITAUSTAiset ÄIDIT KOULUJEN SUOSIOTYYPEITTÄIN OPPILASALUEELTA ULOS HAKEVIEN LASTEN SUHTEEN	84
TAULUKKO 16. SOSIOEKONOMISESTI ERITAUSTAiset ISÄT KOULUJEN SUOSIOTYYPEITTÄIN OPPILASALUEELTA ULOS HAKEVIEN LASTEN SUHTEEN	85
TAULUKKO 17. LOGISTINEN REGRESSIOMALLI OPPILASALUEELTA ULOS HAKEMISEEN VAIKUTTAVISTA, SEKÄ ÄIDIN JA ISÄN SOSIAALISEEN ASEMAAN ETTÄ KOULUN SUOSIOTYYPPIIN LIITTYVISTÄ, TEKIJÖISTÄ	88
TAULUKKO 18. ÄIDIN KOULUTUSTASO, SOSIOEKONOMINEN ASEMA JA KOKONAISTULOT PAINOTETUN LUOKAN VALITSEVIEN LASTEN SUHTEEN	90
TAULUKKO 19. ISÄN KOULUTUSTASO, SOSIOEKONOMINEN ASEMA JA KOKONAISTULOT PAINOTETUN LUOKAN VALITSEVIEN LASTEN SUHTEEN	90
TAULUKKO 20. PAINOTETUN LUOKAN VALITSEVAT LAPSET ASUINALUEIDEN YLÄKOULUJEN SUOSIOTYYPPIEN SUHTEEN	91
TAULUKKO 21. SOSIOEKONOMISESTI ERITAUSTAiset ÄIDIT KOULUJEN SUOSIOTYYPEITTÄIN PAINOTETUN LUOKAN VALITSEVIEN LASTEN SUHTEEN	92
TAULUKKO 22. SOSIOEKONOMISESTI ERITAUSTAiset ISÄT KOULUJEN SUOSIOTYYPEITTÄIN PAINOTETUN LUOKAN VALITSEVIEN LASTEN SUHTEEN	93
TAULUKKO 23. LOGISTINEN REGRESSIOMALLI PAINOTETUN LUOKAN VALITSEMISEEN VAIKUTTAVISTA, ÄIDIN JA ISÄN SOSIAALISEEN ASEMAAN LIITTYVISTÄ, TEKIJÖISTÄ	94
TAULUKKO 24. OMAN OPPILASALUEEN YLÄKOULUUN MENEMISEN SYYT	96
TAULUKKO 25. MUUN KUIN OMAN OPPILASALUEEN YLÄKOULUUN HAKEMISEN SYYT.....	101
TAULUKKO 26. OPPILASALUEEN KOULUUN MENEMISEN SYYT ÄIDIN JA ISÄN SOSIAALISEN ASEMAN JA YLÄKOULUN SUOSIOTYYPIN SUHTEEN (N = 317).....	106

Kuviot

KUVIO 1. POSTIKYSELYYN VASTANNEET	<u>63</u>
KUVIO 2. YLÄKOULUUN SIIRTYVIEN LASTEN LUKUMÄÄRÄT ASUINALUEIDEN YLÄKOULUJEN SUOSIOTYYPPIEN SUHTEEN POSTIKYSELYAINEISTOSSA.....	<u>65</u>
KUVIO 3. TURUN KAUPUNGIN PERUSOPETUKSEN SUOMENKIELISET KOULUT JA NIIDEN YHTEISTYÖ- JA OPPILASALUEET (KO. YHTEISTYÖ- JA OPPILASALUEJAKO ON OLLUT VOIMASSA TURUN KAUPUNGISSA 31.7.2010 SAAKKA).	<u>69</u>
KUVIO 4. LASTEN KESKIMÄÄRÄINEN KOULUMENESTYS YLÄKOULUITTAIN	<u>75</u>
KUVIO 5. ISIEN KOKONAISTULOT JA PERHEIDEN ASUINMUODOT YLÄKOULUJEN SUOSIOTYYPPIEN SUHTEEN	<u>78</u>
KUVIO 6. LASTEN KESKIMÄÄRÄINEN KOULUMENESTYS YLÄKOULUJEN SUOSIOTYYPPIEN SUHTEEN	<u>79</u>

1 Johdanto

Koulutuksesta on tullut nykypäivänä markkinoiden ja kilpailun logiikalla toimiva kokonaisuus. Maailman kansainvälistymisen ja sitä myöten kulttuuristen ja yhteiskunnallisten muutosten kautta suomalainen koulutuspolitiikka on muuttunut kovalla vauhdilla kohti markkinoiden ideologiaa. (Kivirauma 2001, 74.) Suomessa on muun muassa toteutettu jo 1980-luvulta lähtien kahdessa aallossa uusliberalistista koulutuspolitiikkaa, joka on lähtöisin englantilaisen koulujärjestelmän muutoksista. Englannissa on jo kauan toteutettu markkinavetoista ja sosiaalista eriytymistä lisäävää koulutuspolitiikkaa. (Rinne, Tähtinen & Broberg 2009, 93.) Koulutusmarkkinoilla koulut, oppilaat ja oppilaiden perheet nähdään toistensa kanssa kilpailevina asiakkaina ja kuluttajina. Tämän nähdään johtavan koulujen ja oppilaiden eriarvoistumiseen. Useimmiten yksilöiden välistä kilpailuttamista kannustavan koulutuspolitiikan palkinnot jaetaan ”huipuille”, jotka selviytyvät voittajina koulutusmarkkinoilla. Näiden voittojen myös oletetaan kasautuvan yhä enemmän keskiluokkien ja koulutettujen professioiden jälkeläisille eli koulutusmarkkinoiden voittajille. Tällaista koulutuspolitiikkaa on kritisoitu siitä, että siinä asiakkaat saavat toimia vapaasti valitsijoina, jolloin koulutusvalintojen sosiaalista määrittyneisyyttä ei oteta huomioon. (Kivirauma 2001, 74.)

Kouluvalintapolitiikkaa on toteutettu suomalaisessa peruskoulussa jo kaksikymmentä vuotta (Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos 2011). Kouluvalintapolitiikan toteuttamista on käsitteellistetty koulumarkkinoiksi, joka voidaan erotella ideologiseksi malliksi, hallinnolliseksi malliksi, alueelliseksi malliksi ja empiiriseksi tutkimuskohteeksi (ks. Seppänen 2006, 23–28). Koulutuspolitiikkaan omaksuttujen markkinamekanismien myötä myös suomalainen koulutuspolitiikka on kokenut suuria muutoksia (Seppänen 2003a). Suurimmissa kaupungeissa tapahtuneet muutokset perusopetuksessa, kuten koulupiirijakojen poistuminen, kouluvalintojen osittainen vapauttaminen ja pienimpien koulujen lakkauttaminen, ovat johtaneet koulujen erilaistumiseen ja suurimpien yksiköiden keskittämiseen (Rinne, Tähtinen & Broberg 2009, 92). 1990-luvulla tehdyt muutokset ovat muun muassa muuttaneet hallinnan tapoja julkisella sektorilla ja vieneet yläkoulun valitsemisessa päätäntävaltaa oppilaiden

perheille. Mahdollisuudesta hakea oppilaaksi muuhun kouluun kuin siihen, joka oppivelvolliselle on osoitettu, on muodostunut eräänlainen trendi. (Seppänen 2003a, 175.)

Turun kaupungin kouluvalintapolitiikka näyttää uuden koulutuspolitiikan suuntaviivoja seuraavalta järjestelmältä. Turussa suomenkielisessä opetuksessa olevan oppilaan lähikoulu¹ määräytyy sen oppilasalueen (oppilasaluejako) mukaan, jonka alueella oppilas asuu perheineen. Erityiskoulujen osalta oppilaan lähikoulun rajat kulkevat koko kaupungin alueella. Oppilas pääsee Turussa ilman erillistä hakemusta oman oppilasalueensa kouluun. Oppilas voi hakeutua Turussa myös toisen oppilasalueen kouluun valintansa mukaan. (Kauppila, Kavantola, Kirkkola, Kouki, Mielismäki, Rosengvist & Vehosmaa 2008, 3–4, 5–6.)

Suomessa yhteiskunnallista muutosta koskeva keskustelu on liikkunut globalisoitumisen ja yksilöllistymisen ristiaallokossa. On myös paljon pohdittu hyvinvointivaltion kriisiä. Keskustelut yleensäkin ovat olleet hyvin poliittisia ja skenaariopainotteisia. (Blom 1999, 16.) Koulutuspolitiikan muutokset yhteiskunnallisella tasolla vaikuttavat voimakkaasti jokaisen perheen ja sitä kautta jokaisen oppilaan elämään ja koulunkäyntiin. Koulujen lakkauttamisen ja yhdistämisen myötä pyritään pääsemään mahdollisimman tehokkaisiin kouluyksiköihin, jotka kilpailevat, eriytyvät ja profiloituvat markkinaideologian mukaisesti. Koulutuspolitiikka, joka on perustunut kaikkien osaryhmien tasa-arvoon sosioekonomiseen taustaan tai arvoon katsomatta, on korvautunut nyt yksilöllisiä valintoja korostavalla koulutuspolitiikalla. Koulujen erilaistumisen myötä on nostettu julkisessa keskustelussa esiin myös koulujen pahoinvointi ja erilaistuminen, vaikka maailmanlaajuinen PISA-menestys onkin tuonut positiivista julkisuutta suomalaisille kouluille. Yksilöllisiä valintoja korostava koulutuspolitiikka on herättänyt myös paljon muita vakavia kysymyksiä varsinkin kasvatustieteessä, jonka korkeatasoisella tutkimuksella on vaativa ja merkittävä asema. (Rinne, Tähtinen & Broberg 2009, 92–93.)

¹ Turun kaupungissa (ja Turun perusopetuksen oppaassa) käytetään oman oppilasalueen koulusta nimitystä *lähikoulu*. Lähikoulun synonyymejä ovat kirjallisuudessa *oppilaalle osoitettu koulu* tai *oman oppilasalueen koulu*.

Kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että suomalainen koulu on vieläkin hyvin tasa-arvoinen ja tehokas. Suomessa on näin ollen vielä ainakin pystytty välttämään koulujen jakautumista hyvä- ja huono-osaisiin. Suomalaisen peruskoulun tasa-arvoisuus näkyy varsinkin siinä, että koulun sosiaalinen status ei ole yhteydessä oppilaiden suoritustasoon. (Väljörvi 2007, 362.) Tutkimuksissa on esitetty kuitenkin koulujen jakaantumista erittäin suosittuihin ja erittäin torjuttuihin Suomen suurimmissa kaupungeissa.

Tämä tutkimus on osa Suomen akatemian rahoittamaa tutkimushanketta *Vanhemmat ja kouluvalinta. Perheiden koulutusstrategiat, eriarvoistuminen ja paikalliset koulupolitiikat suomalaisessa peruskoulussa* (VAKOVA). Nelivuotisen VAKOVA – tutkimushankkeen kohteena on vanhempien koulutusstrategioiden ja kunnallisen koulupolitiikan välinen suhde sellaisena kuin se ilmenee peruskoulun ala- ja yläkoulun välillä tapahtuvissa kouluvalinnoissa. Tutkimushanke on Helsingin ja Turun yliopistojen yhteistyöprojekti ja se pureutuu empiirisesti koulumarkkinaideologialla toimivaan koulutuspolitiikkaan ja paikallisiin koulumarkkinoihin. Erityisesti siinä selvitetään perheiden tekemiä koulutusvalintoja oppilaan siirtyessä alakoulusta yläkouluun. (Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos 2011.)

Tutkimus etenee niin, että johdannon jälkeen perehdytään kolmen luvun verran tutkimuksen teoriataustaan. Teoriataustassa tarkastellaan ensiksi kansainvälisyyden tuomia tuulia suomalaiseen koulutuspolitiikkaan ja tämän kautta suomalaiseen kouluvalintapolitiikkaan sekä lopuksi esitetään Turun kaupungin harjoittamaa kouluvalintaa lähemmin. Viidennessä luvussa esitellään tutkimusongelmat, käsitellään tutkimuksen teon kulkua ja aineiston menettely- ja analyysitapoja. Kuudennessa luvussa esitetään tutkimuksen tärkeimmät tulokset ja seitsemännessä luvussa esitetään keskeisempiä tutkimustuloksia ja pohditaan niiden vastaavuuksia tutkimuksen teoriataustaan.

2 Koulutuspolitiikan muuttuneet kasvot

Ajassa, jossa elämme, ja sen murroksessa ei ole vain yksittäisiä piirtyneitä kasvoja. Kasvot esiintyvät niin kansainvälisesti ja kansallisesti kuin yksilönkin arkielämässä. Kasvot näkyvät suoraan pintarakenteissa, kuten esimerkiksi Euroopan Unionin synty yhtenä talouskoalitioden synnyn osana tai syvärakenteissa, joissa sijaitsevat yksilön arvot, elämäkatsomukset, maailmankuvat ja elämäntyylit. Nämä rakenteet ovat ravisteltavina suurten muutosten aikana. Katsottiin maailman muutosta mistä tahansa näkökulmasta ja kasvoista käsin, koulutus on yhtenä tärkeimpänä yhteiskunnallisen toiminnan osana tekemisissä ihmisen henkisen kehityksen ja oppimisen kanssa sekä nykyisyydessä että tulevaisuudessa. (Hirvi 1996, 17–18.)

2.1. Globalisaation vaikutukset koulutukseen

Globalisaatio eli kansainvälisyys merkitsee sitä, että politiikan pelikenttä on avoin eikä sitä kahlitse valtioiden rajat. Globalisaatio on kansoja ja valtioita yhdistävä tekijä ja prosessi maailmassa. (Jauhiainen, Rinne & Tähtinen 2001, 10.) Globalisoituminen merkitsee ennen kaikkea sitä, että talous toimii reaaliajassa maailmassa. Kansallisvaltiot eivät enää muodosta talouden tai työvoiman käytön perusyksikköjä, vaan keskiöön nousevat monikansalliset verkostot. (Blom 1999, 15.) Globalisaation tavoitteena on sitoa kansalliset valtiot niin poliittisesti kuin kulttuurisestikin yhteen (Ball 2001, 23). Globaalisuus nähdään taloudellisena integraationa, mikä tuo esiin vapaan kaupankäynnin ja säännöstelyn minimoinnin globaaleilla markkinoilla. Kansainvälisyys korostaa globaalia rauhaa ja hyvinvointia kansainvälisten rakenteiden kehityksessä. (Jones 1998, 143.) Tärkeintä kuitenkin on se, miten yksittäiset kansalliset valtiot pystyvät säilyttämään oman kapasiteettinsa ohjata ja hallita kansaansa sekä talouttaan tässä yhdentävässä maailmantaloudessa (Ball 2001, 23).

Kyseessä on siis maailmankulttuurin etenevä yhtenäistyminen, glocalisaatio, jossa globaali ja lokaali (maailmanlaajuinen ja paikallinen) yhdistyvät kulttuuristen tyylien sekoittuessa syvästi toisiinsa. Tällaisessa tilanteessa kansalliset koulutusjärjestelmät eivät pysty toimimaan kansallisten kulttuurien ja identiteettien synnyttäjinä ja

ylläpitäjinä. Hallitukset kadottavat globaalissa maailmassa otteensa koulutuksesta ja globaalit säännöt ottavat haltuunsa paikalliset normit ja pyrkimykset. Tässä uudessa koulutuspolitiikassa on oikeastaan kyse uuden kulttuurin ilmentymisestä ja sen uusien arvo- ja moraaliympäristöjen luomisesta. (Jauhiainen, Rinne & Tähtinen 2001, 9–10, 13.) Koulutuksen uudelleenjärjestelyt eivät ole enää ymmärrettävissä kansallisen koulutuspolitiikan kentillä, vaan voimakkaasti osana globaalia maailmaa (Rinne 2002, 96). Lähitulevaisuuden haasteeksi varsinkin Turussa on muodostunut globaaliuden ja paikallisuuden yhteensovittaminen (Kivinen, Ahola, Hedman, Kaipainen & Silvennoinen 2001, 5).

Globalisaation yhteydessä usein puhutaan kapitalistisessa talousjärjestelmässä tapahtuneista rajuista muutoksista, joiden myötä muun muassa yritysmaailmassa johtamisjärjestelmät ovat tulleet joustavammiksi, valtaa on hajautettu ja on syntynyt erilaisia verkostollisia yhteenliittymiä. Lisäksi työväenliikkeen ja ammattiyhdistysten vaikutusvalta on pienentynyt, naiset ovat siirtyneet työmarkkinoille ja työsuhteet ovat yksilöllistyneet ja eriytyneet. Globalisaation termiä on käytetty kuvaamaan ja selittämään lukuisia asioita, kuten julkisen sektorin supistamista, valuutansiirtoja, työ sopimusten muuttuneita muotoja tai esimerkiksi laskevia palkkoja. Monet miettivät, onko globalisaation termi kokenut inflaation siitä syystä, että sitä käytetään liikaa. (Rinne 2002, 94.)

Kansainvälistyminen tuo kuitenkin koulutukseen omat haasteensa ja paineensa. Koulutuspoliittisesti kyse on kilpailukyvystä, joka on enemmän mahdollisuus kuin uhka. Koulutuspolitiikka on EU:ssa jätetty kansallisen päätöksenteon piiriin, vaikka koulutuksen kehittämisen edellytyksiin vaikuttavatkin suurelta osin taloudellisen toiminta-alueen yhdentyminen ja yhteisten työmarkkinoiden muodostuminen, toisin sanoen, päätämme koulutuspoliittisista asioista kansallisesti, mutta otamme huomioon päätöksenteossa kansainvälisen kehityksen. (Hirvi 1996, 14.) Globalisaatiolla on myös muita ulottuvuuksia kuin kansakuntien talousjärjestelmien nivominen yhteen. Kansainvälistä mainetta voidaan hankkia myös taktiikoilla, joilla sosiaali- ja julkisten menojen kasvua voidaan rajoittaa. Tähän on pyrittykin 1980-luvulla alkaneen julkisen sektorin hallinnan muutoksella, jossa julkisen sektorin kasvu pysäytetään tai

supistetaan. Periaatteena on ollut, että julkisten organisaatioiden on oikeutettava julkinen rahoituksensa näyttämällä aikaansaannoksiaan. (Julkunen 2001, 51, 97–98.)

Greenin (2006) mukaan koulutus on kokenut paljon muutoksia viimeisten vuosikymmenien aikana. Luonnolliseen oppimisprosessiin ovat vaikuttaneet sekä taloudellinen kansainvälistyminen että tiedon vallankumous. Globalisoituneet kansakunnat ovat toisaalta menneet niin pitkälle kulttuurisessa jakaantumisessa, että vanhat koulutukselliset tavoitteet ovat tulleet toimimattomiksi. Koulutus ei oikeastaan pysy enää kontrollissa eikä sitä pystytä pitämään kontrolloituna nykyaikana. (Green 2006, 193.) Koulutuksesta tulee standardoitua ja yksilöllistettyä koulutustavaraa globaaleilla maailmanmarkkinoilla samaan aikaan kun kansallisvaltiot menettävät arvoaan ja jäävät näkymättömiin (Rinne 2002, 96). Koulutusjärjestelmät halutaan standardoida ja yhtenäistää virtuaalisilla oppimisyhteisöillä sekä kansalliset koulutustavoitteet liittää taloudellisen kilpailun alle. Nämä laajat koulutusmuutokset mahdollistavat muun muassa opiskelijoiden ja yritysten henkilökunnan liikkuvuuden maitten välillä ja kansainvälisen tiedonvaihdon satelliittien kautta, toisin sanoen, koulutus ei ole enää ajasta ja paikasta riippuvainen. Koulutuksesta on myös tullut hyvin jakava tekijä eri yhteisöjen ihmisten välillä. Se on johtanut monien valtioiden ja maanosien väliseen eriarvoisuuteen, jossa toisilla mailla on mahdollisuus osallistua kyseiseen koulutusreformiin ja toisilla ei ole varaa ottaa osaa muutokseen. (Green 2006, 194.)

Polarisaatiokehitys ja tasa-arvovaatimusten välinen ristiriita luo koulutusjärjestelmälle tehottomuutta taloudellisen kasvun vauhdittajana. Polarisaatiolla tarkoitetaan kvalifikaatiovaatimusten kahtiajakoisuutta eli joissain maissa pärjätään ilman koulutusta työtehtävissä, kun taas joissain esimerkiksi huipputeknologiaa valmistavissa maissa vaaditaan pitkälle koulutettua ja eriytynyttä työvoimaa. Tasa-arvon nimissä koulutuksen laajentaminen ja uudistaminen olisi tästä syystä turhaa, koska se olisi enemmänkin kilpailukykyä laskeva tekijä. Seurauksena yleensä esiintyy rakenteellista työttömyyttä, jota nähdään eniten nuorten ikäluokkien parissa. (Lehtisalo & Raivola 1992, 43–44.)

Kansainvälisestä kilpailusta ja kansainvälistymisestä on siis seurauksena ollut eriarvoistumisen kasvu. Jotta eriarvoisuutta voidaan pyrkiä vähentämään tulevaisuudessa, pitää ensin tunnistaa eriarvoisuus tekijänä ja tämän jälkeen pyrkiä vähentämään sitä. (Vanttaja 2008, 294.) Erityisesti julkisten resurssien pienentyminen ja sosiaaliset vaikeudet ovat tuoneet ongelmia sosiaaliturvan ja julkisten palveluiden kohdentamiseen huono-osaisille tai pienituloisille. Köyhyys ja syrjäytyminen ovat arkipäivää nyky-yhteiskunnassa. (Julkunen 2001, 227.)

2.2. Tasa-arvosta koulumarkkinoiden kilpakentille

Koulutuspolitiikan yksi tärkein tavoite on ollut kautta aikain ratkaista yhteiskunnan taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia. Koulutuksen päämääränä on ollut yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Koulutuspolitiikan taustalla ovat ajan yleiset arvo- ja arvostusjärjestelmät, siinä ilmenevät aina kunkin aikakauden omat tulkinnat ja sen toteuttamisen välineenä toimii opetussuunnitelma. Erilaisten lähtökohtien takia eri puolilla maailmaa on muodostunut erilaisia hyvinvoinnin malleja: pohjoismainen hyvinvointivaltio, joka järjestelmänä antaa valtiolle hyvin suuren vastuun kansalaisten hyvinvoinnista; angloamerikkalainen malli, jossa perheellä on suuri vastuu omasta sosiaaliturvastaan vakuutusjärjestelmän avulla sekä mannermainen hyvinvointimalli, joka perustuu työsuhteen kautta saatavaan sosiaaliturvaan. Suomessa on panostettu hyvin laajamittaisesti 1900-luvun jälkipuoliskolla pohjoismaisen mallin mukaiseen hyvinvointiin. Sosiaaliturvan lisääminen 1960-luvulla ja peruskoulu-uudistus 1970-luvulla ovat edesauttaneet Suomen kehittymistä hyvinvointivaltioksi, jossa kaikilla kansalaisilla on yhtenäinen perusturva ja hallinto on valtakunnallisiin normeihin perustuva. Melko pian peruskoulu-uudistuksen jälkeen kuitenkin eurooppalainen virtaus on tuonut Suomeen uusia tuulia, jotka korostavat yksilöllisyyttä ja alueellisuutta, valintaa ja vapautta. (Leppävuori 1999, 22–23, 28–29.) Uusliberalistinen suuntaus on nyky muodossaan juuri angloamerikkalaiseen hyvinvointivaltioon liittyvä talousoppi, joka ylettyy toimimaan sekä koulutuksen että muiden yhteiskuntaelämän kentillä (Rinne 2002, 102).

Koulutus on poliittinen käsite, ja kun koulutusta ajatellaan politiikan kannalta, on koulutusmahdollisuuksia aina niukasti tarjolla. Koulutusniukkuutta jaettaessa valtaa käytetään kansalaisia erottelevasti. Valta määritellään yleensä suhteeksi vallankäyttäjän ja valtaobjektin välillä. Poliitiikka täytyy ymmärtää aina tästä syystä ryhmien välisen vuorovaikutuksen kautta. Koulutuspolitiikka muodostuu koulutuksen eturyhmistä, näiden vallasta koulutuspelissä ja eturyhmien välisestä vuorovaikutuksesta. Ryhmien välisessä vuorovaikutuksessa on aina kaksi puolta: niitä, joilla on valtaa, ja niitä, joilla ei ole. Poliitiikka ei ole ainoastaan vallankäyttöä korostavaa politiikkaa, vaan se on yleensä myös toiminnan ja tekemisen politiikkaa. Koulutusniukkuutta jaettaessa on myös täten päätettävä, kuka niukkuutta saa jakaa ja missä sitä jaetaan. (Lehtisalo & Raivola 1992, 28–30.)

Suomessa ja muissa pohjoismaissa on pitkään jo harjoitettu omanlaista autonomista politiikkaa muuhun maailmaan verrattuna. Pohjoismaissa on arvostettu itsenäisyyttä, työssäkäyntiä ja keskinäistä solidaarisuutta vuosikymmenien ajan. Suomen koulutuspolitiikka on siis kiinnitetty pohjoismaiseen hyvinvointivaltion malliin, joka korostaa tasa-arvoisia kouluttautumismahdollisuuksia jokaiselle kansalaiselle. (Jauhiainen, Rinne & Tähtinen 2001, 11.) Suomalaisessa koulutuspolitiikassa on myös uskottu vahvasti siihen, että esimerkiksi ammattitaito voidaan omaksua lopullisesti koulussa. Koulutuspolitiikan keskeinen päämäärä on ollut 1960-luvulta asti pyrkimys tasa-arvoon ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen. (Lehtisalo & Raivola 1992, 41, 59.) Pohjoismaisen hyvinvointivaltion malli on muuttunut voimakkaasti viimeisten vuosikymmenien aikana. Ensinnäkin muodollisen koulutuksen vaatimukset ovat muuttuneet määrällisesti. Toiseksi koulutus vaikuttaa työmarkkinoihin negatiivisella tavalla, esimerkiksi keskimääräinen koulutustaso ja koulutuksen ”nollataso” on noussut voimakkaasti. Kolmanneksi muodollisen koulutuksen hyvät vaikutukset, kuten vaikutukset työnsaantiin ja suuremman palkan saamiseen, ovat vähentyneet. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi toisen asteen koulutuksella ei ole enää nykypäivänä samankaltaista arvoa kuin sillä on ollut ennen. (Lindblad 2001, 58.)

Koulutuksellinen tasa-arvo on Suomessa vuosien saatossa kokenut monta käännteentekevää muutosta. Kansakoulun perustaminen 1800-luvun lopulla kuvaa

koulutuskäsitysten ensimmäistä muutosta. Tässä vaiheessa kansallisuuden merkitys on ollut huimaa ja kansakoulu on ollut osa kansakunnan rakentamisen vaihetta, jossa kasvatetaan tietoisia talonpoikia. Toisessa vaiheessa, joka sijoittuu 1900-luvun alkupuolelle, oppivelvollisuus säädetään. Oppivelvollisuuden säätäminen on tehnyt kansakoulun käynnin säännölliseksi ja ennen kaikkea yleiseksi. Kansakoulun on odotettu eheyttävän kansan tässä vaiheessa. Kolmas suuri muutos koulutuskäsityksissä liittyy yhdeksänvuotisen yhteisen peruskoulun säätämiseen ja perustamiseen 1960-luvulla. Poliittiseksi tavoitteeksi on määritelty yhteiskunnallinen tasa-arvo, jonka tehtävänä on ollut erityisesti tasoittaa asuinpaikasta ja vanhempien taustasta johtuvia sivistyseroja. Viimeisin vaihe on noussut 1990-luvun muutoksista, joiden aikana koulua on sovitettu uusien keskiluokkien tarpeisiin ja kansainvälisiin uusoikeistolaisiin taloudellisiin vaatimuksiin. Päämääräksi on muodostunut yksilöiden välinen kilpailu, jota tasa-arvon tavoittelu ei saa rajoittaa. Mukaan kuvioihin on tullut tällöin vapaa koulunvalinta ja koulujen autonomia. Poliittiset päättäjät ovat joutuneet miettimään paljon, kannattaako pitää kiinni yhteisestä koulusta vai luoda koulu, joka perustuu kilpailuun. (Ahonen 2003, 11–12.)

Kunkin ajan koulutuspolitiikan toimijoihin ovat vaikuttaneet voimakkaasti yhteiskunnan sisäiset vastakohtaisuudet. Kansakoulun perustamisen aikoihin vastakkain ovat olleet säätyläiset ja rahvas, kun taas oppivelvollisuuden säätämisen aikoihin ovat olleet rikkaat tiheään asutuilla alueilla ja köyhät haja-asutusalueilla, joilla on tyydytty supistettuun opetukseen. Peruskoulun perustamisen aikoihin ovat taistelleet kaupunkilaiset ja maalaiset siten, että maalaiset ovat vieroksuneet kaupunkilaisten tarpeita ajavia koulunuudistajia. Asuinpaikka ja perhetausta ovat olleet samaan aikaan merkittäviä vaikuttajia korkeampaan koulutukseen pääsyyn. Uusimman koulutusmuutoksen aikoihin keskiluokat ovat tuoneet itseään esille verrattuna syrjäytymisen uhan alla oleviin pudokkaisiin. Valtaa tällä hetkellä pitävät keskiluokat. (Ahonen 2003, 202–203.)

Suomen strategiseksi kohtalonkysymykseksi tulevaisuudessa on määritelty koulutus. Suomalaiset ja pohjoismaalaiset vastaavat kilpailuun juuri koulutuksella. Suomi on päättänyt menestyä isoilla kilpailukentillä hyvän koulutuksen avulla. (Hirvi 1996, 20). Toisaalta taas koulutuksesta tulee näin ollen enemmän taloudellisen kilpailukyvyyn

ehdoilla toimiva kokonaisuus, jonka kulttuurinen ilmapiiri on ilmaistu vain taloustieteen näkökulmista ja termeistä käsin. Käsitteet, kuten ”oppiva yhteiskunta” ja ”tietoon perustuva talous”, symbolisoivat koulutus- ja kasvatustalouden yhtenäistä politiikkaa. (Ball 2001, 22.)

Koulutus on tässä pohjoismaisessa hyvinvointivaltion mallissa muutoksen alla ja yleensä puhutaankin ”koulutuksen uudelleenrakenteistumisesta” (restructuring). Koulutuksen uudelleenrakenteistumista voidaan pitää osana myöhäismoderniin yhteiskuntaan siirtymisenä, koska se on hyvin riippuvainen yhteiskunnallis-historiallisista muutoksista ja se tuottaa sellaisia käytäntöjä, joista on hyötyä yhteiskunnallisten muutosten vahvistumisessa. Koulutuksen uudelleenrakenteistumisessa on siis kyse siitä, että saadaan aikaan sellaisia kouluja, jotka ovat valmiita ottamaan vastaan määräävän vallan tavoitteet ja tulosvaatimukset sekä myös kääntämään katseet herkemmin vanhempien ja oppilaiden vaikutusvallan lisäämiselle. (Lindblad 2001, 59–60.) Kaikki koulutuksen uudistukset ja käytännöt sijoitetaan tämän hyvinvointivaltiomallin pohjalle. Hyvinvointivaltiomalli on saavuttanut huippunsa 1970-luvun loppupuolella (9-vuotisen peruskoulujärjestelmän luominen), ja sittemmin sitä on purettu 1990-luvun alussa yrityksin luoda koulutusmarkkinoita. (Lindblad 2001, 60.) Hyvinvointia on pyritty lisäämään 1970-luvulla peruskoulujärjestelmän käyttöönotolla, jonka keskeisinä arvoina ovat olleet universaali hyvä, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo. Länsimaissa kuitenkin jo 1970-luvulta lähtien on harjoitettu koulutuspolitiikkaa, jonka keskeisinä arvoina ovat olleet yksilöllisyys, valinta-oikeus ja vapaus. Aikakautta voidaan kutsua vapauden valtakunnaksi, jossa on kyse vapauden ja tasa-arvon kamppailusta. (Leppävuori 1999, 23–25.)

Suomen politiikka on nykyään liitetty markkinatalouden kiemuroihin, keskitettyjä hallintorakenteita on purettu ja valtaa siirretty julkiselle sektorille eli kuntien ja koulujen tasoille. Markkinavoimien myötä koulutuspolitiikka on saanut osakseen suuria muutoksia. Koulutuspolitiikassa on siirrytty yhtenäiskoulujärjestelmästä kohti eriytyvää koulutuspolitiikkaa sekä lahjakkaiden oppilaiden tukemisen näkökantoja. (Jauhiainen, Rinne & Tähtinen 2001, 11.) Uuden koulutuspolitiikan trendinä on siis ollut yhteisen

koulun korvaaminen instituutiolla, joka kohtelisi opiskelijoita erotellen, yrittäen tuottaa ja sijoittaa markkinoille mahdollisimman paljon erilaista tieto- ja osaamis pääomaa (Ahonen 2001, 157). Uudessa kansainvälisessä koulutuspolitiikassa on kyse juuri markkinoista, valinnanvapaudesta, yksilöllisyydestä, kilpailusta, joustavuudesta, omaehtoisuudesta ja yrittämisestä, ja se on olennainen osa globaali kehitystä (Rinne 2002, 102).

2.3. Koulutuspolitiikan käänne Suomessa

Aiempien vuosien koulutuspolitiikan tehtävät ovat sijoittuneet inhimillisen pääoman piiriin, ja ne on pyritty kohdentamaan kaikkiin kansakunnan jäseniin. Pitkä yhtenäinen koulutus ajatuksineen tasa-arvosta on jätetty taakse ja tilanne on muuttunut. (Kivirauma 2001, 73.) Vielä 1980-luvulla on harjoitettu Suomessa koulukeskeistä politiikkaa, kun taas 1990-luvulla Suomi on avautunut harjoittamaan koulutuskeskeistä politiikkaa (Lehtisalo & Raivola 1992, 32). Suomi on noussut 1990-luvun alun syvästä lamasta, liittynyt Euroopan Unioniin ja seurannut Neuvostoliiton romahtamista. Näiden asioiden kautta Suomi on omaksumassa globalisoituvan maailman läntisiä koulutuspoliittisia linjauksia. (Rinne 2002, 108.)

Koulutuspolitiikan tehtäviin kuuluvat nykyään ”erinomaisuuden tavoittelu” ja ”markkinoiden logiikka”. Erinomaisuuden tavoitteluun on herätty Suomessa kiristyneen kansainvälisen kilpailun myötä, mikä vaatii lisäpanostusta lahjakkaiden kouluttamiseen; nyt panostetaan huippuoppilaisiin. (Kivirauma 2001, 73–74.) Lahjakkuusreservistä on puhuttu Suomessa jo 1960-luvulla, kun senhetkisen hallituksen osapuolet ovat osoittaneet, että oppikouluttamattomilla takamailla on piilossa lahjakkaiden lasten reservi. Jo tällöin on huomattu, että koulutuksella luodaan talouden kasvulle inhimillistä pääomaa. (Ahonen 2003, 135–136.) Panostamalla huippuoppilaisiin (Kivirauma 2001) ja koulutuksen uudelleenrakenteistamiseen (Lindblad 2001) Suomi aikoo menestyä kansainvälisessä kilpailussa ja taloudessa. Panostuksia tehdään voimakkaasti laatuun ja huippuosaamiseen. Kysymys on ennen kaikkea kansainvälisten koulutusideologioiden soveltamisesta suomalaisen kontekstiin. (Kivirauma 2001, 73–74, 76–77, 87.)

Suomessa onkin toteutettu jo 1980-luvulta asti uusliberalistista koulutuspolitiikkaa seuraten kansainvälisiä suuntia, erityisesti brittiläisen koulutusjärjestelmän suuntaviivoja. Geoff Whitty (2009), joka on toiminut muun muassa brittihallinnon koulutuspoliittisena neuvonantajana, on korostanut Kasvatustieteen päivillä Turussa pitämässä puheessaan, että suomalaisten ei kannata ottaa yksityiskohtaisesti mallia brittiläisestä koulumarkkina-ajattelusta, koska myös englantilaisella koulutusjärjestelmällä on kehitettävää markkinavetoisuudessa ja sosiaalisen eriytymisen vähentämisessä. Näin ollen myös brittiläisen koulutusjärjestelmän tulisi ottaa mallia pohjoismaisesta koulutusjärjestelmästä. (Rinne, Tähtinen & Broberg 2009, 93.)

Rinne & Nuutero (2001) esittelevät koulutuspolitiikan murrosta käsittelevässä artikkelissaan Alvin Tofflerin (1980) aaltokäsitteen, joka pitää sisällään ensimmäisen, toisen ja kolmannen aallon. Aaltokäsite liittyy läheisesti koulutuspolitiikassa tapahtuneisiin muutoksiin. Ensimmäisen aallon aikana perusopetusta on tarjottu alemmille väestöryhmille, minkä tarkoituksena on ollut osoittaa työväestölle sen ennalta määrätty paikka yhteiskunnassa. Peruskoulutuksen tarkoituksena on täten lujittaa vallitsevia sosiaalisia jakoja. Toisen aallon aikaan koulutuksessa on nostettu etusijalle ikä, soveltuvuus ja kyvykkyys, jotka tarjoavat kaikille mahdollisuuden päästä koulutukseen näiden tekijöiden mukaisesti. Näihin aikoihin ihmisten koulutusuria ovat määrittäneet voimakkaasti meriitit ja saavutukset. Toisesta aallosta puhutaankin usein meritokraattisena koulutusideologiana. Kolmannen aallon ilmestyessä kuvaan on alkanut toisen aallon meritokraattinen koulutusideologia rapistua. (Rinne & Nuutero 2001, 90–91.) Suomessa kuitenkin ei meritokratia ole poistunut kokonaan kolmannen aallon tullessa esiin, vaan se on sekoittunut siihen tuoden esille yksilön ja erityisesti perheen ja vanhemmat (Rinne 2002, 105). Syynä kolmannen aallon ilmestymiseen ovat muun muassa meritokraattisen koulutusideologian reiluuden arviointi, 1990-luvun alun taloudellinen lama ja laaja nuorisotyöttömyys. Kolmas aalto merkitsee siirtymistä koulutuspoliittisessa päätöksenteossa vanhempainvallan ideologiaan (parentocracy), joka tarkoittaa lapsen koulutuksen riippuvuutta vanhemman toiveista ja hyvinvoinnista enemmän kuin oppilaiden omista kyvykkyyksistä ja osaamisesta. Kolmas aalto korostaa voimakkaasti valtion sulkemista ulkopuolelle päätöksenteossa ja markkinavoimien tuomista sisäpuolelle. (Rinne & Nuutero 2001, 91.)

Suomessa on pyritty omaksumaan ja sisällyttämään omaan koulutuspoliittiseen näkökulmaan kehityspiirteitä ja perusteluita, joita niin sanottu kolmas aalto on tuonut esille. Nykyisin puhutaan oikeistolaisesta poliittisesta ilmapiiristä ja uusliberalistisesta (neo-liberalism) koulutuspolitiikasta. Toisen aallon meritokraattisen ideologian pettymykset ovat tuoneet kolmannen aallon vanhempainvallan ideologian mukaan koulutuspolitiikkaan. (Rinne 2001, 93.) Suomen koulutuspolitiikassa voidaan sanoa tapahtuneen oikeistoliberalistinen käänne, jolla on pohjanaan uusien keskiluokkien nousu, jotka odottavat koululta enemmän yksilöllisiä itsensä kehittämisen mahdollisuuksia kuin yhteistä sivistystä (Ahonen 2003, 159, 185).

Taulukossa 1 on esitetty Rinteen (2001) luonnosteleva siirtymä pohjoismaisesta sosiaalidemokraattisesta hyvinvointivaltion mallista 1990-luvun uuteen uusliberalistisen hyvinvointivaltion malliin.

Taulukko 1. Suomalaisen koulutuspolitiikan käänne 1990-luvulla (mukailen Rinne 2000, 93.)

Entinen pohjoismainen sosiaalidemokraattinen malli									
Koulutuksellinen ja yhteiskunnallinen tasa-arvo	Yhteinen koulutusjärjestelmä	Keskittetty valtiollinen sääntely	Yhtenäiset opetus-suunnitelmat	Asiantuntijavalta opettajilla ja viranomaisilla	Koulutus on julkinen monopoli	Koulutus julkisesti rahoitettua	Koulutuksen autonomia suurta	Byrokraattinen hallinto	Kohdennettu etukäteis-rahoitus
↓									
1990-luvun uusi uusliberalistinen malli									
Yksilöiden ja koulujen kilpailu	Koulutusjärjestelmän diversifikaatio ja kerrostuminen	Alueellinen ja koulukohdittainen päätösvalta kasvaa	Eriytyvät opetus-suunnitelmat	Asiakkaiden päätösvalta kasvaa, parental choice vahvistuu	Hieman yksityistä kilpailua	Yksityinen rahoitus mukaan koulutukseen	Koulutuksen tuloksellisuuden arviointi	Hallinto managerialisoituu	Slumbudget-rahoitus

Uusliberalismi tarjoaa kansalaisille kolme roolia: yrittäjä, asiakas ja kuluttaja. Sen toiminnan taustalla on tehokkuuden painottaminen kaikessa koulutuksessa ja elämässä. Koulutus on sen avainasemassa, koska se tuottaa kansainvälisen kilpailukyvyyn ja kansallisen rikastumisen. Muutos sosiaalidemokraattisesta mallista uusliberalistiseen

malliin on ollut voimakasta ja nopeaa. (Hilpelä 2001, 140–141.) Oikeistoliberalistisessa koulutusajattelussa on kaksi ulottuvuutta: hallinnollinen ulottuvuus ja sivistyksellinen ulottuvuus. Hallinnollinen käsitys pohjautuu epäilykseen, että julkinen sektori toimii tehottomasti ja tuhlaa rahaa. Julkinen sektori on alistettu markkinavoimille eli kilpailulle (new public management, NPM). Osa julkista sektoria on yksityistetty ja on otettu mukaan kaupallisia palveluita parantamaan julkisten laitosten tuloksia. Sivistyksellisen käsityksen mukaan välineellinen sivistys palvelee taloudellista kasvua ja kilpailukykyä, ja koulu kuuluu näiden kilpailukykypalveluiden joukkoon. Tästä näkökulmasta laaja universaali kansansivistys on tuhlausta, koska tarkoituksenmukaisempaa on varojen sijoittaminen lahjakkaisiin ja erityisosaamista tavoitteleviin oppilaisiin. (Ahonen 2003, 167.)

Kuten taulukossa 1 on luonnosteltu koulutuspolitiikan suurta muutosta ja kolmannen aallon vaikutusta, uusliberalistisen koulutuspolitiikan ohjelma on saanut aikaan monia muutoksia. Tässä uudessa ohjelmassa ja mallissa ensinnäkin vanhemmilla on oikeus vapaaseen kouluvalintaan. Toiseksi kouluja kilpailutetaan, kerrostutetaan, profiloidaan ja niiden imagoa markkinoidaan. Kolmanneksi koululainsäädäntöä ja etukäteissäätelyä löysätään ja kouluja yrityistetään. Lisäksi opetussuunnitelmia hajautetaan, koulujen päätösvaltaa lisätään sisältöasioissa, markkinavetoisuuden ajattelua korostetaan, rahoituksessa siirrytään könttäbudjettiin, tulosvastuullisuuteen pyritään, laatukouluja palkitaan, kouluille ja opettajille pystytetään jatkuvat arviointijärjestelmät pyrkien julkiseen arviointiin, hyväksytään lahjakkaat ja kyvykkäät erikoiskoulut, ulkopuolista ja vanhempien rahoitusta lisätään sekä määrärahoja ja julkisia koulutusinvestointeja karsitaan. (Rinne 2001, 94–95.)

Koulutuspoliittisilla muutoksilla on kuitenkin myös negatiivisia seurauksia, jotka tulevat usein esiin vasta vuosien päästä. Uusliberalistisen koulutuspolitiikan myötä pohjoismaissa ajaudutaan varmasti laajoihin yhteiskunnan rakenteellisiin muutoksiin taloudellisen, kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman jaoissa. Laajoihin ongelmiin ovat syynä muun muassa uusi eriytyminen (segregaatio), koveneva kilpailu sekä eriytyvät koulutus- ja elämänurat. Kaiken kaikkiaan uusi koulutuspoliittinen järjestys tulee panostamaan yksilöllisyyteen ja lahjakkuuteen kaatamalla aiemman koulutuksellisen

tasa-arvon ideologian. (Rinne & Nuutero 2001, 94.) Näytteitä kasvavasta sosiaalisesta ja taloudellisesta eriarvoisuudesta väestön osalta on saatu muun muassa Uudesta-Seelannista, jossa eriarvoisuus on johtanut paremmin ja huonommin selviytyvän väestön väliseen koulutukselliseen kuiluun (Gordon 2003, 17). Koulutus on nykyään yhteiskunnallisista asemista käytävän taistelun kenttä riippumatta siitä, mitä koulu-uudistajat tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden ideologian aikana ovat tarkoittaneet. Koulutuksesta on tullut yhteiskunnan valintamekanismi, jossa kunakin aikana erilaiset suotuisat ominaisuudet palkitaan. Poliittiset päättäjät ovat pyrkineet tekemään valinnasta mahdollisimman oikeudenmukaisen, mutta se on kuitenkin samalla vallanpitäjille tarkoituksenmukainen. (Ahonen 2003, 155.)

3 Kouluvalinnan poliittiset näkökulmat

Kouluvalinnat voidaan määritellä toimintapolitiikaksi, jonka mukaan perheillä on oikeus vapaasti valita lapsensa koulu. Yleiset lait ja asetukset ohjaavat toimintapolitiikkaa yhteiskunnassa. Nykyisin nämä lait ja asetukset antavat koulutuksen järjestäjille ja kouluille vapaat mahdollisuudet valita kouluvalintapolitiikkansa. (Poikolainen 2011, 133.)

3.1. Kouluvalintapolitiikan määrittely

Kouluvalintapolitiikka (School choice policy) tarkoittaa itsessään sitä, miten oppilaat sijoittuvat sekä sijoitetaan kouluihin. Kouluvalintapolitiikka käsitteenä sisältää sekä vanhempien valinnan (parental choice) että koulun valinnan (school choice) ja lisäksi myös toimintapolitiikan, jossa koulut erilaistuvat tarjoamalla erilaisia koulukohtaisia opetuspainotuksia (specialisation) sekä valitsevat itsenäisesti oppilaitaan eri soveltuvuuskerkeisiin (pupil selection). (Seppänen 2006, 10.) Poliittisessa keskustelussa on usein käytetty vanhempien kouluvalintaa osoittamaan sekä yksilöille henkilökohtaista vapautta että kouluille vastuuta asiakkaistaan (Gewirtz, Ball & Bowe 1995, 20). Iso-Britannian mantereella erityisesti tällä hetkellä luodaan koulutusmarkkinoita, joilla käytännössä tehdään uutta politiikkaa vanhempien vapaan koulun valinnan avulla korostamalla sekä sosiaalisen että kulttuurisen pääoman roolia

valintaprosessissa (Lindblad 2001, 63). Kouluvalintapolitiikan termiä käytetään useimmiten joko lähikoulujen (neighbourhood / local schools) tai asuinpaikan mukaan määrittyvien oppilasalueiden (zones / catchment areas) rinnalla sekä joskus myös koko ikäluokan valikoivan oppivelvollisuuskouluihin hakeutumisen kautta (open enrolment). Kouluvalintapolitiikan käyttämistä perusopetuksessa on kutsuttu useimmiten koulutuksen hyödykkeistämiseksi (commodification), jolloin kouluvalintapolitiikan tiimoilta oppivelvollisuuskoulu on saanut uuden muodon. (Seppänen 2006, 10–11.)

Kouluvalintapolitiikkaa tapahtuu koulumarkkinoilla, joita Seppänen (2006) on tutkimuskirjallisuuden pohjalta erotellut ideologiseksi malliksi (koulumarkkinat), hallinnolliseksi malliksi (kvasimarkkinat), alueelliseksi malliksi (paikalliset koulumarkkinat) ja empiiriseksi tutkimuskohteeksi (eletyt koulumarkkinat). Kun koulutus järjestetään markkinavoimien mukaan, koulujen kokoa säätelee kilpailu julkisten koulujen välillä. Myös vapaaehtoiset organisaatiot voivat perustaa kouluja tullakseen mukaan kilpailuun ja kysynnän tarjontaan. Hallinnollisella puolella eli kvasimarkkinoilla koulutustarjonta on korvattu eri ylläpitäjien kouluilla, jotka kilpailevat oppilasmäärän ja rahoituksen turvin toisiaan vastaan sekä ovat lisäksi koulutuksen tarjoajina tilivelvollisia oppisaavutusten mittaamiseen. Julkiset koulut kilpailevat yksityisten koulujen kanssa, ja tässä kilpailussa vanhemmat edustavat kysyntää kouluvalintojen suhteen. Paikallisilla koulumarkkinoilla eli alueellisessa mallissa korostetaan koulumarkkinoiden tutkimista paikallisina, jotta niitä ymmärrettäisiin paremmin. Paikallisten koulumarkkinoiden käsite on luotu avuksi empiiriseen tutkimukseen. Elettyjen koulumarkkinoiden käsitettä käytetään useimmiten silloin kun pyritään ymmärtämään, miten koulumarkkinat toimivat käytännössä. Varsinkin Isossa-Britanniassa on edetty peruskoulun ja koko julkisen sektorin järjestämisessä. Nämä muutokset ulkomailla heijastuvat myös suomalaisiin koulumarkkinoihin. (Seppänen 2006, 23–25, 27.) Tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat erityisesti eletyt koulumarkkinat. Tutkimuksessa pyritään ymmärtämään vanhempien tekemiä kouluvalintoja sekä tarkastelemaan ilmiöitä erilaisten alueiden ja asemien kautta paikallisilla koulumarkkinoilla.

Suomessa vielä ei voida puhua tarkalleen koulujen välisistä kilpakeleistä niin kuin esimerkiksi Iso-Britanniassa, koska Suomessa hallinnollisesti peruskoulut ovat täysin julkisia laitoksia (Seppänen 2001, 28). Suomessa ei myöskään ole esitetty kouluvalintaa joidenkin ryhmien tai yksilöiden asemaa toisten kustannuksella edistävänä tekijänä (Seppänen 2003a, 177). Läntisessä Euroopassa ja Yhdysvalloissa varsinkin koulun valinta kuuluu jokaisen osavaltion koulutuskulttuuriin (Leppävuori 1999, 79). Suomessa ei ole ensinnäkään vielä siirrytty koululaitosten yksityistämiseen, vaan yhdeksänvuotisen oppivelvollisuuskoulun on katsottu pysyvän valtion omistuksessa. Toiseksi koulujen ranking-listojen julkaisemista on vastustettu Suomessa voimakkaasti, vaikka useissa muissa maissa niitä käytetään. (Rinne 2001, 95.) Suomessa siis ei voida vielä puhua aidoista koulumarkkinoista, koska muun muassa suurin osa koulupalveluista on kuntien itse tuottamaa, ja koulujen toimintaa ohjaa valtakunnallinen lainsäädäntö (Metso 2004, 29). Suomen keskisuuriin ja suuriin kaupunkeihin on kuitenkin pesiytynyt ilmiö, jossa oppilaiden vanhemmat voivat hakea lapsilleen (erityisesti 1. luokan ja 7. luokan alkaessa) koulupaikkaa joltain toiselta oppilasalueelta kuin omalta lähialueeltaan (Seppänen 2006, 28). Tällaista toimintapolitiikkaa kutsutaan jo yleisesti nimityksellä *kouluvalinta* (Seppänen 2003a, 175). Uusien muutosten myötä yhtenäiskoulun koulupiirin käsite on poistunut laista ja Suomen suurimmat kaupungit käyttävät entisiä koulupiirejä oppilasalueina oppilaiden sijoittamisessa eri kouluihin. (Seppänen 2001, 186.)

Koulut voivat myös tarjota kunnan opetussuunnitelmien puitteissa erilaisia opetuspainotuksia². Jotkin koulut tästä syystä voivat painottaa erilaista oppiainesta ja saada oppilaisiin painotetuista aiheista kiinnostuneita oppilaita kouluunsa. (Seppänen 2006, 28.) Voimassa olevan peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden (2004) mukaan opetussuunnitelman perusteet on kansallinen kehys, jonka pohjalta paikallinen opetussuunnitelma laaditaan, ja jota opettajat noudattavat opetuksessaan. Kuntakohtainen opetussuunnitelma laaditaan yhdessä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. Opetussuunnitelma voidaan laatia

² Helsingissä opetuspainotuksella tarkoitetaan erityisesti sitä, että opetukseen käytetään enemmän tunteja kuin valtakunnallisen tuntijaon vähimmäismäärä edellyttää. Jos kyseessä on vain yksi opetusryhmä luokka-astetta kohti, sitä voidaan kutsua linjaksi tai luokaksi. (Hirvenoja 1997, 12.)

kuntakohtaisesti niin, että siinä on erillinen kuntakohtainen osio sekä alueittaisia tai koulukohtaisia asioita sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Näin ollen se antaa entistä vapaammat kädet kouluille itselleen päättää opetuksestaan eli ne saavat muun muassa päättää itsenäisesti koulukohtaisista painotuksista, valinnaisaineista ja vieraiden kielten opetuksesta. (POPS 2004.)

Käytännön koulutyöhön valinnaisuuden lisääminen on vaikuttanut siten, että työjärjestyksiä on vaikea tehdä. Koska valinnaisaineiden sijoittelu lukujärjestykseen vie kaiken tilan, jäävät muut pedagogiset asiat väkisinkin syrjään. Koulujen pitää miettiä tarkkaan, mikä on oikea tasapaino valintojen, vapauden ja muiden järjestelyjen kesken. (Leppävuori 1999, 142.) Lisäksi tällä hetkellä julkisessa keskustelussa kiinnitetään huomiota opetussuunnitelmien väljyyteen kunnissa. Erilaiset opetussuunnitelmat kunnittain ja kouluittain erottelee kuntia toisistaan. Nykyään puhutaan 330 erilaisesta koulutuspoliittisesta linjasta. Varsinkin yläkouluissa taito- ja taideaineita valitsevat oppilaat joutuvat eriarvoiseen asemaan sen mukaan, kuinka paljon heille tällaisia aineita opetetaan ja kuinka paljon he niitä valitsevat lukujärjestykseensä oman kiinnostuksensa mukaan. Paljon taide- ja taitoaineita opiskelleet oppilaat usein juuri menestyvät koulussa paremmin verrattuna niihin, jotka eivät joka vuosi ota lukujärjestykseensä valinnaisia aineita. (Laaksola 2011, 3; Opettaja 2011, 4.)

Vanhemmat ovat asettuneet uuteen paikkaan suhteessa kouluun 1990-luvun koulutuspolitiikan muutoksen myötä. Hallintoa on näin ollen hajautettu ja kouluissa on siirrytty koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin. Markkinasuuntautunut koulu on tehnyt sekä oppilaista että heidän vanhemmistaan koulumarkkinoilla toimivia asiakkaita. (Metso 2004, 47.) Koulupolitiikat tarjoavat tässä myöhäismodernissa maailmassa sosiaalisen ja poliittisen kontekstin ja tuottavat sosiaaliset kentät ja tilat, joissa keskiluokka tuntee olonsa turvalliseksi ja riskittömäksi (Ball 2003, 167). Vanhempien kouluvalinnan lisäksi uuden koulupolitiikan käytettyjä hallinnan tekniikoita ovat profiloituminen, koulukohtainen opetussuunnitelma ja itsearviointi, kun taas aikaisemmin vallinneen koulupolitiikan hallinnan tekniikoita ovat niin sanotut koulutarkastukset, yksityiskohtainen kansallinen opetussuunnitelma ja oppikirjojen tarkastusjärjestelmä (Seppänen 2006, 11). Paikallisen päätäntävällän lisääminen

koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa tuottaa usein kuntia, joissa on paljon valinnanmahdollisuuksia, ja toisaalta taas pieniä kuntia, joissa ei ole samanlaisia mahdollisuuksia valintaan (Kivirauma 2001, 83). Hallinnon hajauttamisen ja koulujen yksityistämisen on todettu myös siirtävän vastuun koulutustuloksista koulujen ja vanhempien osalle. Kun politiikkaa kehitetään, nousee esiin yleensä odottamattomia seurauksia, joista varsinkin työväenluokkaisten perheiden on osoitettu kärsivän eniten. (Brown 1990, 75, 79.)

Lakisääteisesti kaupungit ja kunnat osoittavat koulupaikan oppivelvolliselle oman oppilasalueen yläkoulusta, ja vanhemmat voivat myös esittää oman toiveensa lapsen koulupaikasta jostain toisesta yläkoulusta, joka on toisella oppilasalueella. Kouluvalintapolitiikassa itsessään on kyse juuri oppilasvalikoinnista ja siitä, millaista politiikkaa käytetään oppivelvollisten sijoittamisessa eri kouluihin. (Seppänen 2003a, 175.) Perusopetuslain mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille lapsille perusopetusta. Kunta voi järjestää palvelut joko itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkia ne perusopetuksen järjestäjältä. (Laki 4§ kunnan velvollisuudesta järjestää perusopetusta ja esiopetusta 1999/1288.)

Kouluvalintapolitiikan näkökulmasta perusopetuslaissa sanotaan, että kunta osoittaa oppivelvolliselle lähikoulun tai muun soveltuvan paikan, jossa annetaan opetusta kielellä, jolla kunta on velvollinen opetusta järjestämään. Kunta voi myös vaihtaa perustellusta syystä opetuksen järjestämipaikkaa muuttamatta opetuskieltä. Opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden koulumatkat ovat mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä, joten kunnan pitää ottaa opetuksen järjestämisessä huomioon asutukset, koulujen ja muiden opetuksen järjestämipaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet. Oppilasta ei kuitenkaan ilman huoltajan suostumusta saa laittaa opetukseen, jossa peritään maksuja tai noudatetaan erityistä maailmankatsomuksellista tai kasvatusopillista järjestelmää. (Laki 6§ oppilaan koulupaikan määräytymisestä 1999/1288.)

Kunta on lähikoulun osoittamisen lisäksi velvollinen ilmoittamaan oppilaille, että he voivat pyrkiä oppilaaksi myös muuhun kuin heille osoitettuun kouluun. Koulujen on

myös samalla noudatettava oppilaita valitessaan yhdenvertaisia valintaperusteita. Koulun noudattaessa opetussuunnitelmaa, jossa painotetaan yhtä tai useampaa oppiainetta, voidaan oppilaita valittaessa ja otettaessa kouluun käyttää oppilaan taipumuksia osoittavaa koetta, jonka valintaperusteista ja -kokeesta ilmoitetaan etukäteen. Kunta voi myös päättää, että sen järjestämään opetukseen otetaan ensisijaisesti kunnassa asuvia oppilaita. (Laki 28§ koulutuspaikasta 1998/628.)

Eräs hyvin keskeinen ja tärkeä tekijä hallinnon hajauttamisen takana on ollut kuntien toimintaa ohjaavan valtiosuusjärjestelmän muutos (Kivirauma 2001, 78) eli kuntien saamaa valtiosuutta ja koulupiirijakoa koskeva lainsäädäntö on muutettu vuonna 1993 (Metso 2004, 160). Valtioneuvosto on tuolloin esittänyt eduskunnalle lakeja, joilla kunnan palveluiden valvontaa vähennetään. Yksi näistä lakimuutoksista on koulujen piirijakoperiaatteen kumoaminen, joka on antanut vanhemmille mahdollisuuden vapaasti valita peruskoulu kunnan alueelta. Toinen lakimuutos on vapauttanut kunnat valtion tiukasta talousohjauksesta vapaaseen varojen käyttöön. Täten yksittäiset koulut saavat rahaa sen mukaan, miten paljon oppilaita kouluun hakee. (Ahonen 2003, 158, 180.)

Kunnat saavat päättää tämän muutoksen myötä itse rahojen käytöstä ilman etukäteissuunnittelua. Kyse on yleisestä hallintatavan muutoksesta paikallisella tasolla. Kunnat voivat nyt esimerkiksi lomauttaa opettajia säästääkseen koululaitoksen menoissa. Yhteiskunnallisella tasolla kyse on uskon hiipumisesta keskitettyyn valtiojohtoiseen suunnitteluun. Paikallisella tasolla muutos on merkinnyt täydellistä katkosta valtiollisesta ohjaus- ja tarkastelujärjestelmästä. 1990-luvun lama on edesauttanut normien purkua ja paikallisperiaatteen toteuttamista ottamatta kuitenkaan tarpeeksi huomioon muutoksen seurauksia. Päätösvallan siirtäminen paikalliselle tasolle, valtiolta kuntiin, on saanut kunnat säästämään menoistaan huomattavia summia. Päätösvallan siirtämisen taustalla on kuitenkin vahva usko siihen, että kun julkisten instituutioiden valtaa vähennetään, päädytään laadun kohoamiseen ja tätä kautta kansainvälisen kilpailukyvyn paranemiseen. Paikallisen päätäntävallan lisääminen tuottaa nyt piiloon jäänyttä potentiaalia koko maan parhaaksi. Yksinkertaisesti

pärjätäkseen kansainvälisessä kilpailussa on Suomen valtion pitänyt vähentää julkisten hallintokoneistojen valtaa. (Kivirauma 2001, 78–81, 87.)

Piirijakoperiaatteen kumoamisen ja hallinnon hajauttamisen jälkeen kunnat ovat saaneet vapaat kädet muuttaa kouluverkkoa, mikä tarkoittaa useimpien kuntien kohdalla myös kalliiden pienten kyläkoulujen karsimista (Ahonen 2003, 180). Turun yliopiston suunnittelijan Sami Tantarimäen (2010) mukaan kyläkoulujen kuolettamiset ovat väärää politiikkaa. Kyläkouluja tarvitaan, jotta perusopetuksen tasa-arvo ja saatavuus kunnittain säilyy. Yksi suomalaisen peruskoulun vahvuus on juuri se, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus käydä lähellä sijaitsevaa koulua. Kyläkoulujen lakkauttamisesta kertyy kunnissa vain kertasäästöt; opetuksen kulut nousevat kovaa vauhtia muutaman vuoden päästä lähtötasolle. Lakkauttamisia ei siis enää voi perustella säästösyillä eikä oppilasmäärän vähenemisellä. (Laaksola 2010, 3.)

Tällä hetkellä Turussa käydäänkin laajaa keskustelua Turun kaupungin koulujen ja päiväkotien kunnostamis- ja korjaustöistä. Erityisesti mietitään Pansion alakoulun viereen suunnitelmatasolla olevan alueen yläkoulun rakentamista, jotta alueen lapsilla olisi oma yläkoulu eikä heidän tarvitsisi mennä Rieskalähteen yläkouluun. Yläkoulun rakentamisen on nähty olevan vaikea toteuttaa, koska on todistettu, että alueen oppilasmäärä laskee tulevaisuudessa ja näin ollen yläkoululaiset mahtuvat hyvin Rieskalähteen yläkouluun. Rakentaminen olisi myös kallista. Lisäksi on esitetty vastaväitteitä, että monella muullakaan alueella ei ole omaa yläkoulua. Puolestapuhujat taas tuovat esiin, että koulun rakentaminen on hyvä asia, koska alueen palvelut pysyisivät tällöin elinvoimaisina eikä alueen sosiaalinen rakenne kärsisi. Myös koulukuljetuskustannukset pysyisivät matalampina kuin nyt kuljetettaessa Pansion alueen yläkoululaisia koulukyydein toisen alueen yläkouluun. (Rajala 2011, 10.)

3.2. Perheet koulumarkkinoilla

Koti ja koulu ovat ympäristönä useimmille kouluikäisille merkittävimmät elämänpiirit. Lisäksi lapset kaipaavat elämäänsä ystävistä ja harrastuksista syntyvää yksityistä elämänpiiriä. Näiden elämänpiirien avulla lapset saavat itseluottamusta ja ”minä osaan”

-kokemuksia. Koulun osana on juuri luoda lapselle ”minä osaan” -kokemuksia ja koti antaa lapselle ”minulla on” -kokemuksen. Elämänpiirit voivat yhdessä tukea lapsen älyllistä, sosioemotionaalista ja moraalista kehitystä. (Pulkkinen 2002, 14.) Vanhemmat, perhe ja koti ovat tärkeitä tekijöitä lasten koulunkäynnin tukemisessa (Metso 2004, 26).

Kun oppilas siirtyy ala-asteelta³ yläasteelle, tulee hänen eteensä laaja kirjo uusia muutoksia. Oman luokan tilalle tulevat aineluokat ja vaihtuvat opetusryhmät. Lisäksi opettaja ei ole enää luokanopettaja vaan aineenopettaja. Koska koulunkäynti muuttuu monin tavoin yläasteelle siirryttäessä, kyse on melko suuresta muutoksesta oppilaan elämässä. Yläasteelle siirtyminen ja siellä oleminen ei ole kuitenkaan kaikille aivan uusi asia, koska monien oppilaiden vanhemmat sisarukset ja kaverit ovat jo kokeneet yläasteella olemisen. Tutkimukset ovat osoittaneet myös, että koulunkäynnistä tulee yläasteelle siirryttäessä enemmän oppilaan oma asia vanhempien siirtyessä taka-alalle. Vastuu koulunkäynnistä siirtyy oppilaan omille harteille entistä enemmän. (Metso 2004, 109, 111.)

Kautta aikojen äitien ja isien roolit ovat olleet lasten elämässä erilaisia. Ennen äidit ovat olleet enemmän kotona ja heidän rooliinsa on kuulunut paljon kotitöitä ja lapsista huolehtimisesta. Nykyään tilanne on toinen. Varsinkin äitien ja perheiden kognitiivisten kykyjen kasvamisessa on tapahtunut muutoksia. Äitiyden ja isyyden roolit ovat muuttuneet, koska naiset ovat osallistuneet yhä enemmän työvoimaan. Kognitiivisen kehittymisen muutos on näkynyt tutkimuksissa varsinkin keskiluokan äitien suhteen. Äitien ja isien roolit eroavat sosiaaliluokittain siten, että varsinkin ylemmän keskiluokan äidit osallistuvat lastensa koulunkäyntiin enemmän, kun taas työväenluokan isät osallistuvat lastensa koulunkäyntiin vähiten verrattuna muihin sosiaaliluokan isiin. Ylemmän keskiluokan perheillä on tärkeä ja symbolinen rooli lasten koulutyöhön osallistumisessa. (Lareau 1989, 83–84, 95.) Isän roolista perheen kouluvalintaprosessissa kaipaavat lisätutkimusta, koska isän roolia yleensäkin on hyvin vähän tutkittu.

³ Suomalaisen peruskoulun alakoulua ja yläkoulua on nimitetty aikaisemman lainsäädännön perusteella ala-asteeksi ja yläasteeksi. Nimitys on vaihdettu nyt lainsäädännön mukaiseksi. Ala-aste = alakoulu ja yläaste = yläkoulu.

Edellytykset vanhempana toimimiseen ovat muuttuneet 1990-luvun yhteiskunnallisen murroksen myötä. Muutokset ovat tuoneet lähinnä vaateita ja stressitekijöitä. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4.) 1990-luvun loppu on muuttanut vanhempien paikkaa juuri koulumaailmassa – vanhemmista on alettu puhua koulussa muun muassa asiakkaina (Metso 2004, 27). Kansainväliset tutkimukset ovat myös osoittaneet, että tietyn asuinalueen ja naapuruston piirteet, kuten äärimmäinen köyhyys, slummius ja tiheä muuttoliike, ovat usein nuorten epäsosiaalisen käyttäytymisen takana. Lasten kokoaikaista hyvinvointia rajoittavat usein perheen taloudelliset vaikeudet, vaihtuvat tai turvattomat ihmissuhteet, aikuiskeskeinen elämäntyyli tai vaikeus vastata lapsen tarpeisiin. Lapsen edun mukaista olisi ottaa huomioon lapsen oma mielipide perheen asioissa, mutta tämä on osoittautunut ongelmalliseksi, koska lapsen ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä on vaikea kuulla ja tulkita. (Koivukangas 2002, 33–35.)

Rajander (2010) on väitöstutkimuksessaan selvittänyt muun muassa suomalaisten perheiden mielteitä kouluvalinnasta, kun vanhemmat valitsevat lapselleen kaksikielisen peruskoulun alaluokan. Suomessa on muutamia yksityiskouluja, joista kaksi on kaksikielistä ohjelmaa toteuttavia. Kaksikielisten luokkien valinta kuvastaa usein vanhempien kouluvalintaprosessin päätöksentekoa perheessä. Lapsen vanhemmista varsinkin äiti on se, joka etsii tietoa koulun asioista ja katselee ympärilleen sekä keskustelee valinnasta ystäviensä kanssa. Perheen isä ei niinkään tee alustavaa tarkastelua valintaan liittyen. Vanhemmat myös tekevät päätöksen kouluvalinnasta useammin kuin lapsi itse ja he uskovat vakaasti koulutuksen voimaan nyky-yhteiskunnassa. Heillä on voimakas uskomus ja tietoisuus siitä, että koulutus muokkaa ja määrittää tulevaisuuden mahdollisuuksia. (Rajander 2010, 243.)

1990-luvulla mukaan tullut markkinasuuntautunut koulu-uudistus on tuonut vanhemmille oikeuden tehdä kouluvalintoja, mutta käytännön tasolla vanhemmat tekevät näitä kouluvalintoja eri tavoin (Gewirtz, Ball & Bowe 1995, 20). Valinnan mahdollisuudet ja päämäärät ovat nähty erilaisina keski- ja työväenluokkaisille koulun valitsijoille. Valinnat sopivat heidän elämäänsä ja elämänsuunnitelmiinsa hyvin erilaisin tavoin. (Ball, Bowe & Gewirtz 1995, 6.) Poliittisessa puheessa vanhempien

kouluvalinta (parental choice) on esitetty usein mekanismina sekä laajentamaan yksilön henkilökohtaista vapautta että tekemään koulut vastuullisemmiksi asiakkailleen (Gewirtz, Ball & Bowe 1995, 20).

Kouluvalinnan ympäristöä termeineen ei voi erottaa ihmisten välisistä suhteista, vanhemmuudesta tai materiaalisesta ympäristöstä, jotka yhdessä mahdollistavat perheiden elämän. Vanhemmat on useissa kouluvalinnan varhaisimmissa teorioissa esitetty erilaisina valitsijoina koulumarkkinoilla. Gewirtzin tutkijaryhmä on tutkimuksessaan erotellut vanhempia valitsijoina ja jaotellut ne eri luokkiin suhteessa perheen asemaan koulumarkkinoilla. Tärkeintä luokittelussa on ollut perheiden halu ja kyky tehdä valintoja. Analyysin perusteella vanhemmat on jaettu kolmeen ryhmään: *etuoikeutetut / taitavat valitsijat* (privileged / skilled choosers), *puolikykyiset valitsijat* (semi-skilled choosers) ja *eristäytyneet / kiinnostymättömät valitsijat* (disconnected choosers). (Gewirtz ym. 1995, 24, 50.)

Etuoikeutettuja / taitavia valitsijoita luonnehditaan ensinnäkin sen mukaan, että heillä on vahva halu tehdä valintoja, ja he arvostavat valinnan mahdollisuutta tehdä kouluvalintoja. Toiseksi he ovat hyvin sitoutuneita valinnan tekoon ja osaavat hyödyntää sitä parhaalla tavalla. Esimerkiksi valitsijoina he ovat kykeneväisiä käsittämään koulun toimintaa järjestelmänä ja tästä syystä he osaavat tehdä oikeita päätöksiä. Heille koulun valinta on usein ongelmallinen tilanne, koska he etsivät lapselleen koulua, joka sopisi mahdollisimman hyvin yhteen lapsen taipumusten, kiinnostuksen kohteiden, persoonallisen olemuksen sekä halujen ja toiveiden kanssa. *Puolikykyisillä valitsijoilla* taas on kova halu valita lapsensa koulu, mutta rajoittunut kapasiteetti toimia tehokkaasti koulumarkkinoilla. Heidän kulttuurinen pääomansa on vääränlaista markkinoilla ja siitä syystä he eivät osaa tehdä oikeita päätöksiä oikeissa tilanteissa. He ovat lisäksi kykenemättömiä erottamaan koulujen välisiä eroja ja luokituksia, jotka he usein määrittävät väärin, mutta vanhemmuuden vastuuntuntoisuus on heidän tuntomerkkinsä siitä huolimatta. He haluavat toimia oikein valitsemistilanteissa, mutta eivät osaa toimia tarpeeksi itsenäisesti asian eteen. *Eristäytyneet valitsijat* -ryhmä on nimetty eristäytyneeksi koulumarkkinoilla sen takia, että sen jäsenet (vanhemmat) eivät ole halukkaita osallistumaan markkinoiden

toimintaan ja näin ollen eivät halua osallistua kouluvalintaan. Tähän ryhmään kuuluvat vanhemmat kuitenkin välittävät lapsensa koulunkäynnistä ja lastensa kokemuksista kouluissa. Kun kyvykkäät valitsijat käyvät kouluvalinnassaan läpi kaikki mahdolliset vaihtoehdot päätyen kahteen parhaimpaan, eristäytyneet valitsijat valitsevat yleensä alkujaan jo vain kaksi vaihtoehtoa eivätkä he kerää lisäinformaatiota kouluista. Tämän ryhmän vanhemmille lapsen onnellisuus on tärkein tekijä, mutta enemmänkin yhdistettynä sosiaaliseen hyväksymiseen, ystävyYTEEN ja paikalliseen koulunkäyntiin kuin yhdistettynä pitkäaikaisiin koulutussuunnitelmiin. (Gewirtz ym. 1995, 25, 28, 40, 42, 45–46.)

Luokkarakenteet moderneissa yhteiskunnissa ovat muuttuneet nopeasti. Luokkateoriaa on hallinnut ajatus yhteiskunnallisesta muutoksesta, jossa siirrytään talonpoikaisesta yhteiskunnasta teollisuusyhteiskunnan kautta keskiluokkaiseen palvelusyhteiskuntaan. Voidaan sanoa myös, että yhteiskuntaa leimaa jonkinlainen jatkuvuus, se on koko ajan muutoksen alla. (Blom 1999, 22.) Eri tutkimukset ovat osoittaneet, että keskiluokkaiset vanhemmat, joilla on oikeanlaista kulttuurista pääomaa [ks. *etuoikeutetut vanhemmat* (Gewirtz ym. 1995)], käyttävät parhaiten hyödykseen kouluvalinnan mahdollisuuden. Koulutuksen tasa-arvopyrkimyksistä huolimatta Suomessa vanhempien sosiaalinen asema vaikuttaa voimakkaasti lasten koulumenestykseen ja koulutukseen valikoitumiseen (Metso 2004, 28–29, 40.) Perheen sosiaaliluokka itsessään on vaikuttava tekijä vanhempien osallistumisessa koulun asioihin (Lareau 1989, 3). Luokkarakenteen muutos ei kuitenkaan näytä seuraavan teoreettisesti oletettuja linjoja ja tästä on näyttöä jo työttömyyttä aiheuttaneen talouslaman jäljiltä. Lisäksi palkkatyöläisyys on tyrehtynyt. (Blom 1999, 23.)

Sosiologitutkijat ovat nähneet yhteiskuntaluokat yhteiskunnallisina jakoina, jotka yleensä nähdään toimihenkilöiden ja työntekijöiden välisinä eroina. Suomessa on tarkasti omaksuttu myös tilastokeskuksen laatima sosioekonomisen aseman luokitus. Suomi on muutenkin toimihenkilöiden maa. Toimihenkilöt jakaantuvat vielä eri ryhmiin, joista keskeisin raja on vedetty alempien ja ylempien toimihenkilöiden välille. (Blom 1999, 39, 47.)

Sosiaalinen tausta on itsessään erittäin vaikuttava tekijä, joka erottelee oppilaita sen mukaan, miten tarjottuihin koulutusmahdollisuuksiin tartutaan perheessä (Lehtisalo & Raivola 1992, 83; Ball 2003, 81). Sosiaaliluokka ja joissain tapauksissa myös etnisyyden ja maantieteellisyys ovat avaintekijöitä markkinoiden dynamiikan kannalta (Gewirtz ym. 1995). Asuinpaikalla on erittäin merkittävä rooli kouluvalinnoissa. Harvaan asutuilla seuduilla ei välttämättä ole omaa mahdollisuutta koulun valintaan ainakaan yläasteen osalta. Myös taloudellisia seuraamuksia tulee, jos kunnan omalle koululle on pitkä matka. Lapset joutuvat eriarvoiseen asemaan asuinpaikkansa ja vanhempien varallisuuden myötä. Samanlaista koulun valinnan mahdollisuutta on vaikea järjestää jo ennen kaikkea asukastiheyden, koulujen määrän ja niiden välisten etäisyyksien erilaisuuden takia eri osissa Suomea. Lisäksi kaupungeissa, joissa on mahdollisuus käyttää kouluvalintaa, eli nimenomaan suurimmissa kaupungeissa, nähdään samanlaisia tuloksia muihin maihin verrattuna: varakkaammat ja koulutetut vanhemmat käyttävät valintaoikeuttaan, ja näin ollen myös heidän lapsillaan on paremmat lähtökohdat. Varakkaampien ja koulutettujen vanhempien lapset saavat lisäetua kouluvalintojen ansiosta, mikä johtaa ryhmien väliseen eriarvoisuuteen. (Leppävuori 1999, 145, 148.)

Vanhempien sosiaalinen asema on merkittävä vaikuttaja lasten elämässä, ja varsinkin se vaikuttaa lasten myöhempään koulutusuriiin ja tutkintojen suorittamiseen (Kauppinen 2004, 98). Ennen kaikkea sitä, mitä vanhemmat yleensä lapseltaan voivat odottaa tai vaatia koulunkäynnissä, määrittää vanhempien oma koulumenestys, koulussa viihtyminen ja hankittu koulutus. Vanhemmat tarkastelevat ja arvioivat koulua sekä tukevat lastensa koulunkäyntiä erilaisin resurssein oman koulutuksensa kautta. Varsinkin korkeasti koulutetut vanhemmat ovat tutkimusten valossa aktiivisemmin valitsemassa lapsensa koulua. (Metso 2004, 167-170.) Myös Ball (2003) on todennut, että työväenluokkaisten oppilaiden vanhemmat ovat epätodennäköisemmin suorittaneet korkeakoulututkinnon, eikä heillä ole yleensä vapaata pääsyä työperustaisiin sosiaalisiin verkkoihin, jotka ovat yhteydessä korkeakoulutukseen. Keskiluokan oppilaiden vanhemmilla taas on melkein aina sosiaalista pääomaa, jota tarvitaan kouluvalinnan ilmiön käsittämiseen ja sen käyttämiseen. Näyttääkin siltä, että luokat eivät olisi sittenkään kadonneet mihinkään tässä myöhäismodernissa yhteiskunnassa. (Ball 2003, 83, 167.)

Vanhempien sosiaalinen asema jaotellaan yleensä koulutustasoon, ammattiin perustuvaan sosioekonomiseen asemaan ja asuntokunnan tulotasoon. Eri tutkimuksissa on myös todettu, että mitä korkeampi on vanhempien koulutustaso, ammattiasema ja tulotaso, sitä todennäköisemmin näiden lapsi on suorittanut tutkinnon. (Kauppinen 2004, 98–99.) Lisäksi vanhempien koulutustason, sosioekonomisen aseman ja perheen varallisuuden alhaiset tasot on todettu useimmissa tutkimuksissa olevan yhteydessä lasten alisuoriutumiseen koulussa. Perheen vanhempien sosioekonomisella asemalla on yhteys myös tapoihin, joilla vanhemmat näkevät roolinsa vanhempina ja siihen, miten vanhemmat tulevat toimeen lastensa kanssa. Tutkimuksissa on todettu, että perheen sosiaalisella, rakenteellisella ja psykologisella taustalla on suora yhteys lasten kouluvaikeuksiin. (Onatsu-Arvilommi 2003, 14, 41.)

Kouluvalinta itsessään on suorasti ja voimakkaasti yhteydessä sosiaaliluokkien eroihin, ja se vahvistaa niiden eroja ja luo eriarvoisuutta perheiden välille (Gewirtz ym. 1995, 55). Keskiluokkaisten vanhempien lapsia voisi pitää etuoikeutettuina, koska heidän vanhemmillaan on oikeanlaista kulttuurista pääomaa tehdä kouluvalintoja. Toisaalta tutkimuksissa on myös todettu, että jotkut keskiluokkaiset lapset omaavat ongelmallisen ja vahingoittuneen koulutusidentiteetin. Aina ei keskiluokkainkaan asema takaa menestystä elämässä ja koulutuksessa. (Ball 2003, 92.)

Maroussia Raveaud ja Agnes van Zanten (2007) ovat tutkineet keskiluokan arvoja sekä halua valita paikallinen lähikoulu Ranskassa ja Iso-Britanniassa. Kouluvalinnalla on suuri rooli näissä maissa, ja eri keskiluokan ryhmät käyttävät kouluvalintaa eri tavoin hyödykseen. Keskiluokat yleensä nähdään siten, että he käyttävät kulttuurista pääomaa valitsemalla tietynlaisia kouluja jälkikasvulleen, vaikka koulut eivät olisi lähellä heidän kotiaan. Toisaalta taas on nähty, että työväenluokkaiset ihmiset arvostavat koulun läheisyyttä niin tunteelliselta kuin poliittiselta kannaltaankin. On kuitenkin tullut esiin myös sellaisia keskiluokan ryhmiä, jotka arvostavat lähikoulua ja sen antamaa koulutusta. Lähikoulun valitsevat keskiluokkaiset vanhemmat perustelevat valintaansa varsinkin sillä, että he haluavat lapselleen vain parhainta: koulu luo mahdollisuuksia onnellisuuteen ja oppimiseen, luo tyydyttäviä sosiaalisia suhteita sekä innostaa

tarkoitukselliseen ja tyydyttävään uraan. Tärkeintä kaiken kaikkiaan ovat ihmisten ja perheiden yhteiset arvot ja se, miten nämä arvot ovat yhteydessä eri tilanteiden kanssa kuin se, miten kouluvalinta vaikuttaa keskiluokan koulutusstrategioihin. (Raveaud & Zanten 2007, 107–112, 122.)

Ne keskiluokan perheet, jotka asuvat Lontoossa, ja jotka valitsevat lähikoulun, perustelevat valintaansa sillä, että koulu on tarpeeksi hyvä ja että he vain sattuvat asumaan keskiluokkaisella alueella. He näkevät toimintansa epäitsekkäänä moraalisten ja poliittisten näkemystensä kautta ja haluavat toimia näin. Sekä lapset että heidän vanhempansa ovat molemmat tietoisia koulutoiminnasta ja arvostavat koulunkäyntiä paljon, mikä toisaalta vahvistaa heidän asemaansa koulussa. Nämä perheet myös kanavoivat koulutuksellisen ahdistuneisuutensa koulutukselliseen tietämykseen ja panostukseen ja täten varmistavat lastensa menestymisen koulussa. On esitetty väitteitä myös siitä, että lahjakkaiden oppilaiden koulutukseen panostamisella pidetään keskiluokka kiinni valtion koulutuksessa. Toisaalta keskiluokkaiset perheet toimivat yksilöllisesti varmistaakseen hyvän tulevaisuuden lapsilleen. Kaiken kaikkiaan he haluavat lapsiensa ymmärtävän erilaisuutta erilaisissa yhteisöissä, mutta samalla he varmistavat yksilöllisesti omien lastensa paremmuuden panostamalla eri koulutusstrategioihin ja samalla uusintaen korkeampaa asemaansa. (Crozier, Reay, James, Jamieson, Beedell, Hollingworth & Williams 2008, 264, 270–271.)

Iso-Britanniassa julkinen sektori ja valtion koulutus ovat uhan alla uuden markkinapolitiikan vuoksi, mistä yksi selvä merkki on keskiluokan protesti uutta politiikkaa vastaan: jotkut keskiluokkaan kuuluvat perheet ovat asettuneet puolustamaan perinteistä hallintoa ja valtion lähikouluja. (Crozier ym. 2008, 261.) Leppävuoren (1999) tutkimuksessakin osoitetaan, että keskiluokan vanhemmat eivät ole olleet kovin innostuneita kouluvalinnasta kuvitteellisessakaan tilanteessa, jossa heillä olisi ollut siihen mahdollisuus. Tämän voisi ajatella tarkoittavan, että vanhemmat kannattavat aikaisemmin vallalla ollutta yhdenmukaista ja oikeudenmukaista koulua. Kouluvalintaperusteluissa vanhemmat tuovat esiin tottumuksen tai oman lapsen hyvästä huolehtimisen. Nämä keskiluokkaiset perheet haluavat turvata oman lapsen edun niin, ettei lapsi joudu muita huonompaan asemaan. (Leppävuori 1999, 146–147.)

3.3. Kouluvalintasyyt eri tutkimuksissa

Adler, Petch ja Tweedie (1989) ovat selvittäneet englantilaisessa tutkimuksessa syitä, miksi lapsen oman alueen koulua ei valita sekä miksi valitaan toisen alueen koulu. Tutkimusryhmä tarkastelee oman alueen koulun torjumisen syitä sekä lapsen aloittaessa alakoulun että lapsen siirtyessä yläkouluun. Tutkimuksessa mainituimmat syyt oman alueen koulun torjumiselle avointen kysymysten perusteella ovat koulun huono maine, koulumatka ja huono opetus. Vanhemmat ovat saaneet myös erikseen vastata strukturoituihin kysymyksiin siitä, miksi oman alueen koulua ei valita. Näistä vastauksista mainituin syy on ollut se, että vanhemmat ajattelevat lapsensa olevan onnettomampi oman alueen koulussa. Toiseksi mainituin syy on ollut se, että lapsi ei itse halua mennä oman alueen kouluun. Kolmanneksi mainituin syy on ollut se, että koululla on huono maine. Mainituin syy mennä toisen alueen kouluun on ollut vanhemmat sisarukset, jotka ovat opiskelleet samassa koulussa aiemmin. Se, että koulu on lähempänä eli koulumatka on sopiva ja että lapsen ystävät myös menevät samaan kouluun, mainitaan toiseksi ja kolmanneksi useimmin toisen alueen yläkoulun valinnassa. Kouluvalintasyyt myös eroavat alueittain tutkimuksen perusteella. Toisilla alueilla koulut ovat torjuttuja huonon maineen vuoksi ja toisilla taas suosituimpia, jolloin ne saavat vähemmän negatiivisia mainintoja. (Adler ym. 1989, 120, 125, 127, 132.)

Reay & Ball (1998) tarkastelevat, miten kouluvalintapäätös tehdään perheen sisällä. Tutkimuksessa työväenluokkaiset ja keskiluokkaiset vanhemmat eroavat siinä, miten vanhemmat luottavat lapsen omaan mielipiteeseen kouluvalintapohdinnoissaan. Työväenluokkaiset perheet perustelevat tutkimushaastatteluiden perusteella kouluvalintaansa useimmin lapsen ystävillä, koulun tuttuudella ja jatkuvuudella. Näissä perheissä valintamahdollisuudet ovat siten rajoittuneet, mikä näyttäytyy oman alueen koulun suosimisena, ja minkä vuoksi vanhemmat usein jättävät päätöksen lapselle itselleen. Keskiluokkaiset perheet ja erityisesti äidit ottavat osaa kouluvalintaprosessiin sekä korostavat päätöksentekoa yhdessä lapsen kanssa. He tuovat samalla esiin valintaperusteluissaan esimerkiksi lapsen onnellisuuden koulussa ja lapsen oman parhaan ajattelemisen. (Reay & Ball 1998, 431–432, 439.)

Suomessa perheiden kouluvalintoja puoltavissa poliittisessa retoriikassa ei ole oletettu, että perheet valitsisivat muun kuin oman oppilasalueen yläkoulun paremman opetuksen toivossa niin kuin esimerkiksi Iso-Britanniassa. Suomessa kouluvalintapolitiikkaa on perusteltu pikemminkin oppilaiden valinnan mahdollisuuksien ja motivaation lisäämisellä, monipuolistamalla koulutustarjontaa kunnan koululaitoksen sisäpuolella. Kouluvalintapolitiikkaa on perusteltu Suomessa tästä syystä enemmän yksilöiden mahdollisuuksien parantamisella kuin angloamerikkalaisessa perinteessä erityisesti kouluorganisaation parantamisena. Perheiden perustelut eivät kummassakaan maassa kuitenkaan ole sitä, mitä poliittinen retoriikka on olettanut. (Seppänen 2003a, 180.)

Helsingissä 1990-luvulla tehdyssä etnografisessa tutkimuksessa koulut näyttäytyvät erilaisin mainein vanhempien ja oppilaiden keskuudessa. Yläkoulu valitaan perheissä yleensä koulujen maineen perusteella, joten valinta perustuu epäviralliseen sosiaaliseen tietoon kouluista. Sosiaaliset verkostot välittävät tietoa kouluista vanhemmille ja oppilaille. Koulun opetustarjonta ja painotukset myös nousevat koulun hyvän maineen lisäksi merkittäväksi syyksi yläkoulun valinnassa. Myös koulun järjestyksenpito esimerkiksi kiusaamistilanteissa ja koulun yleinen ilmapiiri ovat tutkimuksessa koulun maineen ja opetustarjonnan rinnalla mainittuja syitä valita jokin tietty yläkoulu. (Metso 2004, 166.)

Helsingin kaupungin opetusvirasto on tehnyt 1990-luvulla julkaisusarjaa syistä, joiden perusteella yläkoulu valitaan perheissä. Julkaisusarjassa tutkitaan vuosittain postikyselyin erityisesti niitä perheitä, joiden lapsi valitsee muun kuin oman alueen yläkoulun. Vuoden 1994 selvityksen tulosten mukaan yläkoulu on valittu useimmin koulun hyvän maineen vuoksi sekä koulun tarjoamien kieliopintomahdollisuuksien ja koulukohtaisten painotusten takia. Lähikoulua ei ole valittu jos ei ole ollut mitään erityistä syytä mennä lähikouluun, lapsi ei itse ole halunnut mennä tai koulu ei ole ollut hyvämaineinen. Vuoden 1996 selvityksessä tulee ilmi, että perheet hakevat muuhun yläkouluun kuin lähikouluun useimmin koulukohtaisten painotusten vuoksi sekä koulun maineen ja koulun tarjoaman kieliohjelman takia. Lähikoulua ei ole valittu, koska sieltä puuttuu jonkin aineen painotus, koululla on huono maine tai lapsen ystävät menevät

muualle. Vuoden 1997 selvityksessä huomataan, että valintasyyt muuhun kuin lähikouluun mentäessä ovat lähes samat kuin aikaisemmissa selvityksissä. Ainoastaan koulun hyvä maine on saanut paljon vähemmän mainintoja kuin aikaisempina vuosina, ja koulukohtaisiin painotuksiin on yhdistetty koulun tarjoamat valinnaisaineet. Myös koulumatkan ja ystävien merkitys koulun valinnassa on laskenut aikaisempien vuosien selvityksiin verrattuna. Vuonna 1998 julkaistussa selvityksessä lähikoulu on valittu useimmin koulumatkan, koulukohtaisten painotusten ja ystävien takia, kun taas muu kuin lähikoulu on valittu useimmin koulukohtaisten painotusten sekä koulun hyvän maineen ja kieliohjelman takia. (Koskinen 1994, 11–13, 15; Sankvist 1996, 10–11, 13; Hirvenoja 1997, 12–14; Koljonen 1998, 15–17.)

Leppävuoren (1999, 100–101, 120–121) väitöstutkimuksessa on selvitetty koulujen valinnaisuutta ja koulun valintaa lasten ja heidän vanhempiansa silmin seitsemässä yläkoulussa maaseudulta ja kaupungista. Tutkimuksessa on kysytty perusteita kouluvalinnalle, jos perheellä olisi valintaan mahdollisuus. Tutkimustulosten perusteella yläasteen koulu valittaisiin useimmin opetukseen liittyvien tekijöiden takia (valinnaisuus, painotukset, koulun maine). Valintojen syiksi mainitaan myös sekä fyysiset tekijät (lyhyt koulumatka, koulun kunto ja varustetaso) että olosuhdetekijät (sisaret ja kaverit samassa koulussa). Seppäsen (2006) neljän kaupungin yläkouluihin siirtyvien oppilaiden perheet kattaneen väitöstutkimuksen mukaan oppilaat menevät oman alueen yläkouluun erityisesti koulumatkan ja kavereiden takia. Muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun suunnataan opetuspainotusten ja koulun hyvän maineen vuoksi. Lähikoulua ei ole valittu, jos yläkoululla on negatiivinen maine. Kouluvalintasyyt ovat useimmiten olleet tutkimuksessa yhteydessä lapsen huoltajien ja erityisesti juuri äidin koulutus- ja ammattiasemaan. (Seppänen 2006, 3, 196, 202.)

3.4. Koulut ja kilpailu

Kuntien saamaa valtionosuutta ja koulupiirijakoa koskevan lainsäädännön muututtua kouluhallintoa on hajautettu ja opetussuunnitelmatyö on siirretty kuntien ja koulujen tasoille. Tämän seurauksena koulujen autonomia on lisääntynyt. Koulut ovat esimerkiksi profiloituneet, valinnaisaineita on lisätty ja opetusta on yksilöllistetty.

Konkreettisesti tämä koulutuspoliittinen muutos näkyy nykyään koulun valinnan mahdollisuutena. Uuden markkinasuuntautuneen koulu-uudistuksen myötä vanhemmilla on oikeus valita lapsensa koulu, mutta suosittuihin kouluihin ei kaikki halukkaat mahdu sisään. Tästä syystä kouluilla on mahdollisuus toimia vanhempien ja oppilaiden valitsijoina. Jos kouluun tulee enemmän pyrkijöitä kuin koulussa on tarjolla aloituspaikkoja, etusijalle asetetaan koulun oppilasalueella asuvat lapset. Koulut valitsevat yleensä juuri niitä oppilaita, joilla on kouluun sopivaa kulttuurista pääomaa. Vanhempien vapaa kouluvalinta ja koulujen vapaa oppilaiden valinta lisäävät yhteiskunnallisella tasolla ihmisten välistä eriarvoisuutta. Tässä kehityksessä koulu jakaa oppilaat voittajiin ja häviäjiin, mikä on ristiriidassa nykyisen peruskoulun tasa-arvoaatteen kanssa. (Metso 2004, 28–29, 161.)

Kansainvälisissä tutkimuksissa kouluvalinnan ilmiötä on usein tutkittu keskiluokan ja työväenluokan välisinä eroina sekä suhteessa julkisiin ja yksityisiin kouluihin. Tutkimuksissa on myös nähty keskiluokan käyvän yksityisissä kouluissa, kun taas työväenluokan lapset opiskelevat useimmin julkisissa valtion kouluissa. Koulut voivat tuoda esiin sosiaalista pääomaansa sillä tavoin, että ne tarjoavat lisäopetusmateriaaleja ja -kurseja. Tämä tulee esiin varsinkin yksityisten koulujen oppilaiden lisäaktiviteetteina heidän lukujärjestyksissään. Näitä lisäaktiviteettejä ei mainita usein julkisen koulun oppilaiden puheissa, vaan juuri yksityisen koulun oppilaiden puheissa. On huomattu, että lisäaktiviteetit ja -opetusmateriaalit rohkaisevat ja tuovat kokemuksia oppilaille esitystaidoista, yhteistyöstä sekä tiimiperustaisista työskentelytavoista ihan samalla tavoin kuin työkokemuksetkin tuovat. (Ball 2003, 82, 87.)

Suomessa nimenomaan on kyse lähes yksinomaan julkisen koulun sisäisistä valinnoista, jotka sisältävät myös muutamat yksityiset koulut, kuten steiner-koulun. Yksityisetkin koulut ovat julkisen rahoituksen piirissä ja sen takia velvollisia noudattamaan yhteisiä tavoitteita tietojen ja taitojen osalta. Mahdollisuus koulun valintaan on nimenomaan vain suurimmissa kaupungeissa, koska niissä yleensä on useita oppilaitoksia kohtuullisten etäisyyksien päässä toisistaan. Vanhemmat voivat siis vapaasti käyttää valtaansa kouluvalinnoissa vain suurimmilla paikkakunnilla, kun taas pienemmillä paikkakunnilla vanhempien vaikutusvalta on vähäisempää. Juuri näillä pienillä

paikkakunnilla vanhempia pitäisi saada lisää mukaan koulun toimintaan ja valinnaisuuden perusteluksi onkin esitetty juuri vanhempien mukaantulo lapsen koulunkäyntiin liittyviin asioihin. (Leppävuori 1999, 93.)

Kansainvälisesti on ajateltu, että vanhempien oikeudella valita koulu parannetaan koulujen laatua, vaikka tämä ajatus ilman muuta jakaa koulut paremmin ja huonommin suoriutuviin. Suomessa kuitenkin ei ole vielä kouluvalintoihin liitetty koulujen laatua, sen muuttamista tai erilaatuisia oppimistuloksia. Keskeisinä tekijöinä on Suomessa pidetty osallistumista päätöksentekoon ja mahdollisuutta opiskella itseä kiinnostavia oppiaineita, jotka samalla lisäävät motivaatiota oppimiseen. Koulujen profiloitumisella vastataan erilaisin kiinnostuksen kohtein ja persoonallisuuksin varustautuneiden oppivelvollisten tarpeisiin, eikä tämän sinänsä katsota aiheuttavan sosiaalista eriarvoisuutta kuntien kaavoitusten ja asuinalueiden tapaan. Myös joustavuutta itse koulun sisällä on lisätty. (Seppänen 2003a, 177, 179–181.)

Gewirtz, Ball ja Bowe (1995) ovat tutkimuksessaan selvittäneet kouluvalintaa koulujen paikallisuudesta käsin. Tutkijat tuovat esille neljä koulupiiriä (circuits of schooling), jotka jakaantuvat eri tavoin valinnan, luokan ja tilan mukaan. Ensimmäiseen koulupiiriin kuuluvat korkean paikallisuuden maineessa olevat koulut, jotka ovat yhteisöllisiä peruskouluja, ja jotka ottavat sisään oppilaita paikallisuuden mukaan. Toiseen koulupiiriin taas kuuluu kouluja, jotka ovat kosmopoliittisesti eliittikouluja. Nämä koulut saavat hakemuksia useimmin niiden koulualueen ulkopuolelta, ja ne ovatkin usein hyvin valikoivia. Kolmanteen koulupiiriin kuuluu yksityisiä kouluja, jotka kilpailevat julkisen sektorin kanssa oppilaista. Opetus perustuu näissä kouluissa vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien tuottamiseen niille perheille, jotka käyttävät kouluvalintaa hyödykseen. Neljänteen koulupiiriin sijoittuvat erilliset katoliset koulut, joilla ovat omat yksityiset hierarkiat, kilpailun hahmotukset ja pysyvä rakenne. Lisäksi on huomattu, että jotkut vanhemmat kannattavat enemmän vain yhtä näistä koulupiiriin kuuluvista kouluista, eivätkä he halua hakea muun tyyppisiin kouluihin. Työväenluokkaisten perheiden (*eristäytyneet valitsijat*) on todettu kannattavan erityisesti paikallisia peruskouluja ja myös eliittikouluja, jos ne ovat oman alueen kouluja, kun taas keskiluokkaisten perheiden (*taitavat valitsijat*) on todettu olevan

kytköksissä varsinkin eliittikouluihin sekä yksityisiin kouluihin, jotka tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia opetuksessaan. (Gewritz, Ball & Bowe 1995, 53–54.)

Maantieteellisyydellä on voimakas yhteys koulutuskohtaloihin. Tutkimuksissa on osoitettu, että ne koulut, jotka luokitellaan suosituiksi, ovat yleensä kaukana perheiden asuinpaikasta ja myös joidenkin perheiden saavuttamattomissa. Ne koulut taas, jotka luokitellaan torjutuiksi, ovat lähellä kotia. Matkustaminen ja koulujen saavutettavuus luo eriarvoisuutta perheiden välillä, koska kaikilla ei ole varaa mennä kauempana olevaan ”hyvään” kouluun. Yleensä juuri työväenluokkaisten perheiden lapset menevät niihin kouluihin, joihin keskiluokkaisten perheiden lapset eivät halua mennä. Usein työväenluokkaiset lapset ovat kahlittuna oman alueen kouluun, kun taas keskiluokan lapset käyttävät valinnanmahdollisuutta ja hakevat kauempana olevaan kouluun. Osittain työväenluokkaiset lapset pitävät yllä huonommuuttaan, koska ovat niin sanotusti kahlittuja menemään oman alueensa kouluun. Toisaalta koulutusjärjestelmä rankaisee niitä, jotka tekevät vastoin valtavirtaa. (Reay & Lucey 2003, 123, 125–126, 134–135.)

Uudessa-Seelannissa, jossa näkyy sosiaalinen ja taloudellinen eriarvoisuus voimakkaana, paikalliset koulumarkkinat ovat tuoneet esiin kahdenlaisia vaikutuksia. Ensiksikin tietyillä alueilla koulujen suosioden hierarkisuus on vahvistunut eli suositut koulut sijaitsevat paremmilla alueilla ja torjutut koulut sijaitsevat huonoimmilla alueilla. Toiseksi nämä suositut koulut paremmilla alueilla houkuttelevat oppilaita liikaa, kun taas torjutut koulut huonoimmilla alueilla kärsivät oppilaskadosta. Lisäksi monet koulut Uudessa-Seelannissa ovat kärsineet molemmista vaikutuksista yhtä aikaa. Keskustakouluissa hakemusvirrat⁴ ovat tasapainoisia, kun taas hierarkian ylimmässä päässä parempien alueiden koulut ovat liian täynnä, ja tästä syystä ne ovat alkaneet valitsemaan oppilaitaan tiettyjen ominaisuuksien perusteella. Hierarkian alimmassa päässä olevat huonimpien alueiden koulut taas menettävät oppilaitaan. Ne ovat saaneet huonon maineen ja ”ghettomaisen” imagon, koska ainoat oppilaat, jotka näissä kouluissa opiskelevat ja suostuvat niihin menemään, ovat niitä, joita ei haluta muihin

⁴ *Hakemusvirta* = kouluun toiselta oppilasalueelta hakeneiden ja niiden omalta oppilasalueelta poishakeneiden (nettovalinta) summa. (Seppänen 2006, 130.)

kouluihin. Kaiken kaikkiaan laajentuneet taloudelliset ja sosiaaliset kuilut väestössä ja kasvava köyhyys tietyillä maantieteellisillä alueilla ovat vaikuttaneet voimakkaasti niihin kouluihin, jotka ovat koulumarkkinoiden häviäjiä. (Gordon 2003, 21, 30.)

Koulun fyysisellä sijainnilla on siis merkittävä rooli perheiden hakemusvirtoihin. Koulut eivät voi sijaintiaan kontrolloida, koska niiden sijainnit perustuvat laajempiin poliittisiin päätöksiin, kuten julkisten kulkuvälineiden käyttöön, luonnollisiin esteisiin, liikenteeseen ja kaupungin asuntopoliittikkaan. Nämä keskeiset tekijät tukevat joitain kouluja tietyillä alueilla, kun taas toiset koulut syrjäytyvät, koska ne eivät pysty houkuttelemaan oppilaita laadukkuudellaan. Koulut tulisikin nähdä eri tavoin eri tilanteisiin ja konteksteihin sopeutettuna. (Gewirtz ym. 1995, 58, 87.)

Perheiden asuinympäristön vaikutuksia kouluvalintoihin on niukasti tutkittu Suomessa. Asuinympäristön merkityksiä on tutkittu muun muassa suhteessa nuorten koulutukseen. Suurin osa on ollut yhdysvaltalaisia tutkimuksia, joissa on käytetty selitettävänä tekijöinä usein keskeyttämistä ja koulutusvuosien määrää (Kauppinen 2004, 60). Suomalaisissa tutkimuksissa on osoitettu, että tietyn asuinalueen vanhempien varallisuus, ammatti ja koulutus ovat yhteydessä alueella sijaitsevan koulun opettajien pätevyyteen ja opetuksen laatuun. Lisäksi asuinalueen on osoitettu olevan yhteydessä koulutilojen tasoon, niiden varusteluun, työskentelyilmapiiriin, motivaatioon, työrauhaan, opiskelumateriaalien monipuolisuuteen, tavoitetasoon ja oppilaiden ambitiotasoon. (Välijärvi 2007, 360.)

Pohjoismainen ja erityisesti suomalainen koulu näyttäytyy kansainvälisessä vertailussa tasa-arvoisena ja tehokkaana koulutusjärjestelmänä. Tasa-arvoisuus ja turvallisuus näkyvät eritoten siinä, että suomalaisen koulun sosiaalinen status ei kumuloidu oppimistuloksiin, joten voidaan todeta, että koulun statuksella ei ole yhteyttä opetuksen laatuun tai opiskeluilmastoon. Suomessa on vielä ainakin välttytty koulujen jakautumiselta entistä selvemmin hyvin toimiviin ja huonosti voiviin kouluihin. Koulujen listaaminen, kilpailu ja vertailu ei siis Suomessa vielä tuota tuloksia niin hyvin kuin kouluja tukeva ja niiden omaa kehittämistyötä edistävä arviointi on tuottanut. (Välijärvi 2007, 362.) Lisäksi esitettyjen mielipidetutkimusten perusteella opettajat ja

keskiluokkaiset vanhemmat eivät kannata koulujen välistä kilpailua Suomessa eikä opetushallinto halua myöskään tuottaa vertailulistoja koulujen oppimistuloksissa (Seppänen 2003b, 338).

Välijärvi (2007) esittelee Kasvatus-lehdessä PISA 2003 -tutkimuksen tuloksia oppilaiden sosioekonomisen taustan yhteydestä oppilaiden matematiikan osaamiseen eri maissa. Lähes kaikissa maissa on nähtävissä, että koulun korkea sosiaalinen status on yhteydessä voimakkaasti oppilaiden parempaan suoritustasoon. Käytännössä koulujen toimintaympäristö heijastuu voimakkaasti koulun resursseihin, opetuksen laatuun ja ilmapiiriin. Tutkimuksessa Suomi ja Islanti erottuvat kansainvälisesti toisista maista siten, että Suomessa ja Islannissa koulun sosiaalinen status ei vaikuta ollenkaan oppilaiden matematiikan osaamiseen. Voisikin sanoa, että koulun valinta näissä maissa ei ole niin kohtalokas tapahtuma kuin muissa maissa kuten Japanissa, Alankomaissa, Kiinassa ja Saksassa, joissa koulun valinta on voimakkaasti yhteydessä oppilaiden parempaan suoritustasoon. On kuitenkin selvää, että Suomessakin koulujen välillä on merkittäviä eroja suoritustasossa, vaikka oppilaiden sosiaalisen taustan vaikutus vakioitaisiin. Erot koulujen suoritustasossa välittyvät enemmän suoraan perheestä kuin koulun kautta. (Välijärvi 2007, 360–362.)

Suomalaisessa asuntopolitiikassa ja kaupunkien suunnitteluiden tavoitteissa on nähty tärkeänä sosiaalisen tasapainon ylläpitäminen ja segregaaation välttäminen. Näin ollen väestön sijoittuminen aluerakenteessa ei saisi muodostua ongelmaksi asti ihmisten koulutustaustan, perhevaiheen, etnisen taustan ja varakkuuden mukaan. (Rasinkangas 2009.) Suomalaisessa yhteiskuntarakenteessa on tapahtunut paljon muutoksia jo 1990-luvulta lähtien, mikä on johtanut kasvavien kaupunkiseutujen sisällä selkeään eriarvoistumiseen eri väestöryhmien välisessä hyvinvoinnissa. Suomalaisen asumisen tulevaisuuden haasteita ovatkin erityisesti alueellisen rakennemuutoksen ja kasvukeskuksiin suuntautuvan muuttoliikkeen jatkuminen, asumisen kalleus sekä tulo- ja varallisuuserojen lisääntyminen. Tavoitellakseen sosiaalista kestävyyttä eri asuinalueilla kaupunkien on pystyttävä yhdistämään yhdyskuntasuunnittelua asunto- ja sosiaalipolitiikan tavoitteisiin. (Rasinkangas 2011.)

Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkija Hanna-Leena Riitaoja (2010) tutkii tekeillä olevassa väitöskirjassaan yhteiskunnallisuutta ja oikeudenmukaisuutta suomalaisessa peruskoulussa ja koulutuspolitiikassa. Hän kytkee suomalaisten vähemmistöjen ja sosiaaliluokkien erot sekä alueelliset erot kilpailuun ja kilpailutukseen, jotka ovat tulleet suomalaiseen peruskouluun. Aina kun kilpaillaan, tulee voittajia ja häviäjiä. Koulut erikoistuvat, ranking-listat ohjaavat kouluvalintoja ja koulujen sisäisiä palveluja kilpailutetaan paikallisilla koulumarkkinoilla. Suomessa kuitenkin koulujen erikoistuminen on vähäistä, mutta esimerkiksi Ruotsissa on jo kehitys pidemmällä. Tällaisilla koulujen kilpakentillä pärjäävät ne, jotka arvostavat koulutusta ja hyötyvät siitä eniten. Lisäksi niillä perheillä, joilla on paljon rahaa, valitsevat tietyt koulut. Myös varakkaammat vanhemmat haluavat lapsensa pois tietyistä kouluista, koska niissä on paljon maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien olemiseen tietyissä kouluissa vaikuttaa olennaisesti kaupunkien ja kuntien asunto-, työllisyys- ja koulutuspolitiikka, joiden kehittämistä vastaavat poliittiset päättäjät. Riitaojan mukaan pitäisi välttää rakentamasta alueita, joille vähäosaisuus keskittyy, eikä näille alueille saisi sijoittaa maahanmuuttajia, koska se voisi johtaa koulujen ja niiden asuinalueiden eriarvoisuuteen. (Riitaoja 2010, 19–21.)

Rinne (2010) on samaa mieltä Riitaojan (2010) kanssa siitä, että koulujen erilaistumiseen ja ghettoutumiseen vaikuttaa vahvasti kuntien asuntopolitiikka eli se, minne vähäosaiset ja maahanmuuttajat sijoitetaan asumaan. Useimmin koulu valitaan jonkin opetuspainotuksen tai koulun maineen vuoksi. Tutkimukset ovat osoittaneet, että maahanmuuttajat eivät käytä koulun valinnan mahdollisuutta, vaan menevät heille osoitettuun lähikouluun. Nämä koulut ovat juuri niitä, joista alueen paremmin toimeentulevien perheiden lapset lähtevät pois. On tutkimusnäyttöä myös siitä, että parempiosaisten perheiden lapset pakenevat huonomaineisista kouluista ja siirtyvät hyvämaineisiin kouluihin, joissa on hyvistä sosiaalisista taustoista tulevien perheiden lapsia ja vain vähän maahanmuuttajia. Rinteen mukaan viisaampaa olisi muuttaa kaupunki- ja asuntopolitiikkaa kuin asettaa lainvastaisia koulukiintiöitä maahanmuuttajien lapsille. Resursseja tulisi kohdistaa juuri niihin kouluihin, joissa on paljon maahanmuuttajia. (Rinne 2010.) Koulutus näyttelee kasvavaa osaa elämänmahdollisuuksien määrittäjänä nykypäivänä. Tutkimukset osoittavat, että

markkinamekanismit eivät tuota kuitenkaan koulutustasoja, mikä on optimaalista taloudessa ja yhteiskunnassa kokonaisuudessaan. Suuria ja radikaaleja muutoksia on tehtävä paikallisten koulujen suoriutumiseen. (Gordon 2003, 23.)

Päätökset koulun valinnasta ja monimuotoisista koulun sisäisistä valinnoista ovat aina arvosidonnaisia niin lapsen ja hänen vanhempiensa kuin kunnan päättäjien, koulun hallintoelimien ja koulun opettajakunnankin kannalta. Koulu voi syrjäytyä koulumarkkinoilla, jos sillä ei ole mitään erilaisia houkuttimia, kuten koulukohtaisia painotuksia ja valinnaisuutta oppiaineissa. Voidaankin kysyä, voiko sellainen koulu pärjätä kilpailussa, joka panostaa tavalliseen perusopetukseen ilman valinnaisuutta tai painotuksia. Painotetaanko kouluissa enemmän kasvatuksen ja oppimisen perusasioita vai erikoistumista ja erilaisuutta? (Leppävuori 1999, 156.)

4 Turun kaupungin kouluvalinnat

Perusopetusta antavia suomenkielisiä kouluja on Turussa tällä hetkellä 38. Ruotsiksi opetusta annetaan neljässä koulussa ja englannin kielellä yhdessä koulussa. (Turun kaupunki 2010.) Turussa perusopetusta annetaan yhdeksänvuotisessa oppivelvollisuuskoulussa. Koulut tarjoavat yleissivistäviä tietoja ja taitoja sekä antavat jatko-opintokelpoisuuden. (Kauppila, Kavantola, Kirkkola, Kouki, Mielismäki, Rosengvist & Vehosmaa 2008, 3.)

4.1. Valinnan mahdollisuudet Turun kaupungissa

Turun opetuspalvelukeskus varaa vuosittain jokaiselle koululaiselle paikan omaan lähikouluun omalle oppilasalueelle, joka määräytyy asuinpaikan mukaan. Turun suomenkielisessä perusopetuksessa olevan oppilaan lähikoulu määrätään oppilasaluejaolla. Lisäksi keskitetyn palvelun (erityiskoulut) oppilasalueena on koko kaupunki. (Kauppila ym. 2008, 3–4.)

Oppilas pääsee oman oppilasalueensa kouluun Turussa ilman erillistä hakemusta. Oppilas voi hakeutua oman valintansa mukaan myös toisen oppilasalueen lähikouluun,

joko hakemalla vapaalla haulla (1. luokka, U-lomake / 7. luokka, T-lomake), vieraan oppilasalueen haulla perustellulla syyllä (1.–9. luokka, C-lomake), erikoisluokan tai erityispainotteisen luokan haulla (valintakokeet) tai vieraskuntalaisen haulla (vapaa oppilaspaikka). Nykyisin koulupaikkaa voi hakea myös sähköisesti internetin kautta. (Kauppila ym. 2008, 5–6.)

Yläkouluun siirtyvien mahdollisuudesta hakea johonkin muuhun kuin oman alueen yläkouluun tiedotetaan erikseen kouluviranomaisten teettämässä Perusopetuksen oppaassa. Uusimmassa vuoden 2011 Turun perusopetuksen oppaassa kerrotaan, että lapselle osoitetaan ilman erillistä hakemista oman oppilasalueen yläkoulu, jossa hänelle on paikka varattuna. Lähikoulu osoitetaan oppilasalueella sen mukaan, missä oppilaan asuinosoite sijaitsee. Oppilas voi hakeutua myös muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun. Turussa asuvilla on oikeus hakea vapaasti yläkouluun kahtena vuoden aikana. Tammikuussa haetaan alakoulun 1. luokalle ja helmikuussa haetaan yläkoulun 7. luokalle. Oppilas voi myös hakeutua kaikilla peruskoulun luokka-asteilla vieraan oppilasalueen kouluun perustellusta syystä. Lisäksi oppilas voi hakeutua erikoispainotteiselle luokalle käymällä valintakokeessa, tulemalla valituksi muin valintakriteerein tai hakemalla vieraspaikkakuntalaisena koulupaikkaa sillä edellytyksellä, että koulussa on vapaita oppilaspaikkoja. Jos johonkin kouluun on enemmän hakijoita kuin on vapaita paikkoja koulussa tarjolla, oppilaat otetaan ensisijaisesti oman koulun oppilasalueelta, tämän jälkeen omalta yhteistyöalueelta, sitten toiselta yhteistyöalueelta ja viimeisimmässä tapauksessa vieraasta kunnasta. (Kauppila, Kavantola, Kirkkola, Kouki, Huttunen, Rinne, Rosengvist & Vehosmaa 2010, 4–6.)

Vuoden 2011 perusopetuksen oppaassa kerrotaan koulumatkojen korvaamisesta. Matka korvataan kouluun niissä tapauksissa, joissa matka on yli viisi kilometriä. Koulumatka lasketaan matkana kodin pihalta koulun pihalle lyhintä jalankulkukelpoista tietä pitkin. Koulumatka korvataan myös, kun oppilaan matka on ikään tai muihin olosuhteisiin nähden liian vaarallinen, vaikea tai rasittava. Taksikuljetuksen kouluun saa vain lääkärinlausunnon perusteella. (Kauppila ym. 2010, 6.)

Turussa erikoisluokat painottavat jotain tiettyä oppiainetta. Näille painotetun opetuksen luokille pääsee vain erillisen hakumenettelyn ja valintakokeen kautta, joissa selvitetään oppilaan edellytyksiä pärjätä painotetussa opetuksessa. Erikoisluokille voi hakea joko ensimmäiselle, kolmannelle tai seitsemännelle luokalle. Ensimmäisen luokan painotettuja opetuksen luokkia ovat Kerttulin koulun ruotsin kielikylpyluokka, Vähä-Heikkilän koulun ranskan kieliluokka, Puolalan koulun englannin ja saksan kieliluokat ja suomalais-venäläinen luokka sekä Turun normaalikoulun englannin kieliluokka. Kolmannelle luokalle voi hakeutua Puolalan koulun ja Runosmäen koulun musiikkiluokille, Raunistulan koulun matematiikkaluokalle, Martin koulun kuvataideluokalle sekä Vasaramäen koulun liikuntalinjalle. Seitsemännelle luokalle siirryttäessä voi koulujen opetuspainotuksia tiedustella koulujen esittelytilaisuuksissa ja koulujen kotisivuilta. (Kauppila ym. 2010, 6–7.)

4.2. Yläkoulujen oppilasalueet Turun kaupungissa

Tämän tutkimuksen postikyselyaineiston keruun aikana lukuvuonna 2009–10 Turun perusopetus oli jaettu neljään yhteistyöalueeseen⁵, ja tästä syystä niitä käytetään tässä tutkimuksessa: Turun pohjoinen yhteistyöalue, Turun eteläinen yhteistyöalue, Turun Läntinen yhteistyöalue ja Turun itäinen yhteistyöalue. Turun pohjoisella yhteistyöalueella sijaitsivat Raunistulan yläkoulun, Rieskalähteen yläkoulun ja Turun Lyseon yläkoulun oppilasalueet. Turun eteläisellä yhteistyöalueella sijaitsivat Luostarivuoren yläkoulun, Puropellon yläkoulun ja Turun Suomalaisen yhteiskoulun oppilasalueet sekä keskitetyn palvelun (erityiskoulut) kouluista Samppalinnan koulu ja Vuorelan koulu. Turun läntisellä yhteistyöalueella sijaitsivat Pansion yläkoulun, Puolalan yläkoulun ja Topeliuksen yläkoulun oppilasalueet sekä Mikaelin koulun keskitetyn palvelun koulu. Turun itäisellä yhteistyöalueella sijaitsivat Klassikon yläkoulun, Kupittaaan yläkoulun ja Nummenpakan yläkoulun oppilasalueet sekä keskitetyn palvelun kouluista C.O. Malmin koulu, Katariinan koulu ja Kiinanmyllyn koulu. Lisäksi Turun itäisellä yhteistyöalueella sijaitsivat myös Turun normaalikoulu ja Turun kansainvälinen koulu. (Kauppila ym. 2008, 4–5.) Tutkimusvuonna 2009 6.-

⁵ Voimassaoloaika 1.1.2008–31.7.2010.

luokkalaisia ei kuitenkaan siirtynyt lukuvuodeksi 2010–11 Turun Suomalaiseen yhteiskouluun eikä Pansion yläkouluun.

Nykyisen uuden aluejaon mukaan⁶ Turun perusopetuksen yhteistyöalueita on kolme: Turun pohjoinen yhteistyöalue, Turun itäinen yhteistyöalue ja Turun eteläinen yhteistyöalue. Yhteistyöalueet oppilasalueineen ovat aiemman aluejaon mukaisia, mutta Turun läntisen yhteistyöalueen yläkoulujen oppilasalueet on sijoitettu muiden yhteistyöalueiden alueille. Turun läntiseen yhteistyöalueeseen kuuluivat Pansion yläkoulun, Puolalan yläkoulun ja Topeliuksen yläkoulun oppilasalueet. Näistä oppilasalueista Pansion yläkoulun oppilasalue kuuluu nykyisin Turun pohjoiseen yhteistyöalueeseen ja Puolalan yläkoulun, Topeliuksen yläkoulun ja keskitetyn palvelun koulu Mikaelin koulu kuuluvat Turun eteläiseen yhteistyöalueeseen. (Turun kaupunki 2010.)

Perheiden taustojen eroja eri asuinalueilla on tutkittu vähän. Jarkko Rasinkangas (2011) on kuitenkin tutkinut Turun lähiöalueiden erilaistumista perheiden taustoista käsin omassa väitöskirjatutkimuksessaan. Juuri Turussa viimeisten vuosikymmenien aikainen väestönkasvu on johtunut pääosin vieraskielisen väestön osuuden kasvusta. Yleensä puhutaankin maahanmuuttajien osuuden kasvusta. Euroopassa maahanmuuttajakeskittymät ovat jo sekä ongelmallisia että runsaita, joten Suomessa tuleekin ottaa huomioon keskittymien synty sekä pyrkiä rajoittamaan niitä. Näissä kaupunkikeskittymissä, joissa on paljon maahanmuuttajia, on havaittu olevan huono-osaisuutta ja integraation puutteellisuutta. Etniset ryhmät ovat usein luonteeltaan hyvin sosiaalisia ja haluavat pysyä toistensa lähellä, mikä on voinut olla yksi syy näiden keskittymien syntyyn. Tutkimustuloksia ei ole vielä paljoakaan keskittymien synnystä ja niiden luonteesta. Turussa maahanmuuttajien ja huono-osaisuuden keskittymät näkyvät voimakkaimmin Turun itäosassa, jossa sekä Varissuon että Lausteen lähiöt ovat maahanmuuttajavaltaisimpia lähiöitä. (Rasinkangas 2011.)

⁶ Alkaen 1.8.2010.

Itä-Turun alue voidaan jakaa toiminnallisesti neljään eri osaan. Yhden kokonaisuuden muodostavat Varissuon ja Lausteen lähiöt, joissa sosiaaliset ongelmat ovat kasautuneet, työttömyysluvut ovat korkeat ja maahanmuuttajien osuus lähiön väestöstä on suuri. Näille alueille rakennetaan paljon kerrostalokokonaisuuksia. Toisen osan muodostavat pientalovaltaiset alueet, kuten Pääskylvuoren ja Huhkolan alueet, joissa on paljon myös virkistys- ja kulttuuripalveluja. Kolmanteen osaan kuuluvat teollisuus- ja korkean teknologian alueet, kuten Kupittaa tai Itäharjun lähiöt. Neljännen osan muodostavat virkistys- ja vapaa-ajan alueet. Itä-Turun alueella myös asuu noin 30 000 asukasta, joista noin 16,1 % on ulkomaalaistaustaisia, joten juuri näillä alueilla Turussa työttömien ja maahanmuuttajien määrä on suuri. (Laikko & Tossavainen 2007, 7.)

Turussa päättäjät kokevat myös, että Turun sisäisillä alueilla on alueellinen profiloituminen erittäin voimakasta. Heidän mukaansa juuri maahanmuuttajat, köyhät ja työttömät ovat keskittyneet esimerkiksi Varissuon, Lausteen, Pernon, Pansion ja Jyrkkälän alueille, mikä aiheuttaa kasautuvia sosiaalisia ongelmia. Hirvensalon alueen on sanottu olevan varakkaiden seutua, kun taas iäkkäät asukkaat ovat keskittyneet keskusta-alueille ja nuoret ylioppilaskylään. Lapsiperheistä suurin osa sijoittuu kaupungin pohjoisosaan. (Vahanne 2010, 4.) Alueiden erot näyttäisivät tutkimusten valossa kuitenkin nyt 2000-luvulla olevan tasaantumaan päin (Rasinkangas 2009).

4.3. Tutkimuksia Turun kaupungin kouluvalinnasta

Tutkimuksen postikyselyyn vastanneista muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakee Turussa noin neljännes lapsista⁷. Vastaavasti koko ikäluokassa, VAKOVA-hankkeessa kerättyjen oppilasrekisterien perusteella, muuta kuin oman oppilasalueen yläkouluun käyviä 7.-luokkalaisia on kolmannes ikäluokasta (Rinne 2011; Seppänen, Rinne & Sairanen, käsikirjoitus). Noin kymmenen vuotta sitten toisen oppilasalueen yläkouluun hakeneiden osuus on ollut vastaavasti oppilasrekisteriaineistosta laskien Turussa 35 % ja on vaihdellut Suomen suurimmissa kaupungeissa 21–49 prosentin

⁷ Tässä tutkimuksessa käytetty postikyselyaineisto edustaa hieman enemmän oman oppilasalueen yläkouluun menneitä kuin toisen oppilasalueen kouluun hakijoita, mutta hakijoita on kuitenkin aineistossa ikäluokkaan verrattuna riittävästi, joten heidän perheidensä taustoja ja kouluvalintasyitään voidaan aineiston perusteella tulkita.

välillä (Seppänen 2006, 159–161). Ensimmäisten vuonna 1997 kerättyjen kouluvalintatietojen mukaan neljäsos 7.-luokkalaista keskimäärin on hakenut muuhun kuin oppilasalueensa yläkouluun Suomen suurimmissa kaupungeissa (Hirvenoja 1998, 72). Rinteen ja Nuuteron (2001, 99) ala- ja yläkouluja kattaneen postikyselytöksen mukaan Turussa kolmannes oppilaista opiskeli vuonna 2001 omaa lähikouluun kauempana. Näyttäisi siltä, että Turussa oman oppilasalueen ulkopuolisessa koulussa käyminen on pysynyt samoissa luvuissa viimeiset 10 vuotta, vaikka koulupiirilaki on poistunut Suomen laista jo 1990-luvulla ja tämä mahdollistaa vapaan koulun valinnan.

Rinteen ja Nuuteron (2001) turkulaistutkimuksessa (kohdejoukkona 3.-, 5.- ja 8.-luokkalaisten perheet) tärkeimmäksi peruskoulun valintakriteeriksi kaikissa sosiaaliryhmissä nousee koulumatkan pituus. Myös koulun opetussisällöt ja ystäväpiiri ovat tärkeitä syitä valita muun kuin oman alueen yläkoulu. Koulumatkan pituus valintakriteerinä näyttäisi olevan hieman yleisempää matalasti koulutettujen vanhempien osalta. Heistä noin 78 % on valinnut lähikoulun lapselleen. Sisarusten pääsemistä samaan kouluun pitää ylempi sosiaaliluokka muita tärkeämpänä. Tutkimustulosten perusteella korkea koulutustaso ja hyvä sosiaalinen asema mahdollistavat enemmän kouluvalintoja, tämän ryhmän vanhemmista muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun valitsee lähes kolmannes vastaajista (30 %). (Rinne & Nuutero 2001, 99–100.)

Uuden maahanmuuttajaoppilaita postikyselylomakkeiden perusteella tarkastelevan tutkimuksen mukaan (kohdejoukkona 3.-9.-luokkalaisten vanhemmat) koulu valitaan Turussa edelleen eniten sopivan koulumatkan perusteella. Valintaan vaikuttavat myös lapsen ystävät ja koulun hyvä maine. Maahanmuuttajataustaiset perheet valitsevat koulun lapselleen koulun hyvän maineen takia useammin kuin suomalaiset perheet, kun taas suomalaiset valitsevat koulun useammin ystävien perusteella. (Tuittu & Rinne 2011, 105, 110–111.)

Turkulaiset pitävät koulujensa opetustarjontaa tasokkaana, ja valinnaisaineita on ollut riittävästi tarjolla. Koulujen ilmapiiriä on keuhettu hyväksi eikä rauhattomuuttakaan ole

esiintynyt. Erot tyytyväisyydessä ovat kuitenkin suuria eri luokka-asteiden, vanhempien, koulujen ja alueiden kesken. Huomattavaa on kuitenkin se, että kun verrataan turkulaisia maahanmuuttajaperheitä ja suomalaisperheitä keskenään, maahanmuuttajaperheistä melkein puolet toivoo, että kouluista julkaistaisiin paremmuusjärjestykseen perustuvia ranking-listoja. Suomalaisperheistä ranking-listojen julkaisemista kannattaa vain joka kymmenes perhe. Kaiken kaikkiaan ”hyväosaisten” turkulaiset vanhemmat pitävät tärkeänä asiana lahjakkaiden kouluttamista ja erityistarpeiden huomioonottamista, kun taas huonompiosaiset vanhemmat kannattavat enemmän koulujen ranking-listoja. Turkulaiset vanhemmat uskovat vahvasti suomalaiseen peruskouluun ja sen mahdollisuuksiin kehittää kansakuntaa. (Rinne & Nuutero 2001, 101, 117–119.)

Isän ja äidin sosiaalisen aseman on myös todettu olevan yhteydessä lapsen koulumenestykseen, mikä näkyikin suurina eroina huono- ja hyväosaisten perheiden välillä Turussa. Mitä korkeampi on vanhempien sosiaalinen asema, sitä paremmin lapsi pärjää koulussa. Erot näkyvät vahvemmin äidin ja lapsen välillä, vaikka myös isän sosiaalinen asema on yhteydessä lapsen koulumenestykseen erittäin voimakkaasti. Varsinkin työttömyyden on katsottu laskevan lapsen koulumenestystä. Hyväosaisten perheen lapsi pärjää kouluarvioinnissa lähes puolitoista numeroa paremmin kuin huonoosaisten perheen lapsi. (Olkinuora & Rinne 2001, 208–210.)

Rinteen, Tuomisen ja Leppäsen (2004) tutkimuksessa on tarkasteltu muun muassa turkulaisten vanhempien mielipiteitä erityisopetuksen järjestämisestä. Tulosten mukaan suurin osa vanhemmista on sitä mieltä, että luokkamuotoinen erityisopetus on hyvä järjestää omissa erityiskouluissaan, kun taas neljännes vanhemmista kannattaa jonkinasteista integraatioratkaisua erityisopetuksen järjestämisessä tavallisissa lähikouluissa, mutta omissa erityisluokissaan. Noin joka kuudes vanhempi on sitä mieltä, että erityisopetus olisi järjestettävä mieluummin lähikoulussa yleisopetuksen yhteydessä. (Rinne, Tuominen & Leppänen 2004, 120–121.)

Turussa on myös keskusteltu paljon 2000-luvulla koulujen monikulttuurisesta oppilasaineksesta ja sen vaikutuksesta monen koululaisen elämään. Suomessa on

valtavalla vauhdilla lisääntynyt maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä kouluissa. (Pihlava, Wallenius & Olkinuora 2001, 161.) Vuonna 2001 maahanmuuttajaoppilaiden osuus on ollut lähes viidennes kaikista tutkimuksessa mukana olleista koulujen oppilaista (Olkinuora & Rinne 2001, 211). Julkisen keskustelun aiheena on erityisesti ollut Turun asuntopolitiikan myötä maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille ja tiettyihin kouluihin. Näin ollen asuinalueet hyvin helposti pääsevät profiloitumaan ja siitä syystä ne alkavat eriarvoistua. Tämä vaikuttaa taas sekä siihen, miten kouluvalintoja tehdään perheissä, että joidenkin koulujen syrjäytymiseen kilpailussa. (Pihlava ym. 2001, 161.)

Koulutustaustoiltaan, sosioekonomisilta asemiltaan ja elämäntilanteiltaan erityyppisiä perheitä on asettunut asumaan Turussa eri asuinalueille ja tätä myöten myös eri oppilasalueille, joista koulut poimivat ja rekrytoivat oppilaita kouluihinsa. 1990-luvun lama ja koulutuspoliittiset muutokset ovat vaikuttaneet myös Turun kaupungin sisällä eri alueisiin voimakkaasti. Tästä on seurannut alueellista erilaistumista, ja kaupungin harjoittaman asuntopolitiikan myötä esimerkiksi työttömät ja maahanmuuttajat ovat keskittyneet tiettyjen koulujen alueille. (Olkinuora & Rinne 2001, 200.) Varsinkin haasteita opettajille, vanhemmille, rehtoreille ja oppilaille on tuonut vieraskielisten suuri osuus suomalaisissa kouluissa. Osittain juuri kaupunkien asuntopolitiikan myötä maahanmuuttajat jakautuvat Suomessa hyvin epätasaisesti, ja esimerkiksi Turussa maahanmuuttajat ovat asettuneet asumaan kaupungin vuokra-asuntovaltaisiin lähiöihin. Tämä on vaikuttanut koulujen monikulttuurisuuden erilaistumiseen niin, että joissain kouluissa maahanmuuttajataustaisia oppilaita on enemmistönä, kun taas toisissa kouluissa ei välttämättä ole yhtään maahanmuuttajaa. (Rinne, Virta, Tuittu & Kivirauma 2011, 297, 303–304.) Koulutuspoliittisten päättäjien perimmäisenä ajatuksena on ollut, että keskittämällä vieraskielisten opiskelua tiettyihin kouluihin voidaan päästä pienemmillä kustannuksilla sekä laatia mielekkäämpiä opetussuunnitelmia. Usein tällainen toiminta johtaa koulujen segregatioon, ja tulosten mukaan juuri turkulaisten huono-osaisemmilla asuinalueilla mennään oman oppilasalueen yläkouluun ja pitäydytään siinä. (Olkinuora & Rinne 2001, 200, 212–213.)

Osittain myös kaupunkien asuntopolitiikan myötä on syntynyt paljon sellaisia kouluja, joissa suurin osa on maahanmuuttajaoppilaita. Nämä ovat myös usein juuri niitä kouluja, joihin suomalaisoppilaat eivät halua mennä. Turussa maahanmuuttajat asutetaan tietyille alueille, joilla asuu enemmistönä heikommin toimeentulevia perheitä, joiden lapset menevät lähialueen kouluun käyttämättä mahdollisuutta valita muun kuin oman oppilasalueen yläkoulu. Maahanmuuttajaoppilaiden on mentävä oman oppilasalueen yläkouluun, koska heille ei käytännössä jää muuta mahdollisuutta. Juuri nämä koulut, joissa suurin osa on maahanmuuttajaoppilaita, ja joihin suomalaisoppilaat eivät halua mennä, leimautuvat suosioltaan heikoiksi tai torjutuiksi. (Rinne 2011.)

Rehtorit kokevat Turussa, että maahanmuuttajien epätasainen jakautuminen eri alueille on epäonnistunutta asuntopolitiikkaa varsinkin koulujen näkökulmasta. Tilanne kuormittaa kohtuuttomasti niitä kouluja, joissa maahanmuuttajien osuus on suuri, mutta myös näyttäytyy huonona niissä kouluissa, joissa on vain vähän maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Rehtorit uskovat vakaasti, että maahanmuuttajien sijoittumiseen tietyille alueille vaikuttaa kaupungin harjoittama asuntopolitiikka, vaikka toisaalta myös maahanmuuttajat itse hakeutuvat sellaisille alueille, joissa on jo valmiiksi maahanmuuttajia. (Tikkanen 2011, 246–248.)

Yhdysvalloista lähtöisin olevalla termillä ”white flight” on kuvattu väestön muuttoa keskikaupungilta lähiöihin reaktiona joidenkin vähemmistöryhmien määrän kasvuun ja ongelmien lisääntymiseen kaupunkien keskustoissa. Suomessa on lähiaikoina puhuttu kiivaasti vastaavasta ilmiöstä, ja termi white flight onkin tiiviisti juurtunut suomalaiseen maahanmuuttokeskusteluun⁸. Varsinkin rehtorit ovat haastatteluissaan ilmaisseet, että white flight -ilmiö näyttäytyy selvästi myös tietyissä Turun kaupunginosissa, eli tietyillä alueilla on lisääntynyt kiivaalla tahdilla maahanmuuttajien osuus, minkä myötä kantaväestöä on muuttanut pois näiltä alueilta. Kukaan haastatelluista rehtoreista ei kuitenkaan usko, että kantaväestön pakeneminen tietyistä maahanmuuttajavaltaisista kouluista toisten alueiden kouluihin olisi seurausta tästä ilmiöstä. Osa rehtoreista pitää

⁸ Yhdysvalloissa muuttoliike on näyttäytynyt erityisesti siten, että valkoinen väestö on paennut kaupunkien keskustoista lähiöihin. Suomessa tilanne on päinvastainen siten, että juuri valkoinen kantaväestö on paennut maahanmuuttajien lähiökeskittymistä. (Tikkanen 2011, 251.)

kuitenkin mahdollisena, että yksi toisen alueen koulun valintaan liittyvä syy voisi olla maahanmuuttajaoppilaiden määrä oman alueen koulussa. (Tikkanen 2011, 250–253.) Toisaalta myös osa maahanmuuttajataustaisista vanhemmista on sitä mieltä, että maahanmuuttajat ovat keskittyneet liikaa joillekin tietyille alueille ja joihinkin kouluihin. Vanhemmat myös ovat pitäneet hieman negatiivisempina niitä kouluja, joissa maahanmuuttajaoppilaita on yli viidennes koulun oppilaita. Koulut ovat heidän mielestään levottomampia ja ilmapiiriltään huonompia. (Rinne ym. 2011, 304.)

Turussa maahanmuuttajaperheiden ja suomalaisperheiden välillä ei ole eroja siinä, miten koulutus koetaan. Maahanmuuttajaperheissä eritoten koetaan koulutus tärkeäksi ja arvostetaan sitä, että koulunkäynnillä on mahdollisuus muuttaa tulevaisuuden suuntaa sekä lisätä oppimista ja hyvien arvosanojen saamista. Lisäksi sekä maahanmuuttajaoppilaat että suomalaisoppilaat uskovat samalla tavoin siihen, että he pärjäävät koulussa kohtalaisen hyvin sekä kokevat olevansa hyviä ja nopeita oppijoita. (Pihlava ym. 2001, 169–170.) Lisäksi uusimman turkulaisen tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaisilla oppilailla on erittäin korkea motivaatio pärjätä suomalaisessa koulussa. He näkevät koulutuksen väylänä jatko-opintoihin, hyvään ammattiin ja yhteiskunnalliseen asemaan. (Rinne ym. 2011, 309, 311.)

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1. Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tämä tutkimus on perustaltaan koulutussosiologista tutkimusta, jossa tarkastellaan lapsen ympäristössä ja kotitaustassa ilmenevien asioiden yhteyttä perheiden kouluvalintoihin. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kouluvalintoja turkulaisissa perheissä, joissa lapsi on siirtymässä yläkouluun. Tarkoituksena on ensinnäkin tarkastella yläkoulujen oppilasalueiden ja koulujen suosiotyyppien välisiä eroja suhteessa äidin ja isän koulutustasoon, sosioekonomiseen asemaan ja kokonaistuloihin, perheen asuinmuotoihin ja -tyyppisiin sekä lapsen koulumenestykseen. Toiseksi tutkimuksessa selvitetään, mitkä tekijät vaikuttavat

muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen ja painotetun luokan valitsemiseen. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan syitä, miksi mennään oman oppilasalueen yläkouluun tai haetaan muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun. Tarkoituksena on saada kuvaa turkulaisten perheiden yläkouluvalintaan vaikuttavista tekijöistä ja kouluvalinnan syistä.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Eroavatko Turun kaupungin yläkoulujen oppilasalueet lapsen sosiaalisen taustan, asuinmuodon tai koulumenestyksen suhteen?

1.1. Minkä tekijöiden suhteen koulujen oppilasalueet eroavat eniten?

1.2. Minkä tekijöiden suhteen koulujen suositustyypit eroavat eniten?

2. Onko perheen sosiaalinen asema tai asuinalueen yläkoulun suositustyyppi yhteydessä kouluvalintaan?

2.1. Mitkä tekijät ovat yhteydessä muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen?

2.2. Mitkä tekijät ovat yhteydessä painotetun luokan valitsemiseen?

3. Mistä syistä perheet valitsevat yläkoulun?

3.1. Miksi mennään oman oppilasalueen yläkouluun?

3.2. Miksi haetaan muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun?

3.3. Ovatko syyt yhteydessä perheen sosiaaliseen asemaan ja asuinalueen yläkoulun suositustyyppiin?

Tutkimus on osa tutkimushanketta *Vanhemmat ja kouluvalinta. Perheiden koulutusstrategiat, eriarvoistuminen ja paikalliset koulupolitiikat suomalaisessa peruskoulussa* (VAKOVA), joka on Helsingin ja Turun Kasvatustieteiden laitosten yhteistyöhanke ja täten myös tämän tutkimuksen tulokset tulevat osaksi hanketta tutkimuksen valmistuttua. VAKOVA-hankkeessa tutkitaan erityisesti vanhempien koulutusstrategioita, kunnallista koulupolitiikkaa ja näiden suhdetta sellaisena kuin se ilmenee peruskoulujen välisissä kouluvalinnoissa. Koulutuspoliittisen

toimintaympäristön tutkimusta on tehty hankkeessa kahdessa isossa suomalaisessa kaupungissa, Vantaalla ja Turussa, ja tarkoituksena on tuottaa tietoa ja ymmärrystä poliittiseen ja tutkimukselliseen keskustelunaiheeseen: miten pystytään rajoittamaan kouluvalinnan eriarvoistavia käytäntöjä peruskoulutuksessa? Lisäksi myöhäismodernista ja globalisoituneiden tietoyhteiskuntien näkökulmasta tarkasteltuna hanke pyrkii ratkaisemaan politiikan siirtymisen ja muuntumisen ongelmaa paikallisessa koulupolitiikassa. (Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos 2011.)

5.2. Tutkimusjoukko ja tutkimuksen kulku

VAKOVA-hankkeen osalta lähetettiin Turun suomenkielisen yleisopetuksen alakoulujen 6. luokan oppilaiden perheille (N = 1284) kyselylomake yläkouluvalinnasta. Turun kaupungin perusopetuspäällikkö myönsi tutkimusluvan 27. elokuuta 2009. Alakoulut lähettivät joulukuun alussa 2009 yläkouluun siirtyvien lasten perheille yleisen tiedotteen lapselle osoitetusta yläkoulusta ja muista kouluvalintaan liittyvistä hakumenettelyistä. Kyselylomake jaettiin näiden kunnan tiedotteiden mukana alakouluissa. Huoltajia pyydettiin palauttamaan lomake 17. joulukuuta 2009 mennessä palautuskuoressa yliopistolle. Jotta kyselylomakkeita saataisiin mahdollisimman paljon takaisin ja vanhemmat ehtisivät päättää, minkä yläkoulun valitsevat, päätettiin kuitenkin lomakkeiden viimeinen palautuspäivä tammikuun 2010 loppuun. Kaiken kaikkiaan kyselylomakkeeseen vastasi 423 huoltajaa ja näin ollen tutkimuksen perusjoukkoon kuuluneiden palautusaktiivisuus on 32,9 %.

Tilasto-ohjelmaan tehtiin ensiksi pohja lomakkeiden koodausta varten, ja tämän jälkeen VAKOVA-hankkeen tutkimusavustaja (Reeta Lehto) koodasi kaikki palautuneet kyselylomakkeet kevään 2010 aikana tilasto-ohjelmaan. Tämän jälkeen muuttujia on luokiteltu uudelleen⁹ ja niitä on tarkastettu. Lisäksi avoimet kysymykset muun muassa syistä valita yläkoulu on ensiksi kirjoitettu muuttujien koodauksen aikana täysin sanasta sanaan auki, tämän jälkeen ne on luokiteltu eri ryhmiin ja sitten koodattu tilasto-

⁹ Tässä tutkimuksessa lomakkeen kysymyksistä luotuja muuttujia on luokiteltu uudelleen moniluokkaisista pienempiluokkaisiksi. Uudelleen luokittelu hävittää usein informaatiota, mutta tekee siitä helpommin käsiteltävää tilastollisesti ja luo mahdollisuudet paremmin tilastollisten testien kriteerien täyttymiselle.

ohjelmaan. Syksyn 2010 aikana postikyselyaineiston osaksi tilasto-ohjelmaan on koodattu yläkoulujen suosiotyyppejä kuvaava muuttuja, joka on muodostettu VAKOVA-hankkeessa siihen kerätystä oppilasrekisteriaineistosta. Aineistojen muuttujien koodaamisen, luokittelun ja tarkastamisen jälkeen on ajettu tilastolliset analyysit.

Syksyn 2010 aikana tehtiin yhdessä VAKOVA-hankkeessa toimivan tutkijan (Piia Seppänen) kanssa muuttujaluettelo, joka sisältää tekijöitä, jotka voisivat olla mahdollisimman erottelevia selittäjiä kouluvalintojen suhteen. Muuttujaluetteloon kerättiin ristiintaulukoinnin seurauksena eri taustamuuttujia, jotka tilastollisen testauksen perusteella ovat yhteydessä joko oppilasalueelta ulos hakemiseen tai painotetun luokan valitsemiseen. Tämän jälkeen taustamuuttujia tiivistettiin, jotta nähtiin tiettyjen luokkien erot muihin luokkiin selvemmin.

5.3. Tutkimusmenetelmät ja -muuttujat

Tässä tutkimuksessa käytetään kvantitatiivisia menetelmiä, joten kyse on määrällisestä tutkimuksesta, joka yleensä yhdistetään positivistiseen tutkimusotteeseen. Yleensä päättely etenee tällöin tutkimuksessa yleisestä yksityiseen. Tavoitteena kvantitatiivisessa tutkimuksessa on universaalien lainmukaisuuksien ja säännönmukaisuuksien löytäminen ja testaaminen erilaisin tilastollisin testein. Tutkimuksessa tehdään tutkimusotoksen perusteella koko populaatiota koskevia päätelmiä ja tilastollisten testien perusteella toisaalta selvitetään, millainen riski on päätyä virhepäätelmään testattavassa hypoteesissa. (Tähtinen & Kaljonen 1998, 8–9.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa esimerkiksi sukupuoli, ikä tai ansiotaso on helposti määriteltävissä ja luokiteltavissa, kun taas esimerkiksi älykkyys, luovuus tai kouluviihtyvyys on vaikeasti määriteltävissä tilastollisesti. Vaikeimmin määriteltävissä olevien käsitteiden luokittelu helpottuu paljon, jos tuntee hyvin tutkimusalaa ja tutkittavan ilmiön. (Tähtinen & Kaljonen 1998, 19–20.) Kouluvalinta ilmiönä on hyvin monitahoinen. Tästä syystä kouluvalintaan liittyviä käsitteitä on vaikea muuttaa mitattavaan muotoon ja käsitellä niitä selvästi. Kouluvalintaan vaikuttavat monet tekijät

lapsen ympäristössä ja esimerkiksi lapsen kotitausta selittää vain pienen osan siitä, käyttäkö perhe koulun valinnan mahdollisuutta hyväkseen, ja jos käyttävät, niin miten. Tässä tutkimuksessa ei ole siis tarkoitus etsiä kaiken selittäviä tekijöitä perheiden kouluvalinnalle, vaan on tarkoitus tarkastella lapseen ja perheeseen liittyviä tekijöitä paikallisilla koulumarkkinoilla Turun kaupungissa. Joka tapauksessa tilastollisilla analyysimenetelmillä on mahdollista nopeasti ja helposti saada tietoa kohteesta ja tuoda esille yhteyksiä lapsen kotitaustan ja perheen tekemän kouluvalinnan välillä.

5.3.1. Postikyselyaineisto

Tässä tutkimuksessa käytetään VAKOVA-hankkeessa suunniteltua postikyselylomaketta. Kyselylomake on jaettu kahteen osaan (ks. liite 1): ensimmäisessä osassa ovat yläkouluun siirtyvän lapsen kouluvalintaan liittyvät kysymykset ja toisessa osassa ovat perheeseen ja huoltajiin liittyvät taustakysymykset.

Kyselylomakkeen ensimmäinen osa sisältää yhdeksän kysymystä perheiden suunnittelemaasta kouluvalinnasta. Useimmat näistä kysymyksistä ovat avoimia. Ainoastaan kysymyksessä viisi pyydetään alleviivaamaan parhaiten lapsen tilannetta kuvaava tapaus. Tämän osion kysymyksissä tiedustellaan erityisesti, mitä alakoulua lapsi tällä hetkellä käy, mikä on lapselle osoitettu yläkoulu, onko lapsi käynyt jotain painotettua luokkaa, ja jatkaako tämä painotetulla luokalla yläkoulussa, osallistuuko lapsi koulujen soveltuvuustesteihin tai onko lapselle tehty jokin erityisopetus päätös, aikooko perhe hakea muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun tai miksi lapsi menee hänelle osoitettuun yläkouluun. Lisäksi osion lopussa on kysytty avoimilla kysymyksillä perheen tyytyväisyyttä lapselle osoitettua yläkoulua kohtaan sekä perheen mietteitä mahdollisuuksista valita lapsen yläkoulu.

Kyselylomakkeen toinen osa (ks. liite 1) sisältää yhteensä 16 lapseen, perheen asuinmuotoon tai lapsen huoltajiin liittyvää taustakysymystä, jotka ovat suurin osa strukturoituja eli niihin on pyydetty alleviivaavaan parhaiten sopiva vaihtoehto. Toisessa osassa lapseen itse liittyvissä kysymyksissä selvitetään esimerkiksi lapsen sukupuolta, syntymävuotta, sisarusten syntymävuosia, viimeisimmän koulutodistuksen

keskiarvoa sekä lapsen huoltajien määrää perheessä. Perheeseen liittyvissä kysymyksissä tiedustellaan erityisesti perheen kodin postinumeroa, sitä, kuinka kauan perhe on asunut alueella, asuinmuotoa, asuintyyppiä sekä onko yläkoulun sijainti vaikuttanut jotenkin perheen kodin asuinalueen valintaan. Lapsen huoltajiin liittyviä taustatekijöitä, kuten äidin ja isän koulutustasoa, ammattia, kokonaistuloja vuodelta 2008 ja syntymämaita, jos äiti tai isä ei ole syntyjään suomalainen, kysytään myös lomakkeen toisessa osassa. Lisäksi lomakkeen loppuun on saanut jättää yhteystiedot jos on halunnut osallistua haastatteluun¹⁰.

Kyselylomakkeen ongelmana nähdään usein se, että kaikki vastaajat eivät ole tottuneet ilmaisemaan itseään selvästi kirjallisesti, joten kyselylomakkeen laadinta tulee erittäin tärkeäksi vaiheeksi tutkimuksen onnistumisen kannalta¹¹ (Tähtinen & Kaljonen 1998, 20). Vaikka kysely on erinomainen keräämään informaatiota tehokkaasti ja taloudellisesti, pulmana ovat ennalta määrätyt vastausvaihtoehdot (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo, 119–121). Tässä postikyselyssä on avoimella kysymyksellä pyritty saamaan perheiden itse kirjoittamia perusteluja lapsensa kouluvalinnoille. Vastaajien taustatiedot on kysytty valmiilla, aiemmissa kyselyissä hyväksi havaituilla vaihtoehdoilla, lukuun ottamatta ammattia, joka on kysytty avoimena kysymyksenä, ja sen pohjalta on koodattu huoltajan sosioekonominen asema.

Empiirisessä tutkimuksessa käsitellään yleensä pääosin erilaisia muuttujia ja niiden suhteita toisiinsa. Muuttuja itsessään tarkoittaa sellaista mitattavaa ominaisuutta, jonka arvo vaihtelee tutkittavien kesken. Muuttujat jaetaan yleensä selitettäviin ja selittäviin muuttujiin. (Nummenmaa 2003, 17.) Selitettävän muuttujan synonyymeja ovat riippuva muuttuja, tulosmuuttuja ja vastemuuttuja. Selitettävä muuttuja on kokeellisissa asetelmissa yleensä kiinnostuksen pääkohde, johon selittäviä muuttujia etsitään. (Joensuu 2007.) Selittävät eli riippumattomat muuttujat ovat niitä, jotka vaikuttavat

¹⁰ Kaikista postikyselyyn vastanneista (N = 423) 113 huoltajaa jätti yhteystietonsa haastatteluyhteydenottoa varten lomakkeen loppuosaan ja 101 vastaajaa haastateltiin VAKOVA-hankkeessa.

¹¹ Tämän tutkimuksen kannalta on hankalaa se, että tutkija ei ole itse laatinut kysymysvaihtoehtoja lomakkeeseen, vaan ne on laadittu VAKOVA-hankkeessa. Tutkimuksen sisällöllistä validiteettia on kuitenkin pyritty vahvistamaan siten, että hankkeen kokouksissa jokainen osallistuja on saanut vaikuttaa omalla mielipiteellään kysymysten muotoiluun ja niiden tarkastamiseen.

jotenkin riippuviin eli selitettäviin muuttujiin. Jatkuvat ja erilaiset luokittelevat muuttajat soveltuvat hyvin juuri riippumattomiksi muuttujiksi. (Nummenmaa 2003, 17.)

Selitettävät muuttajat

Kyselylomakkeen ensimmäisen osan kysymyksiä on käytetty tässä tutkimuksessa useimmin selitettävien muuttujien luomiseen. Lomakkeen kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä (1 ja 2, ks. liite 1) selvitetäänkin lapsen alakoulu ja hänelle osoitettu yläkoulu (sekä haettu yläkoulu). Kysymysten perusteella on luotu yläkoulujen oppilasalueita kuvaava muuttuja¹² arvoilla 1 = Klassikon yläkoulu, 2 = Luostarivuoren yläkoulu, 3 = Nummenpakan yläkoulu, 4 = Puolalan yläkoulu, 5 = Puropellon yläkoulu, 6 = Raunistulan yläkoulu, 7 = Rieskalähteen yläkoulu, 8 = Turun Lyseon yläkoulu, 9 = Vasaramäen yläkoulu, 10 = Turun normaalikoulu ja 11 = Topeliuksen yläkoulu.

Tutkimuksessa selvitetään, hakeeko lapsi muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun ja vaikuttaako lapsen kotitausta tähän hakemiseen. Muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemista kuvaava muuttuja on luotu lomakkeen kysymyksen 6 perusteella, jossa tiedustellaan, aikooko lapsi hakea paikkaa jostain muusta yläkoulusta kuin hänelle osoitetusta yläkoulusta. Tämä selitettävä muuttuja on jaettu vastausten perusteella kahteen osaan ja saa arvot 1 = hakee tai 2 = ei hae. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, hakeeko lapsi jollekin painotetun opetuksen luokalle yläkoulussa. Painotetun luokan valitsemista kuvaava selitettävä muuttuja on luotu lomakkeen kysymysten 3 ja 4 perusteella. Niissä tiedustellaan, onko lapsi jatkamassa yläkoulussa painotetun opetuksen luokalla vai hakeeko tämä vasta yläkoulussa esimerkiksi pääsykokeiden kautta painotetun opetuksen luokalle. Tässä muuttujassa on lopuksi yhdistetty sekä painotetun opetuksen luokalla jatkajat että uudet hakijat, ja se saa arvot 1 = painotetulle luokalle ja 2 = yleisluokalle.

¹² Yläkouluihin kuuluu vielä Turun kansainvälinen koulu, Turun Steinerkoulu ja Turun ruotsinkielinen koulu, mutta aineistonkeruuta ei ole ulotettu näihin kouluihin. Lisäksi Turun normaalikoululla ei ole omaa oppilasaluetta, vaan se kuuluu Klassikon koulun oppilasalueen yhteyteen.

Selitettävien muuttujien joukkoon on myös luotu tässä tutkimuksessa kouluvalinnan syitä kuvaavat muuttujat: sekä oman oppilasalueen yläkouluun menemisen syitä kuvaava muuttuja että muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisen syitä kuvaava muuttuja. Oman oppilasalueen yläkouluun menemisen syitä kuvaava muuttuja on luotu kyselylomakkeen kysymyksen 7 perusteella, jossa tiedustellaan, onko lapsi menossa hänelle osoitettuun yläkouluun, ja jos on, niin miksi.. Vastaavasti muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisen syitä kuvaava muuttuja on luotu lomakkeen kysymyksen 6 perusteella. Siinä tiedustellaan, mistä koulusta ja miksi perhe aikoo hakea lapselle yläkoulupaikkaa. Molemmat kysymykset on kirjoitettu sanasta sanaan tekstiksi tilasto-ohjelmaan.

Lisäksi postikyselyaineistoon on liitetty selitettäväksi muuttujaksi koulujen suosiotyyppejä kuvaava muuttuja, koska koulujen suosiolla näyttäisi aiemman tutkimuksen valossa olevan merkitystä perheiden kouluvalintaan. Muuttujalla on haluttu tässä tutkimuksessa selvittää, eroavatko koulujen suosiotyypit yläkouluun siirtyvien lasten äidin tai isän sosiaalinen aseman, lapsen koulumenestyksen tai asuinmuodon suhteen. VAKOVA-hankkeessa kerätystä Turun kaupungin oppilasrekisteriaineistosta tutkija Piia Seppänen on muodostanut yläkoulujen suosiotyyppejä kuvaavan muuttujan seuraavasti. Oppilasrekisteriaineisto koostuu yläkouluittain kunkin 7. luokan aloittaneen oppilaan kotiosoitteen mukaisesta oppilasaluetiedosta, jonka mukaan lapset yleensä sijoitetaan Turussa tiettyihin alakouluihin ja niitä vastaaviin yläkouluihin. Rekisterin perusteella kullekin yläkoululle on laskettu koulun oppilasalueella asuvien 7.-luokkalaisten määrä, koulussa 7. luokalla aloittaneiden oppilaiden määrä sekä edellisen erotuksena niiden oppilaiden määrä kouluittain, jotka menivät muuhun kuin osoitteen mukaisen oppilasalueen kouluun ("ulos hakeneet"). Vastaavasti kullekin koululle on laskettu oppilasmäärä, jonka se sai oppilasalueensa ulkopuolelta ja tähän on yhdistetty kouluittain sähköpostilla kerätty tieto hakijamääristä ("sisään hakeneet"). Kuhunkin kouluun "sisään ja ulos hakeneet" on laskettu yhteen koulun "nettovalinnoiksi", ja kunkin koulun "nettovalinnat" on suhteutettu koulun ottamaan oppilasmäärään, jonka perusteella on määritelty koulujen keskinäinen suosioasema seuraavasti: Koulu on luettu ryhmään *erittäin suosittu* tai *erittäin torjuttu*, kun nettovalinnat ovat olleet yli 30 % positiiviset tai negatiiviset suhteessa kouluun otettuihin oppilaisiin. Tätä lievemmin

koulu on sijoitettu ryhmään *suosittu* tai *torjuttu*, jos sen oppilaiden nettovalinnat ovat olleet 10–29 % oppilaaksiotosta. Koulut, joiden nettovalinnat ovat olleet alle 10 % oppilaaksiotoista eli koulu on saavuttanut suunnilleen yhtä paljon oppilaita kuin on menettänytkin, on luettu ryhmään hakemusvirroiltaan ryhmään *tasapainoiset*. Menettely on vastaava kuin aiemmassa vastaavassa tutkimuksessa (Seppänen 2006, 168–169). Koulujen suosiotyyppejä kuvaava muuttuja¹³ on koodattu kouluja vastaavasti postikyselyaineiston spss-matriisiin arvoin 1 = erittäin suosittu, 2 = suosittu, 3 = tasapainoinen, 4 = torjuttu ja 5 = erittäin torjuttu.

Selittävät muuttujat

Kyselylomakkeen toisen osion kysymyksiä on käytetty tässä tutkimuksessa selittävien muuttujien luomiseen (ks. liite 1). Keskeisimpiä kyselylomakkeen perusteella luotuja selittäviä muuttujia ovat lapsen viimeisimmän koulutodistuksen keskiarvo, lapsen äidin ja isän sosiaalinen asema, johon sisältyy koulutustasoa, sosioekonomista asemaa ja kokonaistuloja kuvaavat muuttujat sekä perheen asuinmuotoja ja asuintaloja kuvaavat muuttujat. Lapsen koulumenestystä tässä tutkimuksessa mittaa vanhemman ilmoitus tai arvio lapsen viimeisimmän koulutodistuksen keskiarvosta, joka on saatu kyselylomakkeen kysymykseen 12 ilmoitetun luvun perusteella. Tutkimuksessa selvitetään erityisesti, eroaako lasten koulumenestys yläkoulujen eri oppilasalueilla asuvien yläkouluun siirtyvien lasten kesken. Lapsen koulumenestystä kuvaava muuttuja on jatkuva. Koulumenestysmuuttujaa on sen koodaamisen jälkeen tarkasteltu histogrammi-kuvaajan avulla sekä keskeisten tunnuslukujen perusteella¹⁴.

Yläkouluun siirtyvän lapsen äidin ja isän sosiaalista asemaa kuvaavat selittävät muuttujat on luotu kyselylomakkeessa äidin osalta kysymyksistä 19, 20 ja 21, ja isän osalta kysymyksistä 23, 24 ja 25. Äidille ja isälle on tehty omat muuttujansa, joissa noudatetaan samanlaista kategorisointia. Ensimmäinen huoltajan sosiaalisen aseman

¹³ Koulujen suosiotyyppien suhteen Turun 11 yläkoulua jakautuvat seuraavasti: neljä *erittäin suosittua*, kolme *suosittua*, yksi *tasapainoinen*, yksi *torjuttu* ja kaksi *erittäin torjuttua*. Koska suosituimmuuden määrittelyyn on laskettu mukaan ulkopaikkakunnilta hyväksytyt ja hylätyt hakijat, suosituiksi määritettyjä kouluja on tullut luokitukseen enemmän kuin torjuttuja kouluja.

¹⁴ mediaani = 8,20; moodi = 8,00; minimi = 6,00, maksimi = 9,70

muuttuja on äidin ja isän koulutustaso. Koulutustasoa kuvaava muuttuja on luotu kyselylomakkeessa esitettyjen vaihtoehtojen perusteella niitä lopuksi tiivistäen. Arvot ovat 1 = peruskoulututkinto, 2 = lukiotutkinto, 3 = ammattikoulututkinto, 4 = opistotutkinto, 5 = ammattikorkeakoulututkinto ja 6 = yliopistotutkinto.

Toinen huoltajan sosiaalisen aseman muuttuja on sosioekonominen asema¹⁵. Äidin ja isän sosioekonomista asemaa kuvaavien muuttujien luomisessa on käytetty perusteena lomakkeen kysymyksiä 20 ja 24, joissa kysytään avoimin kysymyksin äidin ja isän ammattia. Muuttujan luomiseen on käytetty Tilastokeskuksen sosioekonomisen aseman luokitusta (Tilastokeskus 2001). Tilastokeskuksen luokituksen perusteella äidin ja isän sosioekonomista asemaa kuvaava muuttuja saa tässä tutkimuksessa arvot 1 = yrittäjät, 2 = ylemmät toimihenkilöt, 3 = alemmat toimihenkilöt, 4 = työntekijät ja 5 = työvoiman ulkopuolella olevat.

Kolmas yläkouluun siirtyvän lapsen äidin ja isän sosiaalisen aseman muuttuja on kokonaistuloja kuvaava muuttuja, joka on luotu kyselylomakkeen kysymysten 21 ja 25 perusteella. Kokonaistulot kuvaavat äidin ja isän vuoden 2008 bruttotuloja ennen verotusta. Vastausvaihtoehdot on luokiteltu kyselylomakkeessa neljään tuloryhmään, joiden pohjalta on rakennettu kokonaistuloja kuvaava muuttuja. Tuloryhmät ja kokonaistuloja kuvaava muuttuja on jaoteltu niin, että 1 = alle 25 000€(pienituloinen), 2 = 25 000€-40 000€(keskituloinen), 3 = 40 000€-60 000€(hyvätuloinen) ja 4 = yli 60000€(suurituloinen).

Selittäviä muuttujia on lisäksi luotu kyselylomakkeen toisen osion kysymysten 15 ja 16 pohjalta, koska tutkimuksessa on haluttu selvittää perheen asuinmuotojen ja asuintalojen eroja eri yläkoulujen oppilasalueilla sekä koulujen suosiotyyppien suhteen. Näissä kysymyksissä tiedustellaan, minkä tyyppisessä talossa perhe asuu sekä millaisessa omistussuhteessa perhe on asuntoonsa tai taloonsa. Perheen asuinmuotoja kuvaava muuttuja on luotu lomakkeen kysymyksen 15 pohjalta ja saa arvot 1 = vuokra-

¹⁵ Sosioekonominen asema kuvaa ihmisen yhteiskunnallista asemaa, ja se on määritetty Tilastokeskuksen luokituksessa ammatti-, ammattiasema- ja toimialaluokituksen tietoja yhdistelemällä (Tilastokeskus 2001, 4).

asunto, 2 = omistusasunto ja 3 = asumisoikeusasunto. Perheen asuintyyppiä kuvaava muuttuja on rakennettu kysymyksen 16 perusteella ja saa arvot 1 = kerrostalo, 2 = rivitalo, 3 = paritalo ja 4 = omakotitalo.

5.3.2. Muuttujien luokittelu

Tutkimuksessa käytettäviä muuttujia on luokiteltu ja tiivistetty moniluokkaisista pienempiin luokkiin, jotta tilastolliset analyysit olisivat mahdollisia aineiston täyttäessä analyysien kriteerit. Joitakin muuttujia on luokiteltu sen perusteella, että nähtäisiin tiettyjen ryhmien osuus paremmin muihin ryhmiin verrattuna sekä on pyritty tekemään niistä mahdollisimman erottelevia perheiden suunnittelemien kouluvalintojen suhteen. Muuttujat, jotka on luokiteltu alkuperäisestä aineistonmuodosta uudelleen, ovat äidin ja isän sosiaalista asemaa, perheen asuintyyppiä, kouluvalinnan syitä sekä koulujen suosiotyyppiä kuvaavat muuttujat.

Viisiluokkaista koulujen suosiotyyppiä kuvaavaa muuttujaa on käytetty analyyseissa myös kaksiluokkaisena. Se on tiivistetty kaksiluokkaiseksi siten, että luokkaan 1 = suosittu on sijoitettu koulut, jotka kuuluvat lasten hakemusvirtojen perusteella erittäin suosittuun tai suosittuun ryhmään, ja luokkaan 2 = torjuttu on sijoitettu koulut, jotka kuuluvat erittäin torjuttuun, torjuttuun tai tasapainoiseen ryhmään¹⁶.

Yläkouluun siirtyvän lapsen äidin ja isän sosiaalista asemaa kuvaavat muuttujat (koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot) ovat myös luokiteltu moniluokkaisista kaksiluokkaisiksi. Tällä tavoin on pyritty tuomaan esille tiettyjen ryhmien osuus muista ryhmistä ristiintaulukoimalla sosiaalisen aseman muuttujat suhteessa oppilasalueelta ulos hakemiseen ja painotetun luokan valitsemiseen. Äidille ja isälle on molemmille tehty muuttujat, jotka noudattavat samaa kategorisointia. Ensimmäiseen luokkaan on sijoitettu ristiintaulukoiden perusteella ryhmä, jota on keskimääräistä enemmän verrattuna muihin ryhmiin ja toiseen luokkaan on sijoitettu kaikki muut jäljelle jäävät ryhmät. Kuusiluokkainen koulutustasoa kuvaava muuttuja on

¹⁶ Vastaajista 13 asuu muissa kunnissa, joten heidän oppilasalueen koulujaan ei ole koodattu tähän muuttujaan.

luokiteltu kaksiluokkaiseksi saaden arvot 1 = korkeakoulutus¹⁷ ja 2 = muu koulutus¹⁸. Viisiluokkainen sosioekonomista asemaa kuvaava muuttuja on luokiteltu kaksiluokkaiseksi arvoilla 1 = ylempi toimihenkilö ja 2 = muu asema¹⁹. Neliluokkainen kokonaistuloja kuvaava muuttuja on luokiteltu kaksiluokkaiseksi siten, että ensimmäiseen luokkaan kuuluvat sekä pienituloiset että keskituloiset ja toiseen luokkaan kuuluvat sekä hyvätuloiset että suurituloiset.

Lisäksi tässä tutkimuksessa on muodostettu yläkouluun siirtyvien lasten äidin ja isän osalta molemmille samaa kategorisointia noudattavat muuttajat, jotka kuvaavat niiden koulujen suosiotyyppejä, joiden alueilla sosioekonomisesti eritaustaiset äidit ja isät asuvat. Tutkimuksessa on haluttu selvittää, miten sosioekonomisesti eritaustaiset äidit ja isät suosioltaan erityyppisten yläkoulujen alueilla vaikuttavat lapsen hakemiseen muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun tai painotetun luokan valitsemiseen yläkoulussa. Muuttajat on luotu aiemmin jo kaksiluokkaisiksi luokitelluista edellä mainituista muuttujista ja niitä on luotu yhteensä kolme molemmille osapuolille: koulutustasoja kuvaava muuttuja yläkoulujen suosiotyypeittäin (1 = suosittu ja korkeakoulutus, 2 = torjuttu ja korkeakoulutus, 3 = suosittu ja muu koulutus ja 4 = torjuttu ja muu koulutus), sosioekonomista asemaa kuvaava muuttuja yläkoulujen suosiotyypeittäin (1 = suosittu ja ylempi toimihenkilö, 2 = torjuttu ja ylempi toimihenkilö, 3 = suosittu ja muu asema ja 4 = torjuttu ja muu asema) ja kokonaistuloja kuvaava muuttuja yläkoulujen suosiotyypeittäin (1 = torjuttu ja pieni- tai keskituloinen, 2 = suosittu ja pieni- tai keskituloinen, 3 = torjuttu ja hyvä- tai suurituloinen ja 4 = suosittu ja hyvä- tai suurituloinen).

Tutkimuksessa on myös haluttu selvittää, eroavatko perheiden asuinmuodot yläkoulujen oppilasalueilla tai suhteessa koulujen suosiotyyppeihin. Tilastollista analyysiä varten kolmiluokkainen perheen asuinmuotoja kuvaava muuttuja ja neliluokkainen asuintyyppiä kuvaava muuttuja on täytynyt muuttua kaksiluokkaiseksi tilastollisten testien kriteerien täyttymiseksi. Ensiksi on ristiintaulukoimalla selvitetty molempien

¹⁷ Ammattikorkeakoulututkinto tai yliopistotutkinto

¹⁸ Peruskoulututkinto, ammattikoulututkinto tai opistotutkinto

¹⁹ Yrittäjä, alempi toimihenkilö, työntekijä tai työvoiman ulkopuolella oleva

muuttujien ryhmät, joita on keskimääräistä enemmän muihin ryhmiin verrattuna. Toiseksi on muodostettu kaksiluokkainen perheen asuinmuotoja kuvaava muuttuja, joka saa arvot 1 = omistusasunto ja 2 = muut muodot²⁰ ja kaksiluokkainen perheen asuintyyppiä kuvaava muuttuja arvoilla 1 = omakotitalo ja 2 = muut tyypit²¹. Näistä kahdesta muuttujasta on vielä lisäksi muodostettu yhdysmuuttuja, joka sisältää viisi luokkaa arvoilla 1 = omistus; omakotitalo, 2 = omistus; rivi- tai paritaloasunto, 3 = omistus; kerrostaloasunto, 4 = vuokra; oma-, rivi- tai paritaloasunto ja 5 = vuokra; kerrostaloasunto.

Kouluvalinnan syitä kuvaavat muuttujat ovat perustaltaan kyselylomakkeen avoimiin kysymyksiin kirjoitettuja vastauksia. Ne on ensiksi kirjoitettu sanasta sanaan tilasto-ohjelmaan, josta niitä on sitten luokiteltu vastaajien mainintojen perusteella eri syyryhmiin. Muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisen syyt ja oman oppilasalueen yläkouluun menemisen syyt on luokiteltu erikseen. Jokaiselle syyryhmälle on tehty omat muuttujansa tilasto-ohjelmaan, jossa ne saavat arvot 1 = mainitsee ja 2 = ei mainitse.

5.3.3. Tilastolliset analyysimenetelmät

Suurin osa analyyseistä tehdään ristiintaulukoimalla ja tilastolliset merkitsevyystasot katsotaan khin neliö -testillä, koska suurin osa aineistojen perusteella luoduista tutkimusmuuttujista on luokitteluasteikollisia. Ristiintaulukointi on hyvin yksinkertainen, paljon käytetty, erittäin tehokas ja selkeä menetelmä tutkittaessa muuttujien suhteita, niiden luonnetta ja jatkoanalysoinnin tarpeita. Se on tarkoitettu eritoten kategoristen muuttujien analysointiin ja ristiinluokitteluun, jossa datatieto esitetään lukumäärinä ja prosentteina. (Tähtinen & Isoaho 2001, 67.)

Ristiintaulukoimisessa on hyvin yleistä, että muuttujien arvot luokitellaan tai jos ne ovat jo ennen analyysiä kategorisia, kuten esimerkiksi asuinpaikka tai sukupuoli, niitä ei tarvitse enää uudelleen luokitella. Ristiintaulukointia käytetään usein yhdessä khin neliö

²⁰ Vuokra-asunto tai asumisoikeusasunto

²¹ Rivitalo, paritalo tai kerrostalo

-testin kanssa, joka sopiikin monen ilmiön suhteiden tutkimiseen. (Tähtinen & Isoaho 2001, 67.) X^2 -testi, kuten esimerkiksi khin neliö -testi, mittaa kahden muuttujan välistä riippumattomuutta. Kyse on nollahypoteesin testauksesta ja nollahypoteesi kaatuu, jos muuttujat riippuvat toisistaan. Tarkoituksena on saada tietoa, onko ryhmien välillä todellista eroa vai johtuuko ero sattumasta. (Metsämuuronen 2006, 347.) Kuitenkin ristiintaulukoiden näyttämiä riippuvuussuhteita ei tule tulkita kausaalisuhteiksi ja tehdä syysuhdepäätelmiä ennen kuin tulkinnoille on riittävä näyttö (Tähtinen & Isoaho 2001, 67).

Tutkimuksessa selvitetään muun muassa, onko joillain tietyillä yläkoulujen oppilasalueilla tai koulujen suosiotyyppien suhteen eroja lasten koulumenestyksessä eli onko joillain tietyillä alueilla asuvien lasten koulumenestys parempi kuin muiden. Lapsen koulumenestystä mitataan lapsen viimeisimmän, 6. luokan joulun, koulutodistuksen keskiarvon perusteella yksisuuntaisella varianssianalyysillä, jossa on yksi ryhmittelevä muuttuja (11 yläkoulujen oppilasaluetta, 5 yläkoulujen suosiotyyppiä) ja yksi selitettävä muuttuja (lapsen viimeisimmän koulutodistuksen keskiarvo).

Yksisuuntainen varianssianalyysi sopii erityisesti sellaisiin tilanteisiin, joissa tutkitaan, ovatko ryhmien väliset keskiarvot samat, eli analyysi testaa hypoteesia, jonka mukaan tietyn muuttujan kaikkien ryhmien keskiarvot ovat samat. Varianssianalyysillä on kolme keskeistä kriteeriä: havaintojen pitää olla toisistaan riippumattomia, ryhmän populaatioiden täytyy olla riittävän normaalisti jakautuneet sekä kunkin ryhmän varianssien pitää olla yhtä suuret. Tässä tutkimuksessa näyttäisi olevan lasten koulutodistusten keskiarvoissa jonkin verran haja-arvoja tutkitun selitettävän muuttujan suhteen. Nämä haja-arvot eli ”outlierit” ovat muusta joukosta selvästi erottuvia havaintoja eli jotkut vastaajat ovat vastanneet täysin erilailla kuin muut vastaajat. Haja-arvot voivat aiheuttaa suuren korrelaation, vaikka todellisuudessa korrelaatiota ei olisikaan muuttujien välillä. Varianssianalyysi on hyvin herkkä näille muuttujien haja-arvoille, jotka useimmissa tapauksissa vääristävät tuloksia. Haja-arvojen kontrollointiin on monia erilaisia keinoja: lyöntivirheen korjaaminen, havainnon poistaminen tai muuttujamuunnoksen tekeminen. Usein suositellaan kuitenkin havainnon poistamista kokonaan tai aineiston analysointia palasina. (Metsämuuronen 2006, 573, 708, 710.)

Tutkimuksessa tutkitaan myös, mitkä tekijät vaikuttavat lapsen kotitaustassa muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen ja painotetun luokan valitsemiseen. Tarkoituksena on löytää tiettyjä tekijöitä lapsen kotitaustassa, jotka todennäköisemmin kuin muut tekijät vaikuttavat yläkoulupaikan hakuun muun kuin oppilasalueen yläkoulusta ja painotetun luokan valitsemiseen. Tähän etsitään ratkaisua logistisen regressioanalyysin avulla ja testi sopiikin hyvin kategoristen muuttujien analysointiin, koska se ei tee mitään oletuksia mallissa käytettävien muuttujien jakaumista. Muuttujien yhteydet voivat olla lineaarisia, eksponentiaalisia tai logaritmisia. Tärkein oletus logististen mallien tekemisessä kuitenkin on, että selitettävä muuttuja on kaksi- tai useampiluokkainen. Jatkuva muuttuja pystytään myös helposti muuttamaan tilasto-ohjelmalla dikotomisiksi eli kaksiluokkaiseksi muuttujaksi. Logistisessa regressioanalyysissä selittävät muuttujat voivat olla sekä jatkuvia että kategorisia sillä oletuksella, että selittävät muuttujat eivät ole keskenään liian kolineaarisia. (Nummenmaa 2009, 330–332.)

Perustilanteessa logistisen regressioanalyysin logiikka on siinä, että sillä pyritään löytämään useiden selittäjien joukosta parhaat muuttujat selittämään ilmiötä ja siinä tapahtuvaa vaihtelua (Metsämuuronen 2006, 670). Tässä tutkimuksessa kysymys on yläkouluun siirtyvän lapsen hakemisesta muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun, joten muuttuja on kaksiluokkainen: lapsi joko hakee tai ei hae. Tutkimuksessa kysytään myös, hakeeko lapsi painotetulle luokalle yläkouluun, johon hän menee, eli vaihtoehtoina on mennä joko painotetulle luokalle tai yleisluokalle. Kyseessä on niin sanotusti eksploratiivinen näkökulma regressioanalyysiin, jossa muuttujia laitetaan myllyyn ja katsotaan, mitä tulee ulos. Logistisella regressioanalyysillä voidaan toisaalta myös katsoa jo aiemmin tärkeiksi tiedettyjen muuttujien osuutta selittävinä tekijöinä. Voidaan lisäksi myös tutkia, olisivatko jotkin tietyt muuttujat parempia selittäjiä kuin toiset. Tällöin kyseessä on tilanne, jossa tietyllä muuttujajoukolla voidaan selittää muuttujaa ja samalla poistaa joidenkin muiden muuttujien vaikutus. (Metsämuuronen 2006, 670–671.)

Selittäville muuttujille logistisessa regressioanalyysissä luodaan referenssikategoria, johon muita selittävän muuttujan kategorioita verrataan. Logistinen regressioanalyysi tuottaa selittäville muuttujille niin sanottuja riskikertoimia, jotka kertovat joko referenssikategoriaa suuremmasta tai pienemmästä riskistä eli tässä tapauksessa muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisesta tai painotetun luokan valitsemisesta. Selittävän muuttujan referenssikategoria saa arvon 1 ja muut kategoriat joko sitä suuremman tai pienemmän arvokerroimen 0 ja 1 välillä. Kategorioiden arvokerrointen avulla malli pyrkii ennustamaan todennäköisyyksiä verrattuna referenssikategoriaan. (Danielsbacka & Tanskanen 2009, 50.)

Tässä tutkimuksessa tutkimusongelman ratkaisuun sovelletaan niin sanottua lisäävää askeltavaa menettelyä (Forward LR). Analyysi etenee niin, että ensin malliin valitaan mukaan muuttuja, jolla on pienin p-arvo. Tilasto-ohjelma laskee automaattisesti muuttujan arvon, jolla on pienin p-arvo. Kaikkia muuttujia testataan analyysin edetessä niin, että ne poistetaan yksitellen vuorollaan selittävien muuttujien joukosta. Jos mallin selitysaste pienenee huomattavasti tietyn muuttujan poistamisen jälkeen, ohjelma ottaa sen mukaan malliin takaisin. Tällöin pystytään välttämään muuttujien välistä multikolinearisuutta. (Metsämuuronen 2006, 676–677.)

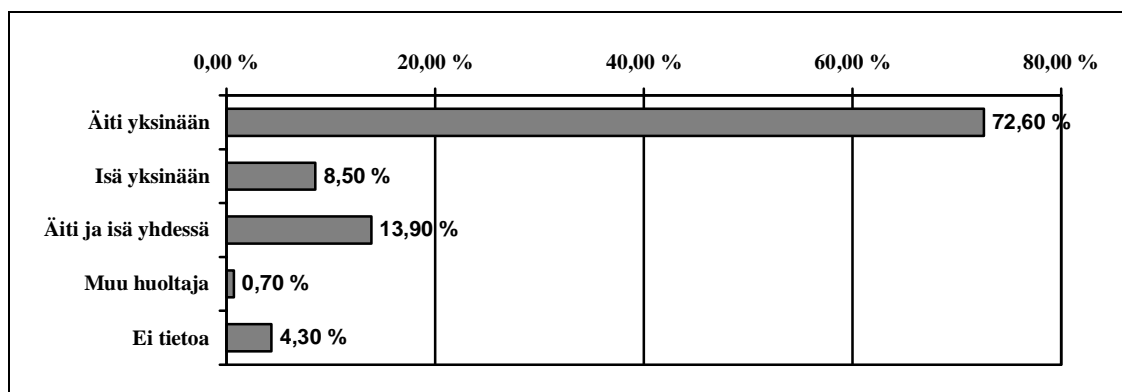
6 Tulokset

6.1. Aineiston kuvailu

Tässä luvussa kuvaillaan tutkimuskysymyksissä käytettävää aineistoa eri muuttujilla sekä esitellään näiden muuttujien tunnuslukuja ja suhteita. Tilastollisten tunnuslukujen lisäksi usein tulosten raportoinnissa käytetään graafista esitystä. Graafisen esityksen eli kuvaajien kautta on helppo havainnollistaa saatuja tuloksia. Kuvaajien avulla myös tuodaan esille paljon tietoa. (Nummenmaa 2003, 57.)

Kaiken kaikkiaan tutkimusaineistona olevaan postikyselyyn on vastannut 423 perhettä. Kuten kuvasta 1 huomataan, äidit ($n = 307$; 72,6 %) ovat vastanneet useimmin yksinään

postikyselyyn. Isät (n = 36; 8,5 %) ovat vastanneet huomattavasti harvemmin yksinään, mutta äitien kanssa yhdessä (n = 59; 13,9 %) toiseksi useimmin. Kolme (0,7 %) postikyselyyn vastannutta huoltajaa on perheessä joku muu aikuinen kuin äiti tai isä, ja kahdeksantoista (4,3 %) muun vastaajan perheen roolia ei ole tiedossa.

Kuvio 1. Postikyselyyn vastanneet

Vastaajien perheistä 419 on vastannut postikyselyn kohtaan, jossa kysytään vastaajan yläkouluun siirtyvän lapsen sukupuolta. Neljä perhettä (0,9 %) ei ole ilmoittanut lapsen sukupuolta, mutta vastanneiden lapsista tyttöjä on 219 (51,8 %) ja poikia 200 (47,3 %) yläkouluun siirtyvästä koko ikäluokasta Turun kaupungissa. Perheissä on useimmin kaksi huoltajaa (n = 301; 71,2 %), kun taas yksinhuoltajaperheitä on vain 114 (27,0 %).

Taulukko 2. Postikyselyyn vastanneiden osuus tulevan yläkoulun oppilaista

Lapsen tuleva yläkoulu ²²	Koulun oppilasmäärä ²³ (n)	Postikyselyyn vastanneet (n)	Vastaus %
Turun normaalikoulu	64	36	56,3 %
Puolalan yläkoulu	116	50	43,1 %
Nummenpakan yläkoulu	103	43	41,2 %
Luostarivuoren yläkoulu	195	80	41,0 %
Vasaramäen yläkoulu	97	38	39,2 %
Topeliuksen yläkoulu	49	18	36,7 %
Raunistulan yläkoulu	119	39	32,7 %
Klassikon yläkoulu	114	28	24,6 %
Rieskalähteen yläkoulu	172	36	20,9 %
Puropellon yläkoulu	130	25	19,2 %
Turun Lyseon yläkoulu	140	26	18,6 %
Yhteensä	1299	423	32,6 %

²² Tuleva yläkoulu on tässä tutkimuksessa se, johon lapsi todennäköisimmin menee eli koulu, johon lapsi on hakenut tai on aikonut hakea.

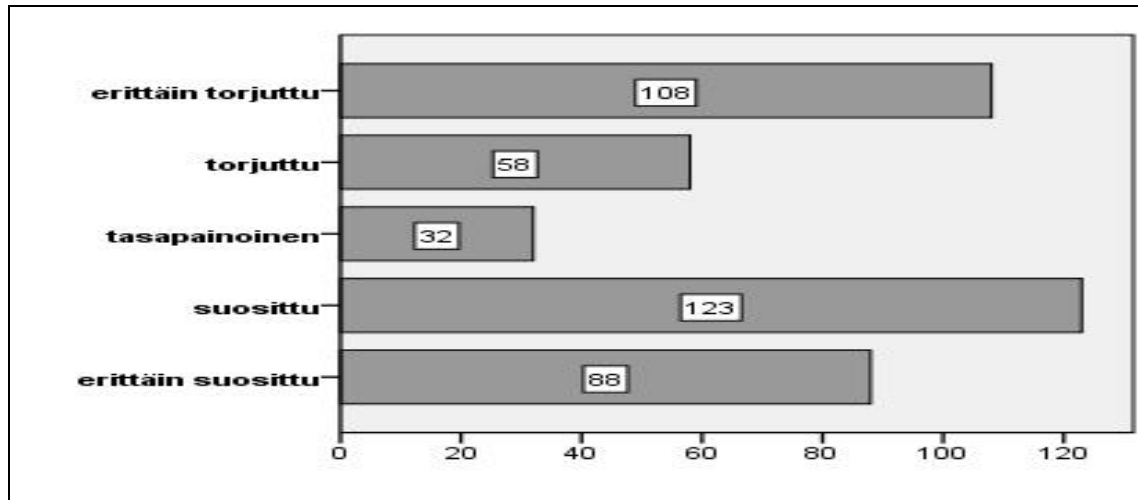
²³ Koulun oppilasmäärä on oppilasrekisteriin keväällä 2010 kirjattu tilanne 6.-luokkalaisista, mikä vastaa sitä oppilasmäärää, jolle postikyselylomake on lähetetty (N = 1284). Koulujen oppilasmäärissä on mukana myös ne vastaajat, jotka asuvat muissa kunnissa, joten heidän asuinalueidensa yläkouluja ei ole otettu mukaan tarkasteluun.

Taulukossa 2 tarkastellaan postikyselyyn vastanneiden suhteellista osuutta koulujen tulevasta oppilasmäärästä. Vastaajien suhteellinen osuus koulujen tulevasta oppilasmäärästä näyttäisi olevan keskimääräistä suurempi Turun normaalikoulussa (56,3 %), Puolalan koulussa (43,1 %), Nummenpakan koulussa (41,2 %), Luostarivuoren koulussa (41,0 %), Vasaramäen koulussa (39,2 %), Topeliuksen koulussa (36,7 %) ja Raunistulan koulussa (32,7 %). Vastaavasti postikyselyyn vastanneiden suhteellinen osuus tulevasta yläkoulun oppilasmäärästä on keskimääräistä pienempi Klassikon koulussa (24,6 %), Rieskalähteen koulussa (20,9 %), Puropellon koulussa (19,2 %) ja Turun Lyseon koulussa (18,6 %).

Voidaan kysyä, tullaanko mittaamaan sitä, mitä on tarkoituskin. Mittarin luotettavuus jaetaan sekä ulkoiseen että sisäiseen validiteettiin. Ulkoisella validiteetilla selvitetään tutkimuksen yleistettävyyttä koko populaatioon (Metsämuuronen 2006, 64), ja tässä tutkimuksessa voidaankin miettiä, edustaako postikyselyaineisto riittävästi koko yläkouluun siirtyvien lasten ikäluokkaa Turussa. Suurimmalla osalla kouluista vastaajien suhteellinen osuus koulun oppilasmäärästä on yli keskimääräisen vastausprosentin, mistä voitaisiin päätellä, että kyselyaineisto kattaa melko hyvin Turun yläkouluun siirtyvien lasten ikäluokan²⁴. Tutkimustuloksia tulee kuitenkin tarkastella hieman varovasti, koska niissä kouluissa, joissa on suurimmat oppilasmäärät, vastaajien suhteellinen osuus postikyselyaineistossa on kuitenkin pienintä. Aliedustettuina postikyselyaineistossa ovat siis näihin kouluihin, joissa on suurimmat oppilasmäärät (Klassikon, Rieskalähteen, Puropellon ja Turun Lyseon koulut), hakevien vastaajien lapset. Tutkimuksen validiteettiin ongelmia tuottaa myös se, että muutamat vastaajat eivät olekaan hakeneet siihen kouluun, jonka ovat merkinneet kyselylomakkeeseen²⁵.

²⁴ Lisäksi tämän tutkimuksen tulokset tukevat Suomessa ja kansainvälisesti saatuja kouluvalintaan liittyviä tutkimustuloksia, joten voidaan hyvinkin olettaa, että tutkimus on yleistettävissä ainakin Suomen suurimpiin kaupunkeihin.

²⁵ Leppävuori (1999, 83) toteaa tutkimuksessaan, että vapaus valita ei tarkoita hetken mieli-johteiden toteuttamista, vaan harkintaa ja etukäteisarviointia. Vastaajilla tuleekin usein tarve valita uudelleen. Postikyselyyn vastaajista viidettä osaa (101/423) on haastateltu VAKOVA-tutkimushankkeessa. Tutkimuksen luotettavuutta on pyritty parantamaan siten, että vastaajien todellinen hakeminen on päivitetty postikyselyaineistoon haastatteluiden jälkeen.

Kuvio 2. Yläkouluun siirtyvien lasten lukumäärät asuinalueiden yläkoulujen suosiotyypin suhteen postikyselyaineistossa²⁶

Postikyselyyn vastanneita perheitä (N = 409) asuu eniten suosittujen yläkoulujen alueilla (30,1 %), kuten kuvasta 2 nähdään. Näin ollen postikyselyyn vastanneista joka kolmas perhe asuu suositun yläkoulun alueella, kun taas joka viides perhe asuu erittäin suositun yläkoulun alueella (21,5 %). Tasapainoisten yläkoulujen alueilla (7,8 %) asuu vähiten postikyselyyn vastanneita perheitä, joiden lapsi on siirtymässä yläkouluun, kun taas melkein joka seitsemäs perhe asuu torjutun yläkoulun alueella (14,2 %) ja joka neljäs perhe asuu erittäin torjutun yläkoulun alueella (26,4 %).

Yläkouluun siirtyvien lasten perheillä (N = 409) on useimmin omistusasunto (n = 296; 71,3 %), kun taas asumisoikeusasunnoissa (n = 17; 4,1 %) asuu vähiten perheitä. Vuokra-asunnoissa (n = 102; 24,6 %) asuu lähes joka neljäs perhe postikyselyyn vastanneista. Melkein puolet eli neljä kymmenestä postikyselyyn vastanneesta perheestä asuu omakotitalossa (n = 172; 41,1 %), kun taas kerrostalossa (n = 131; 31,3 %) asuu vähemmän perheitä eli noin kolmannes postikyselyyn vastanneista. Lähes joka neljäs perhe asuu rivitalossa (n = 96; 23,0 %), kun taas paritalossa asuu vain noin 5 % (n = 19) postikyselyyn vastanneista perheistä. Kaiken kaikkiaan yläkouluun siirtyvien lasten postikyselyyn vastanneista perheistä vähän alle puolet eli noin neljä kymmenestä omistaa omakotitalon (39,8 %). Noin joka seitsemäs perhe omistaa joko rivi- tai paritaloasunnon (15,8 %), kerrostaloasunnon (16,0 %) tai asuu vuokralla

²⁶ Määritelmä, miten yläkoulut on jaettu oppilasrekisterin perusteella eri suosiotyyppeihin, on sivuilla 54–55.

kerrostaloasunnossa (15,5 %). Vuokralla oma-, rivi- tai paritalossa asuvat perheet ovat vastanneet postikyselyyn harvimmin (12,9 %).

Muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun suunnittelee hakevansa (24,9 %) noin neljännes postikyselyyn vastanneiden perheiden lapsista, kun taas oman oppilasalueen yläkouluun menee (75,1 %) suurin osa eli kolme neljäsosaa postikyselyyn vastanneiden perheiden lapsista.

Seuraavassa taulukossa esitellään huoltajien korkein koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot vuonna 2008.

Taulukko 3. Postikyselyyn vastanneiden äitien ja isien koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot vuonna 2008

	Äiti		Isä	
	n	%	n	%
Koulutustaso				
yliopisto	117	28,4 %	83	21,1 %
ammattikorkeakoulu	48	11,7 %	43	10,9 %
opisto	107	26,0 %	83	21,1 %
ammattikoulu	78	18,9 %	118	29,9 %
lukio	23	5,6 %	24	6,1 %
peruskoulu	39	9,5 %	43	10,9 %
Yhteensä	412	100,0 %	394	100,0 %
Sosioekonominen asema				
ylempi toimihenkilö	133	33,0 %	150	38,8 %
alempi toimihenkilö	160	39,7 %	74	19,1 %
yrittäjä	21	5,2 %	33	8,5 %
työntekijä	47	11,7 %	114	29,5 %
työvoiman ulkopuolella	42	10,4 %	16	4,1 %
Yhteensä	403	100,0 %	387	100,0 %
Kokonaistulot				
suurituloinen	13	3,3 %	60	17,0 %
hyvätuloinen	58	14,9 %	88	25,0 %
keskituloinen	162	41,5 %	150	42,6 %
pienituloinen	157	40,3 %	54	15,3 %
Yhteensä	390	100,0 %	352	100,0 %

Yläkouluun siirtyvien lasten äideistä suurin osa eli noin kolmannes on suorittanut yliopistotutkinnon (28,4 %), kun taas vain noin 5 % äideistä on suorittanut korkeimmillaan ylioppilastutkinnon. Joka neljäs äiti on suorittanut opistotutkinnon (26,0 %), ja lähes joka viides äiti on suorittanut ammattikoulututkinnon (18,9 %). Noin joka kymmenes äiti on suorittanut tutkinnon ammattikorkeakoulussa (11,7 %) tai

suorittanut vain matalimman koulutustason eli peruskoulututkinnon (9,5 %). Lasten äidit ovat useimmin ammattiasemaltaan alempia toimihenkilöitä (39,7 %), kun taas vain noin 5 % äideistä toimii yrittäjinä. Noin kolmannes äideistä on ylempiä toimihenkilöitä (33,0 %), kun taas vain joka kymmenes äiti toimii työntekijänä (11,7 %) tai on työvoiman ulkopuolella (10,4 %). Lasten äideistä suurin osa tienaa vuodessa joko keskituloisesti (41,5 %) tai pienituloisesti (40,3 %). Suurituloisia äitejä on vähiten (3,3 %), ja vain noin joka seitsemäs äiti on hyvätuloinen (14,9 %). Postikyselyaineistossa keskituloiset, yliopistotutkinnon suorittaneet, alemmat toimihenkilöäidit näyttäisivät siis olevan enemmistönä.

Yläkouluun siirtyvien lasten isistä suurin osa eli noin kolmannes on suorittanut ammattikoulututkinnon (29,9 %), kun taas vain noin 6 % isistä on suorittanut korkeimmillaan ylioppilastutkinnon. Sekä yliopistotutkinnon (21,1 %) että opistotutkinnon (21,1 %) suorittaneita isä on viidennes. Vain joka kymmenes isä on joko suorittanut tutkinnon ammattikorkeakoulussa (10,9 %) tai suorittanut ainoastaan peruskoulututkinnon (10,9 %). Lasten isistä noin neljä kymmenestä eli vähän alle puolet toimii ylemmissä toimihenkilöasemissa (38,8 %), kun taas vain 4 % isistä on työvoiman ulkopuolella. Noin kolmannes isistä toimii työntekijöinä (29,5 %) ja noin joka viides isä on alempi toimihenkilö (19,1 %). Vain noin 8 % isistä toimii yrittäjinä. Keskituloisia (42,6 %) isä on eniten, kun taas vähiten on pienituloisia (15,3 %) isä. Suurituloisia (17,0 %) isä on hieman alle viidennes, kun taas neljännes isistä on hyvätuloisia (25,0 %). Postikyselyaineistossa näyttäisivät keskituloiset, opistotutkinnon suorittaneet, ylemmät toimihenkilöisät olevan enemmistönä.

6.2. Erot yläkoulujen oppilasalueissa ja suosiotyypeissä

Tässä luvussa esitellään Turun kaupungin yläkoulujen oppilasalueita²⁷ ja niiden eroja suhteessa alueilla asuvien 6.-luokkalaisten äidin ja isän sosiaaliseen asemaan, perheen asuinmuotoon sekä lapsen koulumenestykseen. Mielenkiintoista on selvittää, löytyykö eroja perheiden välillä siinä, kuinka paljon tietyn koulutustason, sosioekonomisen aseman, tulotason ja asuinmuodon edustajia asuu tietyn yläkoulun oppilasalueella.

²⁷ Yläkoulun oppilasalue = yläkoulun oppilaaksiottoalue = alue, jolta koulu ottaa ensisijaisesti oppilaansa.

Tutkimuksessa selvitetään myös, onko lapsen koulumenestyksellä yhteys eri yläkoulujen oppilasalueisiin eli onko joidenkin tiettyjen yläkoulujen oppilasalueilla havaittavissa lasten koulumenestyksen olevan parempi kuin joidenkin toisten yläkoulujen oppilasalueilla. Samoin tarkastellaan myös, ovatko 6.-luokkalaisten oppilaan äidin tai isän sosiaalinen asema, perheen asuinmuoto tai oppilaan koulumenestys yhteydessä yläkoulujen eri suositustyyppisiin. Tutkimusongelmaa ratkaistaan ristiintaulukoinnin, khin neliö -testin ja varianssianalyysin avulla.

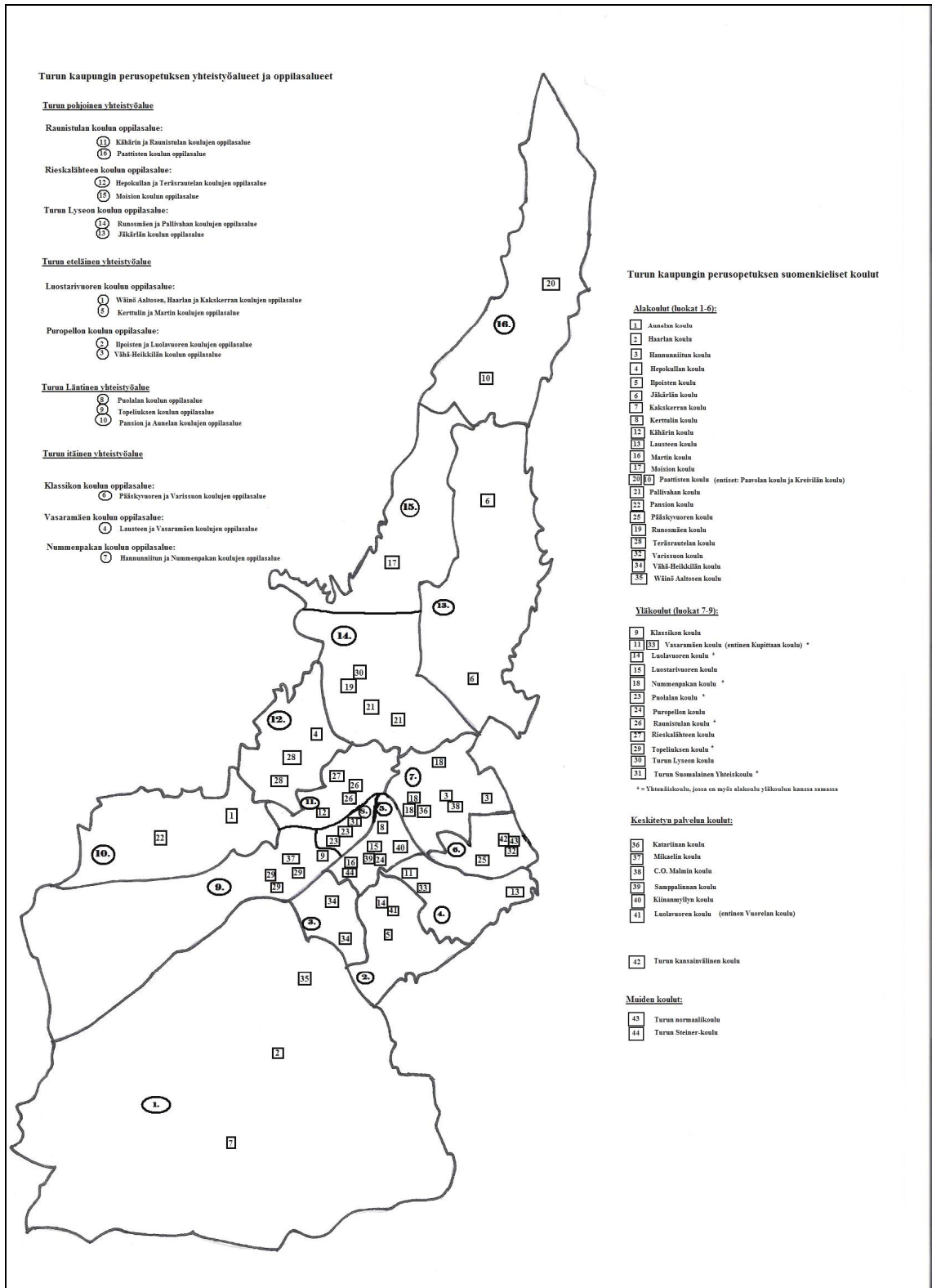
6.2.1. Lasten kotitaustat eroavat koulujen oppilasalueiden mukaan

Yläkoulujen oppilasalueita, joita tässä tutkimuksessa tarkastellaan, on Turun kaupungissa yksitoista: Klassikon, Luostarivuoren, Nummenpakan, Puolalan, Puropellon, Raunistulan, Rieskalähteen, Turun Lyseon, Vasaramäen, Turun normaalikoulun ja Topeliuksen yläkoulun oppilasalueet. Näiden yläkoulujen oppilasalueiden suhteen tarkastellaan niillä asuvien, yläkouluun siirtyvien lasten äidin ja isän sosiaalista asemaa, perheen asuinmuotoja sekä lasten koulumenestystä. Tarkasteluun käytetään ristiintaulukointia ja khin neliö -testiä.

Kuviossa 3 esitellään Turun kaupungin suomenkielisen perusopetuksen ala- ja yläkoulut sekä niiden ympärillä olevat yhteistyö- ja oppilasalueet²⁸.

—

²⁸ Tutkimuksen teon aikana on esiintynyt yläkoulujen oppilasalueiden esittämisessä kartassa eettiseltä kannalta haasteellisia seikkoja. Tässä tutkimuksessa on pyritty eettisesti vastuullisella tavalla esittämään koulut kartassa niin, että niiden suositustyyppiä ei tuoda esille kartassa. Näin ei vaikuteta ihmisten mielikuviin kouluista, eivätkä yksittäiset koulut leimaudu pidetyiksi tai vähemmän pidetyiksi.

Kuvio 3. Turun kaupungin perusopetuksen suomenkieliset koulut ja niiden yhteistyö- ja oppilasalueet (ko. yhteistyö- ja oppilasaluejako on ollut voimassa Turun kaupungissa 31.7.2010 saakka).

Turun kaupungin yläkoulujen oppilasalueet eroavat äidin koulutustason ja sosioekonomisen aseman sekä isän koulutustason, sosioekonomisen aseman ja kokonaistulojen suhteen. Lisäksi yläkoulujen oppilasalueet eroavat perheiden asuinmuotojen ja -tyyppien suhteen.

Taulukko 4. Äitien ja isien koulutustasot yläkoulujen oppilasalueilla

	Äidin koulutustaso			Isän koulutustaso		
	peruskoulu/ ammattikoulu	ammatti- korkeakoulu/ opisto/ lukio	yliopisto	peruskoulu/ ammattikoulu	ammatti- korkeakoulu/ opisto/ lukio	yliopisto
Klassikon yläkoulu	42,9 % (12)	35,7 % (10)	21,4 % (6)	61,5 % (16)	23,1 % (6)	15,4 % (4)
Luostarivuoren yläkoulu	26,6 % (17)	35,9 % (23)	37,5 % (24)	30,6 % (19)	40,3 % (25)	29,0 % (18)
Nummenpakan yläkoulu	20,7 % (12)	43,1 % (25)	36,2 % (21)	43,9 % (25)	28,1 % (16)	28,1 % (16)
Puolalan yläkoulu	23,1 % (12)	23,1 % (3)	53,8 % (7)	41,7 % (5)	50,0 % (6)	8,3 % (1)
Puopellon yläkoulu	27,9 % (12)	39,5 % (17)	32,6 % (14)	42,9 % (18)	33,3 % (14)	23,8 % (10)
Raunistulan yläkoulu	23,5 % (8)	47,1 % (16)	29,4 % (10)	40,6 % (13)	31,3 % (10)	28,1 % (9)
Rieskalähteen yläkoulu	48,4 % (31)	32,8 % (21)	18,8 % (12)	62,7 % (37)	32,2 % (19)	5,1 % (3)
Turun Lyseon yläkoulu	34,4 % (11)	43,8 % (14)	21,9 % (7)	56,7 % (17)	26,7 % (8)	16,7 % (5)
Vasaramäen yläkoulu	44,7 % (17)	31,6 % (12)	23,7 % (9)	44,4 % (16)	30,6 % (11)	25,0 % (9)
Turun normaalikoulu	57,1 % (12)	28,6 % (6)	14,3 % (3)	65,0 % (13)	25,0 % (5)	10,0 % (2)
Topeliuksen yläkoulu	50,0 % (2)	50,0 % (2)	0,0 % (0)	25,0 % (1)	25,0 % (1)	50,0 % (2)
Yhteensä	34,2 % (137)	37,4 % (149)	28,4 % (113)	47,5 % (180)	31,7 % (121)	20,8 % (79)
Khin neliö -testi	X²(20)=31,574; p=.048*			X²(20)=31,011; p=.055*		

*p≤.05

Keskimääräistä enemmän yliopistotutkinnon suorittaneita äitejä asuu Luostarivuoren, Nummenpakan, Puolalan, Puopellon ja Raunistulan yläkoulujen oppilasalueilla. Ammattikorkeakoulu-, opisto- tai ylioppilastutkinnon suorittaneet äidit sijoittuvat keskimääräistä enemmän Nummenpakan, Puopellon, Raunistulan, Turun Lyseon ja Topeliuksen yläkoulun oppilasalueille, kun taas peruskoulun tai ammattikoulututkinnon suorittaneet äidit asuvat keskimääräistä enemmän Klassikon, Rieskalähteen, Turun Lyseon, Vasaramäen, Turun normaalikoulun ja Topeliuksen yläkoulun oppilasalueilla. Kuviossa 3 yliopistotutkinnon suorittaneet äidit sijoittuvat suunnilleen oppilasaluekartan etelä- ja keskiosaan, ammattikorkeakoulu-, opisto- tai ylioppilastutkinnon suorittaneet oppilasaluekartan keski- ja pohjoisosaan sekä peruskoulun tai ammattikoulututkinnon suorittaneet äidit oppilasaluekartan itä- ja keskiosaan (ks. myös liite 2).

Yläkouluun siirtyvien lasten perheissä yliopistotutkinnon suorittaneita isiä on keskimääräistä enemmän Luostarivuoren, Nummenpakan, Puopellon, Raunistulan ja Topeliuksen yläkoulun oppilasalueilla, kun taas ammattikorkeakoulututkinnon tai

opistotutkinnon suorittaneita isiä on keskimääräistä enemmän Luostarivuoren, Puolalan, Puropellon ja Rieskalähteen yläkoulun oppilasalueilla. Peruskoulun tai ammattikoulututkinnon suorittaneita isiä asuu keskimääräistä enemmän Klassikon, Rieskalähteen, Turun Lyseon ja Turun normaalikoulun oppilasalueilla. Kuviossa 3 yliopistotutkinnon suorittaneet isät sijoittuvat etelä- ja pohjoisosaan ja ammattikorkeakoulu-, opisto- tai ylioppilastutkinnon suorittaneet isät etelä- ja keskiosaan sekä peruskoulun tai ammattikoulututkinnon suorittaneet isät itä-, keski- ja pohjoisosaan karttaa (ks. myös liite 2).

Taulukko 5. Ylempien toimihenkilöitten osuus yläkoulujen oppilasalueilla

	Äidin sosioekonominen asema	
	ylempiä toimihenkilöitä	yhteensä
Puolalan yläkoulu	61,5 % (8)	100,0 % (13)
Luostarivuoren yläkoulu	42,9 % (27)	100,0 % (63)
Raunistulan yläkoulu	42,4 % (14)	100,0 % (33)
Puropellon yläkoulu	40,0 % (16)	100,0 % (40)
Nummenpakan yläkoulu	39,3 % (22)	100,0 % (56)
Klassikon yläkoulu	25,9 % (7)	100,0 % (27)
Topeliuksen yläkoulu	25,0 % (1)	100,0 % (4)
Rieskalähteen yläkoulu	25,0 % (16)	100,0 % (64)
Vasaramäen yläkoulu	22,2 % (8)	100,0 % (36)
Turun Lyseon yläkoulu	19,4 % (6)	100,0 % (31)
Turun normaalikoulu	8,7 % (2)	100,0 % (23)
Yhteensä	32,6 % (127)	100,0 % (389)
Khin neliö -testi	$X^2(10)=24,126; p=.007^*$	

* $p \leq .05$

Ylemmissä ammattiasemissa toimivat äidit asuvat keskimääräistä enemmän Puolalan, Luostarivuoren, Raunistulan, Puropellon ja Nummenpakan yläkoulujen oppilasalueilla. Matalammissa ammattiasemissa toimivat äidit taas asuvat keskimääräistä enemmän Klassikon, Topeliuksen, Rieskalähteen, Vasaramäen, Turun Lyseon ja Turun normaalikoulun yläkoulujen oppilasalueilla. Kartassa ylemmissä ammattiasemissa olevat äidit sijoittuvat kartan etelä- ja pohjoisosaan (kuvio 3), kun taas matalammissa ammattiasemissa toimivat äidit sijoittuvat eritoten oppilasaluekartan itä- ja keskiosaan (ks. myös liite 2).

Taulukko 6. Ylempien toimihenkilöiden osuus yläkoulujen oppilasalueilla

	Isän sosioekonominen asema	
	ylempiä toimihenkilöitä	yhteensä
Puolalan yläkoulu	58,3 % (7)	100,0 % (12)
Luostarivuoren yläkoulu	55,0 % (33)	100,0 % (60)
Raunistulan yläkoulu	46,9 % (15)	100,0 % (32)
Nummenpakan yläkoulu	42,9 % (24)	100,0 % (56)
Puopellon yläkoulu	41,0 % (16)	100,0 % (39)
Vasaramäen yläkoulu	34,2 % (13)	100,0 % (38)
Klassikon yläkoulu	33,3 % (8)	100,0 % (24)
Rieskalähteen yläkoulu	26,7 % (16)	100,0 % (60)
Turun Lyseon yläkoulu	26,7 % (8)	100,0 % (30)
Topeliuksen yläkoulu	25,0 % (1)	100,0 % (4)
Turun normaalikoulu	15,8 % (3)	100,0 % (19)
Yhteensä	38,3 % (144)	100,0 % (374)
Khin neliö -testi	X²(10)=20,729; p=.023*	

*p≤.05

Ylemissä sosioekonomisissa asemassa toimivat isät asuvat keskimääräistä enemmän Puolalan, Luostarivuoren, Raunistulan, Nummenpakan ja Puopellon yläkoulujen oppilasalueilla eli samoilla alueilla kartalla kuviossa 3 kuin ylemissä ammattiasemissa toimivat äidit. Matalammassa sosioekonomisissa asemassa olevat isät sijoittuvat myös samoilta oppilasalueille (Klassikon, Rieskalähteen, Turun Lyseon, Vasaramäen, Turun normaalikoulun ja Topeliuksen yläkoulun oppilasalueille) kuin matalammassa ammattiasemissa toimivat äidit.

Taulukko 7. Isien kokonaistulot yläkoulujen oppilasalueilla

	Isän kokonaistulot		
	hyvä- tai suurituloinen	pieni- tai keskituloinen	Yhteensä
Raunistulan yläkoulu	56,7 % (17)	43,3 % (13)	100,0 % (30)
Luostarivuoren yläkoulu	56,1 % (32)	43,9 % (25)	100,0 % (57)
Puopellon yläkoulu	48,6 % (18)	51,4 % (19)	100,0 % (37)
Vasaramäen yläkoulu	45,2 % (14)	54,8 % (17)	100,0 % (31)
Nummenpakan yläkoulu	42,9 % (21)	57,1 % (28)	100,0 % (49)
Puolalan yläkoulu	40,0 % (4)	60,0 % (6)	100,0 % (10)
Rieskalähteen yläkoulu	32,1 % (17)	67,9 % (36)	100,0 % (53)
Turun Lyseon yläkoulu	30,8 % (8)	69,2 % (18)	100,0 % (26)
Klassikon yläkoulu	27,3 % (6)	72,7 % (16)	100,0 % (22)
Topeliuksen yläkoulu	25,0 % (1)	75,0 % (3)	100,0 % (4)
Turun normaalikoulu	4,8 % (1)	95,2 % (20)	100,0 % (21)
Yhteensä	40,7 % (139)	59,3 % (201)	100,0 % (340)
Khin neliö -testi	X²(10)=26,065; p=.004*		

*p≤.05

Isien kokonaistulot jakaantuvat myös eri tavoin yläkoulujen oppilasalueilla. Varsinkin hyvä- tai suurituloiset isät asuvat enimmäkseen Raunistulan, Luostarivuoren, Puropellon, Vasaramäen ja Nummenpakan yläkoulujen alueilla, kun taas pieni- tai keskituloiset isät ovat keskittyneet Puolalan, Rieskalähteen, Turun Lyseon, Topeliuksen, Klassikon, ja Turun normaalikoulun yläkoulujen alueille. Kartalla kuviossa 3 paremmin tienaavat isät sijoittuvat etelä- ja pohjoisosaan, kun taas pieni- tai keskituloiset isät itä- ja keskiosaan (ks. myös liite 2).

Taulukko 8. Perheiden asuinmuodot yläkoulujen oppilasalueilla

	Perheen asuinmuoto	
	omistusasunto	yhteensä
Topeliuksen yläkoulu	100,0 % (4)	100,0 % (4)
Raunistulan yläkoulu	85,3 % (29)	100,0 % (34)
Rieskalähteen yläkoulu	80,0 % (52)	100,0 % (65)
Puropellon yläkoulu	76,7 % (33)	100,0 % (43)
Turun Lyseon yläkoulu	75,0 % (24)	100,0 % (32)
Luostarivuoren yläkoulu	74,6 % (47)	100,0 % (63)
Puolalan yläkoulu	69,2 % (9)	100,0 % (13)
Nummenpakan yläkoulu	67,9 % (38)	100,0 % (56)
Klassikon yläkoulu	64,3 % (18)	100,0 % (28)
Vasaramäen yläkoulu	60,0 % (24)	100,0 % (40)
Turun normaalikoulu	29,2 % (7)	100,0 % (24)
Yhteensä	70,8 % (285)	100,0 % (402)
Khin neliö -testi	X²(10)=32,479; p≤.001**	

**p≤.001

Postikyselyyn vastanneet perheet eroavat sen suhteen, asuvatko omistusasunnossa vai vuokra- tai asumisoikeusasunnossa. Omistusasunnossa asuvia on suhteessa eniten kaikkiin yläkoulujen oppilasalueilla asuviin perheisiin nähden, ja nämä perheet asuvat keskimääräistä enemmän Topeliuksen, Raunistulan, Rieskalähteen, Puropellon, Turun Lyseon ja Luostarivuoren yläkoulujen alueille, kun taas kaikki vuokra- tai asumisoikeusasunnoissa asuvat perheet keskittyvät enemmän Puolalan, Nummenpakan, Klassikon, Vasaramäen ja Turun normaalikoulun yläkoulujen oppilasalueille. Kartassa asunnon omistavat perheet sijoittuvat etelä-, keski- ja pohjoisosaan, kun taas vuokra- tai asumisoikeusasunnossa asuvat sijoittuvat lähinnä kartan itäosaan (ks. myös liite 2).

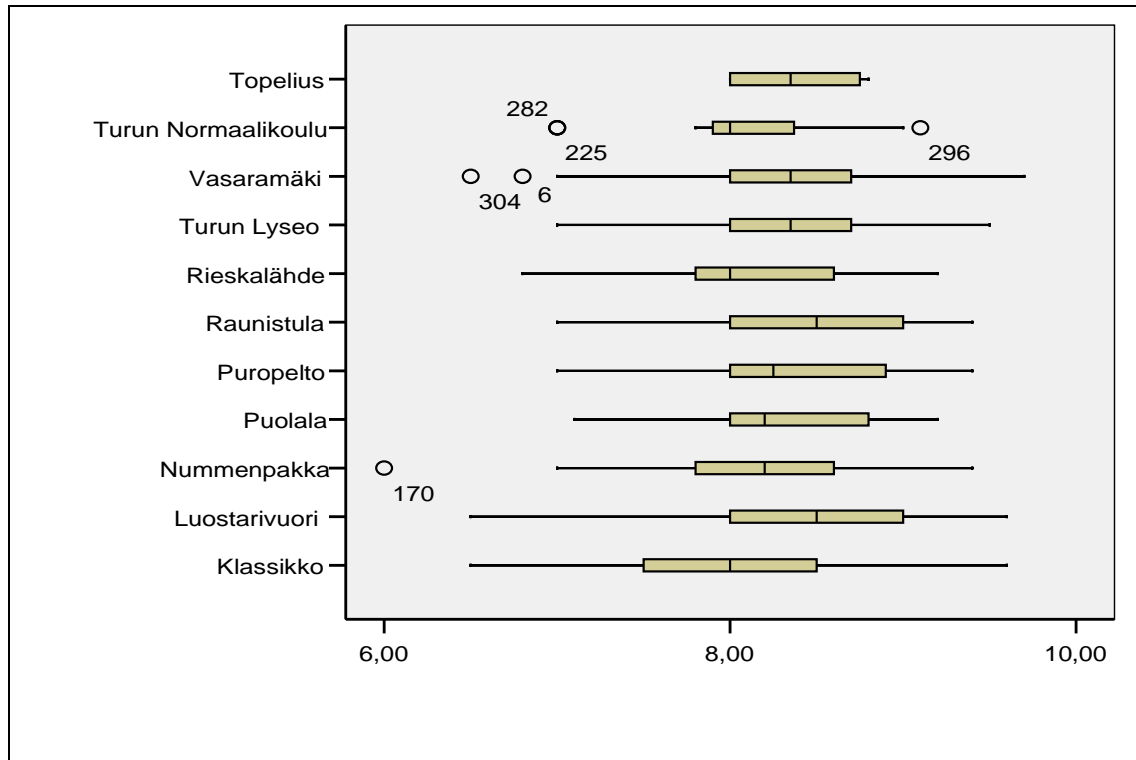
Taulukko 9. Perheiden asuintyypit yläkoulujen oppilasalueilla

	Perheen asuintyyppi	
	omakotitalo	yhteensä
Nummenpakan yläkoulu	60,3 % (35)	100,0 % (58)
Raunistulan yläkoulu	57,6 % (19)	100,0 % (33)
Turun Lyseon yläkoulu	43,8 % (14)	100,0 % (32)
Rieskalähteen yläkoulu	41,5 % (27)	100,0 % (65)
Luostarivuoren yläkoulu	41,3 % (26)	100,0 % (63)
Klassikon yläkoulu	40,0 % (12)	100,0 % (30)
Puopellon yläkoulu	34,9 % (15)	100,0 % (43)
Vasaramäen yläkoulu	32,5 % (13)	100,0 % (40)
Puolalan yläkoulu	0,0 % (0)	100,0 % (13)
Topeliuksen yläkoulu	0,0 % (0)	100,0 % (4)
Turun normaalikoulu	0,0 % (0)	100,0 % (24)
Yhteensä	39,6 % (161)	100,0 % (405)
Khin neliö -testi	X²(10)=43,364; p<.001**	

**p<.001

Perheet asuvat Turussa myös eri asuintyypeissä yläkoulujen oppilasalueilla. Kaikki omakotitalossa asuvat perheet ovat keskittyneet keskimääräistä enemmän Nummenpakan, Raunistulan, Turun Lyseon, Rieskalähteen ja Luostarivuoren yläkoulujen oppilasalueille, kun taas kerros-, rivi- tai paritalossa asuvat perheet asuvat enemmän Klassikon, Puopellon, Vasaramäen, Puolalan, Topeliuksen ja Turun normaalikoulun yläkoulujen oppilasalueilla. Kartalla omakotitalossa asuvat perheet sijaitsevat etelä-, keski- ja pohjoisosassa, ja kerros-, rivi- tai paritalossa asuvat lähinnä itä- ja keskiosassa (ks. myös liite 2). Äidin tulotason suhteen tilastollisesti merkitseviä eroja yläkoulujen oppilasalueiden välillä ei ollut.

Seuraavaksi tarkastellaan yläkouluun siirtyvien lasten koulumenestyksen yhteyttä yläkoulujen oppilasalueisiin lasten viimeisimpien koulutodistusten keskiarvojen ja varianssianalyysin perusteella.

Kuvio 4. Lasten keskimääräinen koulumenestys yläkouluittain

Yksi varianssianalyysin kriteereistä on se, että ryhmän populaatioiden pitää olla riittävän normaalisti jakautuneet. Laatikkojanakuviosta 4 nähdään, että lasten koulutodistusten keskiarvoissa on niin sanottuja outlierereita (haja-arvoja) Turun normaalikoulun, Vasaramäen ja Nummenpakan yläkoulujen alueilla asuvilla 6.-luokkalaisilla. Varianssianalyysi on näille haja-arvoille hyvin herkkä, ja ne voivat vääristää tuloksia. Yksi keino välttää tuloksen vääristymisen on poistaa haja-arvotapaukset mallista kokonaan ja tehdä analyysi uudelleen tiettyjen haja-arvotapausten poistamisen jälkeen. Tässä tapauksessa kuviossa 4 ilmenevät haja-arvohavainnot poistetaan ja testaus tehdään uudelleen.

Taulukko 10. Yläkoulujen oppilasalueilla asuvien lasten koulutodistusten keskiarvot

	n	Ka	Kh	Min	Max	Levenen testi	F (p-arvo)		
Luostarivuori	62	8,43	0,64	6,50	9,60				
Topelius	4	8,38	0,43	8,00	8,80				
Vasaramäki	36	8,38	0,60	7,00	9,70				
Raunistula	33	8,37	0,62	7,00	9,40				
Turun Lyseo	30	8,35	0,53	7,00	9,50				
Puopelto	42	8,30	0,59	7,00	9,40				
Puolala	13	8,27	0,59	7,10	9,20				
Nummenpakka	52	8,17	0,60	7,00	9,40				
Turun normaalikoulu	17	8,13	0,48	7,00	9,00				
Rieskalähde	65	8,11	0,65	6,80	9,20				
Klassikko	29	8,03	0,76	6,50	9,60				
Yhteensä	383	8,24	0,65	6,50	9,70			p=.579	p=.054

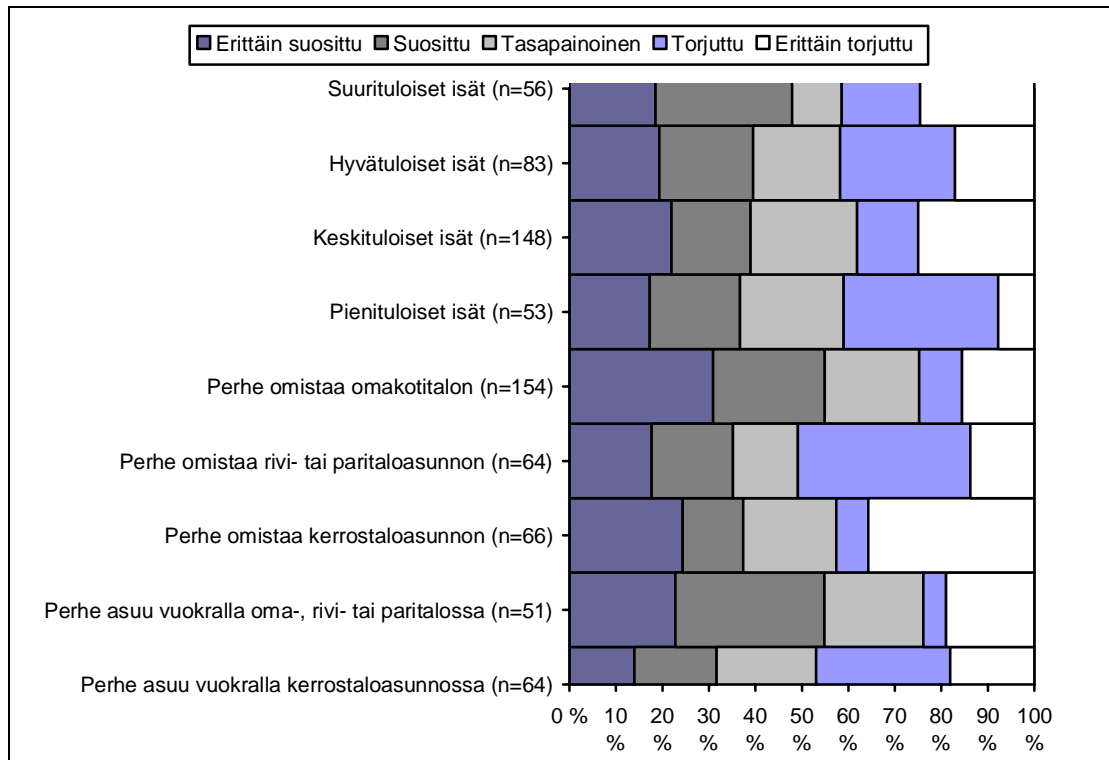
Kun verrataan lasten viimeisimpien koulutodistusten keskiarvoja yläkoulujen kesken, huomataan lasten koulumenestyksen olevan parhaita Luostarivuoren yläkoulun oppilasalueella asuvilla 6.-luokkalaisilla. Lasten koulumenestys näyttäisi olevan myös keskimääräistä tasoa parempi Puolalan, Puopellon, Raunistulan, Turun Lyseon, Vasaramäen ja Topeliuksen yläkoulujen oppilasalueilla asuvilla 6.-luokkalaisilla. Vastaavasti taas lasten koulumenestys on keskimääräistä tasoa heikompi Klassikon, Nummenpakan, Rieskalähteen ja Turun normaalikoulun yläkoulujen oppilasalueilla.

Levenen testi osoittaa, että otoksesta lasketut keskiarvojen varianssit ovat riittävän yhtäsuuret ($p > .05$). Tämä on yksi varianssianalyysin kriteeri, joka tässä tapauksessa täyttyy. Varianssianalyysiä voidaan täten käyttää ongelman ratkaisemiseen. Varianssianalyysin testin tulos ($F(10) = 1,830; p = .054$) kertoo, että eri oppilasalueilla asuvien lasten koulumenestyksessä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja²⁹. Vaikka näyttäisi, että 6.-luokkalaisten koulumenestys eroaisi keskimääräisten arvojen perusteella yläkouluittain, tulos ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevä. Näin ollen lasten koulumenestys ei ole joidenkin tiettyjen yläkoulujen oppilasalueilla parempi verrattuna toisilla alueilla asuvien lasten koulumenestykseen.

²⁹ Postikyselyyn vastanneiden perheiden 6.-luokkalaisten lukumäärät yläkoulujen alueilla ovat suhteessa erikokoiset, mikä on voinut vaikuttaa tutkimustulokseen. Tilastollisen analyysin luotettavuutta pystyttäisiin parantamaan yhdistämällä samanarvoisilla keskiarvoilla olevia yläkouluja toisiinsa ja tekemällä analyysi tämän jälkeen uudelleen. Tämä ei ole kuitenkaan ollut mahdollista tutkimusajan puitteissa.

6.2.2. Koulujen suosiotyypit eroavat isän kokonaistulojen ja perheen asuinmuotojen suhteen

Seuraavaksi tarkastellaan äidin ja isän sosiaalisen aseman, perheen asuinmuotojen ja lapsen koulumenestyksen yhteyttä koulujen suosiotyyppeihin. Suosioltaan erityyppiset yläkoulut, joiden alueilla yläkouluun siirtyvien lasten perheet asuvat, on jaettu VAKOVA-hankkeessa viiteen ryhmään oppilasrekisteriaineiston perusteella: erittäin suosittuihin, suosittuihin, tasapainoisiin, torjuttuihin ja erittäin torjuttuihin. Näitä yläkoulujen suosiotyyppejä on tarkoitus tarkastella suhteessa äidin ja isän koulutustasoon, sosioekonomiseen asemaan ja kokonaistuloihin sekä perheen asuinmuotoihin ja lasten koulumenestykseen. Kaiken kaikkiaan on tarkoitus selvittää, asuuko joillain koulujen suosiotyypien alueilla enemmän korkeakoulutettuja, ylemmissä toimihenkilöasemissa tai paremmin toimeentulevia äitejä ja isiä. Lisäksi selvitetään, asuvatko perheet joillain koulujen suosiotyypien alueilla tyypillisemmin omakotitalossa tai muussa asuinmuodossa. Selvitetään myös, onko lasten koulumenestyksessä eroja yläkoulujen suosiotyypien suhteen. Ongelman ratkaisemiseen käytetään ristiintaulukointia, khin neliö -testiä ja varianssianalyysiä.

Kuvio 5. Isien kokonaistulot ja perheiden asuinmuodot yläkoulujen suosiotyyppien suhteen

Koulujen suosiotyyppit eroavat kaikkiin tutkittuihin taustamuuttujiin nähden vain isien kokonaistulojen³⁰ ja perheiden asuinmuotojen³¹ suhteen.

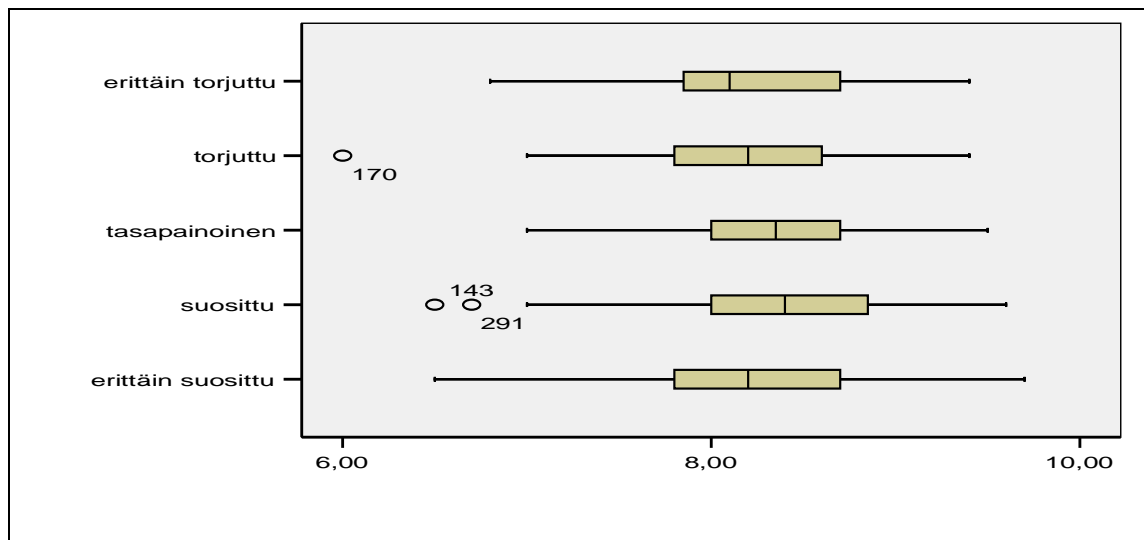
Erittäin suosittujen yläkoulujen alueilla asuu keskimääräistä enemmän perheitä, joissa isä tienaa vuodessa keskituloisesti (47,8 %), kun taas suosittujen yläkoulujen alueilla asuu perheitä, joissa isä on keskimääräistä useammin joko pienituloisen (16,7 %), hyvätuloisen (25,0 %) tai suurituloisen (21,3 %). Vastaavasti erittäin torjuttujen yläkoulujen alueilla asuu perheitä, joissa isä on keskimääräistä useammin joko keskituloisen (54,4 %) tai suurituloisen (17,8 %), kun taas torjuttujen yläkoulujen alueilla asuu perheitä, joissa isä tienaa keskimääräistä enemmän joko pienituloisesti (28,6 %) tai hyvätuloisesti (30,6 %). Tasapainoisten yläkoulujen alueilla taas asuu perheitä, joissa isä on keskimääräistä enemmän joko pienituloisen (19,2 %) tai keskituloisen (50,0 %).

³⁰ $X^2(12) = 21,727; p = .041^*$

³¹ $X^2(16) = 49,876; p \leq .001^{**}$

Perhe, joka asuu erittäin suosittu yläkoulun alueella, asuu keskimääräistä useammin joko omistus; kerrostaloasunnossa (19,0 %), omistus; rivi- tai paritaloasunnossa (16,7 %) tai vuokralla kerrostaloasunnossa (23,8 %), kun taas perhe suosittu yläkoulun alueella asuu keskimääräistä useammin joko omistus; rivi- tai paritaloasunnossa (23,5 %) tai vuokralla kerrostaloasunnossa (18,5 %). Erittäin torjutun yläkoulun alueella asuva perhe omistaa keskimääräistä useammin kerrostaloasunnon (27,8 %), kun taas torjutun yläkoulun alueella asuva perhe joko omistaa keskimääräistä useammin omakotitalon (58,9 %) tai asuu vuokralla oma-, rivi- tai paritalossa (25,0 %). Perhe tasapainoisen yläkoulun alueella omistaa useimmin omakotitalon (43,8 %).

Seuraavaksi tarkastellaan 6.-luokkalaisten lasten koulumenestyksen eroja koulujen suosiotyyppien suhteen. Lasten koulumenestystä mitataan myös tässä (kuten yläkoulujen oppilasalueiden suhteen) 6.-luokkalaisten lapsen viimeisimmän koulutodistuksen keskiarvolla. Analyysi suoritetaan varianssianalyysin avulla, joka tutkii ryhmien keskiarvojen samanlaisuutta.

Kuvio 6. Lasten keskimääräinen koulumenestys yläkoulujen suosiotyyppien suhteen

Lasten koulutodistusten keskiarvoissa on muutamia haja-arvoja varsinkin torjuttujen ja suosittujen yläkoulujen alueilla. Varianssianalyysi on näille haja-arvotapauksille herkkä, ja ne voivat vääristää tuloksia. Tässä tapauksessa (kuten myös yläkoulujen

oppilasalueiden suhteen) haja-arvot poistetaan kokonaan ja analyysi tehdään haja-arvojen poistamisen jälkeen uudelleen.

Taulukko 11. Lasten koulutodistusten keskiarvot yläkoulujen suosiotyyppien suhteen

	n	Ka	Kh	Min	Max	Levenen testi	F (p-arvo)
Suosittu	113	8,38	0,60	7,00	9,60		
Tasapainoinen	30	8,35	0,53	7,00	9,50		
Erittäin suosittu	85	8,19	0,70	6,50	9,70		
Erittäin torjuttu	107	8,18	0,63	6,80	9,40		
Torjuttu	52	8,17	0,60	7,00	9,40		
Yhteensä	387	8,25	0,63	6,50	9,70	p=.477	p=.074

Vertailtaessa lasten koulumenestystä asuinalueiden yläkoulujen suosiotyyppien suhteen näyttäisi siltä, että lasten koulumenestys on parhainta suosittujen yläkoulujen alueilla, kun taas heikointa se on torjuttujen yläkoulujen alueilla. Lasten koulumenestys näyttäisi olevan keskimääräistä tasoa parempi sekä suosittujen että tasapainoisten yläkoulujen alueilla, kun taas se on keskimääräistä huonompi niin erittäin suosittujen, erittäin torjuttujen kuin torjuttujenkin yläkoulujen alueilla.

Levenen testi osoittaa, että otoksesta lasketut keskiarvojen varianssit ovat riittävän yhtä suuret ($p > .05$). Varianssianalyysin kriteerit täyttyvät, koska suosioltaan erityyppiset yläkoulut ovat selvästi toisistaan riippumattomat. Varianssianalyysiä voi täten käyttää tämän ongelman ratkaisemiseen, mutta siitä huolimatta varianssianalyysin testin tulos ($F(4) = 2,153$; $p = .074$) kertoo, että lasten koulumenestys ei eroa asuinalueiden koulujen suosiotyyppien suhteen. Vaikka näyttäisi keskimääräisten arvojen perusteella, että lasten koulumenestys vaihtelisi koulujen suosiotyyppien suhteen, tulos ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevä.

6.3. Oppilasalueelta ulos hakeminen ja painotetun luokan valinta yläkouluun siirryttäessä

Tarkoituksena tässä luvussa on selvittää, mitkä tekijät ovat yhteydessä muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen ja painotetun luokan valitsemiseen yläkoulussa. Omaalta oppilasalueelta ulos hakemista ja painotetun luokan valitsemista selvitetään yläkoulujen suosiotyyppien ja yläkouluun siirtyvien lasten äitien ja isien

sosiaalisen aseman³² selittäville muuttujilla. Selitettävät muuttujat jakautuvat kahteen luokkaan molemmissa tutkittavissa tapauksissa: oppilasalueelta ulos hakeutuviin (hakevat / eivät hae) ja painotetun opetuksen luokan valitseviin (painotettu luokka / yleisluokka). Yläkoulujen suosiotyyppejä tarkastellaan selitettävien muuttujien suhteen tässä kaksiluokkaisella muuttujalla³³ (suositettu koulu / torjuttu koulu). Äidin ja isän sosiaalinen asema sisältää koulutustasoa, sosioekonomista asemaa ja kokonaistuloja kuvaavat muuttujat. Tutkimusongelmaa ratkaistaan ensiksi ristiintaulukoinnin ja khin neliö -testin ja tämän jälkeen logistisen regressioanalyysin avulla.

6.3.1. Oppilasalueelta ulos hakee korkeakoulutetun äidin ja torjutun koulun alueella asuva lapsi

Äidin ja isän sosiaalisen aseman³⁴ ja yläkoulun suosiotyyppin yhteyttä muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen selvitetään ensiksi ristiintaulukoinnin ja khin neliö -testin avulla. Mielenkiintoista on nähdä, hakevatko perheet lapsellensa yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta eri tavoin äidin ja isän sosiaalisen aseman tai asuinalueen yläkoulun suosiotyyppin mukaan.

Taulukosta 12 selviää, että äidit eroavat jyrkimmin muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisessa sekä koulutustason että sosioekonomisen aseman suhteen.

³² Tässä tutkimuksessa on valittu mitattavaksi vain lapsen sosiaalinen tausta ja asuinalueen yläkoulun suosiotyyppi. Oletettavasti oppilasalueelta ulos hakemista ja painotetun luokan valintaa selittävät myös monet muut tekijät lapsen elämässä, mutta tähän tutkimukseen on otettu mukaan vain em. tekijät lapsen kotitaustassa, mitkä selittävät vain pienen osan perheiden tekemästä kouluvalinnasta.

³³ Koulujen suosiotyyppejä kuvaava muuttuja on muokattu tässä luvussa viisiluokkaisesta kaksiluokkaiseksi, jotta tilastolliset analyysit olisivat mahdollisia. Viisiluokkaisessa muuttujassa khin neliö -testin kriteerit eivät täyty kaikkien tutkittavien selitettävien muuttujien suhteen.

³⁴ Huoltajien sosiaaliseen asemaan kuuluvat koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot. Analyysien aikana on otettu kuitenkin huomioon, että yleensä nämä em. tekijät korreloivat keskenään voimakkaasti ja voivat näin ollen vääristää tuloksia. Useimmiten juuri koulutustaso vaikuttaa siihen, minkä aseman yhteiskunnassa saa, ja ammattiasema taas yleensä määrää tulojen suuruuden.

Taulukko 12. Äidin koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen

	Hakee	Yhteensä	Khin neliö -testi
Äidin koulutustaso			X ² (1)=5,591; p=.018*
korkeakoulu ³⁵	30,9 % (51)	100,0 % (165)	
muut koulutustasot ³⁶	20,6 % (51)	100,0 % (247)	
Yhteensä	24,8 % (102)	100,0 % (412)	
Äidin sosioekonominen asema			X ² (1)=4,200; p=.040*
ylempi toimihenkilö	30,8 % (41)	100,0 % (133)	
muut asemat ³⁷	21,5 % (58)	100,0 % (270)	
Yhteensä	24,6 % (99)	100,0 % (403)	
Äidin kokonaistulot			X ² (1)=3,042; p=.081
hyvä- tai suurituloiset ³⁸	32,4 % (23)	100,0 % (71)	
pieni- tai keskituloiset ³⁹	22,6 % (72)	100,0 % (319)	
Yhteensä	24,4 % (95)	100,0 % (390)	

*p≤.05

Varsinkin ne perheet, joissa äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon, hakevat lapselle yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta keskimääräistä enemmän kuin matalammin kouluttautuneen äidin perheet. Myös perheissä, joissa äiti on ylemmässä toimihenkilöasemassa, lapselle haetaan keskimääräistä enemmän yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta matalammassa asemassa toimivan äidin perheeseen verrattuna. Oppilasalueelta uloshakemisessa ei näyttäisi olevan niin suuria eroja äidin tulotason suhteen, että ne olisivat tilastollisesti merkitseviä.

Isät eroavat muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisessa voimakkaimmin kokonaistulojen suhteen. Isän koulutustaso ja sosioekonominen asema eivät näytä kuitenkaan taulukon 13 mukaan eroavan oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen.

³⁵ Korkeakoulutaso = yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinto

³⁶ Muut koulutustasot = opisto-, ammattikoulu-, ylioppilastutkinto tai peruskoulutaso

³⁷ Muut sosioekonomiset asemat = alempi toimihenkilö, yrittäjä, työntekijä, työvoiman ulkopuolella

³⁸ 40 000€-60 000€tai yli 60 000€

³⁹ Alle 25 000€-40 000€

Taulukko 13. Isän koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot oppilasalueelta ulos hakevien suhteen

	Hakee	Yhteensä	Khin neliö -testi
Isän koulutustaso			X ² (1)=0,251; p=.616
korkeakoulu	27,0 % (34)	100,0 % (126)	
muut koulutustasot	24,6 % (66)	100,0 % (268)	
Yhteensä	25,4 % (100)	100,0 % (394)	
Isän sosioekonominen asema			X ² (1)=0,753; p=.386
ylempi toimihenkilö	28,0 % (42)	100,0 % (150)	
muut asemat	24,1 % (57)	100,0 % (237)	
Yhteensä	25,6 % (99)	100,0 % (387)	
Isän kokonaistulot			X ² (1)=4,078; p=.043*
hyvä- tai suurituloiset	31,1 % (46)	100,0 % (148)	
pieni- tai keskituloiset	21,6 % (44)	100,0 % (204)	
Yhteensä	25,6 % (90)	100,0 % (352)	

*p≤.05

Isän kokonaistulot ovat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen siten, että ne perheet, joissa isä tienaa keskimääräistä paremmin, hakevat keskimääräistä huonommin tienaavan isän perheitä useammin muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun.

Taulukko 14 esittää perheiden asuinalueiden yläkoulujen suosiotyyppien yhteyttä muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen. Yläkoulujen suosiotyypit ovat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä oppilasalueelta ulos hakemiseen.

Taulukko 14. Oppilasalueelta ulos hakevat yläkoulujen suosiotyyppien suhteen

	Hakee	Yhteensä	Khin neliö -testi
Asuinalueen koulujen suosiotyypit			X ² (4)=25,892; p<.001**
suositettu	15,6 % (33)	100,0 % (211)	
torjuttu	29,8 % (59)	100,0 % (198)	
Yhteensä	22,5 % (92)	100,0 % (409)	

**p≤.001

Useimmin yläkoulupaikkaa haetaan muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta silloin, kun perhe asuu torjutun⁴⁰ yläkoulun alueella, kun taas suositun⁴¹ yläkoulun alueella asuva perhe hakee keskimääräistä harvemmin paikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta.

⁴⁰ Torjuttujen yläkoulujen kategoriaan on sisällytetty erittäin torjutut, torjutut ja tasapainoiset yläkoulut. Oppilasrekisteriaineiston mukaan vain yksi koulu luokituu ryhmään *tasapainoiset*, joten se on tässä tutkimuksessa ryhmitelty torjuttujen yläkoulujen kategoriaan kuuluvaksi, jotta tilastolliset testikriteerit täyttyisivät.

⁴¹ Suositujen yläkoulujen kategoriaan on sisällytetty erittäin suositut ja suositut yläkoulut.

Mielenkiintoista on seuraavaksi selvittää, eroavatko sosioekonomisesti eritaustaiset äidit ja isät yläkoulujen suosiotyypeittäin oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen. Näyttää siltä, että koulutustasoiltaan, sosioekonomisilta asemiltaan ja kokonaistuloiltaan eritaustaiset äidit koulujen suosiotyypeittäin eroavat tilastollisesti merkitsevästi oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen.

Taulukko 15. Sosioekonomisesti eritaustaiset äidit koulujen suosiotyypeittäin oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen

	Hakee	Yhteensä	Khin neliö -testi
Äidin koulutustaso + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=22,857; p<.001**
korkeakoulu ja suosittu	16,7 % (14)	100,0 % (84)	
korkeakoulu ja torjuttu	41,3 % (31)	100,0 % (75)	
muu koulutus ja suosittu	13,3 % (16)	100,0 % (120)	
muu koulutus ja torjuttu	23,3 % (28)	100,0 % (120)	
Yhteensä	22,3 % (89)	100,0 % (399)	
Äidin sosioekonominen asema + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=18,794; p<.001**
ylempi toimihenkilö ja suosittu	19,4 % (13)	100,0 % (67)	
ylempi toimihenkilö ja torjuttu	36,7 % (22)	100,0 % (60)	
muu asema ja suosittu	11,4 % (15)	100,0 % (132)	
muu asema ja torjuttu	27,5 % (36)	100,0 % (131)	
Yhteensä	22,1 % (86)	100,0 % (390)	
Äidin kokonaistulot + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=14,699; p=.002*
hyvä- / suurituloinen ja suosittu	16,7 % (6)	100,0 % (36)	
hyvä- / suurituloinen ja torjuttu	40,0 % (12)	100,0 % (30)	
pieni- / keskituloinen ja suosittu	14,0 % (22)	100,0 % (157)	
pieni- / keskituloinen ja torjuttu	27,3 % (42)	100,0 % (154)	
Yhteensä	21,8 % (82)	100,0 % (377)	

*p<.05

**p<.001

Taulukosta 15 havaitaan, että torjutun yläkoulun alueella asuva perhe, jossa äiti on joko suorittanut korkeakoulututkinnon tai matalamman koulutustason tutkinnon, toimii ylempään toimihenkilöasemassa tai matalammassa ammattiasemassa ja on hyvä- tai suurituloinen tai pieni- tai keskituloinen, hakee useammin lapselleen yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta kuin perhe, joka asuu suositun yläkoulun alueella, ja jossa äiti on sosioekonomisesti eritaustainen. Tästä voisi päätellä, että perheen asuinalueen yläkoulun suosiotyypillä on voimakkaampi vaikutus oppilasalueelta ulos hakemiseen kuin äidin sosiaalisella asemalla.

Myös koulutustaustoiltaan, sosioekonomisilta asemiltaan ja kokonaistuloiltaan eritaustaiset isät yläkoulujen suosiotyypeittäin eroavat oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen tilastollisesti merkitsevästi.

Taulukko 16. Sosioekonomisesti eritaustaiset isät koulujen suosiotyypeittäin oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen

	Hakee	Yhteensä	Khin neliö -testi
Isän koulutustaso + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=12,337; p=.006*
korkeakoulu ja suosittu	14,9 % (10)	100,0 % (67)	
korkeakoulu ja torjuttu	34,0 % (18)	100,0 % (53)	
muu koulutus ja suosittu	15,9 % (20)	100,0 % (126)	
muu koulutus ja torjuttu	28,9 % (39)	100,0 % (135)	
Yhteensä	22,8 % (87)	100,0 % (381)	
Isän sosioekonominen asema + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=13,761; p=.003*
ylempi toimihenkilö ja suosittu	18,8 % (15)	100,0 % (80)	
ylempi toimihenkilö ja torjuttu	32,8 % (21)	100,0 % (64)	
muu asema ja suosittu	12,8 % (14)	100,0 % (109)	
muu asema ja torjuttu	29,8 % (36)	100,0 % (121)	
Yhteensä	23,0 % (86)	100,0 % (374)	
Isän kokonaistulot + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=19,059; p<.001**
hyvä- / suurituloinen ja suosittu	14,7 % (11)	100,0 % (75)	
hyvä- / suurituloinen ja torjuttu	40,0 % (26)	100,0 % (65)	
pieni- / keskituloinen ja suosittu	14,0 % (14)	100,0 % (100)	
pieni- / keskituloinen ja torjuttu	27,0 % (27)	100,0 % (100)	
Yhteensä	22,9 % (78)	100,0 % (340)	

*p<.05

**p<.001

Taulukon 16 mukaan perhe, joka asuu torjutun yläkoulun alueella, ja jossa isä on suorittanut korkeakoulututkinnon tai matalamman koulutustason tutkinnon, toimii ylemmissä toimihenkilöasemassa tai matalammassa ammattiasemassa ja on hyvä- tai suurituloinen tai pieni- tai keskituloinen, hakee muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta lapselleen koulupaikkaa suosittu yläkoulun alueella asuvan sosioekonomisesti eritaustaisen isän perheitä useammin. Näin ollen tästäkin voitaisiin päätellä, että asuinalueen yläkoulun suosiotyyppi vaikuttaa hakemiseen voimakkaammin kuin isän sosiaalinen asema.

Nyt ollaan vaiheessa, jossa on nähty, miten perheiden asuinalueen yläkoulun suosiotyyppi ja äidin ja isän sosiaalinen asema eroavat oppilasalueelta ulos hakevien lasten suhteen. On osoitettu, että äidin koulutustasolla, sosioekonomisella asemalla ja

isän kokonaistuloilla on tilastollisesti merkitsevä yhteys muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen.

Seuraavaksi selvitetään logistisen regressioanalyysin avulla, miten yläkoulun suosiotyyppi ja huoltajien sosiaalinen asema ovat yhteydessä oppilasalueelta ulos hakemiseen. Tarkoituksena on tarkastella sekä sitä, kuinka todennäköisesti sosioekonomisesti eritaustaiset perheet hakevat lapselleen yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta että sitä, minkälainen yhteys asuinalueen yläkoulun suosiotyyppillä on oppilasalueelta ulos hakemiseen. Logistisen regressioanalyysin avulla nähdään, kuinka voimakas yhteys eri tekijöillä on.

Koska varsinkin huoltajien sosiaaliset taustatekijät (koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot) korreloivat keskenään voimakkaasti, toisin sanoen ovat multikolineaarisia keskenään⁴², logistinen regressioanalyysi suoritetaan niin sanotun lisäävän askeltavan (Forward LR) menetelmän avulla⁴³. Tämän menetelmän logiikka on siinä, että ensimmäiseksi malliin otetaan mukaan tilastollisesti voimakkain (pienin p-arvo) selittäjä. Tämän jälkeen muut muuttujat otetaan yksi kerrallaan pois mallista. Jos selitysaste pienenee nähtävästi, kun muuttuja poistetaan mallista, se otetaan takaisin malliin. Näin edetään, kunnes kaikki muuttujat on otettu pois tai lisätty takaisin malliin yksitellen. Täten pystytään pienentämään selittävien muuttujien korrelaatioita toisiinsa. (Metsämuuronen 2001, 82.)

Logistisella regressioanalyysillä voidaan etsiä joko merkittäviä selittäjiä hakemiselle tai tuoda esiin, kuinka voimakas vaikutus eri muuttujilla on hakemisessa. Referenssikategoriat saavat testauksessa arvon 1.00 ja jokainen muuttuja oman riskikertoimen (e^{bx} / odds ratio) suhteessa referenssikategoriaan. Logistisessa regressioanalyysissä ei aseteta kovia ehtoja muuttujille, joten testaukseen otetaan

⁴² Äidin ja isän sosioekonomiset taustamuuttujat korreloivat voimakkaasti keskenään. Voidaan olettaa, että jos huoltaja on suorittanut korkeakoulututkinnon, toimii hän usein ylemmässä toimihenkilöasemassa ja täten myös tienaa hyvä- tai suurituloisesti yhteiskunnassa.

⁴³ Logistinen regressioanalyysi suoritetaan lisäävän askeltavan menetelmän avulla, koska huoltajan sosiaalisen aseman muuttujat korreloivat keskenään voimakkaasti ja ne voivat tästä syystä aiheuttaa vääristymiä tuloksiin. Luotettavuutta on pyritty parantamaan käyttämällä em. regressioanalyysin tapaa, jossa muuttujat lisätään malliin yksitellen ja erikseen, jotta niiden multikolineaarisuus ei tulisi ongelmaksi.

mukaan kaikki tekijät, jotka on todettu jo aiemmin olevan yhteydessä oppilasalueelta ulos hakemiseen. Äidin osalta testaukseen otetaan mukaan koulutustasoa ja sosioekonomista asemaa kuvaavat muuttajat, koulujen suosiotyyppejä kuvaava muuttuja sekä sosioekonomisesti eritaustaisia äitejä koulujen suosiotyypeittäin kuvaavat muuttajat. Isän osalta analyysiin tulee mukaan kokonaistuloja kuvaava muuttuja sekä sosioekonomisesti eritaustaisia isää koulujen suosiotyypeittäin kuvaavat muuttajat.

Logistisen regressioanalyysin tuloksen mukaan äidin koulutustasolla ja sosioekonomisella asemalla, sosioekonomisilta asemiltaan ja tulotasoiltaan eritaustaisilla äideillä koulujen suosiotyypeittäin, isän kokonaistuloilla ja koulutustasoiltaan ja sosioekonomisilta asemiltaan eritaustaisilla isillä koulujen suosiotyypeittäin ei ole voimakkaita itsenäisiä vaikutuksia muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemiseen. Tästä syystä ne on pudotettu pois mallista, eivätkä saa omia todennäköisyyskertoimia. Taulukosta 17 nähdään, että koulutustasoiltaan eritaustaisilla äideillä ja tulotasoiltaan eritaustaisilla isillä koulujen suosiotyypeittäin on voimakkaat itsenäiset vaikutuksensa oppilasalueelta ulos hakemiseen.

Taulukko 17. Logistinen regressiomalli oppilasalueelta ulos hakemiseen vaikuttavista, sekä äidin ja isän sosiaaliseen asemaan että koulun suosiotyyppiin liittyvistä, tekijöistä

Muuttujat	Äidit				Isät			
	n	OR ⁴⁴	95 %:n luottamusväli	p-arvo	n	OR	95 %:n luottamusväli	p-arvo
Koulutustaso + koulun suosiotyyppi								
korkeakoulu ⁰ ja suosittu	84	0.67	0.314—1.406	.285				
korkeakoulu ja torjuttu	75	2.36	1.227—4.519	.010*				
muu koulutus ja suosittu	120	0.44	0.207—0.936	.033*				
muu koulutus ¹ ja torjuttu	120	1.00						
Kokonaistulot + koulun suosiotyyppi								
hyvä- / suurituloinen ² ja suosittu					75	0.46	0.209—1.000	.050*
hyvä- / suurituloinen ja torjuttu					65	1.74	0.891—3.411	.104
pieni- / keskituloinen ja suosittu					100	0.43	0.203—0.891	.023*
pieni- / keskituloinen ³ ja torjuttu					100	1.00		
Nagelkerke R²								
Havainnot oikeissa luokissa								
		9,3 %				8,2 %		
		78,1 %				76,7 %		

⁰ yliopisto ja ammattikorkeakoulu

¹ opisto, ammattikoulu, lukio ja peruskoulu

² 40 000—60 000 € ja yli 60 000 €

³ alle 25 000 € ja 25 000—40 000 €

* p<.05

Kaikista todennäköisemmin oppilasalueelta haetaan ulos niissä perheissä, joissa äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon, ja perhe asuu torjutun yläkoulun alueella (OR = 2.36). Tällöin hakeminen on vähän yli kaksinkertaista niihin perheisiin verrattuna, jotka asuvat myös torjutun yläkoulun alueella, mutta äiti on suorittanut matalamman koulutustason tutkinnon. Voimakkaimmin muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun näyttäisivät hakevan erityisesti koulutustasoiltaan eritaustaisten äitien lapset torjuttujen yläkoulujen alueilla. Lisäksi suositun yläkoulun alueella asuvan matalamman koulutustason tutkinnon suorittaneen äidin perheessä haetaan yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta noin puoli kertaa epätodennäköisemmin (OR = 0.44), kuin torjutun yläkoulun alueella asuvan matalamman koulutustason tutkinnon suorittaneen äidin perheessä. Toisaalta perhe, joka asuu suositun yläkoulun alueella, ja jossa äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon, ei eroa siitä perheestä, joka asuu torjutun yläkoulun alueella, ja jossa äiti on suorittanut matalamman tason tutkinnon.

⁴⁴ OR = odds ratio / odds = todennäköisyys = vedonlyöntisuhde = veto = riski = vetosuhde = riskisuhde = odds-suhde = ristitulosuhde. Odds ratio on hyvin kiistanalainen käsite, jolle ei ole yhtä oikeaa käännettä. Termin suomentaminen ei ole yksiselitteistä tai vakiintunutta ja siitä onkin väännetty kättä useissa aiemmissa tutkimuksissa. Odds ratio voidaan laskea hyvin monella tapaa riippuen käytetyistä laskutavoista. (Rinne, Haltia, Nori & Jauhiainen 2008, 512–513.) Tässä tutkimuksessa kuitenkin odds ratio lasketaan niin että oppilasalueelta ulos hakevien todennäköisyys suhteutetaan ei-hakevien todennäköisyyteen.

Isän suhteen oppilasalueelta ulos hakemisen todennäköisyys kasvaa, kun perhe asuu torjutun yläkoulun alueella, ja isän kokonaistulot vuodessa ovat hyvät tai suuret, toisin sanoen, todennäköisintä hakeminen muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun on silloin, kun perhe asuu torjutun yläkoulun alueella, ja isä on hyvä- tai suurituloinen. Tällainen perhe ei kuitenkaan eroa tilastollisesti merkitsevästi sellaisesta perheestä, jossa isä on pieni- tai keskituloinen, ja joka asuu myös torjutun yläkoulun alueella. Kuitenkin pieni- tai keskituloisen isän perhe torjutun yläkoulun alueella eroaa oppilasalueelta ulos hakemisen suhteen tilastollisesti merkittävästi sellaisesta perheestä, jossa isä tienaa heikommin tai paremmin, ja joka asuu suositun yläkoulun alueella. Kaiken kaikkiaan sekä pieni- tai keskituloisen (OR = 0.43) että hyvä- tai suurituloisen (OR = 0.46) isän perhe suositun yläkoulun alueella hakee muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta lapselleen koulupaikkaa noin puoli kertaa epätodennäköisemmin kuin pieni- tai keskituloisen isän perhe torjutun yläkoulun alueella.

6.3.2. Painotetun luokan valitsee korkeakoulutetun äidin ja paremmin tienavaan isän lapsi

Seuraavaksi tarkastellaan painotetun opetuksen luokan valitsemisen yhteyttä äidin ja isän sosiaaliseen asemaan ja asuinalueiden koulujen suosiotyyppeihin. Ensimmäiseksi selvitetään ristiintaulukoinnin avulla äidin ja isän sosiaalisen aseman ja yläkoulujen suosiotyyppien yhteyksiä painotetun luokan valintaan. Tämän jälkeen tarkastellaan sosioekonomisesti eritaustaisia äitejä ja isiä koulujen suosiotyypeittäin painotetun luokan valitsevien lasten suhteen. Selitettävä muuttuja on jaettu tässä kahteen ryhmään: painotetuille luokille hakeviin ja yleisluokille meneviin oppilaisiin.

Ensiksi selvitetään huoltajien sosiaalisten taustatekijöiden (koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot) yhteyttä painotetun luokan valintaan yläkoulussa. Tarkastelu tehdään erikseen sekä äidin että isän sosiaalisen aseman suhteen.

Taulukko 18. Äidin koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot painotetun luokan valitsevien lasten suhteen

	Painotetulle luokalle	Yhteensä	Khin neliö -testi
Äidin koulutustaso			X ² (1)=15,660; p≤.001**
korkeakoulu	50,6 % (83)	100,0 % (164)	
muut koulutustasot	31,2 % (77)	100,0 % (247)	
Yhteensä	38,9 % (160)	100,0 % (411)	
Äidin sosioekonominen asema			X ² (1)=14,426; p≤.001**
ylempi toimihenkilö	52,3 % (69)	100,0 % (132)	
muut asemat	32,6 % (88)	100,0 % (270)	
Yhteensä	39,1 % (157)	100,0 % (402)	
Äidin kokonaistulot			X ² (1)=7,364; p=.007*
hyvä- ja suurituloiset	52,9 % (37)	100,0 % (70)	
pieni- ja keskituloiset	35,4 % (113)	100,0 % (319)	
Yhteensä	38,9 % (150)	100,0 % (389)	

*p≤.05

**p≤.001

Painotetun luokan valintaan näyttäisi taulukon 18 mukaan olevan yhteydessä kaikki äidin sosiaaliset taustatekijät eli äidin koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot. Keskimääräistä useammin painotettu luokka valitaan lapselle niissä perheissä, joissa äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon, on ylemmässä toimihenkilöasemassa ja tienaa hyvä- tai suurituloisesti verrattuna niihin perheisiin, joissa äiti on suorittanut matalamman koulutustason tutkinnon, toimii alemmassa ammattiasemassa ja tienaa pieni- tai keskituloisesti.

Taulukko 19. Isän koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot painotetun luokan valitsevien lasten suhteen

	Painotetulle luokalle	Yhteensä	Khin neliö -testi
Isän koulutustaso			X ² (1)=0,808; p=.369
korkeakoulu	43,2 % (54)	100,0 % (125)	
muut koulutustasot	38,4 % (103)	100,0 % (268)	
Yhteensä	39,9 % (157)	100,0 % (393)	
Isän sosioekonominen asema			X ² (1)=6,301; p=.012*
ylempi toimihenkilö	48,3 % (72)	100,0 % (149)	
muut asemat	35,4 % (84)	100,0 % (237)	
Yhteensä	40,4 % (156)	100,0 % (386)	
Isän kokonaistulot			X ² (1)=6,136; p=.013*
hyvä- ja suurituloiset	49,0 % (72)	100,0 % (147)	
pieni- ja keskituloiset	35,8 % (73)	100,0 % (204)	
Yhteensä	41,3 % (145)	100,0 % (351)	

*p≤.05

Vastaavasti isän sosiaalisista taustatekijöistä näyttäisi taulukon 19 mukaan olevan sosioekonominen asema ja kokonaistulot yhteydessä painotetun luokan valintaan lapselle yläkoulussa. Keskimääräistä useammin perheissä on valittu painotettu luokka lapselle, kun isä on ylemmässä toimihenkilöasemassa ja tienaa hyvä- tai suurituloisesti

verrattuna niihin perheisiin, joissa isä toimii matalammassa ammattiasemassa ja tienaa pieni- tai keskituloisesti.

Taulukko 20. Painotetun luokan valitsevat lapset asuinalueiden yläkoulujen suosiotyyppien suhteen

	Painotetulle luokalle	Yhteensä	Khin neliö -testi
Asuinalueen koulun suosiotyyppi			X ² (1)=1,243; p=.265
suosittu	39,3 % (83)	100,0 % (211)	
torjuttu	34,0 % (67)	100,0 % (197)	
Yhteensä	36,8 % (150)	100,0 % (408)	

Asuinalueen yläkoulun suosiotyyppillä ei näyttäisi olevan vaikutusta painotetun luokan valintaan. Tästä huolimatta niiden perheiden lapset, jotka asuvat suositun yläkoulun alueella, näyttäisivät tässä aineistossa hieman enemmän hakevan painotetulle luokalle kuin niiden perheiden lapset, jotka asuvat torjutun yläkoulun alueella.

Seuraavaksi tarkastellaan painotetun luokan valintaa sosioekonomisesti eritaustaisten äitien ja isien suhteen koulujen suosiotyypeittäin. Niin koulutustasoiltaan, sosioekonomisilta asemiltaan kuin tulotasoiltaan eritaustaiset äidit koulujen suosiotyypeittäin eroavat tilastollisesti merkitsevästi painotetun opetuksen luokan valinnan suhteen.

Taulukko 21. Sosioekonomisesti eritaustaiset äidit koulujen suosiotyypeittäin painotetun luokan valitsevien lasten suhteen

	Painotetulle luokalle	Yhteensä	Khin neliö -testi
Äidin koulutustaso + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=17,022; p=.001**
korkeakoulu ja suosittu	50,0 % (42)	100,0 % (84)	
korkeakoulu ja torjuttu	48,6 % (36)	100,0 % (74)	
muu koulutus ja suosittu	34,2 % (41)	100,0 % (120)	
muu koulutus ja torjuttu	25,8 % (31)	100,0 % (120)	
Yhteensä	37,7 % (150)	100,0 % (398)	
Äidin sosioekonominen asema + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=16,135; p=.001**
ylempi toimihenkilö ja suosittu	52,2 % (35)	100,0 % (67)	
ylempi toimihenkilö ja torjuttu	49,2 % (29)	100,0 % (59)	
muu asema ja suosittu	36,4 % (48)	100,0 % (132)	
muu asema ja torjuttu	26,7 % (35)	100,0 % (131)	
Yhteensä	37,8 % (147)	100,0 % (389)	
Äidin kokonaistulot + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=9,279; p=.026*
hyvä- / suurituloisen ja suosittu	47,2 % (17)	100,0 % (36)	
hyvä- / suurituloisen ja torjuttu	55,2 % (16)	100,0 % (29)	
pieni- / keskituloisen ja suosittu	38,9 % (61)	100,0 % (157)	
pieni- / keskituloisen ja torjuttu	29,9 % (46)	100,0 % (154)	
Yhteensä	37,2 % (140)	100,0 % (376)	

*p≤.05

**p≤.001

Taulukon 21 mukaan näyttää siltä, että ne perheet, jotka asuvat suosittujen tai torjuttujen yläkoulujen alueilla, ja joissa äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon, valitsevat painotetun luokan lapselleen keskimääräistä useammin kuin ne perheet, joissa äiti on suorittanut matalamman koulutustason tutkinnon ja asuvat suosiotyypeiltään samanlaisten yläkoulujen alueilla. Myös ylemmässä toimihenkilöasemassa toimivan äidin perheet suosittujen tai torjuttujen yläkoulujen alueilla valitsevat painotetun luokan lapselleen useammin kuin matalammassa ammattiasemassa toimivan äidin perheet, jotka asuvat suosiotyypeiltään samanlaisten yläkoulujen alueilla. Lisäksi hyvä- tai suurituloisen äidin perheet, jotka asuvat suosittujen tai torjuttujen yläkoulujen alueilla sekä pieni- tai keskituloisen äidin perheet, jotka asuvat suosittujen yläkoulujen alueilla, valitsevat painotetun luokan lapselleen keskimääräistä useammin kuin pieni- tai keskituloisen äidin perheet torjuttujen yläkoulujen alueilla. Näyttäisi siltä, että painotetun luokan valintaa määrittää voimakkaammin äidin sosiaaliset taustatekijät kuin asuinalueen yläkoulun suosiotyyppi.

Taulukko 22. Sosioekonomisesti eritaustaiset isät koulujen suosiotyypeittäin painotetun luokan valitsevien lasten suhteen

	Painotetulle luokalle		Khin neliö -testi
		Yhteensä	
Isän koulutustaso + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=2,835; p=.418
korkeakoulu ja suosittu	43,3 % (29)	100,0 % (67)	
korkeakoulu ja torjuttu	38,5 % (20)	100,0 % (52)	
muu koulutus ja suosittu	42,1 % (53)	100,0 % (126)	
muu koulutus ja torjuttu	33,3 % (45)	100,0 % (135)	
Yhteensä	38,7 % (147)	100,0 % (380)	
Isän sosioekonominen asema + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=6,233; p=.101
ylempi toimihenkilö ja suosittu	50,0 % (40)	100,0 % (80)	
ylempi toimihenkilö ja torjuttu	41,3 % (37)	100,0 % (63)	
muu asema ja suosittu	36,7 % (69)	100,0 % (109)	
muu asema ja torjuttu	33,1 % (81)	100,0 % (121)	
Yhteensä	39,1 % (227)	100,0 % (373)	
Isän kokonaistulot + koulun suosiotyyppi			X ² (3)=5,590; p=.133
hyvä- / suurituloinen ja suosittu	48,0 % (36)	100,0 % (75)	
hyvä- / suurituloinen ja torjuttu	45,3 % (29)	100,0 % (64)	
pieni- / keskituloinen ja suosittu	38,0 % (38)	100,0 % (100)	
pieni- / keskituloinen ja torjuttu	32,0 % (32)	100,0 % (100)	
Yhteensä	39,8 % (135)	100,0 % (339)	

Koulujen suosiotyyppien suhteen sosioekonomisesti eritaustaisten isien perheet eivät eroa painotetun luokan valitsemisessa. Taulukon 22 mukaan näyttäisi kuitenkin siltä, että painotetun luokan valitsee lapselleen hieman useammin ne perheet, jotka asuvat suosittujen yläkoulujen alueilla, ja joissa isä on suorittanut korkeakoulututkinnon, toimii ylemmässä toimihenkilöasemassa ja tienaa hyvä- tai suurituloisesti verrattuna muihin sosioekonomisesti eritaustaisten isien perheisiin torjuttujen yläkoulujen alueilla.

Logistisella regressioanalyysillä selvitetään seuraavaksi, kuinka todennäköisesti sosioekonomisesti eritaustaisten äitien ja isien lapset valitsevat painotetun luokan yläkoulussa, toisin sanoen, pyritään etsimään merkittävimpiä selittäjiä painotetun luokan valinnassa äidin ja isän sosiaalisen aseman ja koulujen suosiotyyppien suhteen. Referenssikategoriat on seuraavassa taulukossa 23 merkitty todennäköisyyskertomella 1.00, ja jokainen muuttuja saa sitä vasten oman todennäköisyyskertomen. Logistinen regressioanalyysi on myös tässä toteutettu lisäävän askeltavan menetelmän (Forward LR) avulla. Analyysiin on otettu mukaan kaikki tilastollisesti merkitsevät tekijät, jotka on todettu olevan yhteydessä painotetun luokan valintaan. Lapsen äidin osalta näitä tekijöitä ovat koulutustaso, sosioekonominen asema, kokonaistulot sekä

sosioekonominen eritaustaisuus koulujen suosiotyypeittäin, kun taas lapsen isän osalta testaukseen on otettu mukaan kokonaistulot ja sosioekonominen asema.

Taulukko 23. Logistinen regressiomalli painotetun luokan valitsemiseen vaikuttavista, äidin ja isän sosiaaliseen asemaan liittyvistä, tekijöistä

Muuttujat	Äidit				Isät			
	n	OR ⁴⁵	95 %:n luottamusväli	p-arvo	n	OR	95 %:n luottamusväli	p-arvo
Koulutustaso								
korkeakoulu ^o	165	2.40	1.554—3.715	.000**				
muu koulutus ¹	247	1.00						
Kokonaistulot								
hyvä- / suurituloisen ²					148	1.69	1.089—2.608	.019*
pieni- / keskituloisen ³					204	1.00		
Nagelkerke R²	5,8 %				2,2 %			
Havainnot oikeissa luokissa	61,9 %				57,9 %			

^o yliopisto ja ammattikorkeakoulu

¹ opisto, ammattikoulu, lukio ja peruskoulu

² 40 000—60 000 € ja yli 60 000 €

³ alle 25 000 € ja 25 000—40 000 €

* p<.05, ** p<.001

Sekä äidin koulutustasolla että isän kokonaistuloilla on itsenäinen yhteys painotetun luokan valintaan. Muut tekijät on pudotettu mallista pois, koska niiden itsenäinen yhteys ei ole niin voimakas painotetun luokan valinnassa. Äidin koulutustason noustessa ja isän tulotason kasvaessa myös halukkuus painotetun luokan valitsemiseen lapselle yläkoulussa kasvaa. Korkeakoulututkinnon suorittaneen äidin perheissä painotettu luokka valitaan lapselle noin kaksi ja puoli kertaa todennäköisemmin (OR = 2.40) kuin matalamman koulutustason suorittaneen äidin perheissä. Hyvä- tai suurituloisen isän perheissä painotettu luokka valitaan hieman todennäköisemmin (OR = 1.69) kuin pieni- tai keskituloisen isän perheissä.

6.4. Perheiden syyt valita yläkoulu

Tutkimusongelmana selvitetään, miksi perheet hakevat muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun tai toisaalta, miksi he valitsevat ja menevät oman oppilasalueen yläkouluun. Kyselylomakkeessa on kysytty vastaajilta, miksi hakea muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun (kysymys 7, ks. liite 1) tai vastaavasti, miksi mennä oman oppilasalueen

⁴⁵ Tässä odds ratio on laskettu niin että painotetulle luokalle hakevien lasten todennäköisyys on suhteutettu yleisluokalle menevien lasten todennäköisyyteen.

yläkouluun (kysymys 6, ks. liite 1). Näiden kysymysten perusteella ongelmaa lähdetään selvittämään. Vastaukset on luokiteltu eri tekijöiden perusteella ryhmiin (ks. liite 3), ja tämän jälkeen ne on koodattu tilasto-ohjelmaan. Mielenkiintoista on nähdä, mitkä syyt nousevat useimmin esille maininnoillaan, ja eroavatko nämä syyt äidin ja isän sosiaalisen aseman ja perheen oman alueen koulun suosiotyyppin suhteen.

6.4.1. Oppilasalueen kouluun mennään useimmin sopivan koulumatkan, ystävien ja koulun hyvän maineen vuoksi

Aiemmin tutkimuksen aikana on selvitetty, että avoimeen kysymykseen (kysymys 7, ks. liite 1) vastanneiden joukosta (N = 409) kaiken kaikkiaan 317 lasta suuntaa oman oppilasalueen yläkouluun. Mielenkiintoista on selvittää, minkälaiset syyt nousevat esille useimmin vastanneiden maininnoissa mennä oman oppilasalueen yläkouluun. Vastaaajien maininnoista valita oman oppilasalueen yläkoulu on jaoteltu erilaisia syyryhmiä. Luotettavuutta on pyritty lisäämään kirjoittamalla huoltajien vastaukset ensiksi sanasta sanaan tilasto-ohjelmaan, minkä jälkeen ne on luokiteltu tietyn kriteerein eri syyryhmiin samalla pitäen silmällä aikaisemmissa tutkimuksissa olleita syylokkitteluita. Lisäksi eri syyryhmiä on vielä myöhemmin tarkastettu ja tehty sen jälkeen muutoksia.

Taulukosta 24 näkee kaikkien vastaajien mainintojen prosenttiosuudet. Maininnat on sijoitettu järjestykseen alkaen useimmin mainitusta syystä mennä oman oppilasalueen yläkouluun.

Taulukko 24. Oman oppilasalueen yläkouluun menemisen syyt

Syyryhmät	Mainintojen %-osuus (n = 317)
1. Koulumatka	42,0 % (133)
2. Ystävät menevät samaan kouluun	29,3 % (93)
3. Osoitetun yläkoulun hyvä maine	24,0 % (76)
4. Jatkumo alakoulusta	16,1 % (51)
5. Koulukohtaiset painotukset	13,2 % (42)
6. Sisarukset samassa koulussa	11,0 % (35)
7. Lapsen oma mielipide	10,4 % (33)
8. Koulun sisällöllinen valinnaisainetarjonta	6,0 % (19)
9. Ei erityistoiveita	3,8 % (12)
10. Tuttu koulu ja sen koko	3,8 % (12)
11. Muut syyt	3,8 % (12)
12. Opetuksen taso	3,5 % (11)
13. Huoltaja on käynyt samaa koulua	2,2 % (7)

Koulumatka (42,0 %) näyttäisi olevan kiistattomasti mainituin syy lapsen suunnatessa oman oppilasalueen yläkouluun. Koulumatkaan on sijoitettu mainintoja erityisesti koulumatkan lyhyestä pituudesta ja koulun läheisestä sijainnista:

”Kuuluu koulun piiriin ja lyhyt matka.” (id 145; äidillä opistotutkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, työtön)

”Asumme kyseisen koulun läheisyydessä” (id 8; äidillä peruskoulututkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö)

Eräät maininnat tässä syyssä kertovat myös helpoista ja tutuista kulkuyhteyksistä lähialueen yläkouluun:

”Helppo kulkea sinne, koulubussilla” (id 228; äidillä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, työntekijä)

”Kaverit, hyvät bussiyhteydet, koulun maine ok” (id 165; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, työvoiman ulkopuolella)

Toiseksi useimmin mainintoja on saanut syy, jossa lapsen ystävät tai luokkatoverit ovat menossa samaan kouluun lapsen kanssa (29,3 %). Tähän syyhyn on sijoitettu mainintoja

ystävistä ja luokkatovereista, jotka joko menevät samaan yläkouluun tai ovat jo aikaisempina vuosina siirtyneet samaan kouluun:

”Lähikoulu, kavereita samaan kouluun ja pyöräilymatkan päässä.” (id 69; äidillä ammattikorkeakoulututkinto, alempi toimihenkilö; isällä opistotutkinto, ylempi toimihenkilö)

”Lähinnä oleva koulu. Lapsen omat kaverit/tuttavat [koulun nimi].” (id 412; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä peruskoulututkinto, työntekijä)

Vastaajat ovat lisäksi nähneet myös ystävien ja luokkatoverien pysymisen samana porukkana luovan tuttuuden tunnetta, kuten eräät vastaajat kertovat:

”Ryhmä pysyy samana → se on iso asia tänäpäivänä ja jatkumo jo opittuihin musiikkiasioihin turvattu!” (id 41; äidillä ammattikorkeakoulututkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö)

”Lähin koulu ja sama luokka” (id 60; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä opistotutkinto, alempi toimihenkilö)

Lapset suuntaavat myös kolmanneksi useimmin oman oppilasalueen yläkouluun siitä syystä, että omalla lähikoululla on hyvä maine (24,0 %). Tähän syyhyn on sijoitettu mainintoja varsinkin arvostetusta, tasokkaasta ja hyvämaineisesta koulusta, joka on hyväksyttävä ja hyvä koulu sekä paras vaihtoehto yläkouluksi:

”[Koulun nimi] on arvostettu koulu, ja lapsen kaverit menevät sinne” (id 322; äidillä yliopistotutkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, yrittäjä)

”Tasokas koulu ja hyvän matkan päässä” (id 384; äidillä ammattikoulututkinto, työntekijä; isällä peruskoulututkinto, työntekijä)

”Hyvämaineinen koulu, lähellä, luokkakaverit menevät sinne” (id 79; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä lukiotutkinto, työntekijä)

Syyhyn koulun hyvästä maineesta on lisäksi sijoitettu mainintoja siitä, että perheen tuttavat tai sukulaiset ovat kertoneet koulusta hyviä kokemuksia tai lapsi itse on saanut hyvän kuvan koulusta:

”Hyvä koulu, hyvä sijainti, sisko on käynyt saman koulun” (id 1; opistotutkinto, alempi toimihenkilö; isällä opistotutkinto, ylempi toimihenkilö)

”Siitä on hyvät kokemukset 2 aikaisemmin käyneen veljen kautta.” (id 184; äidillä opistotutkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö)

”oppilas sai tutustumiskäynnillä hyvän ensivaikutelman” (id 304; äidillä peruskoulututkinto, työntekijä; isällä ammattikoulututkinto, työntekijä)

Lapset menevät oman oppilasalueen yläkouluun myös siitä syystä, että sinne on helppo siirtyä sekä jatkaa alakoulusta (16,1 %). Mainintoja helposta tai luonnollisesta siirtymästä alakoulusta oman oppilasalueen yläkouluun, mainintoja jatkuvuudesta ja esimerkiksi jonkin painotetun oppiaineen jatkumisesta oman oppilasalueen yläkoulussa sekä mainintoja tarpeettomuudesta vaihtaa koulua on sijoitettu tähän syyhyn:

”Koska siellä voi jatkaa liikuntalinjalla ja koulu on hyvä.” (id 11; äidillä lukiotutkinto, kotivanhempi; isällä opistotutkinto, alempi toimihenkilö)

”En näe tarvetta vaihtaa” (id 192; äidillä ammattikorkeakoulututkinto, ylempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, työntekijä)

”Koska se on helpompaa ja moni hänen nykyiset kaverit menevät myös sinne.” (id 205; äidillä ammattikorkeakoulututkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikorkeakoulututkinto)

Viidenneksi sijoittuu syy, jossa koulukohtaiset painotukset (13,2 %) oman oppilasalueen yläkoulussa houkuttelevat menemään lapselle osoitettuun yläkouluun. Syyhyn on sijoitettu mainintoja eritoten kieli-, musiikki- tai taideainepainotteisesta opetuksesta tai linjoista sekä yläkoulussa jatkuvista kieli-, musiikki- ja liikuntaluokista, jotka ylläpitävät lapsen jo aloittamaa harrastusta:

”Tuttu koulumatka, liikuntapainotteisuus” (id 42; äidillä ammattikoulututkinto, työntekijä; isällä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö)

”Musiikkiluokka tukee lapsen kognitiivista kehitystä ja konsepti on olemassa.” (id 44; äidillä akateeminen jatkotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä akateeminen jatkotutkinto, ylempi toimihenkilö)

”Kielikylypy jatkuu yläkoulussa” (id 189; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä lukiotutkinto, ylempi toimihenkilö)

Sisarusten meneminen samaan kouluun (11,0 %) tai heidän oleminen siinä yläkoulussa, johon lapsi on siirtymässä, vaikuttaa jonkin verran lapsen menemiseen oman oppilasalueen yläkouluun. Sisarukset samassa koulussa syynä oman oppilasalueen kouluun menemiseen on saanut mainintoja muun muassa veljen tai siskon olemisesta samassa koulussa tai siitä, että he ovat käyneet saman koulun aikaisemmin:

”Hyvä koulu, isosisko samassa koulussa!” (id 194; äidillä opistotutkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikorkeakoulututkinto, työntekijä)

”Hyvä jatkaa saman luokan oppilaiden kanssa yhdessä. Isoveli on käynyt saman koulun.” (id 114; äidillä opistotutkinto, alempi toimihenkilö; isällä lukiotutkinto, alempi toimihenkilö)

Hieman vähemmän mainintoja kuin sisarusten oleminen samassa koulussa on saanut syy, jossa mainitaan lapsen oman mielipiteen (10,4 %) vaikuttavan oman oppilasalueen yläkouluun menemiseen. Tässä syyssä maininnat liittyvät eritoten lapsen omaan

halukkuuteen ja toiveeseen mennä oman oppilasalueen yläkouluun ilman, että vanhemmat vaikuttavat päätökseen:

”Lapsi itse haluaa mennä kyseiseen kouluun ja hyvä kulkuyhteys” (id 232; äidillä ammattikoulututkinto; isällä akateeminen jatkotutkinto)

”Lapsen omasta tahdosta” (id 295; äidillä opistotutkinto, alempi toimihenkilö; isällä opistotutkinto, alempi toimihenkilö)

Myös koulun sisällölliseen valinnaisainetarjontaan (6,0 %), erotettuna koulukohtaisista painotuksista, on kiinnitetty huomiota, kun lapsi on suuntaamassa oman oppilasalueen yläkouluun. Tämän syyn yhteydessä on mainintoja lapsen yleisestä harrastuneisuudesta, jota koulu tukee erilaisilla valinnaisaineillaan, sekä mainintoja valinnaisaineiden runsaudesta ja hyvästä ja monipuolisesta valikoimasta, josta nuori voi vapaasti yhdistellä omiin opintoihinsa ja kiinnostuksen kohteisiinsa sopivan kokonaisuuden.

Kolme seuraavaksi tulevaa syytä saavat yhtä paljon mainintoja ja sijoittuvat kaikki täten yhdeksännelle sijalle: Lapsi suuntaa oman oppilasalueen yläkouluun, jos perheellä ei ole mitään erityistoiveita yläkoulusta (3,8 %), koulu on ennestään jo tuttu ja sen koko ja luokkakoot ovat sopivia (3,8 %) tai joidenkin muiden syiden takia (ks. liite 3), jotka eivät sovi mihinkään tiettyyn syyryhmään.

Niin opetuksen taso (3,5 %) kuin se, että huoltaja on käynyt samaa koulua (2,2 %), on mainittu vain harvoin syyksi sille, että lapsi on menossa hänelle osoitettuun yläkouluun. Opetuksen tasoon on liitetty mainintoja pätevistä opettajista ja tasokkaasta opetuksesta, kun taas syyhyn, jossa huoltaja on käynyt itse samaa koulua, on sijoitettu mainintoja molempien huoltajien tai vain toisen huoltajan kokemuksista sekä olemisesta aikaisemmin oppilaana samassa koulussa.

6.4.2. Toisen oppilasalueen kouluun haetaan yleisimmin painotusten ja koulumatkan vuoksi

Avoimeen kysymykseen muun kuin oman oppilasalueen yläkoulun valitsemisen syistä kaikkien vastanneiden (N = 409) joukosta 105 perhettä ajattelee hakevan lapselleen yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta.

Taulukko 25. Muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisen syyt

Syyryhmät	Mainintojen %-osuus (n = 105)
1. Koulukohtaiset painotukset	35,2 % (37)
2. Koulumatka	18,1 % (19)
3. Lapsen oma mielipide	9,5 % (10)
4. Haetun yläkoulun hyvä maine	8,6 % (9)
5. Sisarukset samassa koulussa	8,6 % (9)
6. Ystävät menevät samaan kouluun	7,6 % (8)
7. Opetuksen taso	4,8 % (5)
8. Muut syyt	4,8 % (5)
9. Osoitetun yläkoulun huono maine	3,8 % (4)

Taulukosta 25 selviää, että muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakeneiden (n = 105) joukosta useimmin mainittu syy hakea muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun on se, että toisen oppilasalueen yläkoulussa tarjotaan erilaisia koulukohtaisia painotuksia (35,2 %). Syyhyn on sijoitettu (ks. liite 3) mainintoja koulujen painotetuista luokista, jotka sisältävät muun muassa musiikin, kielten, liikunnan ja kuvataiteen opiskelua:

”Haemme liikuntaluokalle, koska lapsella on paljon liikuntaharrastuksia.” (id 75; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö)

”[Koulun nimi], musiikkipainotteinen luokka, tasokas opetus vahvistaa musiikkiharrastusta, ylläpitää hyvät arvosanat.” (id 296; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, työntekijä)

Lisäksi tähän syyhyn on sisällytetty mainintoja lapsen yleisestä harrastuneisuudesta sekä koulun hyvästä oppiainevalikoimasta ja -materiaaleista:

”Ks. yllä. Hyvätasoinen koulu, toimiva painotussysteemi, hyvät oppiainevalikoimat.” (id 398; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö)

”Lapsi on aktiivinen musiikin harrastaja, toisena koulumatka ”omaan” kouluun on äärimmäisen vaikea.” (id 144; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä opistotutkinto, ylempi toimihenkilö)

Koulumatka (18,1 %) muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun näyttäisi olevan toiseksi mainituin syy perheille hakea lapselle yläkoulupaikkaa toisen yläkoulun oppilasalueelta. Koulumatkaan syynä on sisällytetty mainintoja varsinkin koulun hyvästä sijainnista, matkan pituudesta ja koulualueen hyvästä maineesta. Lisäksi mainintoja on myös tässä ryhmässä, jos perhe on juuri muuttanut koulun alueelle tai asuu kaupungin ulkopuolella, ja tämän takia kulkuyhteydet voivat olla vaikeat oman oppilasalueen yläkouluun:

”[Koulun nimi], sijainti hyvä ja opetuksen taso erinomainen” (id 358; äidillä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, työntekijä)

”[Koulun nimi]; lyhyempi koulumatka” (id 46; äidillä ammattikoulututkinto, työntekijä)

”[Koulun nimi], koska se on lähellä (Hei! haluaisimme että lapsemme opiskelisi [koulun nimi], koska hänen sisarukset ovat käyneet myös [koulun nimi]. Koulu on kotia lähellä ja [lapsen nimi] tulee paha olo jos hän joutuu matkustaa bussilla.)” (id 187; äidillä peruskoulututkinto, työntekijä; isällä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö)

Kolmanneksi mainituin syy muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisen suhteen näyttäisi liittyvän lapsen omaan mielipiteeseen (9,5 %). Lapsen oman mielipiteen maininneet vastaajat kertovat esimerkiksi:

”[Koulun nimi], koska hän haluaa sinne.” (id 344; äidillä ammattikoulututkinto, työntekijä; isällä ammattikoulututkinto, työntekijä)

”Liikuntapainotteinen luokka, lapsen kiinnostus.” (id 127; äidillä opistotutkinto, ylempi toimihenkilö; isällä ammattikoulututkinto, alempi toimihenkilö)

Maininnat tässä ryhmässä liittyvät voimakkaasti lapsen omaan haluun ja kiinnostukseen valita jokin tietty yläkoulu, vaikka se ei olisi oman oppilasalueen yläkoulu. Tähän syyhyn on sisällytetty myös maininnat niistä tilanteista, joissa lapsi ei enää halua itse jatkaa vanhojen luokkatoverien seurassa.

Loput syistä hakea muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun ovat ryhmittyneet melko tasaisesti. Neljännen ryhmäsijan jakavat (8,6 %): muun kuin oman oppilasalueen yläkoulun hyvä maine sekä sisarusten oleminen samassa koulussa. Haetun yläkoulun hyvään maineeseen on liitetty mainintoja tasokkaasta, viihtyisästä, rauhallisesta ja alueen parhaasta koulusta sekä tuttavilta tai sukulaisilta kuulluista hyvistä kokemuksista. Maininnat sisaruksista, jotka joko menevät samaan kouluun, ovat samassa koulussa tai ovat aiemmin käyneet samaa yläkoulua, on sisällytetty ”sisarukset samassa koulussa” -syyryhmään. Viidenneksi eniten on kiinnitetty vastaajien maininnoissa huomiota ystäviin (7,6 %), ja tähän syyryhmään on sisällytetty maininnat lapsen kavereista, jotka jo ovat samassa koulussa tai ovat menossa samaan kouluun.

Perheet ovat maininneet vain harvoin opetuksen tason (opetuksen tasoon yleisesti sekä opettajien ammattitaitoon liittyvät maininnat; 4,8 %) ja oman oppilasalueen yläkoulun huonon maineen (ei-tasokkaaseen kouluun ja opettajien liian rentoon otteeseen liittyvät maininnat; 3,8 %) syynä hakea lapselle yläkoulupaikkaa muun kuin oman oppilasalueen yläkoulusta.

6.4.3. Äidin ja isän sosiaalisen aseman ja koulun suosiotyyppin yhteys kouluvalintaperusteluihin

Seuraavaksi tarkastellaan äidin ja isän sosiaalisen aseman ja koulun suosiotyyppin yhteyttä aiemmin esiteltyihin syyryhmiin. On mielenkiintoista selvittää, eroavatko sekä äidin että isän sosiaaliset taustatekijät tai koulun suosiotyyppi sen mukaan, mitä asioita on mainittu useimmin syinä lapsen hakiessa muuhun kuin oman oppilasalueensa yläkouluun tai lapsen mennessä oman oppilasalueensa yläkouluun.

Ensin tarkastellaan muuhun kuin oman oppilasalueen kouluun hakemisen syitä sekä niiden yhteyttä äidin ja isän sosiaaliseen asemaan ja oman alueen koulun suosiotyyppiin. Ainoa perhetaustaan yhteydessä oleva syy hakea muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun on koulukohtaiset painotukset. Ne on vastauksissa jo aiemmin todettu olevan mainituin syy hakea muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun. Muut syyt eivät joko eroa tilastollisesti merkitsevästi suhteessa äidin ja isän sosiaaliseen asemaan ja oman alueen koulun suosiotyyppiin tai niiden kriteerit eivät täyty niin, että khin neliö -testin tekeminen olisi mahdollista⁴⁶.

Koulukohtaiset painotukset eroavat muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakemisen maininnoissa vain äitien koulutustason⁴⁷ suhteen. Erityisesti ammattikorkeakoulu-, opisto- tai ylioppilastutkinnon suorittaneen (50,0 %) ja yliopistotutkinnon suorittaneen äidin (35,0 %) perheissä mainitaan keskimääräistä useammin koulukohtaiset painotukset syynä hakea muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun verrattuna peruskoulun tai ammattikoulututkinnon suorittaneen äidin (15,0 %) perheisiin.

”koska lapseni haluaa englantipainotteiselle luokalle” (id 276; äidillä yliopistotutkinto)

⁴⁶ Varsinkin oppilasalueelta ulos hakemisen syissä useimpien syyryhmien mainintojen lukumäärät ovat niin pieniä, että niiden tilastollinen testaaminen taustamuuttujia vasten on mahdotonta. Khin neliö -testin kriteerit eivät useimmissa syyryhmissä täyty. Ongelmaa on ratkaistu kokeilemalla Fisherin tarkan testin p-arvoja niissä kohdissa, joissa mainintojen lukumäärät ovat liian pienet khin neliö -testin analyysiin.

⁴⁷ $X^2(2) = 7,181; p = .028^*$

”Liikuntapainotteinen luokka, lapsen kiinnostus.” (id 127; äidillä opistotutkinto)

”Jalkapallopainotteiselle luokalle” (id 303; äidillä ammattikorkeakoulututkinto)

Eroja perheen taustan ja oman alueen yläkoulun suosiotyyppin suhteen on enemmän oman oppilasalueen yläkouluun menemisen syymaininnoissa. Taulukossa 26 on esitetty vain ne erot, jotka ovat tilastollisesti merkitseviä.

Taulukko 26. Oppilasalueen kouluun menemisen syyt äidin ja isän sosiaalisen aseman ja yläkoulun suosiotyyppin suhteen (n = 317).

	Äidin koulutustaso		Äidin sosioekonominen asema		Äidin kokonaistulot		Isän koulutustaso		Isän sosioekonominen asema		Yläkoulujen suosiotyyppit				
	korkea-koulu ¹	muu koulu-tus ²	ylempi toimi-henkilö	muu asema ³	hyvät tai suuret	pienet tai keski-tulot	korkea-koulu	muu koulu-tus	ylempi toimi-henkilö	muu asema	erittäin suosittu	suosittu	tasa-painoinen	torjuttu	erittäin torjuttu
Koulumatka (42 %)	43,0 % (49)	22,4 % (44)					31,5 % (29)	46,5 % (94)			26,5 % (18)	35,4 % (40)	16,7 % (4)	14,6 % (7)	10,4 % (7)
Ystävät samassa koulussa (29 %)					41k ⁴⁸										
Osoitetun koulun hyvä maine (24 %)															
Jatkumo alakoulusta (16 %)															
Koulukohtaiset painotukset (13 %)	18,4 % (21)	10,7 % (21)	21,7 % (20)	10,4 % (22)	31,3 % (15)	10,5 % (26)			20,4 % (22)	11,1 % (20)					
Sisarukset samassa koulussa (11 %)			5,40 % (5)	12,7 % (27)											
Lapsen oma mielipide (10 %)															
Koulun sisällöllinen valinnaisaine-tarjonta (6%)															
Ei erityistoiveita (4 %)															
Tuttu koulu ja sen koko (4 %)															
Muut syyt (4 %)															
Opetuksen taso (4 %)															
Huoltaja käynyt samaa koulua (2 %)															

¹ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinto, ²opisto-, ylioppilas-, ammattikoulututkinto tai peruskoulu, ³alempi toimihenkilö, yrittäjä, työntekijä tai työvoiman ulkopuolella

⁴⁸ Äidin kokonaistulot / ystävien meneminen samaan kouluun: suurituloinen (11,1 %), hyvätuloinen (46,2 %), keskituloinen (31,4 %) tai pienituloinen (24,6 %)

Kuten aiemmin tutkimuksessa on todettu, koulumatka on useimmin mainittu syy mennä oman oppilasalueen yläkouluun eli oppilaalle osoitettuun yläkouluun. Koulumatka syynä eroaa voimakkaimmin juuri isän koulutustason⁴⁹ suhteen. Varsinkin matalammin koulutetun isän perheet (46,5 %) mainitsevat useammin koulumatkan syynä kuin korkeakoulutetun isän perheet (31,5 %).

”Lyhin koulumatka, sekä tutut tyytyväisiä.” (id 208; isällä ammattikoulututkinto)

”Tuttu koulumatka, liikuntapainotteisuus” (id 42; isällä ammattikoulututkinto)

Ystävien meneminen samaan kouluun mainitaan toiseksi useimmin syynä oman oppilasalueen yläkoulun valintaan. Syy eroaa sekä äidin koulutustason⁵⁰ että kokonaistulojen⁵¹ suhteen tilastollisesti merkitsevästi. Erityisesti korkeakoulutetun äidin perheissä (43,0 %) mainitaan ystävien meneminen samaan kouluun useammin kuin matalammin koulutetun äidin perheissä (22,4 %). Lisäksi perheissä, joissa äiti tienaa vuodessa keskituloisesti (31,4 %) tai hyvätuloisesti (46,2 %), mainitaan ystävät syynä oman oppilasalueen yläkouluun menemisen osalta useammin kuin niissä perheissä, joissa äiti tienaa vuodessa pienituloisesti (24,6 %) tai suurituloisesti (11,1 %).

”Koska kaikki kaverit menevät sinne. Ei haluta rikkoa näitä pitkäaikaisia ystävyysuhteita.” (id 277; äidillä ammattikorkeakoulututkinto)

”Se on paras vaihtoehto ja myös luokkakaverit menevät sinne.” (id 116; äiti hyvätuloinen)

”Sijainti, kaverisuhteet, englantirikasteisen opetuksen mahdollisuus” (id 95; äiti keskituloinen)

⁴⁹ $X^2(1) = 5,855; p = .016^*$

⁵⁰ $X^2(1) = 14,471; p \leq .001^{**}$

⁵¹ $X^2(3) = 8,259; p = .041^*$

Merkittävimmin koulukohtaiset painotukset syynä oman oppilasalueen yläkouluun menemisen maininnoissa eroavat niin äidin koulutustason⁵², sosioekonomisen aseman⁵³ ja kokonaistulojen⁵⁴ kuin isän sosioekonomisen aseman⁵⁵ suhteen. Erityisesti korkeakoulutetun (18,4 %) ja ylemmän toimihenkilöäidin perheissä (21,7 %) mainitaan koulukohtaiset painotukset syynä useammin kuin matalammin koulutetun (10,7 %) ja matalammassa ammattiasemassa olevan äidin (10,4 %) perheissä. Lisäksi sekä hyvä- tai suurituloisen äidin (31,3 %) että ylemmän toimihenkilöisän (20,4 %) perheissä mainitaan koulukohtaiset painotukset useammin kuin pieni- tai keskituloiset äidin (10,5 %) ja matalammassa ammattiasemassa olevan isän (11,1 %) perheissä.

”Haluamme lapsen jatkavan englannin kieliluokalla” (id 399; äidillä yliopistotutkinto, ylempi toimihenkilö, hyvätuloinen)

”Hyvä liikuntapainotteinen yläkoulu” (id 16; isä ylempi toimihenkilö)

Sisarukset samassa koulussa -syyryhmän maininnat eroavat äidin ammattiin perustuvan sosioekonomisen aseman⁵⁶ suhteen. Varsinkin matalammassa ammattiasemassa toimivan äidin (12,7 %) perheissä sisarusten oleminen samassa koulussa mainitaan useammin kuin ylemmän toimihenkilöäidin (5,4 %) perheissä oman oppilasalueen yläkouluun suunnatessa.

”Veli käy samaa koulua, hyvä matka kulkea” (id 142; äiti työntekijä)

”tuttu koulu, sisaret käyneet tätä koulua” (id 172; äiti työntekijä)

Voimakkaimmin suosioltaan erityyppiset yläkoulut, joiden alueilla perheet asuvat, ovat yhteydessä mainintoihin oman oppilasalueen koulun hyvästä maineesta⁵⁷. Suosioltaan erittäin suositun (26,5 %) tai suositun yläkoulun (35,4 %) alueella asuvat perheet ovat maininneet oman oppilasalueen koulun hyvän maineen syynä mennä heille osoitettuun

⁵² $X^2(1) = 3,655$; $p = .056^*$

⁵³ $X^2(1) = 6,955$; $p = .008^*$

⁵⁴ $X^2(1) = 14,424$; $p \leq .001^{**}$

⁵⁵ $X^2(1) = 4,545$; $p = .031^*$

⁵⁶ $X^2(1) = 3,631$; $p = .057^*$

⁵⁷ $X^2(4) = 19,247$; $p = .001^{**}$

yläkouluun useammin kuin suosioltaan tasapainoisen (16,7 %), torjutun (14,6 %) tai erittäin torjutun yläkoulun alueella (10,4 %) asuviin perheisiin verrattuna.

”Hyvämaineinen koulu, lähellä, luokkakaverit menevät sinne” (id 79; perhe asuu suositun koulun alueella)

”Ensisijaisesti hyvä koulu, 2) lyhyt koulumatka” (id 31; perhe asuu erittäin suositun koulun alueella)

7 Yhteenveto ja pohdinta

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu turkulaisten yläkouluun siirtyvien lasten kotitaustojen, asuinmuotojen ja koulumenestyksen välisiä eroja yläkoulujen oppilasalueilla ja yläkoulujen suositustyypeissä. Tutkimuksessa on selvitetty myös lasten kotitaustojen välisiä eroja oppilasalueelta ulos hakemisen ja painotetun opetuksen luokan valinnan suhteen. Lisäksi on selvitetty syitä, joiden vuoksi perheet valitsevat oman oppilasalueen yläkoulun tai muun kuin oman oppilasalueen yläkoulun.

Tutkimuksen keskeisimpien tulosten mukaan yläkouluun siirtyvien lasten kotitaustat ovat hyvin erilaisia eri yläkoulujen oppilasalueilla. Tulosten mukaan näyttäisi myös siltä, että lapsen hakeminen toisen alueen kouluun lisääntyy, kun äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon ja perhe asuu torjutun yläkoulun alueella, kun toisaalta taas lapsen hakeminen vähenee isän ollessa pieni- tai keskituloisen ja perheen asuessa suositun yläkoulun alueella. Painotetun luokan valitseminen lapselle yläkoulussa lisääntyy, kun äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon ja isä tienaa hyvä- tai suurituloisesti. Perheen asuinalueen yläkoulun suositustyyppillä ei kuitenkaan näyttäisi olevan vaikutusta painotetun luokan valintaan. Perhe hakee yleisimmin toisen alueen yläkoulusta paikkaa lapselleen, jos koulu tarjoaa painotettua opetusta tai koulumatka on sopiva ja lyhyt. Myös lapsen omalla mielipiteellä näyttäisi olevan hieman vaikutusta hakemiseen. Perhe valitsee oman alueen yläkoulun lapselleen yleisimmin koulumatkan, ystävien tai koulun hyvän maineen vuoksi.

Tutkimusalue on monimutkainen ja haasteellinen, koska perheiden kouluvalintaan vaikuttavat niin monet seikat. Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu erityisesti yläkouluun siirtyvän lapsen kotitaustan merkitystä perheiden kouluvalinnoissa niin sanotuilla eleyillä koulumarkkinoilla Turun kaupungissa. Tutkimus on osa VAKOVA-hanketta, jossa tutkitaan perheiden kouluvalintoja Turussa ja Vantaalla. Tutkimuksessa on tullut esiin myös muutamia aiheita, jotka kaipaavat lisätutkimusta, kuten esimerkiksi kaupungin asuntopolitiikan vaikutus kouluvalintoihin, isän osallisuus vaikuttavana tekijänä kouluvalinnoissa sekä painotetun opetuksen luokkien merkitys yläkouluun siirryttäessä.

7.1. Koulujen oppilasalueilla asuvien lasten kotitaustojen erilaisuus ja koulujen eriarvoistuminen

Uusliberalistisen koulutuspolitiikan näkemykset ovat tulleet kovalla vauhdilla suomalaisen yhteiskuntaan ja yhdistyneet tasa-arvoon perustuvaan hyvinvoinnin malliin. Puhutaan sekä eri sosiaaliluokkien että koulujen välisestä kilpailusta paikallisilla kaupunkien koulumarkkinoilla. Kilpailu on johtanut kaupungeissa sosiaaliluokkien eroihin kouluvalinnoissa sekä alueelliseen eriarvoistumiseen ja koulujen erilaistumiseen. Koulujen erilaistuminen on tutkimusten mukaan Suomessa vähäistä, mutta muualla Euroopassa ja erityisesti Yhdysvalloissa alueiden ja sosiaaliluokkien alueellinen eriarvoistumiskehitys on ollut runsasta. (Riitaoja 2010, 19–21.) Tämän tutkimuksen tulosten mukaan näyttäisi siltä, että yläkoulujen oppilasalueet ovat eriytyneet yläkouluun siirtyvien lasten kotitaustojen suhteen Turussa hyvin voimakkaasti. Erot yläkoulujen oppilasalueilla asuvien keskuudessa näkyvät voimakkaimmin sekä äidin koulutustason ja sosioekonomisen aseman että isän koulutustason, sosioekonomisen aseman ja tulojen suhteen. Lisäksi yläkoulujen oppilasalueilla asuvien perheiden asuinmuodot eroavat toisistaan erittäin jyrkästi, vaikka näyttääkin siltä, että suurin osa perheistä asuu omistusasunnossa tai omakotitalossa.

Yliopistotutkinnon suorittaneiden äitien ja isien perheet ovat kutakuinkin keskittyneet Turun etelä- ja pohjoisosassa sijaitsevien yläkoulujen oppilasalueille,

ammattikorkeakoulun tai opistokoulutuksen käyneiden äitien ja isien perheet kaupungin eteläosaan ja jonkin verran myös keski- ja pohjoisosaan, kun taas vain perus- tai ammattikoulun käyneiden äitien ja isien perheet sijoittuvat Turun oppilasaluejakokartan keskiosaan. Isän ja äidin sosioekonomiset asemat jakaantuvat yläkoulujen oppilasalueilla niin, että kartan etelä- ja keskiosassa on keskimääräistä enemmän ylempiä toimihenkilöitä, kun taas kartan keskiosaan sijoittuu matalammissa asemissa olevia äitejä ja isiä. Oppilasaluejakokartan etelä- ja pohjoisosassa on myös keskimääräistä enemmän hyvä- tai suurituloisia isiä, kun taas kartan keskiosaan on sijoittunut enemmän isiä, jotka tienaa keskituloisesti tai sitä vähemmän. Suurin osa kyselyyn vastanneista turkulaisista perheistä asuu omistusasunnossa omakotitalossa. Vain pieni osa perheistä asuu vuokra- tai asumisoikeusasunnossa ja joko rivi-, pari- tai kerrostaloasunnossa oppilasaluejakokartan itä- tai keskiosassa.

Turussa on viimeisten vuosikymmenien aikana kasvanut kovaa vauhtia vieraskielisten osuus väestössä, kuten maahanmuuttajien osuus tietyillä asuinalueilla (Rasinkangas 2011). 1990-luvun laman ja koulutuspoliittisten muutosten myötä on seurannut alueellista eriarvoisuutta, koska kaupunkien on nähty harjoittavan asuntopoliittikkaa, jossa maahanmuuttajat sijoitetaan tietyille työläisten ja työttömien asuinalueille. Näin ollen koulutustaustoiltaan, ammattiasemiltaan ja elämäntilanteiltaan erityyppiset perheet ovat Turussa asettuneet eri asuinalueille ja myös koulujen oppilasalueille, joista koulut poimivat ja rekrytoivat oppilaitaan. (Olkinuora & Rinne 2001, 200, 212–213.) Myös Turun poliittiset päättäjät ovat todenneet, että Turun sisällä alueellinen profiloituminen on erittäin voimakasta. Päättäjien mukaan Itä-Turun alueelle, kuten Varissuon, Lausteen, Pernon, Pansion ja Jyrkkälän asuinalueille, on keskittynyt asumaan maahanmuuttajia, köyhiä ja työttömiä. (Rasinkangas 2009.) Tämän tutkimuksen mukaan näyttäisi siltä, että juuri kartan itäosaan (varsinkin Turun normaalikoulun ja klassikon yläkoulun alueille) on sijoittunut keskimääräistä enemmän matalammin koulutettuja, matalammissa ammattiasemissa toimivia, pieni- tai keskituloisia vuokra; rivi-, pari- tai kerrostaloasunnoissa asuvia vanhempia ja näiden lapsia.

Gewirtz tutkimusryhmineen (1995) on todennut, että koulut voivat jakaantua hyvinkin eri tavoin eri alueilla. Ne voivat saada tietyn maineen sen mukaan, minkälaisia perheitä

taustoiltaan asuu niiden oppilasalueilla. (Gewirtz ym. 1995, 87.) Koulujen suosiotyypit voidaankin laskea sen mukaan, kuinka paljon ne saavat niiden oman oppilasalueen ulkopuolelta hakemuksia erotuksena siihen, kuinka paljon niiden omalta oppilasalueelta lähtee hakemuksia johonkin toisen oppilasalueen kouluun. Kouluihin saatujen ja niiden alueilta lähetettyjen hakemusten perusteella koulut jakaantuvat eri suosiotyyppeihin. Tämän tutkimuksen perusteella yläkouluun siirtyvien lasten isien vuositulot ja perheiden asuinmuodot eroavat erittäin voimakkaasti sen mukaan, minkälaisen koulun suosiotyyppin alueella perheet asuvat. Tasapainoiseen suosiotyyppiin kuuluvien yläkoulujen alueilla asuu eniten pieni- tai keskituloisia isiä. Erittäin suosittujen yläkoulujen alueilla asuu keskimääräistä enemmän keskituloisia isiä, kun taas erittäin torjuttujen yläkoulujen alueilla isistä suurin osa on joko keski- tai suurituloisia. Suosittujen yläkoulujen alueilla asuu keskimääräistä enemmän pieni-, suuri- tai hyvätuloisia isiä, kun taas torjuttujen koulujen alueille ovat keskittyneet sekä pienituloiset että keskituloiset isät. Perhe erittäin suosittun yläkoulun alueella asuu joko omistus; kerrostalo-, rivi- tai paritaloasunnossa, kun taas erittäin torjutun yläkoulun alueella asuvat omistavat keskimääräistä enemmän kerrostaloasuntoja. Suurin osa suosittun yläkoulun alueella asuvista perheistä joko omistaa rivi- tai paritaloasunnon tai asuu vuokralla kerrostaloasunnossa, kun taas suurin osa torjutun yläkoulun alueella joko omistaa omakotitalon tai asuu vuokralla omakoti-, rivi- tai paritalossa. Tasapainoisen yläkoulun alueella asuva perhe omistaa useimmin omakotitalon. Tulokset osoittavat, että lasten kotitaustat näyttäisivät eroavan myös koulujen suosiotyyppien mukaan, vaikka erot eivät olekaan niin voimakkaita kuin oppilasalueilla muutenkin niiden väestöpohjasta johtuen.

Varsinkin Turussa kaupungin harjoittaman asuntopolitiikan myötä asuinalueille on muodostunut erittäin profiloituneita alueita: tietyillä alueilla asuu ”hyväosaisia”⁵⁸ ja tietyillä alueilla ”huono-osaisia” perheitä, joiden on osoitettu käyttävän eri tavoin kouluvalinnan mahdollisuutta hyväkseen. Näille huono-osaisten alueille keskittyneiden perheiden lapset menevät muita useammin oman oppilasalueen kouluun.

⁵⁸ Hyväosaisuudella tässä tarkoitetaan erityisesti sellaisia perheitä, joissa yläkouluun siirtyvän lapsen vanhempien koulutustaso, sosioekonominen asema ja kokonaistulot ovat keskimääräistä tasoa korkeampia verrattuna muiden perheiden sosiaaliseen asemaan.

Koulutuspoliittiset päättäjät ovat perustelleet vieraskielisten sijoittamista tietyille alueille ja tiettyihin kouluihin pienemmällä kustannuksella ja mielekkäämpien opetussuunnitelmien laatimisella (Olkinuora & Rinne 2001, 212–213). Kaupunkien harjoittaman asuntopolitiikan myötä syntyy sellaisia kouluja, joissa suurin osa on maahanmuuttajaoppilaita. Nämä ovat usein juuri niitä kouluja, joihin suomalainen kantaväestö ei halua mennä. (Rinne 2011.) Yhdysvalloista lähtöisin oleva ”white flight” -ilmiö on juurtunut suomalaiseen keskusteluun ja näyttäytyy myös Suomessa joidenkin suomalaisperheiden muuttoliikkeenä maahanmuuttajavaltaisista lähiöistä kaupunkien keskustoja kohti. Yhdysvalloissa white flight -termillä tarkoitetaan erityisesti valkoisen väestön muuttoliikettä keskustoista lähiöihin, kun taas Suomessa tilanne on päinvastainen. (Tikkanen 2011, 251.)

Voitaisiin olettaa, että lasten koulumenestys olisi parempi tietyillä asuinalueilla ja sen myötä myös eri yläkoulujen oppilasalueilla asuvien 6.-luokkalaisten välillä. Luostarivuoren yläkoulun alueella asuvilla 6.-luokkalaisilla näyttäisi tutkimuksen mukaan olevan hieman muita parempi koulumenestys, kun toisaalta taas näyttäisi siltä, että juuri Turun normaalikoulun, Rieskalähteen ja Klassikon yläkoulujen alueilla asuvilla oppilailta olisi muita heikompi koulumenestys. Koulumenestyksen keskimääräisissä arvoissa olevat pienet erot voisivat pohjautua ajatukseen, että Luostarivuoren yläkoulun alueella on tämän tutkimuksen mukaan keskimääräistä enemmän ylemmissä ammattiasemissa toimivia huoltajia, kun taas Turun normaalikoulun, Rieskalähteen ja Klassikon yläkoulujen alueilla on keskimääräistä enemmän matalammassa ammattiasemissa toimivia vanhempia. Olkinuora & Rinne (2001) toteavatkin, että isän ja äidin sosiaalisen aseman yhteys lapsen koulumenestykseen on erittäin voimakas. Mitä korkeampi on sosiaalinen asema, sitä paremmin lapsi pärjää koulussa. Erot näkyvät erittäin vahvoina hyväosaisten ja huonoosaisten perheiden välillä. (Olkinuora & Rinne 2001, 208–210.) Tutkimuksissa on myös osoitettu, että korkeakoulutettujen äitien lapset hakevat useammin muun kuin oman oppilasalueen yläkouluun, kun taas vailla ammatillista koulutusta olevien huoltajien lapset hakevat muita harvemmin toisen oppilasalueen yläkouluun (Seppänen 2006, 183). Paremmassa asemassa toimivat yleensä näkevät enemmän vaivaa lapsensa koulunkäynnin eteen ja käyttävät näin ollen kouluvalinnan mahdollisuutta hyväkseen

enemmän kuin matalammissa asemissa toimivat vanhemmat. Esimerkiksi Gewirtz (1995) on jakanut vanhempia valitsijoina eri ryhmiin. Erityisesti *etuoikeutetuilla / taitavilla valitsijoilla* on halu tehdä valintoja, he ovat hyvin kykeneväisiä käsittämään koulun toimintaa järjestelmänä sekä haluavat koulun sopivan lapsen luontaisiin taipumuksiin, kiinnostuksen kohteisiin, haluihin ja toiveisiin. *Eristäytyneet valitsijat* taas eivät ole halukkaita osallistumaan markkinoiden toimintaan, ja he haluavat useimmin koulun tuovan lapselle onnellisuutta, sosiaalista hyväksyntää ja läheisiä ystävyysuhteita. (Gewirtz ym. 1995, 25, 28, 45–46.)

Tämä tutkimus kuitenkin osoittaa, että vaikka pieniä eroja on nähtävissä keskimääräisissä koulumenestyksen arvoissa eri koulujen oppilasalueilla ja koulujen suosiotyypin suhteen, tulosten perusteella 6.-luokkalaisten koulumenestys ei kuitenkaan eroa tilastollisesti merkitsevästi eri koulujen oppilasalueilla tai koulujen suosiotyypin suhteen.

Suomessa on valtavalla vauhdilla lisääntynyt maahanmuuttajaoppilaiden määrä kouluissa. Maahanmuuttajaperheiden ja suomalaisperheiden on katsottu arvostavan yhtä paljon suomalaista koulutusta ja koulutuksen tuomaa hyötyä tulevaisuuden mahdollisuuksien, oppimisen ja hyvien arvosanojen saamisen kannalta. Koulussa pärjäämiseen ja nopean oppimisen kokemuksiin maahanmuuttajaoppilaat ja suomalaisoppilaat uskovat yhtä paljon. (Pihlava ym 2001, 161, 169–170.) Tämän tutkimuksen tulosta oppilaiden koulumenestyksen samanlaisuudesta eri alueilla asuvien 6.-luokkalaisten välillä voisi tukea havainto maahanmuuttajaperheiden ja kantaväestön yhtä suuresta suomalaisen koulutuksen arvostamisesta ja siihen panostamisesta. Se, että suurin osa huono-osaisten alueilla asuvista perheistä on maahanmuuttajataustaisia⁵⁹, on seurausta kaupunkien harjoittamasta asuntopolitiikasta.

⁵⁹ Maahanmuuttajaoppilaiden osuudet koulun kaikista oppilaista ovat vaihdelleet alakouluissa 7–29 % ja yläkouluissa 2–20 % välillä (Olkinuora & Rinne 2001, 211). Uusimmassa tutkimuksessa turkulaiset koulut on luokiteltu kahteen ryhmään siten, että ensimmäisessä ryhmässä ovat ne koulut, joissa maahanmuuttajaoppilaita on yli 20 %, ja toisessa ryhmässä ovat ne, joissa alle 20 % on maahanmuuttajaoppilaita. Ryhmät eivät ole kuitenkaan tasalukuiset, vaan ensimmäiseen ryhmään on keskittynyt kolmasosa vanhemmista ja toiseen kaksi kolmasosaa vanhemmista. (Rinne & Tuittu 2011, 113.)

Kouluvalinnan kilpailun pyörteissä Suomessa väestön sosiaalinen ja taloudellinen eriarvoisuus voi lisääntyä kovaa vauhtia. Suomessa on jo kasvavassa määrin alueiden profiloitumista ja sosiaaliluokkien välisiä eroja suurimmissa kaupungeissa, vaikka kaupunkien asuntopoliitikassa ja suunnitteluiden tavoitteissa korostetaan sosiaalisen tasapainon ylläpitämistä ja eriarvoistumisen välttämistä. Gordonin (2003, 21) tutkimus Uuden-Seelannin väestön sosiaalisesta ja taloudellisesta sekä koulujen maantieteellisestä eriarvoistumisesta osoittaa sen, mitä tulevaisuudessa voi Suomessakin tapahtua. Uudessa-Seelannissa koulutuspoliittiset muutokset ovat aiheuttaneet sekä sosiaalista että taloudellista eriarvoisuutta siten, että koulujen suosioiden hierarkkisuus on kasvanut. Suositut koulut sijaitsevat niin sanotusti paremmilla alueilla ja torjutut koulut taas huonoilla alueilla. Näiden huonojen alueiden kouluista pyritään pois, kun taas parempien alueiden koulut saavat liikaa hakemuksia siihen nähden, kuinka paljon kouluun mahtuu oppilaita. Koulujen erikoistumisen kehitys on johtanut ennen kaikkea kasvaviin sosiaalisiin ja taloudellisiin eroihin ja joidenkin koulujen syrjäytymiseen paikallisilla koulumarkkinoilla.

Rinne ja Nuutero (2001, 99) ovat pohtineet kymmenen vuoden takaisessa tutkimuksessaan sitä, voidaanko olettaa, että jotkin asuinalueet, joissa asuu suurin osa maahanmuuttajia, työläisiä tai työttömyysuhan alla olevia, tuottavat ongelmia ja eriarvoisuutta kouluihin. Kaupunkien harjoittaman asuntopoliitikan yhteys koulujen alueilla asuvien perheiden kouluvalintoihin kaipaa lisätutkimusta, jotta nähtäisiin, minkälainen vaikutus sillä todellisuudessa on alueelliseen eriarvoistumiseen. Lisäksi perheiden taustojen erilaistumista kaupunkien asuinalueilla on tutkittu vähän Suomessa, joten lisätutkimus olisi siitäkkin paikallaan ja erityisesti Turussa, jossa asuinalueiden profiloituminen on voimakasta. Tutkimusta täytyisi viedä siihen suuntaan, että otettaisiin huomioon eri tilanteet ja kontekstit, jotta voitaisiin ymmärtää paremmin, mikä vaikuttaa koulujen suosioon (Gewitz ym. 1995, 87).

7.2. Kouluvalinnat pääosin keskiluokan valintoja?

Tässä tutkimuksessa on muun muassa tarkasteltu, mitkä kotitautatekijät vaikuttavat yläkouluun siirtyvän lapsen hakeutumiseen muuhun kuin oman oppilasalueen kouluun

tai painotetun luokan valintaan. Perheiden sosiaalisen aseman on nähty olevan erittäin vaikuttava tekijä kouluvalinnoissa, mikä erotteleekin oppilaita sen mukaan, miten tarjottuihin koulutusmahdollisuuksiin tartutaan (Lehtisalo & Raivola 1992, 83; Ball 2003, 81). Maantieteellisyydellä on myös todettu olevan voimakas yhteys kouluttautumiskohtaloihin. Kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että ne koulut, jotka saavat suosituksen maineen, ovat kaukana perheiden asuinpaikasta ja yleensä myös tiettyjen perheiden saavuttamattomissa. Koulut, jotka saavat torjutun maineen, ovat yleensä lähellä kotia. Kaikilla perheillä ei ole kuitenkaan varaa mennä kauempana olevaan kouluun. Työväenluokkaisten vanhempien lasten on sanottu menevän todennäköisimmin oman alueen kouluun, kun taas keskiluokkaisten perheiden lasten on nähty käyttävän kulttuurista pääomaansa hakeakseen kouluun, joka on oman oppilaaksiottoalueen ulkopuolella. (Reay & Lucey 2003, 123, 125–126.) Suomessa tilanne näyttää samalta. Varakkaammat ja koulutetuimmat perheet käyttävät valinta-oikeuttaan Suomen suurimmissa kaupungeissa enemmän kuin matalammin koulutetut perheet. Varakkaampien perheiden lapsilla on näin ollen paremmat lähtökohdat, mikä johtaa ryhmien väliseen eriarvoisuuteen. (Leppävuori 1999, 145, 148.) Myös Seppäsen (2006) tutkimuksen mukaan korkeakoulutettujen ja ylempien toimihenkilöiden lapset hakevat muita useammin suosituimpiin kouluihin, kun taas matalasti koulutettujen vanhempien lapset menevät muita useammin tasapainoisiin tai torjuttuihin oman alueen yläkouluihin (Seppänen 2006, 3).

Tämän tutkimuksen tulokset näyttävät noudattavan sekä kansainvälisiä että Suomessa tehtyjä tutkimuksia. Tulosten mukaan muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun hakee keskimääräistä enemmän sekä korkeakoulutettujen äitien ja ylempien toimihenkilöäitien että hyvä- tai suurituloisten isien lapsia. Painotetun luokan valitsee myös keskimääräistä enemmän korkeakoulutettujen, paremmin tienaavien ja ylempien toimihenkilöäitien sekä paremmin tienaavien ja ylempien toimihenkilöisten lapset.

Perheen asuinalueen yläkoulun suosiotyypillä on myös vaikutusta lapsen hakemiseen toiseen oppilasalueen yläkouluun. On havaittu, että perheet eivät hakeudu tasaisesti pois kaikista kouluista ja kaikkiin kouluihin, vaan koulujen suosiotyypit jakaantuvat. Seppäsen (2006) tutkimus osoittaaakin, että Suomessa suosioltaan erityyppisiin

yläkouluihin niiden oppilasalueen ulkopuolelta hakeneet perheet eroavat huoltajien taustan suhteen hyvin voimakkaasti. Suosittuihin kouluihin hakee keskimääräistä enemmän korkeakoulutettujen, opistotutkinnon suorittaneiden huoltajien, ylempien toimihenkilöiden ja ylimpään tuloluokkaan kuuluvien huoltajien lapsia. Torjuttuihin kouluihin niiden oppilasalueen ulkopuolelta hakeneiden lasten äidit ovat keskimääräistä enemmän ilman ammatillista koulutusta, ammattikoulun käyneitä huoltajia, työntekijöitä, alempia toimihenkilöitä ja keskimääräiseen tuloluokkaan kuuluvia äitejä. (Seppänen 2006, 187–188.) Gewirtz tutkijaryhmineen (1995) on todennut, että työväenluokkaiset perheet (*eristäytyneet valitsijat*) menevät erityisesti paikallisiin peruskouluihin, kun taas taitavat valitsijat eli keskiluokkaisten perheiden lapset hakevat eliitti- tai yksityiskouluihin (Gewirtz ym. 1995, 53–54).

Gordonin (2003) mukaan Uudessa-Seelannissa tiettyjen alueiden koulujen suosioden hierarkkisuus on vahvistunut koulutuspoliittisten muutosten myötä niin, että suositut koulut sijaitsevat hyväosaisten alueilla, kun taas huono-osaisten alueilla sijaitsevat torjutut koulut. Suositut koulut näillä paremmilla alueilla houkuttelevat liikaa oppilaita, kun taas torjutut koulut huonommilla alueilla kärsivät oppilaskadosta niin että ovat vaarassa ”syrjäytyä”. (Gordon 2003, 21.) Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että hakeminen muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun kasvaa, kun äiti on suorittanut korkeakoulututkinnon, ja perhe asuu torjutun yläkoulun alueella. Lapsen hakeminen toisen oppilasalueen yläkouluun kuitenkin näyttäisi vähenevän silloin, kun isä on pieni- tai keskituloinen, ja perhe asuu suosituksen yläkoulun alueella. Hakeminen painotetun opetuksen luokalle kasvaa, kun äiti on korkeakoulutettu ja isä on hyvä- tai suurituloinen. Koulun suosiotyypillä ei näyttäisi olevan yhteyttä painotetun luokan valintaan yläkoulussa.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että isän taustalla ja ennen kaikkea kokonaistuloilla on myös vaikutusta siihen, harjoittavatko perheet kouluvalintaa. Äidin koulutustason ja sosioekonomisen aseman yhteys lapsen kouluvalintoihin osoittautuu kuitenkin tässä tutkimuksessa aiempien tutkimusten tapaan selvästi isää voimakkaammaksi. Äidin roolin kouluvalinnoissa on havaittu olevan merkittävä (Seppänen 2010), kun taas isän roolia kouluvalinnoissa ei ole laadullisin aineistoin juuri tutkittu. Keskiluokkaisten

korkeakoulutettujen äitien on todettu osallistuvan lastensa koulun käyntiin voimakkaasti, kun taas varsinkin työväenluokkaiset isät osallistuvat vähiten lastensa koulunkäyntiin liittyviin asioihin (Lareau 1989, 83–84). Lisätutkimusta tällä alueella tarvittaisiin. Tutkimus osoittaa myös sen, että perheen asuinalueen koulun suosiotyypillä on voimakas yhteys perheiden kouluvalintoihin eli siihen, hakeeko perhe oman oppilasalueen ulkopuolelle kouluun. Turun kaupungista on tutkimusnäyttöä varsinkin siitä, että hyvin koulutettujen perheiden lapset pakenevat maineeltaan huonommista kouluista ja siirtyvät maineeltaan parempiin kouluihin, joissa suurin osa lapsista tulee hyvistä, kunnollisista ja suomenkielisistä sosiaalisista taustoista ja vieraskielisten lasten osuus on pieni. Niiden perheiden lapset, jotka maineeltaan huonommista kouluista pakenevat, osaavat pelata koulupeliä koulumarkkinoilla. (Rinne 2011.)

7.3. Painotukset, koulumatka ja koulujen maineet vahvoina syyperusteluissa

Painotetun opetuksen luokat on ylivoimaisesti tämän tutkimuksen mukaan eniten mainittu syy hakea toisen oppilasalueen yläkouluun; tätä perustelua on käyttänyt joka kolmas muuhun kuin oman oppilasalueen kouluun hakeneista perheistä. Painotetun opetuksen luokkien suosioon voi hyvinkin olla syynä se, että koulujen autonomia on lisääntynyt 1990-luvulla tapahtuneiden koulutuspoliittisten muutosten myötä, koulut ovat alkaneet profiloitua, opetusta on yksilöllistetty ja valinnaisaineita lisätty (Metso 2004, 28–29). Muita mainitumpia syitä valita muu kuin oman oppilasalueen yläkoulu ovat tässä tutkimuksessa koulumatka, lapsen oma mielipide, koulun hyvä maine, sisarukset, ystävät, opetuksen taso sekä oman alueen yläkoulun huono maine.

Oman oppilasalueen yläkouluun mennään keskimääräistä useammin koulumatkan takia. Koulumatkaa tärkeimpänä syynä pitävät lähes puolet oman alueen yläkouluun menijöistä. Koulumatkan pituus näyttäisi olevan jonkinlainen taloudellinenkin kysymys perheille, sillä Turun kaupunki korvaa koulumatkat vain siinä tapauksessa, että matka kotoa kouluun on yli viisi kilometriä. Hirvenojan (1998) mukaan kaupungeissa harjoitetaan erilaista toimintapolitiikkaa koulumatkojen korvaavuuksissa. Näin ollen

koulumatkojen korvaavuuksissa on eroja kaupunkien välillä (Hirvenoja 1998, 74), ja siten perheet joutuvat eriarvoiseen asemaan. On niitä perheitä, joilla on varaa laittaa lapsi kauemmas kouluun ja niitä perheitä, joilla ei ole varaa kustantaa pitkiä koulumatkoja. Ystävät ovat myös monille vastaajille tärkeä syy mennä oman oppilasalueen yläkouluun, koska lähes kolmannes on maininnut syyksi ystävät. Samoin keskeinen tulos on, että osoitetun koulun hyvä maine tai koulun maineeseen luettavat asiat ovat tärkeitä, kun taas koulun valinnaisainetarjonta erotettuna painotetun opetuksen luokista, itse opetuksen taso tai koulun tuttuus ja sen koko on mainittu vain harvoin. Reilulle kymmenesosalle painotettu opetus, sisarten oleminen samassa koulussa tai lapsen oma mielipide on ollut syinä jäädä oman oppilasalueen yläkouluun.

Koulukohtaisten painotusten tärkeys valinnoissa voi hyvinkin pohjautua myös siihen, että koulutuspolitiikan perusteluissa Suomessa on korostettu oppilaiden valinnan mahdollisuuksien ja motivaation lisäämistä monipuolisella koulutustarjonnalla kunnan koululaitoksen sisäpuolella, ei niinkään perusopetuksen parantamista, kuten muissa Euroopan maissa on painotettu (Seppänen 2003a, 180). Toisaalta taas tarvittaisiin lisää tutkimuksellista näyttöä siitä, että vanhemmat ajattelisivat ensisijaisesti lastensa taipumuksia valitessaan koulua. Usein kuitenkin perheiden valintaan vaikuttavat joko fyysiset tekijät (koulumatka) tai olosuhdetekijät (ystävät). (Seppänen 2010.)

Helsingissä 1990-luvulla tehdyissä, valmiisiin vastausvaihtoehtoihin pohjaavissa selvityksissä tärkeimmät perheiden kouluvalintaan vaikuttavat syyt ovat olleet koulukohtaiset painotukset, koulun hyvä maine ja ystävät. Selvityksissä ei tule huomattavia muutoksia vuosien varrella kouluvalintasyihin, vaan ne ovat pysyneet samanlaisina vuodesta toiseen. (Koskinen 1994, 11–13, 15; Sankvist 1996, 10–11, 13; Hirvenoja 1997, 12–14; Koljonen 1998, 15–17.) Leppävuoren (1999) väitöstutkimuksessa on kysytty 7.-luokkalaisilta ja heidän vanhemmiltaan strukturoidulla postikyselylomakkeella perheiden valintaprosessista, mikä vaikuttaa valintaan ja valinnaisuuden laajuudesta ja ajankohdasta. Vahvimmin esiin tulleet syyt ovat liittyneet opetukseen eli valinnaisuuteen, erilaisiin painotuksiin ja koulun maineeseen (opetukseen liittyvät tekijät). Muita koulun valintaan yläkoulun osalta vaikuttaneita syitä ovat olleet sisaret tai kaverit (olosuhdetekijät) ja koulumatka, koulun

kunto ja koko sekä varustetaso (fyysiset tekijät). (Leppävuori 1999, 100, 120–121.) Seppäsen (2006) tutkimuksessa avoimiin postikyselyvastauksiin (kuten tässäkin tutkimuksessa) perustuvat kouluvalintasyöt 2000-luvun taitteessa neljässä suuressa kaupungissa Suomessa ovat vahvimmin liittyneet koulumatkan lyhyteen ja kavereihin oman oppilasalueen yläkouluun haettaessa. Harvoin syyt ovat liittyneet opetustarjontaan tai opetuksen laatuun. Jopa neljännes oman oppilasalueen yläkouluun halunneista on pitänyt painotettua opetusta tärkeänä syynä. Toisen oppilasalueen kouluun hakeneiden valintaperusteluina ovat olleet vahvimmin painotettu opetus, koulumatka, kaverit tai koulun maine. (Seppänen 2006, 196–199, 202–203.) Tämän tutkimuksen tulokset näyttäisivät tukevan aiempien tutkimusten tuloksia erittäin vahvasti.

Syksystä 2010 alkuvuoteen 2011 on käyty kiivaasti poliittista keskustelua valinnaisuuden tarpeesta peruskoulussa. Seppänen (2010) on pohtinut sitä, että valinnaisuuden lisääntyminen kouluissa korostaisi edelleen vanhempien roolia kouluvalinnoissa, josta seuraisi ilman muuta lisääntyvää peruskoulujärjestelmien sisäistä ja alueellista eriarvoistumista. Opetuksen valinnaisuuden lisäämisellä vaikutetaan ennen kaikkea koulujen yrityksiin houkutella lahjakkaimpia oppilaita kouluihinsa. Ilman muuta tästä seuraa entistä enemmän sosiaalista eriarvoisuutta perheiden kesken. (Seppänen 2010.) Koulukohtaiset painotukset siis näyttäisivät olevan merkittävä syy perheiden harjoittamassa kouluvalinnassa. Koulujen ja alueiden eriarvoistumisen kehityksestä on tutkimusnäyttöä esimerkiksi siitä, mihin eriarvoistuminen voi pahimmillaan johtaa. Uudessa-Seelannissa koulujen ja alueiden erilaistuminen on jo pitkällä, kuten aiemmin tutkimuksessa todettiin (Gordon 2003), ja esimerkiksi Iso-Britanniassa keskiluokkaisten perheiden lapset käyvät enemmän yksityiskouluissa, kun taas työväenluokkaisten perheiden lapset opiskelevat julkisissa valtion kouluissa (Ball 2003, 82). Leppävuori (1999) pohtiikin sitä, painotetaanko kouluissa nyt enemmän kasvatuksen ja opetuksen perusasioita vai erikoistumista ja erilaisuutta. Hänen mukaan valinnanvapaus on tästä näkökulmasta ongelmallista. Miten sellainen koulu voi pärjätä houkuttelevuudellaan koulumarkkinoilla, joka ei painota erikseen mitään oppiainetta vaan on painottunut yleiseen perusopetukseen? Koulujen erilaistumisen suhteen tutkimukset ovat karulla tavallaan osoittaneet, että jääminen pois

kilpailukentiltä johtaa usein koulun syrjäytymiseen paikallisilla koulumarkkinoilla. (Leppävuori 1999, 156.)

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä yhtenäinen perusopetussuunnitelma on taannut kaikille oppilaille yhtäläiset perusopetuksen sisällöt lapsen sosiaalisesta taustasta, koulusta ja asuinkunnasta riippumatta. Nyt kuitenkin tasa-arvoon perustuva koulutusjärjestelmä on murenemassa kaupunkien kouluvalintapolitiikan myötä. (Seppänen 2010.) Tämän tutkimuksen tulosten mukaan oppilaiden asuinalueen yläkoulun suosiotyyppi ja lapsen huoltajien sosiaalinen asema eroavat perheiden kouluvalintoihin vaikuttavien syiden suhteen. Erityisesti korkeakoulutetun äidin perheissä koulukohtaiset painotukset mainitaan syynä mennä toisen oppilasalueen yläkouluun useammin kuin matalammin koulutetun äidin perheissä. Seppäsen (2006) väitöstutkimus myös osoittaa, että lapsen kotitaustalla on yhteyksiä kouluvalintaperusteluihin. Varsinkin äidin korkeakoulutus ja ylempi ammattiasema ovat yhteydessä voimakkaasti kouluihin hakemisen perusteluihin. (Seppänen 2006, 3.)

Kun perhe valitsee lapselleen oman oppilasalueen yläkoulun, niin äidin koulutustaso, sosioekonominen asema ja tulot, isän koulutustaso ja sosioekonominen asema kuin asuinalueen yläkoulujen suosiotyyppit eroavat perheiden kouluvalintasyiden suhteen. Tämän tutkimuksen perusteella matalamman ammattiaseman omaavat isät mainitsevat koulumatkan useammin oman alueen yläkouluun menemisen syynä kuin korkeakoulututkinnon suorittaneet isät. Seppäsen (2006) tutkimuksessakin isän tausta on yhteydessä koulumatkaan liitettyihin perusteluihin. Varsinkin ammattikoulun tai opistotutkinnon suorittaneiden isien lapset menevät oman oppilasalueen yläkouluun muita useammin koulumatkan vuoksi. Lisäksi sekä alimpaan tuloryhmään että ylimpään tuloryhmään kuuluvien isien perheissä koulumatka mainitaan useammin syynä mennä oman oppilasalueen yläkouluun. (Seppänen 2006, 229.)

Seppäsen (2006, 223) tutkimuksessa äidin korkeakoulutuksella ja ammattiasemalla on merkittävä yhteys kouluvalintaperusteluihin, mutta yksin isän sosiaalisella asemalla tai äidin tulotasolla ei näyttäisi olevan yhteyttä valinnan perusteluihin. Tämän tutkimuksen aineistossa puolestaan äidin tulot ovat yhteydessä ystävien korostamiseen lapsen

hakiessa oman oppilasalueen kouluun. Korkeakoulutetut, keski- tai hyvätuloiset äidit mainitsevat ystävät oman alueen yläkouluun menemisessä useammin kuin muut äidit. Tulos on siltä kannalta kiintoisa, että aiemmissa ulkomaalaisissa tutkimuksissa työväenluokkaisten perheiden on nähty hakeutuvan oman alueen kouluun juuri ystävien ja esimerkiksi koulun tuttuuden ja jatkuvuuden vuoksi (Reay & Ball 1998, 432). Seppäsen (2006) tutkimuksessa kavereiden merkitys taas haettaessa muuhun kuin oman oppilasalueen yläkouluun korostuu yrittäjien ja ilman palkkatyötä olevien lasten huoltajien kouluvalintaperusteluissa (Seppänen 2006, 231).

Koulukohtaiset painotukset perusteluna oman alueen koulun valitsemiselle mainitsee useammin korkeakoulutetut, ylemmät toimihenkilöäidit ja hyvä- tai suurituloiset äidit sekä ylemmät toimihenkilöisät. Tämäkin tulos on erittäin kiinnostava, koska esimerkiksi Seppäsen (2006) tutkimuksessa osoitetaan, että korkeakoulutettujen ja ylempien toimihenkilöiden perheissä syy siihen, miksi oman oppilasalueen yläkouluun ei mennä, on juuri painotetun opetuksen puuttuminen (Seppänen 2006, 225). Lisäksi tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että matalammassa asemassa toimivat äidit mainitsevat useammin sisarusten merkityksen syynä koulun valintaan omalta alueelta.

Suosioltaan erittäin suosittujen ja suosittujen yläkoulujen alueilla asuvat perheet mainitsevat tutkimuksen perusteella useammin kuin muilla alueilla asuvat oman alueen koulun hyvän maineen olevan syynä valita oman alueen yläkoulu. Seppäsen (2006) tutkimuksen mukaan ylimpien ja keskimmäisten yhteiskuntaryhmien perheet mainitsevat oman oppilasalueen koulun negatiivisten sosiaalisten piirteiden ja maineen olevan syynä siihen, miksi oppilasalueen kouluun ei mennä. Tällaiset perustelut liittyvät usein keskiluokkaisten vanhempien asenteisiin ja strategioihin, joilla he rajoittavat kanssakäymistä alempien sosiaaliryhmien kanssa. (Seppänen 2006, 225.)

Reayn & Ballin (1998) artikkelissa tarkastellaan perheiden sisäisiä kouluvalintoja sosiaaliluokan ja sukupuolen näkökulmasta. Heidän tutkimuksessaan työväenluokkaiset ja keskiluokkaiset vanhemmat eroavat siinä, miten vanhemmat luottavat lapsen omaan mielipiteeseen kouluvalintapohdintoissa. Työväenluokkaiset vanhemmat perustelevat kouluvalintaansa yleisimmin lapsen ystävillä, koulun tuttuudella ja jatkuvuudella.

Näissä perheissä valinnan mahdollisuudet ovat rajoittuneet, koska vanhemmat suosivat oman alueen koulua, ja tämän myötä päätös valinnasta jätetään lapselle itselleen. Keskiluokkaiset vanhemmat, eritoten äidit ottavat osaa kouluvalintaprosessiin enemmän sekä korostavat päätöksentekoa yhdessä lapsen kanssa tuoden esiin valintaperustelunaan lapsen onnellisuuden koulussa. (Reay & Ball 1998, 431–432, 439.) Tutkimukset ovatkin osoittaneet, että koulunkäynnistä tulee yläkoulussa enemmän oppilaan oma asia. Vastuu koulunkäynnistä siirtyy oppilaan omille harteille entistä enemmän. (Metso 2004, 109, 111.) Tässä tutkimuksessa lapsen omalla mielipiteellä ei näyttäisi kuitenkaan olevan yhteyttä huoltajien sosiaaliseen asemaan tai koulun suositustyyppiin, vaikka lähes joka kymmenes perhe mainitsee lapsen oman mielipiteen olevan syynä tiettyihin kouluihin hakeutumiseen.

Tämän tutkimuksen perusteella on nähtävissä eroja turkulaisten perheiden kouluvalinnoissa niin vanhempien sosiaalisen aseman kuin asuinalueiden koulujen suositustyyppienkin suhteen. Näyttää hyvinkin siltä, että Turun kaupungin kouluvalintamahdollisuudet olisivat luomassa eriarvoistavia peruskouluväyliä turkulaisten sosiaaliluokkien välille.

Lähteet

Adler, M., Petch, A. & Tweedie, J. 1989. Parental choice and Educational Policy. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Ahonen, S. 2001. Kuka tarvitsee yhteistä koulua. 1990-luvun koulutuspoliittisen käänteeseen tarkastelua. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 155–184.

Ahonen, S. 2003. Yhteinen koulu: tasa-arvoa vai tasapäisyyttä? Koulutuksellinen tasa-arvo Suomessa Snellmanista tähän päivään. Tampere: Vastapaino.

Alkula T, Pöntinen S. & Ylöstalo P. 1999. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.

Ball, S., J., Bowe, R. & Gewirtz, S. 1995. Circuits of schooling: A sociological exploration of parental choice of school in social class contexts. *The Sociological Review*, 43 (1), 52–78.

Ball, S. 2001. Globaalit toimintaperiaatteet ja kansalliset politiikat eurooppalaisessa koulutuksessa. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 21–43.

Ball, S., J. 2003. Class strategies and the education market. The middle classes and social advantage. London and New York: RoutledgeFalmer.

Blom, R. 1999. (toim.) Mikä suomessa muuttui? Sosiologinen kuva 1990-luvusta. Tampere: Tammer-Paino.

Brown, P. 1990. The 'Third Wave': Education and the ideology of parentocracy. *British Journal of Sociology of Education* 11 (1), 65–85.

Crozier G., Reay D., James D., Jamieson F., Beedell P., Hollingworth S. & Williams K. 2008. White middle-class parents, identities, educational choice and the urban comprehensive school. Dilemmas, ambivalence and moral ambiguity. *British Journal of Sociology of Education* 29 (3,) 261–272.

Danielsbacka, M. & Tanskanen, A. 2009. Nuorten asennoituminen työhön ja työttömyyteen. *Työpoliittinen Aikakauskirja* 2/2009, 46–55.

Gordon, L. 2003. School Choice and the Social Market in New Zealand: Education reform in an era of increasing inequality. *International Studies in Sociology of Education* 13 (1), 17–34.

Green, A. 2006. Education, Globalization, and the Nation State. Teoksessa Lauder, H., Brown, P., Dillabough, J-A. & Halsey, A.H. 2006 (toim.) Education, Globalization & Social Change. Oxford: University Press, 192–197.

Gewirtz, S., Ball, S. J. & Bowe, R. 1995. Markets, choice and equity in education. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

Hilpelä, J. 2001. Uusliberalistisen koulutuspolitiikan aatteellinen tausta. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 139–154.

Hirvenoja, P. 1997. Miksi mennään merta edemmäs kouluun? Tutkimus syistä, joiden perusteella yläasteen kouluksi valittiin jokin muu kuin lähikoulu Helsingissä vuonna 1997 verrattuna edellisvuosiin. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B16:1997.

Hirvenoja, P. 1998. Koulun valinta perusopetuksessa. Rakenne, syyt, ja yhteydet perhetaustaan Suomen suurimmissa kaupungeissa 1990-luvulla. Turun yliopisto. Pro gradu-tutkielma.

Hirvi, V. 1996. Koulutuksen rytmivaihdos. 1990-luvun koulutuspolitiikka Suomessa. Keuruu: Otava.

Honkonen, R. 2002. (toim.) Koulutuksen lumo – retoriikka, politiikka ja arviointi. Tampere: Vammalan Kirjapaino Oy.

Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy.

Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001. Globaalin koulutuspolitiikan hyökyaalto. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 9–20.

Joensuu 2007. Havaintoaineiston hankinnasta. [Verkkodokumentti.] Viitattu 31.10.2010. Saatavissa: <http://joyx.joensuu.fi/~ek/tilasto1/havain.html>

Jones, P. W. 1998. Globalisation and Internationalism: democratic prospects for world education. *Comparative Education* 34 (2), 143–155.

Julkunen, R. 2001. Suunnanmuutos. 1990-luvun sosiaalipoliittinen reformi Suomessa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kauppinen, T. M. 2004. Asuinalueen ja perhetaustan vaikutukset helsinkiläisnuorten keskiasteen tutkintojen suorittamiseen. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kauppila, J., Kavantola, K., Kirkkola, M., Kouki, T., Mielismäki, H., Rosengvist, S. & Vehosmaa, A. 2008. Turun perusopetuksen opas 2009. Turun kaupungin opetustoimi. Turku: Painatuspalvelukeskus.

Kauppila, J., Kavantola, K., Kirkkola, M., Kouki, T., Rinne, O., Rosengvist, S. & Vehosmaa, A. 2010. Turun perusopetuksen opas 2011. Turun kaupungin opetustoimi. Turku: Painatuspalvelukeskus.

Kivinen, O., Ahola, S., Hedman, J., Kaipainen, P. & Silvennoinen, H. 2001. Paikalliset ratkaisut globaaleihinkin ongelmiin. Suuntaviivoja Turun seudun koulutuspoliittisen ohjelman rakentamiseksi. Koulutussosiologian tutkimuskeskus. Turun yliopisto.

Kivirauma, J. 2001. Kansainvälistymisen pakot: kohti eriarvoistavaa koulutuspolitiikkaa. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001. (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 73–90.

Kivirauma, J., Rinne, R. & Klemelä, K. 2004. (toim.) Erityisopetus laajenevana koulutienä. Turkulainen erityisopetus oppilaiden, vanhempien ja opettajien kokemana. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A: 203. Turku: Painosalama Oy.

Klemelä, K., Tuittu, A., Virta, A. & Rinne, R. 2011. (toim.) Vieraina koulussa? Monikulttuurinen koulu oppilaiden, vanhempien, opettajien ja rehtoreiden kokemana. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A: 211. Turku: Painosalama Oy.

Koivukangas, J. 2002. Kuuluuko ääni, löytyykö keinot? Lähtökohtia lasten pahoinvoinnin tarkasteluun. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy (PS-kustannus), 30–50.

Koljonen, E. 1998. Lähikoulu? – Muu koulu? Tutkimus syistä, joiden perusteella yläasteen koulu valittiin Helsingissä vuonna 1998. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B18:1998.

Koskinen, P. 1994. Miksi ruoho on vihreämpää naapurikoulun pihalla? Tutkimus syistä, joiden perusteella yläasteen koulu valittiin. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B9:1994.

Laaksola, H. 2010. Kyläkoulun kuolema ei tuo säästöä. Opettaja 46 (105), 3.

Laaksola, H. 2011. Opetussuunnitelmissa liikaa väljyyttä. Opettaja 12 (106), 3.

- Laaksonen, H. 1999. Suomalaisen yhteiskunnan uusjako. Teoksessa Blom, R. 1999. (toim.) Mikä suomessa muuttui? Sosiologinen kuva 1990-luvusta. Tampere: Tammer-Paino, 49–76.
- Laikko, O. & Tossavainen, S. 2007. EU:n tavoite 2 -ohjelma Itä-Turussa 2000–2006. Loppuraportti.
- Lareau, A. 1989. Home advantage: Social class and parental intervention in elementary education. Great Britain: The Falmer Press.
- Lauder, H., Brown, P., Dillabough, J-A. & Halsey, A.H. 2006. (toim.) Education, Globalization & Social Change. Oxford: University Press.
- Lehtisalo, L. & Raivola, R. 1992. Koulutuspolitiikka. Juva: WSOY.
- Leppävuori, S-L. 1999. Peruskoulun valinnaisuus – oppilaan etu vai yhteinen hyöty? Valinnan perusteiden tarkastelua sekä oppilaiden ja heidän vanhempiensa kokemuksia peruskoulun valinnaisuudesta. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta.
- Lindblad, S. 2001. Koulutus ja sen muuttuvat merkitykset pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 45–72.
- Melin, H. 1999. Johdanto. Teoksessa Blom, R. 1999. (toim.) Mikä suomessa muuttui? Sosiologinen kuva 1990-luvusta. Tampere: Tammer-Paino, 13–20.
- Melin, H. 1999. Katosivatko luokat? Teoksessa Blom, R. 1999. (toim.) Mikä suomessa muuttui? Sosiologinen kuva 1990-luvusta. Tampere: Tammer-Paino, 21–48.
- Metso, T. 2004. Koti, koulu ja kasvatusta – kohtaamisia ja rajankäyntejä. Kasvatusalan tutkimuksia – Research in educational sciences 19. Suomen kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy.
- Metsämuuronen, J. 2001. Monimuuttujamenetelmien perusteet SPSS-ympäristössä. Metodologia-sarja 7. Viro: International Methelp Ky.
- Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 2. Opiskelijalaitos. Helsinki: International Methelp Ky.
- Olkinuora, E. & Mattila, E. 2001. (toim.) Miten menee peruskoulussa? Kasvatuksen ja oppimisen edellytysten tarkastelua Turun kouluissa. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Turku: Painosalama Oy.

Olkinuora, E. & Rinne, R. 2001. Miten menee peruskoulussa? Teoksessa Olkinuora, E. & Mattila, E. 2001. (toim.) Miten menee peruskoulussa? Kasvatuksen ja oppimisen edellytysten tarkastelua Turun kouluissa. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Turku: Painosalama Oy, 197–224.

Onatsu-Arvilommi, T. 2003. Pupils' achievement strategies, family background and school performance. Helsingin yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksia N:o 23. Helsinki: Yliopistopaino.

Opettaja 2011. Eri eväät taito- ja taideaineista. Opettaja 12 (106), 4.

POPS = Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. [Verkkodokumentti.]

Opetushallitus. Viitattu 18.3.2011. Saatavissa:

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/p_erusopetus

Pihlava, M., Wallenius, L. & Olkinuora, E. 2001. Maahanmuuttajaoppilaiden kokemuksia turkulaisesta koulusta. Teoksessa Olkinuora, E. & Mattila, E. 2001. (toim.) Miten menee peruskoulussa? Kasvatuksen ja oppimisen edellytysten tarkastelua Turun kouluissa. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Turku: Painosalama Oy, 161–195.

Poikolainen, J. 2011. ”Miksi valita jo peruskouluvaiheessa?” Kasvatus 42 (2), 131–143.

Pulkinen, L. 2002. Koti, koulu ja yksityinen elämänpääpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy (PS-kustannus), 14–29.

Rajala, O. 2011. Myös Kaksikerran kouluhanke jakaa päättäjiä. Vasemmisto ja oikeisto kinaavat Pansion yläkoulun kohtalosta. Turun Sanomat 8.3.2011.

Rajander, S. 2010. School and choice: An ethnography of a primary school with bilingual classes. Finnish Educational Research Association Research in Educational Sciences 50. Jyväskylä: University Press.

Rasinkangas, J. 2009. Sosiaalisen erilaistumisen kehityskuva Turun kaupunkiseudulla.

[Verkkodokumentti.] Viitattu 25.3.2011. Saatavissa:

<http://www.turku.fi/Public/Default.aspx?contentid=146231&nodeid=17317>

Rasinkangas, J. 2011. Monikulttuurinen asuminen Varissuon lähiössä (MAMUKO).

[Verkkodokumentti.] Viitattu 25.3.2011. Saatavissa:

<http://www.soc.utu.fi/laitokset/sosiaalipolitiikka/oppiaine/henkilokunta/jarkkoRasinkangas.html>

Raveaud, M., & van Zanten, A. 2007. Choosing the local school: middle class parents' values and social and ethnic mix in London and Paris. Journal of Education Policy 22 (1), 107–124.

Reay, D. & Ball, S., J. 1998. 'Making Their Minds up': Family Dynamics of School Choice. *British Educational Research Journal* 24 (4), 431–448.

Reay, D. & Lucey, H. 2003. The Limits of 'Choice': Children and inner city schooling. *Sociology* 37 (1), 121–142.

Riitaoja, A-L. 2010. Peiliin katsomisen paikka. Koulun pitäisi olla monikulttuurinen ilman maahanmuuttajiakin. *Opettaja* 46 (105), 18–21.

Rinne, R. 2001. Koulutuspolitiikan käänne ja nuorten syrjäytyminen. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) *Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit*. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 91–137.

Rinne, R. & Nuutero, A-K. 2001. Turkulainen peruskoulu, koulutuspolitiikan muutos ja vanhempien näkökannat. Teoksessa Olkinuora, E. & Mattila, E. 2001. (toim.) *Miten menee peruskoulussa? Kasvatuksen ja oppimisen edellytysten tarkastelua Turun kouluissa*. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Turku: Painosalama Oy, 87–126.

Rinne, R. 2002. Kansallisen koulutuspolitiikan loppu? Teoksessa Honkonen, R. 2002. (toim.) *Koulutuksen lumo – retoriikka, politiikka ja arviointi*. Tampere: Vammalan Kirjapaino Oy, 93–119.

Rinne, R., Tuominen, T. & Leppänen, R. 2004. Kasvava erityisopetus alempien sosiaaliryhmien lasten koulutustienä – vanhemmat tyytyväisiä. Teoksessa Kivirauma, J., Rinne, R. & Klemelä, K. 2004. (toim.) *Erytisopetus laajenevana koulutienä. Turkulainen erityisopetus oppilaiden, vanhempien ja opettajien kokemana*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisu A: 203. Turku: Painosalama Oy, 95–166.

Rinne, R., Haltia, N., Nori, H. & Jauhiainen, A. 2008. Koulutusmahdollisuuksien sitkeä eriarvoisuus. *Kasvatus* 39 (5), 511–516.

Rinne, R., Tähtinen, J. & Broberg, M. 2009. Koulutuspolitiikan suunnanmuutos ja koulu yhteisöjen hyvinvointi puhuttivat Kasvatustieteen päivillä Turussa. *Kasvatus* 40 (1), 92–96.

Rinne, R. 2011. Maahanmuuttajat eivät valitse kouluaan. [Verkkodokumentti.] Viitattu 8.3.2011. Saatavissa:
http://www.utuonline.fi/sisalto/artikkeli/Maahanmuuttajat_eivat_valitse_kouluaan.html

Rinne, R. & Tuittu, A. 2011. Peruskoulu maahanmuuttaja- ja suomalaisvanhempien silmin. Teoksessa Klemelä, K., Tuittu, A., Virta, A. & Rinne, R. 2011. (toim.) *Vieraina koulussa? Monikulttuurinen koulu oppilaiden, vanhempien, opettajien ja rehtoreiden kokemana*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisu A: 211. Turku: Painosalama Oy., 97–158.

Rinne, R., Virta, A., Tuittu, A. & Kivirauma, J. 2011. Yhteenveto ja pohdintaa. Teoksessa Klemelä, K., Tuittu, A., Virta, A. & Rinne, R. 2011. (toim.) Vieraina koulussa? Monikulttuurinen koulu oppilaiden, vanhempien, opettajien ja rehtoreiden kokemana. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisu A: 211. Turku: Painosalama Oy, 297–315.

Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy (PS-kustannus).

SA 628/1998. Perusopetuslaki.

SA 628/1998. Laki 28§ koulutuspaikasta.

SA 1288/1999. Laki 4§ kunnan velvollisuudesta järjestää perusopetusta ja esiopetusta.

SA 1288/1999. Laki 6§ oppilaan koulupaikan määräytymisestä.

Sandkvist, M. 1996. Lähikoulu mustikka – muu koulu mansikka. Tutkimus syistä, joiden perusteella yläasteen kouluksi valittiin muu kuin lähikoulu Helsingissä vuonna 1996. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B13: 1996.

Seppänen P. 2001. Kouluvalinta perusopetuksessa. Paikalliset ´julkismarkkinat´ Suomessa oppilastilastojen valossa. Teoksessa Jauhiainen, A., Rinne, R. & Tähtinen, J. 2001 (toim.) Koulutuspolitiikka Suomessa ja ylikansalliset mallit. Suomen Kasvatustieteellinen seura. Turku: Painosalama Oy, 185–203.

Seppänen, P. 2003a. Miten ja miksi kouluvalintapolitiikka tuli Suomen peruskouluun 1990-luvulla? Kouluvalinnan lainsäädäntömuutokset sekä perustelut ja kritiikki kansainvälisessä valossa. Yhteiskuntapolitiikka 68 (2), 175–187.

Seppänen, P. 2003b. Perheet kaupunkien koulumarkkinoilla. Yhteiskuntapolitiikka 68 (4), 337–352.

Seppänen, P. 2006. Kouluvalintapolitiikka perusopetuksessa – suomalaiskaupunkien koulumarkkinat kansainvälisessä valossa. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 26.

Seppänen, P. 2010. Vapaus valita voi eriarvoistaa opetusta. [Verkkodokumentti.] Viitattu 27.3.2011. Saatavissa: <http://www.utuonline.fi/sisalto/asiantuntija/vapaus-valita-voi-eriarvoistaa-perusopetusta.html>

Seppänen, P., Rinne, R. & Sairanen, V. Käsikirjoitus. Eriytyvät koulutiet perusopetuksessa: Painotetun opetuksen luokkien määrät ja rakenne Turussa 2010.

Tikkanen, J. 2011. Rehtorit ja monikulttuurinen koulu. Teoksessa Klemelä, K., Tuittu, A., Virta, A. & Rinne, R. 2011. (toim.) Vieraina koulussa? Monikulttuurinen koulu oppilaiden, vanhempien, opettajien ja rehtoreiden kokemana. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A: 211. Turku: Painosalama Oy, 235–296.

Tilastokeskus, 2001. Sosioekonomisen aseman luokitus 1989. Käsikirjoja 17. Helsinki: Luokituspalvelut.

Turun kaupunki. 2010. Koulut Turussa. [Verkkodokumentti.] Viitattu 31.10.2010. Saatavissa: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=4698&culture=fi-FI&contentlan=1>

Turun ympäristö- ja kaupunkisuunnittelun laitos 2010. Analysis of local circumstances and policy environment. Part 1/3 of the 2nd Local Synthesis Report. Turun kaupunki.

Turun kaupunki. 2010. 1.8.2010 alkaen Perusopetuksen yhteistyöalueet. [Verkkodokumentti.] Viitattu 31.10.2010. Saatavissa: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentid=96860>

Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos 2011. Vanhemmat ja kouluvalinta – Perheiden koulutusstrategiat, eriarvoistuminen ja paikalliset koulupolitiikat suomalaisessa peruskoulussa (VAKOVA). [Verkkodokumentti.] Viitattu 26.4.2011. Saatavissa: http://vanha.edu.utu.fi/ktl/fi/tutkimus_hankkeet.htm

Tähtinen, J. & Kaljonen, A. 1998. Tilastollisen analyysin perusteita kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. Julkaisusarja B:59.

Tähtinen, J. & Isoaho, H. 2001. Tilastollisen analyysin lähtökohtia. Ensiaskeleet kvanttiaineiston käsittelyyn, analyysiin ja tulkintaan SPSS-ohjelmaympäristössä. Turku: Painosalama Oy.

Vahanne, S. 2010. Maaseudun ja kaupungin suhde Turun kaupunkiseudulla. Tiivistelmä internet-haastatteluista. [Verkkodokumentti.] Viitattu 25.3.2011. Saatavissa: <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=17317&culture=fi-FI&contentlan=1>

Vanttaja, M. 2008. Eriarvoistava kansainvälisyys. *Kasvatus* 39 (3), 289–294.

Väljærvi, J. 2007. Suomalainen koulu oppimisen ympäristönä. *Kasvatus* 38 (4), 354–363.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Kyselylomake ja haastattelupyyntö yläkouluun siirtymisestä

Joulukuu 2009

Hyvä 6. luokkalaisten oppilaiden huoltaja

Yläkouluun siirtyminen on iso askel koululaisen elämässä. Siihen liittyy monenlaisia muutoksia ja valintoja, joita perheessänne piakkoin pohditaan. Tutkimme vanhempien näkemyksiä lasten siirtymisestä peruskoulun alakoulusta (6. lk.) yläkouluun (7. lk.) Turun ja Helsingin yliopistojen kasvatustieteen laitosten yhteistyönä. Tutkimuksemme *Vanhemmat ja kouluvalinta – Perheiden koulutusstrategiat, eriarvoistuminen ja paikalliset koulupolitiikat suomalaisessa peruskoulussa* on Suomen Akatemian rahoittama ja Turun yliopistossa sitä johtaa professori Risto Rinne.

Pyydämme Sinua / Teitä vastaamaan alla olevaan lyhyeen lomakkeeseen ja postittamaan sen oheisessa kuoressa **17. joulukuuta mennessä tai** kun päätätte, mihin yläkouluun lapsi hakeutuu, **viimeistään tammikuun lopussa**. Aiomme myös haastatella vanhempia keväällä 2010. Jos haluat osallistua haastatteluun, voit jättää yhteystietosi lomakkeen lopussa. Antamanne tiedot ovat täydellisen luottamuksellisia ja niitä käsitellään siten, että vastaajaa ei voi tunnistaa, eikä esim. opetusviranomaisilla tai kouluilla ole pääsyä tietoihin. Jokainen vastaus on meille erittäin arvokas!

Kirjoittakaa tai alleviivatkaa vastauksenne. Voitte halutessanne jatkaa vastaustanne paperin lopussa.

1. Missä alakoulussa 6. luokkaa käyvä lapsenne opiskelee tällä hetkellä?

.....

2. Mikä on lapsellenne osoitettu yläkoulu 7. luokalla?

.....

3. Onko lapsenne käynyt jotain painotetun opetuksen luokkaa, joka yleensä aloitetaan 1.- 3. luokalta (kieli, musiikki tai muu)? Jos on, missä aineessa?

.....

Jatkaako lapsenne samassa painotetussa opetuksessa yläkoulussa?

.....

4. Onko lapsi menossa pääsykokeisiin/soveltuvuustestiin yläkouluun siirryttäessä? Jos, niin mihin kouluun ja aineeseen?

.....

.....

5. Onko lapsellenne tehty (a) erityisopetuspäätös (HOJKS) tai (b) laadittu henkilökohtainen oppimissuunnitelma (*alleviivaa*).

Jos on, saako hän erityisopetusta (a) vain omassa luokassa, (b) osittain erityisluokassa, (c) pienluokassa, (d) kokonaan erityisluokassa (*alleviivaa*).

6. Jos aiotte hakea/haitte lapsellenne paikkaa jostain muusta kuin osoitetusta yläkoulusta, mihin kouluun aiotte hakea/haitte ja miksi?

.....
.....
.....

7. Jos lapsi on menossa hänelle osoitettuun yläkouluun, miksi päädyitte tähän?

.....
.....
.....

8. Miten tyytyväinen olette lapsellenne osoitettuun yläkouluun?

.....
.....

9. Mitä ajattelette mahdollisuuksista valita lapsenne yläkoulu Turussa?

.....
.....
.....

Taustatiedot.

10. Vastaa on lapsen (a) äiti (b) isä (c) huoltajat yhdessä (d) muu huoltaja (*alleviivaa*)

11. Lapsen syntymävuosi sukupuoli.....

ja sisarusten syntymävuodet.....

12. Lapsen viimeisimmän koulutodistuksen keskiarvo oli noin (tai arvionne)

jatkuu seuraavalla sivulla!

13. Lapsi asuu pääsääntöisesti (asuinpaikan osoitteessaan) (a) yhden (b) kahden huoltajan kanssa (*alleviivaa*)

14. Kodin postinumero

ja kuinka kauan olette asuneet tällä alueella (noin) vuotta

15. Asuntonne on (a) vuokra-asunto (b) omistusasunto (c) asumisoikeusasunto (*alleviivaa*)

16. Asuintalonne on (a) kerrostalo (b) rivitalo (c) paritalo (d) omakotitalo (*alleviivaa*)

17. Onko yläkoulun sijainti vaikuttanut asuinalueenne valintaan?

.....

Jos vastasit kyllä, miten se on vaikuttanut?

.....

18. Äidin syntymämaa, jos muu kuin Suomi

.....

19. Äidin koulutus: kansakoulu, peruskoulu, keskikoulu, lukio, ammattikoulu, opisto, ammattikorkeakoulu, yliopisto, akateeminen jatkotutkinto (lisansiaatti tai tohtori) (*alleviivaa ylin*)

20. Äidin ammatti

.....

21. Äidin kokonaistulot ennen veroja (bruttotulot) vuonna 2008: (a) alle 25 000

(b) 25 000 - 40 000 (c) 40 000 - 60 000 (d) yli 60 000 euroa (*alleviivaa*)

22. Isän syntymämaa, jos muu kuin Suomi

.....

23. Isän koulutus: kansakoulu, peruskoulu, keskikoulu, lukio, ammattikoulu, opisto, ammattikorkeakoulu, yliopisto, akateeminen jatkotutkinto (lisansiaatti tai tohtori) (*alleviivaa ylin*)

24. Isän ammatti

.....

25. Isän kokonaistulot ennen veroja (bruttotulot) vuonna 2008: (a) alle 25 000

(b) 25 000 - 40 000 (c) 40 000 - 60 000 (d) yli 60 000 euroa (*alleviivaa*)

Vastaukset voitte postittaa oheisessa kuoressa (postimaksu on maksettu) osoitteeseen:
VAKOVA – tutkimus, Kasvatustieteiden laitos, Turun yliopisto

Tutkimuksessa aiomme myös haastatella vanhempia kevättalvella 2010. *Jos haluat osallistua haastatteluun, kirjoita alle yhteystietosi. Yhteystietoja käytetään vain haastattelujan sopimiseen. Huom. Lomakkeen voi palauttaa myös ilman näitä yhteystietoja!*

Nimi..... Osoite
.....
Puhelin
Sähköposti.....

Lisätietoa tutkimuksesta:

Piia Seppänen	Risto Rinne
tutkijatohtori	professori
piia.seppanen@utu.fi	risto.rinne@utu.fi
p. 02 333 8814	

Lämmin kiitos osallistumisesta!

Jos jatkatte vastaustanne tähän, mainitsettehan kysymyksen numeron. Vapaamuotoiset kommentit ovat myös tervetulleita.

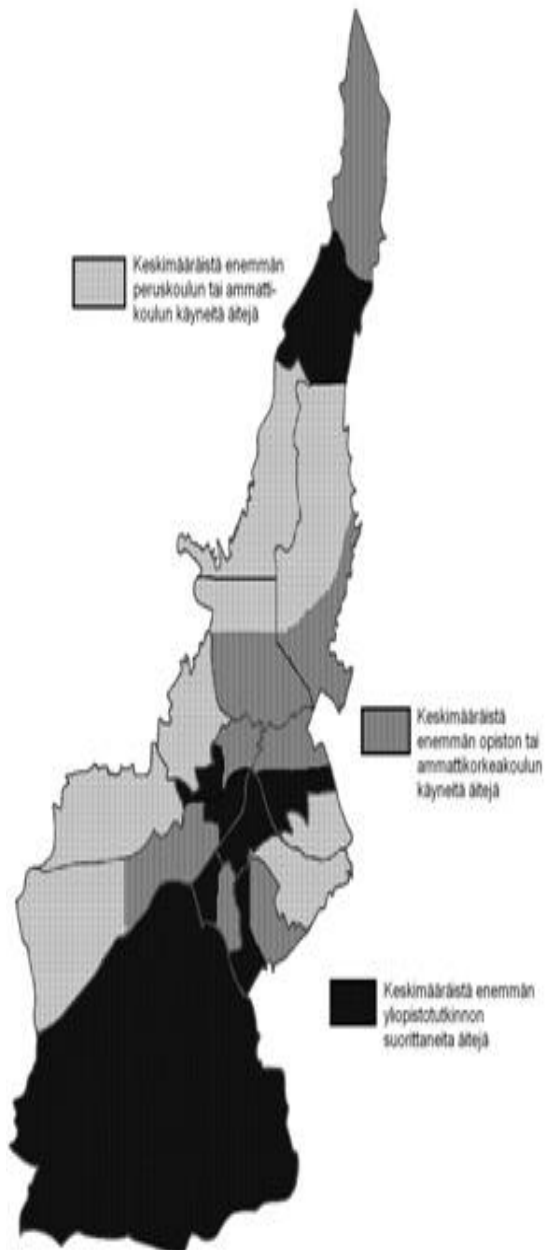
.....

.....

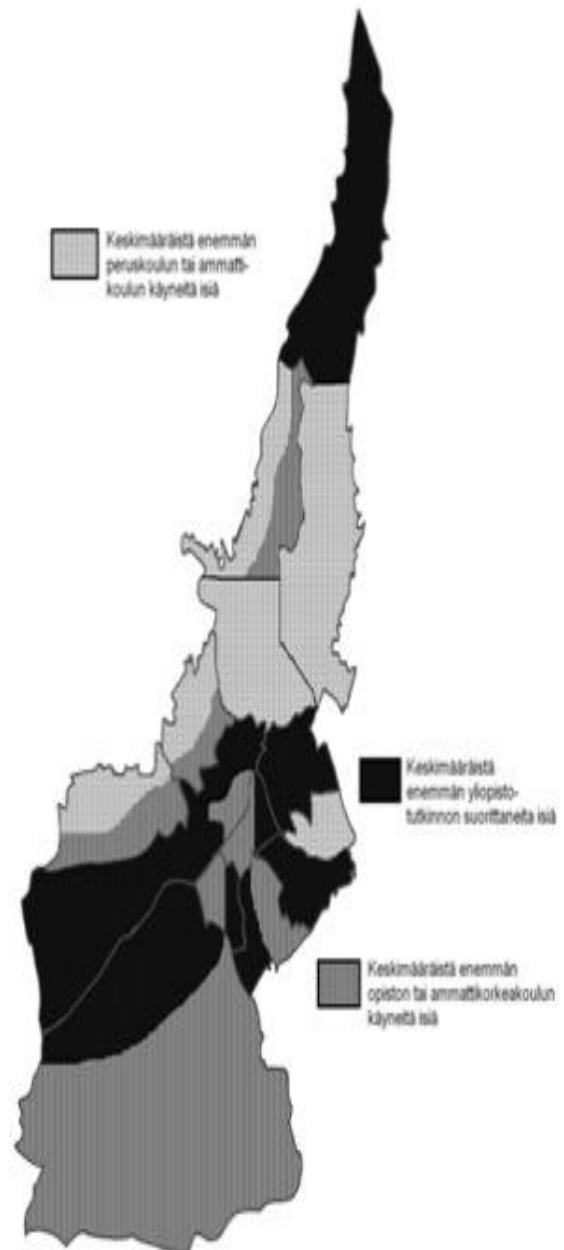
.....

Liite 2: Yläkoulujen oppilasalueilla asuvien 6.-luokkalaisten huoltajien sosiaalisen aseman jakautuminen Turussa (lv. 2009–2010)

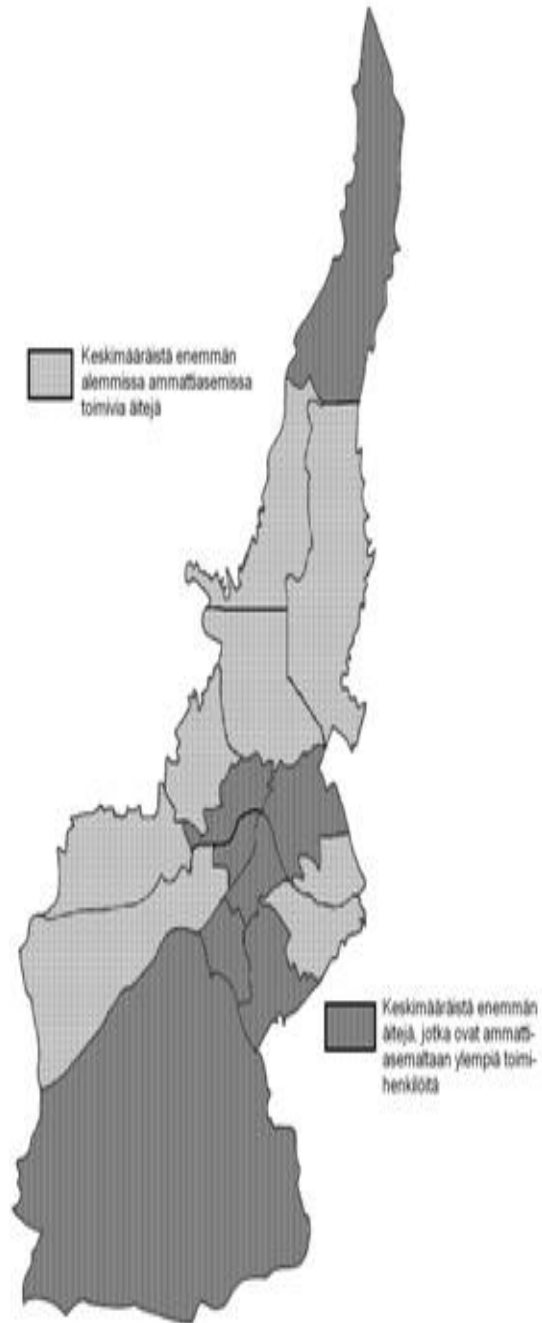
Kartta 1. Äidin koulutustaso

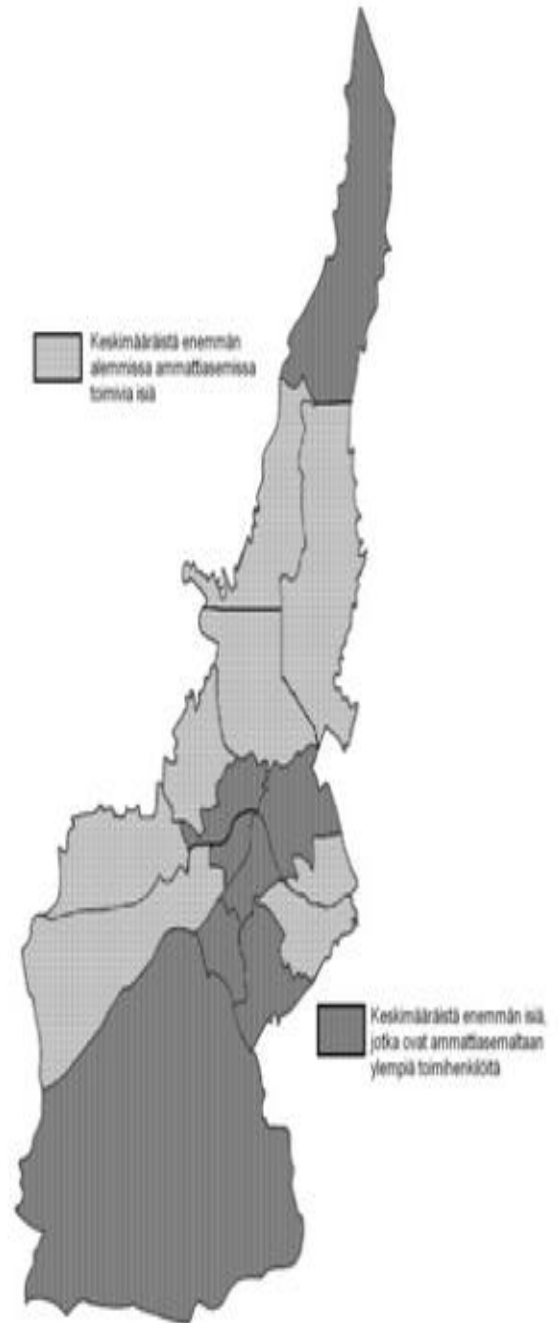
Kartta 2. Isän koulutustaso

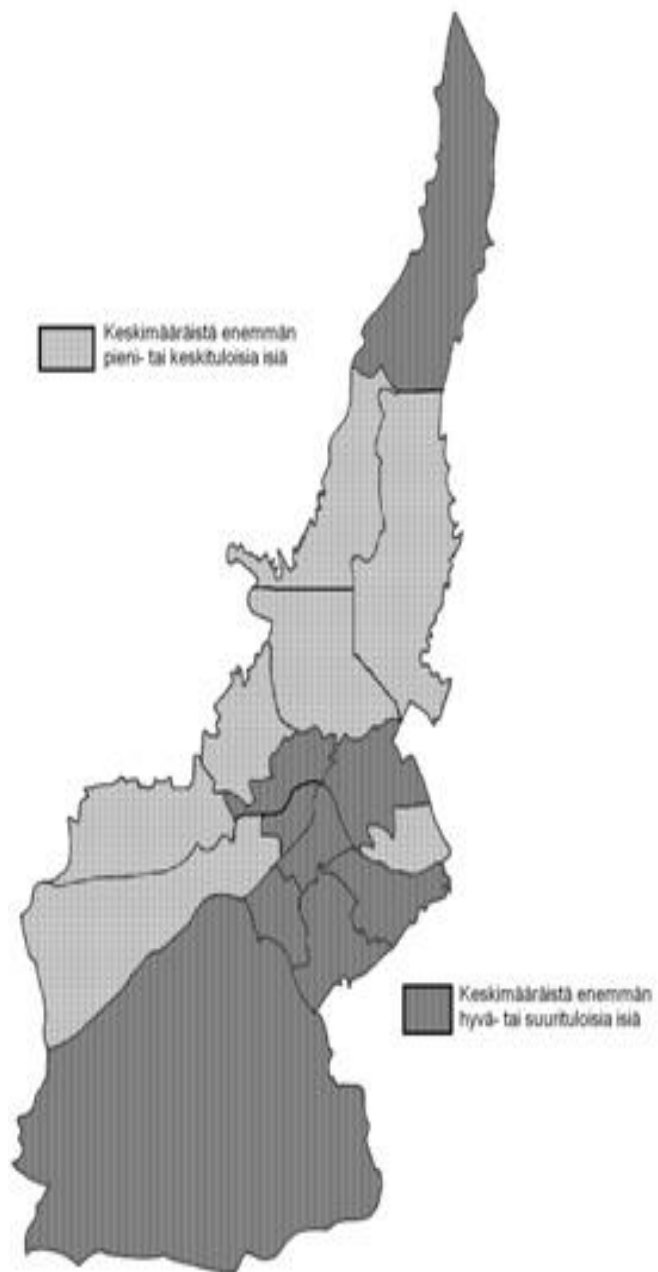
Kartta 3. Äidin ammattiasema

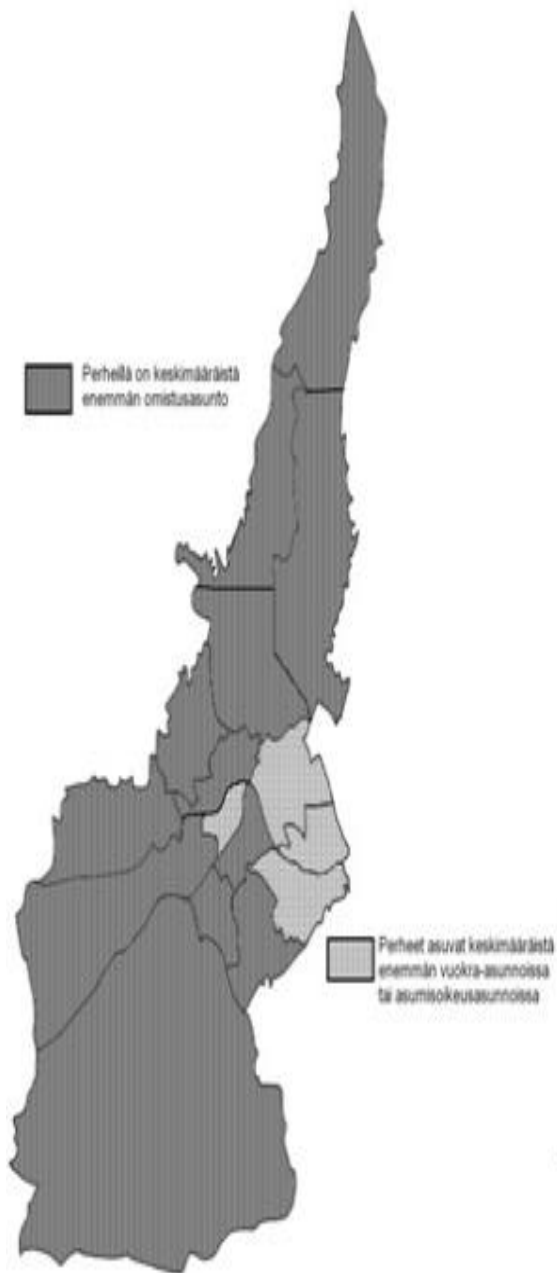
Kartta 4. Isän ammattiasema

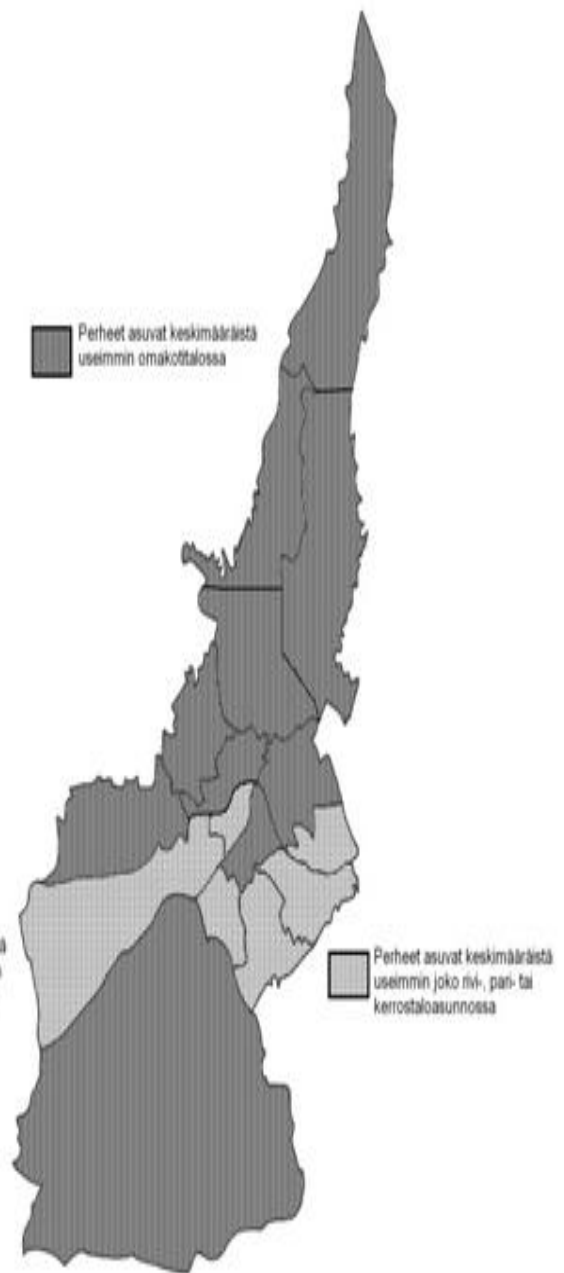
Kartta 5. Isän kokonaistulot

Kartta 6. Perheen asuinmuodot

Kartta 7. Perheen asuintyytit

Liite 3: Kouluvalintasyiden luokitukset

Toisen oppilasalueen yläkouluun hakemisen syyt ja ryhmät	Oman oppilasalueen yläkouluun hakemisen syyt ja ryhmät
1. Toisen oppilasalueen yläkoulun hyvä maine	1. Oman oppilasalueen yläkoulun hyvä maine
<p>(67) Kupittaa koulun jalkapalloluokka, 2 vanhempaa sisarusta käynyt luokan, havaittu hyväksi.</p> <p>(68) Luostarivuori - taatusti hyvät opettajat mm. kielissä, Turun parhaimmiston lukeutuvan lukion yhteydessä.</p> <p>(191) tasokas koulu ja latinan opiskelu kiinnostaa häntä</p> <p>(294) Topeliuksen koulu, isosiskot ovat käyneet samaa koulua ja se on havaittu hyväksi</p> <p>(317) Klassikko, tuntuu pätevämmältä kuin Puropelto, saa latinanopetusta</p> <p>(274) Klassikko, -> latinaa + hyvä maine, pystyy keskittymään kantaväestön koulutukseen (-> oppilasmateriaali)</p> <p>(337) Aiomme hakea Norssiin. Alueen paras koulu.</p> <p>(374) Kastuun, koska uskomme sen olevan oppimis- ja sosiaalisen ympäristönä rauhallisempi</p> <p>(398) Ks. yllä. Hyvätasoinen koulu, toimiva painotussysteemi, hyvät oppiainevalikoimat.</p> <p>(186) Klassikon koulu; kulttu hyvistä koulunkäyntikokemuksista. Viihtyisä ja rauhallinen koulu, hyvät oppimistulokset.</p>	<p>(11) Koska siellä voi jatkaa liikuntalinjalla ja koulu on hyvä.</p> <p>(31) Ensisijaisesti hyvä koulu, 2) lyhyt koulumatka</p> <p>(45) Asumme lähellä, hyvä koulu</p> <p>(74) Oman kokemuksen mukaan, hyvä koulu</p> <p>(92) Luonteva jatko engl. kieliluokalla. Yksi syy kun haettiin 1. lk jo. Saa jatkaa 7. lk samassa. Lapsemme ovat käyneet (1 edelleen) englantilaista leikkikoulua Wendy Housea 3-7v. => kieliluokalle hakeutuminen + Puolalan koulun hyvä maine, ammattitaitoa opettajilla sekä intoa.</p> <p>(128) Koulu on hyvä, lapsen sisko on siellä. Koulu on lisäksi lapsen äidin, äidinäidin ja äidinäidinäidin entinen koulu...</p> <p>(143) Hyvä maine ja hyvä opetus perheen vanhimmalla lapsella ko.koulussa</p> <p>(165) Kaverit, hyvät bussiyhteydet, koulun maine ok</p> <p>(194) Hyvä koulu, isosisko samassa koulussa!</p> <p>(208) Lyhin koulumatka, sekä tutut tyytyväisiä.</p> <p>(240) Koulu on lähellä ja kuulemma hyvä.</p> <p>(248) Hyvä koulu, ei erityistoiveita</p> <p>(307) Lapsen toiveesta, koulu on lähellä ja hyvä sekä pieni</p> <p>(314) Hyvä koulu, englanti painotus</p> <p>(322) Luostarivuoren koulu on arvostettu koulu, ja lapsen kaverit menevät sinne.</p> <p>(348) Suurin osa luokkakavereista on menossa samaan kouluum ja koulun maine on hyvä.</p> <p>(375) Olemme kuulleet koulusta positiivisia asioita. Lapsen oma toive on mennä Aurajoen kouluun.</p> <p>(380) Oma hyvä koulu</p> <p>(383) Koulu tuntuu sopivalta. Vuotta vanhempi velikin käy ko.koulua. Koulusta on vain positiivisia kokemuksia. Myös se, että kaveritkin menee samaan kouluun on tärkeää.</p> <p>(408) tuttu ja turvallinen hyvänä pidetty oman alueen koulu</p> <p>(416) Koulu on hyvämaineinen ja kulkuyhteyksiltään sopiva.</p> <p>(1) Hyvä koulu, hyvä sijainti, sisko on käynyt saman koulun</p> <p>(16) Hyvä liikuntapainotteinen yläkoulu</p> <p>(21) Sijaitsee lähellä, hyvä koulu</p> <p>(33) Miksi ei. Isoveli on jo seillä. Koulu on ihan hyvä.</p> <p>(35) Er. hyvä koulu</p> <p>(36) lähellä, kokemusta -> hyvä koulu</p> <p>(56) Hyvä ja lähellä</p> <p>(70) Tod. näk. menee. Onhan ok ja lähellä, kaverit pysyisivät.</p> <p>(71) hyvä koulu, lyhyt koulumatka</p> <p>(72) Tunnettu, koulu lähellä kotia</p> <p>(79) Hyvämaineinen koulu, lähellä, luokkakaverit menevät sinne</p> <p>(96) On hyvä koulu</p> <p>(97) Hyvä valinta</p> <p>(106) mahdollisuus jatkaa painotetussa luokassa, koulun hyvä maine</p> <p>(107) Se on lähellä kotia, tutu lapset menevät sinne, koulu on "tuttu" jo entuudestaan</p> <p>(109) Hyvä koulu ja suurin osa nykyisistä koulutovereista jatkaa siellä</p> <p>(110) Lapsen vanhemmat ja sisko on käynyt samaa koulua. Tuttu koulu ja korkeatasoinen</p> <p>(113) Olen ollut kouluun tyytyväinen ja lapsi viihtyy siellä</p> <p>(116) Se on paras vaihtoehto ja myös luokkakaverit menevät sinne.</p> <p>(130) Isoveli käy samassa koulussa ja olemme tyytyväisiä</p> <p>(131) Hyvä koulu, hyvät kulkuyhteydet</p> <p>(132) Luostarivuoren koulu on tosi hyvä. Siskotkin käyneet</p> <p>(151) Vanhempi lapsi käy ko. koulua. Koulu erittäin hyvätasoinen.</p> <p>(157) Se on arvostettu koulu</p> <p>(179) mielestämme se on lähellä ja hyvä koulu</p>
2. Oman oppilasalueen yläkoulun huono maine	
<p>(44) Puolalan koulun musiikkiluokalle. Syy: saksan alakoulun luokista puuttuu konsepti sekä ammattitaito; saksan kieliluokka ei vastaa vieraan kielen tutkimusta eikä toteuta luvattuja oppimistavoitteita.</p> <p>(317) Klassikko, tuntuu pätevämmältä kuin Puropelto, saa latinanopetusta</p> <p>(302) Se on lähempänä ja Puropellolla on huono maine. Lisäksi isoveili kävi Topeliuksen.</p> <p>(423) Luostarivuori. Sisaruksista osa käynyt yläastetta Puropellossa -> opettajat eivät vaadi samaa kuin muualla - opetuksen taso vrt. osa sisaruksista toisessa koulussa.</p>	
3. Opetuksen taso	
<p>(44) Puolalan koulun musiikkiluokalle. Syy: saksan alakoulun luokista puuttuu konsepti sekä ammattitaito; saksan kieliluokka ei vastaa vieraan kielen tutkimusta eikä toteuta luvattuja oppimistavoitteita.</p> <p>(296) Luostarivuoren koulu, musiikkipainotteinen luokka, tasokas opetus vahvistaa musiikkiharrastusta, ylläpitää hyvät arvosanat.</p> <p>(358) Turun Normaalikoulu, sijainti hyvä ja opetuksen taso erinomainen</p> <p>(241) emme aio jos kieliopetuksen taso säilyy samana (vähintään)</p> <p>(423) Luostarivuori. Sisaruksista osa käynyt yläastetta Puropellossa -> opettajat eivät vaadi samaa kuin muualla - opetuksen taso vrt. osa sisaruksista toisessa koulussa.</p> <p>(68) Luostarivuori - taatusti hyvät opettajat mm. kielissä, Turun parhaimmiston lukeutuvan lukion yhteydessä.</p>	
4. Koulukohtaiset painotukset	
<p>(44) Puolalan koulun musiikkiluokalle. Syy: saksan alakoulun luokista puuttuu konsepti sekä ammattitaito; saksan kieliluokka ei vastaa vieraan kielen tutkimusta eikä toteuta luvattuja oppimistavoitteita.</p> <p>(75) Haemme liikuntaluokalle, koska lapsella on paljon liikuntaharrastuksia.</p> <p>(82) Topeliuksen koulu/ Juhana Herttua ilmaisutaidon vuoksi.</p> <p>(143) liikuntapainotteisuus</p> <p>(188) liikunta, harrastaa koripalloa</p> <p>(191) tasokas koulu ja latinan opiskelu kiinnostaa häntä</p> <p>(206) musiikkiluokka</p> <p>(238) Kupittaa koulu, liikuntalinja</p> <p>(276) koska lapseni haluaa englantipainotteiselle luokalle</p> <p>(288) mahdollisuus opiskella latinan luokalla</p>	

<p>(296) Luostarivuoren koulu, musiikkipainotteinen luokka, tasokas opetus vahvistaa musiikkiharrastusta, ylläpitää hyvät arvosanat.</p> <p>(297) Luostarivuoren yläaste, musiikkiluokka. Lapseni harrastaa musiikkia</p> <p>(314) Luostarivuori, painotus liikunta</p> <p>(317) Klassikko, tuntuu pätevämmältä kuin Puopelto, saa latinanopetusta</p> <p>(333) Luostarivuoren koulu, haetaan kuvataideluokan vuoksi</p> <p>(378) Kupittaa – liikuntalinja mahdollisesti</p> <p>(403) Englannin testin tulos oli erinomainen, joten hakupäätös oli helppo</p> <p>(23) Vasaramäki, jalkapallo- tai liikuntapainotteisuuden vuoksi</p> <p>(16) Luostarivuoren kouluun, siellä ollut luistelijoille erikseen oleva luokka</p> <p>(40) Luostarivuori, liikunta kiinnostaa</p> <p>(80) Luostarivuori, mahdollistaa esim. aamuharjoittelun</p> <p>(104) Puolalan kouluun sen musiikkipainotteisuuden vuoksi.</p> <p>(127) Liikuntapainotteinen luokka, lapsen kiinnostus.</p> <p>(167) Vasaramäki, liikuntalinja</p> <p>(169) Kupittaa koulu, liikunta kiinnostaa siksi liikuntalinjalle</p> <p>(172) Vasaramäen kouluun koska liikunta/jalkapallo luokka (liikuntapainotteinen koulu)</p> <p>(211) Puolala, saksankielipainotteinen (meille tärkeä saksan kieli, koska toinen vanhempi saksalainen)</p> <p>(245) Luostarivuoren koulu, vieraiden kielten opiskelu</p> <p>(266) Kuvataideluokka Luostarivuoressa</p> <p>(274) Klassikko, -> latinaa + hyvä maine, pystyy keskittymään kantaväestön koulutukseen (-> oppilasmateriaali)</p> <p>(290) Vasaramäen koulu, Syreenikuja 1. Jalkapallolinjalle. Pelannut jalkapalloa 6 vuotta. Viimeisen vuoden Tepsissä.</p> <p>(292) Ei tarvetta enää hakea paikkaa erikseen: MYP-linja jatkuu</p> <p>(303) Jalkapallopainotteiselle luokalle</p> <p>(335) Luostarivuoren yläkoulu, musiikkiluokalle</p> <p>(345) Jääkiekko yläaste kiinnosti kovasti mutta pitkän harkinnan jälkeen poikamme päätyi jatkamaan kielikylyp luokalla.</p> <p>(381) Raunistula, englannin painotuksen vuoksi ja koska on pienempi koulu</p> <p>(390) Koska lapseni ymmärrää Englanti</p> <p>(398) Ks. yllä. Hyvätasoinen koulu, toimiva painotussysteemi, hyvät oppiainevalikoimat.</p> <p>(420) Turun Lyseo, taitaja luokka</p> <p>(125) Vasaramäen koulun liikuntalinja tai vaiht. eht. Luostarivuoren koulun koripallopainotteinen linja.</p> <p>(144) Lapsi on aktiivinen musiikin harrastaja, toisena koulumatka ”omaan” kouluun on äärimmäisen vaikea.</p>	<p>(184) Siitä on hyvät kokemukset 2 aikaisemmin käyneen veljen kautta.</p> <p>(199) Hyvä koulu, isosisko jo siellä</p> <p>(224) Se on hyvä lähikoulu.</p> <p>(230) Koulu on ok.</p> <p>(234) Paras vaihtoehto</p> <p>(244) Hyväksi osoittautunut sisaruksien kohdalla → hyvät arvosanat</p> <p>(249) Sisarukset ovat sen hyväksi todenneet ja lapsen kaverit siirtyvät myös sinne.</p> <p>(254) Lapsi haluaa mennä muiden mukana ja koululla on hyvä maine</p> <p>(255) Hyviä kokemuksia ko. koulusta, sisar siellä myös</p> <p>(256) Hyvä koulu, sama luokka jatkaa siellä</p> <p>(262) Rieskalähde on todettu ihan hyväksi vaihtoehdoksi.</p> <p>(264) ok</p> <p>(268) Koska se on lähellä kotoa ja hyvä koulu</p> <p>(269) Lähin yläkoulu, ok maine</p> <p>(283) Lähellä ja ystävät tulevat sekä koulun maine ok/hyväksyttävä</p> <p>(286) Hyvät aikaisemmat kokemukset koulusta, koulukuljetus järjestetty</p> <p>(304) oppilas sai tutustumiskäynnillä hyvän ensivaikutelman</p> <p>(330) Lähellä, ja ok</p> <p>(339) Koulu koetaan laadukkaaksi. Lapsen sisar on käynyt yläasteensmassa koulussa ja käy lukiota edelleen ko- lukiossa. Lapsen isä käynyt myös saman yläasteen ja lukion.</p> <p>(346) Olemme olleet tyytyväisiä kokonaisuutena. Myös koulumatka on hyvä.</p> <p>(352) hyvä koulu lähellä kotia</p> <p>(360) hyvä koulu, lähellä, suurin osa kavereista menee samaan kouluun</p> <p>(361) koulu hyvämaineinen, sijainti hyvä</p> <p>(371) Hyvä koulu, useimmat kaverit menevät sinne.</p> <p>(376) Kulkuyhteydet melko hyvät, koululla hyvä maine, luokkakaverit menossa samaan kouluun</p> <p>(384) Tasokas koulu ja hyvän matkan päässä</p> <p>(387) Kouluna se on hyvä, vaikkakin suuri, liikenneyhteydet toimii suht hyvin.</p> <p>(389) Lapsi itse halusi, kun kaveritkin menevät. Koulun ”maine” ok.</p> <p>(391) Hyvä koulu, alueen koulu, lapsi itse haluaa sinne</p> <p>(395) Koululla on hyvä maine.</p> <p>(29) Lähellä, koulun maine on ihan hyvä</p> <p>(91) Luostarivuoren koulu on hyvä koulu, sijaitsee lähellä, koko luokka siirtyy sinne.</p> <p>(218) helppoa, luokka säilyy, hyvä koulu, isosisarkin käy sitä</p> <p>(219) Klassikko tunnetusti hyvä koulu</p> <p>(326) Kieliluokka jatkuu, sama luokkayhteisö säilyy, lähin yläaste, koulun hyvä maine</p>
<p>5. Ystävät menevät samaan kouluun</p>	<p>2. Opetuksen taso</p>
<p>(4) Aurajoen yläaste, koska käynyt luokat 1-6 Hannunniitussa niin kaikki ystävät siirtyy sinne.</p> <p>(164) Koska koulumatka lyhenee, tuttu ympäristö ja oppilaat</p> <p>(174) Raunistulan kouluun, koska se on useiden luokkatoverien osoitettu koulu.</p> <p>(334) Lapsen paras ystävä hakee myös samaan kouluun.</p> <p>(342) Turun Lyseon koulu, koska kaverit hakevat sinne ja se on lähempänä kuin rieskalähde</p> <p>(357) Turun Lyseon koulu, paremmat kulkuyhteydet, kaverit menevät sinne myös.</p> <p>(385) Topelius, kavereiden vuoksi</p> <p>(406) Puopellon koulu, ilmaisutaito valinnaisena ja kavereita siellä koulussa</p>	<p>(143) Hyvä maine ja hyvä opetus perheen vanhimmalla lapsella ko.koulussa</p> <p>(226) Se on lähellä ja siellä on hyvää opetusta.</p> <p>(39) Ei syytä vaihtaa. Lisäksi haluamme omalta osaltamme olla lietsomatta sellaista hysteeristä suhtautumista kouluvalintoihin, jota esiintyy ainakin USA:ssa ja Britanniassa, kun Suomessa voi mainiosti luottaa opetuksen laatuun kaikissa kouluissa</p> <p>(86) Toivomme lapsemme omaavan hyvän opetuksen sekä pysyvyyttä kielen opinnoissa</p> <p>(198) koska opetuksen taso on hyvä</p> <p>(229) Lapsi haluaa itse ja meille se sopii. En usko että kouluilla on paljon eroja opetuksessa.</p> <p>(244) Hyväksi osoittautunut sisaruksien kohdalla → hyvät arvosanat</p> <p>(300) Se pystyy antamaan aivan riittävän hyvää perusopetusta.</p> <p>(115) Suurin osa luokkakavereista siirtyy Kupittaaalle, lyhyt koulumatka, tuttu rehtori</p> <p>(92) Luonteva jatko engl. kieliluokalla. Yksi syy kun haettiin 1. lk jo. Saa jatkaa 7. lk samassa. Lapsemme ovat käyneet (1 edelleen) englantilaista leikkikoulua Wendy Housea 3-7v. => kieliluokalle hakeutuminen + Puolalan koulun hyvä maine,</p>
<p>6. Sisarukset samassa koulussa</p> <p>(67) Kupittaa koulun jalkapalloluokka, 2 vanhempaa sisarusta käynyt luokan, havaittu hyväksi.</p> <p>(294) Topeliuksen koulu, isosiskot ovat käyneet samaa koulua ja se on havaittu hyväksi</p> <p>(138) Raunistulan koulu, Kastun yksikkö, vain yhden bussikyödyin kautta koululle (nykyisin bussinvaihto) ja kaksi isoveljeä on käynyt/on parhaillaan kyseisessä koulussa.</p> <p>(187) Turun normaalikoulu, koska se on lähellä (Hei!</p>	

<p>haluaisimme että lapsemme opiskelisi Turun normaalikoulussa, koska hänen sisarukset ovat käyneet myös Turun normaalikoulua. Koulu on kotia lähellä ja (lapsen nimi) tulee paha olo jos hän joutuu matkustaa bussilla.) (253) Turun normaalikouluun. Se on lähellä kotiamme ja siskoni käy myös siellä koulua. (284) Sisar Klassikossa (302) Se on lähempänä ja Puropellolla on huono maine. Lisäksi isovelji kävi Topeliuksen. (404) Topeliuksen koulusta, Loviisa itse haluaa Topeliuksen kouluun, jossa myös isosisko käy. (423) Luostarivuori. Sisaruksista osa käynyt yläastetta Puropellosa → opettajat eivät vaadi samaa kuin muualla – opetuksen taso vrt. osa sisaruksista toisessa koulussa.</p>	<p>ammattitaitoa opettajilla sekä intoa. (341) Hän on ollut ala-asteella ja tuntee paljon kavereita myös opettajia. (418) Koulu vaikutti monipuoliselta, luokkakoot ovat pienehköt, opettajat motivoituneita. (345) Poikamme aloitti jalkapallo harrastuksen ja tutustui sitä kautta tulevaan liikunnan opettajaansa josta pitää niin paljon, että se ratkaisi valinnan ☺ (415) Koska luokkakavereita ja opettajia ei voi valita, on täysin sattumaa. Lapsen itsensä on kuitenkin oltava motivoitunut kouluun. (417) Lapsen oma toive – kaverit pysyy, lähi yläkoulu muutenkin- loistava rehtori!</p>
<p>7. Koulumatka</p>	<p>3. Koulukohtaiset painotukset</p>
<p>(358) Turun Normaalikoulu, sijainti hyvä ja opetuksen taso erinomainen (388) Koska asumme Raision puolella, rajalla, nytkin on vieraskuntalaispäätös ja joudumme hakemaan yläkouluun uutta (46) Puolalan koulu; lyhyempi koulumatka (122) Turun normaalikoulu, koska lapsi asuu lähellä koulua! (133) Luostarivuoreen, koska muutamme ko. koulun alueelle (138) Raunistulan koulu, Kastun yksikkö, vain yhden bussikyödyin kautta koululle (nykyisin bussinvaihto) ja kaksi isoveljeä on käynyt/on parhaillaan kyseisessä koulussa. (164) Koska koulumatka lyhenee, tuttu ympäristö ja oppilaat (181) Klassikko, Kastuun kulkuyhteydet mahdolltomat (187) Turun normaalikoulu, koska se on lähellä (Hei! haluaisimme että lapsemme opiskelisi Turun normaalikoulussa, koska hänen sisarukset ovat käyneet myös Turun normaalikoulua. Koulu on kotia lähellä ja (lapsen nimi) tulee paha olo jos hän joutuu matkustaa bussilla.) (253) Turun normaalikouluun. Se on lähellä kotiamme ja siskoni käy myös siellä koulua. (302) Se on lähempänä ja Puropellolla on huono maine. Lisäksi isovelji kävi Topeliuksen. (324) Turun normaalikoulu. Koska se on lähellä (336) Turun Lyseo, lähin yläaste (337) Aiomme hakea Norssiin. Alueen paras koulu. (342) Turun Lyseon koulu, koska kaverit hakevat sinne ja se on lähempänä kuin rieskalähde (347) Puolalan koulu, ei kieliluokka, kuljetus helppoa, lapsi ei halua jatkaa 6. luokan ryhmän kanssa, koska hän on ollut syrjitty siinä (357) Turun Lyseon koulu, paremmat kulkuyhteydet, kaverit menevät sinne myös. (374) Kastuun, koska uskomme sen olevan oppimis- ja sosiaalisena ympäristönä rauhallisempi (397) Topelius, lyhyempi matka kotoa (144) Lapsi on aktiivinen musiikin harrastaja, toisena koulumatka ”omaan” kouluun on äärimmäisen vaikea</p>	<p>(11) Koska siellä voi jatkaa liikuntalinjalla ja koulu on hyvä. (41) Ryhmä pysyy samana → se on iso asia tänäpäivänä ja jatkumo jo opittuihin musiikkiasioihin turvattu! (42) Tuttu koulumatka, liikuntapainotteisuus (44) Musiikkiluokka tukee lapsen kognitiivista kehitystä ja konsepti on olemassa. (65) Lähimpänä, musiikkiluokka (75) Siinä koulussa on liikuntaluokka. Eli ensisij. syy hakea Vasaramäen yläasteelle on liikuntaluokka, ei se, että se on meille osoitettu koulu. (83) Kielipainotuksen takia (92) Luonteva jatko engl. kieliluokalla. Yksi syy kun haettiin 1. lk jo. Saa jatkaa 7. lk samassa. Lapsemme ovat käyneet (1 edelleen) englantilaista leikkikoulua Wendy Housea 3-7v. => kieliluokalle hakeutuminen + Puolalan koulun hyvä maine, ammattitaitoa opettajilla sekä intoa. (103) Halu jatkaa musiikkiluokalla. (105) Haluamme hänen jatkavan kieliluokalla (124) Jos päädyimme siihen, nykyisten luokkatoverien ja engl.luokan vuoksi (189) Kielikylpy jatkuu yläkoulussa (305) Koulu painottaa teknologian opetukseen. Matematiikka, fysiikka ja kemia ovat kiinnostuksen kohteina, joten koulun suomat mahdollisuudet keskittyä kyseisiin aineisiin ovat hyvät. (314) Hyvä koulu, englanti painotus (338) Koko koulu 1-12 vuotta sama koulu + eng. painotteinen opetus (369) Kielikylpy jatkuu siellä (402) Vain ko. koulussa mahdollisuus liikunnan yleisvalmennukseen lentopallon tai taitoluistelun sijaan liikuntaluokalla. Päätökseen vaikuttaa myös se, että olemme asuneet Turussa vasta viime kesästä ja tyttö haluaa jatkaa samaan kouluun juuri tutuiksi tulleiden koulukavereiden kanssa. (413) Kielirikaste jatkuu, sekä muita mahdollisuuksia ei ole kun muut lähialueen koulut eivät ota uusia kieliluokille (9) Lähikoulu, matematiikan luokka (14) Ruotsin kielikylpy jatkuu (16) Hyvä liikuntapainotteinen yläkoulu (24) Valittu alakouluksi engl. painotteinen ja se jatkuu (25) Ehdottomasti jatkaa erikoisluokalla jos kunta suostuu kustantamaan opiskelun (38) Matematiikkapainotteinen luokka jatkuu ko. yläkoulussa (48) On hyvä jatkaa tutussa ympäristössä ja liikuntaluokan takia (61) käynyt leikkikoulusta asti ruotsin kielikylpyluokkaa (73) Musiikkiluokan jatkumisen takia (88) Liikuntapainotteisia luokkia, lähin kotiamme oleva yläkoulu. (90) Musiikkiluokka jatkuu siellä (94) Kielikylpy jatkuu vain tässä koulussa (100) Koska matematiikkaluokka jatkaa siellä (106) mahdollisuus jatkaa painotetussa luokassa, koulun hyvä maine (118) Ku-painotteinen luokka siirtyy automaattisesti Luostarivuoren kouluun (149) hän haluaa jatkaa saksan kieliluokalla (171) Kielikylpy jatkuu (182) martinkoulusta taideluokalta luostarivuoren taideluokalle (197) looginen jatke erityispainotteisella luokalla</p>
<p>8. Lapsen oma mielipide</p>	
<p>(276) koska lapseni haluaa englantipainotteiselle luokalle (49) Steiner-kouluun, koska lapsi itse haluaa (70) Lapsi haluaisi itse Luostarivuoreen, joten hekä haetaan sieltä (127) Liikuntapainotteinen luokka, lapsen kiinnostus. (156) Luostarivuoren koulu, ei halua jatkaa nykyisen luokan kanssa (187) Turun normaalikoulu, koska se on lähellä (Hei! haluaisimme että lapsemme opiskelisi Turun normaalikoulussa, koska hänen sisarukset ovat käyneet myös Turun normaalikoulua. Koulu on kotia lähellä ja (lapsen nimi) tulee paha olo jos hän joutuu matkustaa bussilla.) (242) Steiner? (tytär haluaa) (344) Topeliuksen kouluun, koska hän haluaa sinne. (347) Puolalan koulu, ei kieliluokka, kuljetus helppoa, lapsi ei halua jatkaa 6. luokan ryhmän kanssa, koska hän on ollut syrjitty siinä (404) Topeliuksen koulusta, Loviisa itse haluaa Topeliuksen kouluun, jossa myös isosisko käy.</p>	

<p>9. Muut syyt</p> <p>(164) Koska koulumatka lyhenee, <u>tuttu ympäristö</u> ja oppilaat (381) Raunistula, englannin painotuksen vuoksi ja <u>koska on pienempi koulu</u> (406) Puropellon koulu, <u>ilmaisutaito valinnaisena</u> ja kavereita siellä koulussa (156) Luostarivuoren koulu, ei halua jatkaa nykyisen luokan kanssa (347) Puolalan koulu, ei kieliluokka, kuljetus helppoa, <u>lapsi ei halua jatkaa 6. luokan ryhmän kanssa, koska hän on ollut srrjitty siinä</u></p>	<p>(233) Englannin rikasteluokka jatkuu (257) musiikkiluokka jatkuu edelleen yläkoulussa (263) Ei ole muita ranskanluokkia kuin Topeliuksessa (267) Lähin urheilupainotteinen yläkoulu (270) Lähin ja musapainotteiset lapset siirtyvät samaan luokkaan (271) Kielikylpy jatkuu. (278) Matematiikka-painotteisuus jatkuu (292) Jos osoitettu paikka on se missä lapsi jatkaa koulua niin syy on selvä, MYP oppilinja jatkuu. Mutta jos se on Kaarinan ns. oma koulu sinne ei mennä. Syy siis on koska olemme valinneet MYP kieliluokan. (298) Hän jatkaa musiikkiluokalla tuttujen koulukavereiden kanssa. (303) osoitettu yläkoulu on myös liikuntapainotteinen ja lähellä kotia (321) Englanti painotteisuus jatkuu (332) kielikylpyluokka (372) Liikuntalinja (373) matematiikka luokka (399) Haluamme lapsen jatkavan englannin kieliluokalla (405) Halu jatkaa jo aloittamallaan matikkaluokalla, tuttu luokka ja koulu (410) Halusimme, että tyttäreemme jatkaa ranskan kieliluokalle (414) Nooalla on saksalainen isä, muutimme 2006 Saksasta Suomeen, saksankieliluokan ja –kielen vuoksi. (30) Matka ja liikuntalinja (125) Lapsi pelaa koripalloa (326) Kieliluokka jatkuu, sama luokkayhteisö säilyy, lähin yläaste, koulun hyvä maine</p>
	<p>4. Ystävät menevät samaan kouluun</p> <p>(12) Koulumatka, ystävät (41) Ryhmä pysyy samana → se on iso asia tänäpäivänä ja jatkumo jo oppituihin musiikkiasioihin turvattu! (43) Sijainniltaan sopiva harrastuksiin, helppo jatkoyhteyksiä ajatellen, koulu/harrastekaverit erikseen (102) Sijainti, kaverit (124) Jos päädyimme siihen, nykyisten luokkatovereiden ja engl.luokan vuoksi (126) Koska sinne tulee tuttuja kavereita. (165) Kaverit, hyvät bussiyhteydet, koulun maine ok (193) Lapsi haluaa mennä, kavereita menee, äiti + sukulaisia käynyt samaa koulua (205) Koska se on helpompaa ja moni hänen nykyiset kaverit menevät myös sinne. (221) Lapsi haluaa, kaveritkin menevät, lapsella ei erityiskiinnostuksenkohteita. (261) Hän itse haluaa mennä Kastuun, koska kaveritkin menevät. (277) Koska kaikki kaverit menevät sinne. Ei haluta rikkoo näitä pitkäaikaisia ystävyysuhteita. (306) Taloudellinen syy ja kaverit menevät myös. (322) Luostarivuoren koulu on arvostettu koulu, ja lapsen kaverit menevät sinne. (341) Hän on ollut ala-asteella ja tuntee paljon kavereita myös opettajia. (348) Suurin osa luokkakavereista on menossa samaan kouluun ja koulun maine on hyvä. (354) Kaverit säilyy, kulkeminen kätevää (383) Koulu tuntuu sopivalta. Vuotta vanhempi velikin käy ko.koulua. Koulusta on vain positiivisia kokemuksia. Myös se, että kaveritkin menee samaan kouluun on tärkeää. (388) Rakennus remontoitu hiljan, kaikki kaveritkin, menevät, kulkuyhteys paljon Raisiota parempi, isovelikin on siellä (402) Vain ko. koulussa mahdollisuus liikunnan yleisvalmennukseen lentopallon tai taitoluistelun sijaan liikuntaluokalla. Päätökseen vaikuttaa myös se, että olemme asuneet Turussa vasta viime kesästä ja tyttö haluaa jatkaa samaan kouluun juuri tutuiksi tulleiden koulukavereiden kanssa. (407) Kaverit menee (412) Lähinnä oleva koulu. Lapsen omat kaverit/tuttavat Rieskalähteessä.</p>

	<p>(166) Luulemme, että ”omaan” yläkouluun menee eniten tuttuja kavereita.</p> <p>(2) Tässä vaiheessa lapsen elämää on vielä tärkeää, että koulukaverit asuvat lähellä.</p> <p>(3) lähellä kotia, tutut kaverit, ruotsin opetus jatkuu samassa ryhmässä</p> <p>(5) kaverit</p> <p>(20) Koulumatkan vuoksi (1,5 km) ja suurin osa kavereista menee sinne</p> <p>(32) Koulu sijaitsee lähellä kotia ja sinne menevät kaveritkin</p> <p>(47) samat luokkatoverit</p> <p>(51) Äiti tuntee työnsä puolesta yläkouluja ja päätyi tähän. Suurin osa lapsen kavereista menee siihen. Hyvä sijainti.</p> <p>(59) Koulu on lähin ja muut luokkakaverit on menossa samaan</p> <p>(60) Lähin koulu ja sama luokka</p> <p>(62) Tuttu ja turvallinen matka & kaverit</p> <p>(64) Sama luokka jatkaa, helpottaa pojan siirtymistä kun ei tarvitse hakea ”oma paikkaa” uudessa ryhmässä</p> <p>(69) Lähikoulu, kavereita samaan kouluun ja pyöräilymatkan päässä.</p> <p>(70) Tod, näk. menee. Onhan ok ja lähellä, kaverit pysyisivät.</p> <p>(78) Kaverit ovat siellä</p> <p>(79) Hyvämaineinen koulu, lähellä, luokkakaverit menevät sinne</p> <p>(84) Samat luokkatoverit ja koulumatka, englanninkielen opetus.</p> <p>(95) Sijainti, kaverisuhteet, englantirikasteisen opetuksen mahdollisuus</p> <p>(107) Se on lähellä kotia, tutu lapset menevät sinne, koulu on ”tuttu” jo entuudestaan</p> <p>(109) Hyvä koulu ja suurin osa nykyisistä koulutovereista jatkaa siellä</p> <p>(111) Kieli, kaverit</p> <p>(114) Hyvä jatkaa saman luokan oppilaiden kanssa yhdessä. Isoveli on käynyt saman koulun.</p> <p>(115) Suurin osa luokkakavereista siirtyy Kupittalle, lyhyt koulumatka, tuttu rehtori</p> <p>(116) Se on paras vaihtoehto ja myös luokkakaverit menevät sinne.</p> <p>(129) Lapsi itse haluaa, kaverit menossa samaan kouluun, koulussa jatkuu saksan opiskelu</p> <p>(137) Kodin lähellä, myös isosisko siellä, suurin osa kavereista menee myös</p> <p>(148) tutut oppilaat lyhyt koulumatka/ kaikki lapset olleet siellä</p> <p>(153) Ystävät menossa samaan kouluun</p> <p>(155) Haluaa itse mennä, kaveritkin siellä, ei syytä hakeutua muualle</p> <p>(158) Matkan ja kaverien takia</p> <p>(159) kaverit menevät sinne myös!</p> <p>(160) tutut luokkatoverit</p> <p>(162) lähellä kotia, kaverit säilyvät samoina</p> <p>(175) Samaan kouluun siirtyy kaverit ja siellä on yksi sisarpuoli.</p> <p>(204) tuttu ympäristö, kaveripiiri säilyy samana, mikä helpottaa sopeutumista</p> <p>(207) Siellä on hänen siskot ja kaverit</p> <p>(212) Kaveripiiri pysyy samana, harrastus jatkuu ja matka on lyhyt.</p> <p>(215) Helpoin ratkaisu, muutkin menevät</p> <p>(216) Lapsi haluaa sinne. Siellä saa toivoa kenen kaverin kanssa haluaa samalle luokalle.</p> <p>(223) lähin koulu, kaverit menevät sinne</p> <p>(231) Koulu on lähellä ja toivottavasti monet luokkakaverit jatkavat yhdessä.</p> <p>(236) Lapsen ystävät menevät samaan kouluun</p> <p>(239) Lapsi haluaa itse mennä sinne ja suurin osa hyvistä ystävistä tulossa samaan.</p> <p>(243) Ystävät menevät samaan kouluun.</p> <p>(249) Sisaruksset ovat sen hyväksi todenneet ja lapsen kaverit siirtyvät myös sinne.</p> <p>(250) Helpot kulkuyhteydet, suurin osa kavereista menee samaan kouluun.</p> <p>(251) Enemmistö alakoululuokasta on menossa ko. kouluun, ja</p>
--	--

	<p>koulu on tuttu muutenkin (254) Lapsi haluaa mennä muiden mukana ja koululla on hyvä maine (256) Hyvä koulu, sama luokka jatkaa siellä (270) Lähin ja musapainotteiset lapset siirtyvät samaan luokkaan (272) Poika itse halusi, kun kaveritkin menevät (280) Koska kouluun on järjestetty koulukuljetus ja kaverit (283) Lähellä ja ystävät tulevat sekä koulun maine ok/hyväksyttävä (284) kaverit (286) luonteva jatkumo, kavereita menossa samaan kouluun (298) Hän jatkaa musiikkiluokalla tuttujen koulukavereiden kanssa. (310) Koululaislinja menee suoraan. Kaveri menee myös tähän kouluun. (311) Koska luokkaryhmä säilyy samana, hyvä yhteishenki, toimiva luokka (315) Lapsen oma halu, kaverit, koulumenestys (328) Kaverien takia (350) Sopivan koulumatkan ja ystäväpiiriin takia (351) Kavereista suurin osa menee sinne. Lähellä kotia. (353) Lähellä kotia ja kaverit menee samaan kouluun. (356) Kaveritkin menevät sinne. (360) hyvä koulu, lähellä, suurin osa kavereista menee samaan kouluun (366) Koulumatka on sopiva, kaveripiiri seuraa mukana (368) Koulun läheinen sijainti, mahdollisuus jatkaa A2-kieltä, kaverit (371) Hyvä koulu, useimmat kaverit menevät sinne. (376) Kulkuyhteydet melko hyvät, koululla hyvä maine, luokkakaverit menossa samaan kouluun (389) Lapsi itse halusi, kun kaveritkin menevät. Koulun ”maine” ok. (392) Koulun läheinen sijainti, tutut koulukaverit ja vanhemmat (401) Kavereita siirtyy samaan kouluun, eikä meillä ollut erityistoiveita. (415) Koska luokkakavereita ja opettajia ei voi valita, on täysin sattumaa. Lapsen itsensä on kuitenkin oltava motivoitunut kouluun. (417) Lapsen oma toive – kaverit pysyy, lähi yläkoulu muutenkin- loistava rehtori! (422) Lapsemme on ryhmytynyt ja koko luokka on siirtymässä yhdessä (91) Luostarivuoren koulu on hyvä koulu, sijaitsee lähellä, koko luokka siirtyy sinne. (218) helppoa, luokka säilyy, hyvä koulu, isosisarkin käy sitä (326) Kieliluokka jatkuu, sama luokkayhteisö säilyy, lähin yläaste, koulun hyvä maine (423) Kaverit, serkut tässä koulussa</p> <p>5. Sisarukset samassa koulussa</p> <p>(28) Koska veli on siellä (128) Koulu on hyvä, lapsen sisko on siellä. Koulu on lisäksi lapsen äidin, äidinäidin ja äidinäidinäidin entinen koulu... (143) Hyvä maine ja hyvä opetus perheen vanhimmalla lapsella ko.koulussa (194) Hyvä koulu, isosisisko samassa koulussa! (237) Lähin yläkoulu, johon hyvät yhteydet. Myös isovelki käy samaa yläkoulua. (383) Koulu tuntuu sopivalta. Vuotta vanhempi velikin käy ko.koulua. Koulusta on vain positiivisia kokemuksia. Myös se, että kaveritkin menee samaan kouluun on tärkeää. (388) Rakennus remontoitu hiljan, kaikki kaveritkin, menevät, kulkuyhteys paljon Raisiota parempi, isovelikin on siellä (1) Hyvä koulu, hyvä sijainti, sisko on käynyt saman koulun (26) koska kaikki lapsemme ovat käyneet sitä samaa (33) Miksi ei. Isoveli on jo seillä. Koulu on ihan hyvä. (55) Sisarukset käyvät samaa koulua (85) Koska se on lähellä kotiamme. Siskokin on siellä. (110) Lapsen vanhemmat ja sisko on käynyt samaa koulua. Tuttu koulu ja korkeatasoinen (114) Hyvä jatkaa saman luokan oppilaiden kanssa yhdessä.</p>
--	--

	<p>Isoveli on käynyt saman koulun.</p> <p>(130) Isoveli käy samassa koulussa ja olemme tyytyväisiä</p> <p>(132) Luostarivuoren koulu on tosi hyvä. Siskotkin käyneet</p> <p>(137) Kodin lähellä, myös isosisko siellä, suurin osa kavereista menee myös</p> <p>(142) Veli käy samaa koulua, hyvä matka kulkea</p> <p>(147) lähin koulu ja isovelii myös siellä</p> <p>(148) tutut oppilaat lyhyt koulumatka/ kaikki lapset olleet siellä</p> <p>(151) Vanhempi lapsi käy ko. koulua. Koulu erittäin hyvätasoinen.</p> <p>(172) tuttu koulu, sisaret käyneet tätä koulua</p> <p>(175) Samaan kouluun siirtyy kaverit ja siellä on yksi sisarpuoli.</p> <p>(180) Koulumatka on sopiva ja meidän perheen kaksi muutakin lasta on käynyt Lyseon</p> <p>(184) Siitä on hyvät kokemukset 2 aikaisemmin käyneen veljen kautta.</p> <p>(199) Hyvä koulu, isosisko jo siellä</p> <p>(203) Turun normaalikoulu on lähellä ja perheesamme on ollut 3 henkilöä opiskellu siellä ja haluamme Zuhurkin jatkaa siellä</p> <p>(207) Siellä on hänen siskot ja kaverit</p> <p>(244) Hyväksi osoittautunut sisaruksien kohdalla → hyvät arvosanat</p> <p>(249) Sisarukset ovat sen hyväksi todenneet ja lapsen kaverit siirtyvät myös sinne.</p> <p>(255) Hyviä kokemuksia ko. koulusta, sisar siellä myös</p> <p>(279) Hyvä sijainti, veli käy samaa koulua</p> <p>(299) 3 isosiskoa on ollut Luostarivuoren oppilaina ja olemme olleet tyytyväisiä.</p> <p>(339) Koulu koetaan laadukkaaksi. Lapsen sisar on käynyt yläasteensmassa koulussa ja käy lukiota edelleen ko- lukiassa. Lapsen isä käynyt myös saman yläasteen ja lukion.</p> <p>(343) Lapsi on opiskellut 3 v ruotsi ja se jatkuu puropellosa. Puropelto on lähin yläkoulu. Lapsen isosisko käy myös sama yläkoulu ja hän viihtyy siellä.</p> <p>(349) On menossa, sisko on käynyt samaa koulua</p> <p>(362) Koska kyseinen koulu on lähellä ja isovelii kävi kyseistä koulua.</p> <p>(190) Sisarukset ovat käyneet samaa koulua</p> <p>(218) helppoa, luokka säilyy, hyvä koulu, isosisarkin käy sitä</p>
	<p>6. Huoltaja on käynyt samaa koulua</p>
	<p>(128) Koulu on hyvä, lapsen sisko on siellä. Koulu on lisäksi lapsen äidin, äidinäidin ja äidinäidinäidin entinen koulu...</p> <p>(193) Lapsi haluaa mennä, kavereita menee, äiti + sukulaisia käynyt samaa koulua</p> <p>(18) Alueen lähikoulu itselle tuttu paikka</p> <p>(110) Lapsen vanhemmat ja sisko on käynyt samaa koulua. Tuttu koulu ja korkeatasoinen</p> <p>(150) olen itse käynyt iltalukion siellä</p> <p>(201) Lapsen molemmat vanhemmat ovat käyneet samaa koulua</p> <p>(339) Koulu koetaan laadukkaaksi. Lapsen sisar on käynyt yläasteensmassa koulussa ja käy lukiota edelleen ko- lukiassa. Lapsen isä käynyt myös saman yläasteen ja lukion.</p>
	<p>7. Koulun sisällöllinen valinnaisainetarjonta</p>
	<p>(44) Musiikkiluokka tukee lapsen kognitiivista kehitystä ja konsepti on olemassa.</p> <p>(76) Ranska on Moussan toinen äidinkieli</p> <p>(305) Koulu painottaa teknologian opetukseen. Matematiikka, fysiikka ja kemia ovat kiinnostuksen kohteina, joten koulun suomat mahdollisuudet keskittyä kyseisiin aineisiin ovat hyvät.</p> <p>(378) Koulussa pitäisi olla jääkiekkoluokka</p> <p>(418) Koulu vaikutti monipuoliselta, luokkakoot ovat pienehköt, opettajat motivoituneita.</p> <p>(66) Jalkapallolinja löytyy</p> <p>(3) lähellä kotia, tutut kaverit, ruotsin opetus jatkuu samassa ryhmässä</p> <p>(53) Koska venäjänkieli jatkuu siellä edelleen</p> <p>(84) Samat luokkatoverit ja koulumatka, englanninkielen opetus.</p> <p>(86) Toivomme lapsemme omaavan hyvän opetuksen sekä pysyvyyttä kielen opinnoissa</p> <p>(95) Sijainti, kaverisuhteet, englantirikasteisen opetuksen</p>

	<p>mahdollisuus (101) Ranskan opiskelu jatkuu (111) Kieli, kaverit (129) Lapsi itse haluaa, kaverit menossa samaan kouluun, koulussa jatkuu saksan opiskelu (209) musiikin vuoksi (212) Kaveripiiri pysyy samana, harrastus jatkuu ja matka on lyhyt. (220) kuvaamataito jatkuu Luostarivuoressa (241) Ranskan kielen opiskelun jatkumiselle ainoa vaihtoehto (266) opinnot kuvataiteessa jatkuvat (325) Sijainti (ei keskustassa ja suht lähellä), mahdollisuus pyörällä kouluun, valinnaisaineet vaikuttivat sopivilta (343) Lapsi on opiskellut 3 v ruotsi ja se jatkuu puropellossa. Puropelto on lähin yläkoulu. Lapsen isosisko käy myös sama yläkoulu ja hän viihtyy siellä. (368) Koulun läheinen sijainti, mahdollisuus jatkaa A2-kieltä, kaverit (400) Helpoin ratkaisu. Teknologia opinnot (411) Kielivalinnoissa on vaihtoehtona espanja</p>
	<p>8. Koulumatka</p> <p>(12) Koulumatka, ystävät (13) Luontevin, lähin vaihtoehto (31) Ensisijaisesti hyvä koulu, 2) lyhyt koulumatka (42) Tuttu koulumatka, liikuntapainotteisuus (43) Sijainniltaan sopiva harrastuksiin, helppo jatkoyhteyksiä ajatellen, koulu/harrastekaverit erikseen (45) Asumme lähellä, hyvä koulu (65) Lähimpänä, musiikkiluokka (102) Sijainti, kaverit (123) Koska se on lähellä. (145) Kuuluu koulun piiriin ja lyhyt matka. (163) Lähin ylä-aste, siis lyhin matka! (165) Kaverit, hyvät bussiyhteydet, koulun maine ok (208) Lyhin koulumatka, sekä tutut tyytyväisiä. (226) Se on lähellä ja siellä on hyvää opetusta. (228) Helppo kulkea sinne, koulubussilla (237) Lähin yläkoulu, johon hyvät yhteydet. Myös isovelvi käy samaa yläkoulu. (240) Koulu on lähellä ja kuulemma hyvä. (307) Lapsen toiveesta, koulu on lähellä ja hyvä sekä pieni (354) Kaverit säilyy, kulkeminen kätevää (388) Rakennus remontoitu hiljan, kaikki kaveritkin, menevät, kulkuyhteys paljon Raisiota parempi, isovelikin on siellä (412) Lähinnä oleva koulu. Lapsen omat kaverit/tuttavat Rieskalähteessä. (416) Koulu on hyvämaineinen ja kulkuyhteyksiltään sopiva. (1) Hyvä koulu, hyvä sijainti, sisko on käynyt saman koulun (3) lähellä kotia, tutut kaverit, ruotsin opetus jatkuu samassa ryhmässä (6) lähin koulu (7) Tuttu ympäristö, lyhyt koulumatka (8) Asumme kyseisen koulun läheisyydessä (9) Lähikoulu, matematiikan luokka (15) Edellisen lähellä (17) Lähellä (19) Asumme koulun naapurissa. (20) Koulumatkan vuoksi (1,5 km) ja suurin osa kavereista menee sinne (21) Sijaitsee lähellä, hyvä koulu (32) Koulu sijaitsee lähellä kotia ja sinne menevät kaveritkin (34) koska koulu on lähellä (36) lähellä, kokemusta → hyvä koulu (37) Koulumatkan lyhyys (51) Äiti tuntee työnsä puolesta yläkouluja ja päätyi tähän. Suurin osa lapsen kavereista menee siihen. Hyvä sijainti. (52) Kulkuyhteydet ratkaisivat asian (56) Hyvä ja lähellä (57) Lähin, tuttu, lapsen mielipide (59) Koulu on lähin ja muut luokkakaverit on menossa samaan (60) Lähin koulu ja sama luokka (62) Tuttu ja turvallinen matka & kaverit</p>

	<p>(69) Lähikoulu, kavereita samaan kouluun ja pyöräilymatkan päässä.</p> <p>(70) Tod, näk. menee. Onhan ok ja lähellä, kaverit pysyisivät.</p> <p>(71) hyvä koulu, lyhyt koulumatka</p> <p>(72) Tunnettu, koulu lähellä kotia</p> <p>(79) Hyvämaineinen koulu, lähellä, luokkakaverit menevät sinne</p> <p>(81) parempi yhteydet</p> <p>(84) Samat luokkatoverit ja koulumatka, englanninkielen opetus.</p> <p>(87) Se on lähellä</p> <p>(88) Liikuntapainotteisia luokkia, lähin kotiamme oleva yläkoulu.</p> <p>(95) Sijainti, kaverisuhteet, englantirikasteisen opetuksen mahdollisuus</p> <p>(98) Koska koulupaikka ei muutu</p> <p>(107) Se on lähellä kotia, tutu lapset menevät sinne, koulu on ”tuttu” jo entuudestaan</p> <p>(108) Lähellä kotia, ei ole syytä miettiä muita vaihtoehtoja</p> <p>(115) Suurin osa luokkakavereista siirtyy Kupittaalle, lyhyt koulumatka, tuttu rehtori</p> <p>(117) Normaali sijainti talousalueella.</p> <p>(120) kouluun kulkeminen</p> <p>(121) koulumatka sopiva</p> <p>(131) Hyvä koulu, hyvät kulkuyhteydet</p> <p>(137) Kodin lähellä, myös isosisko siellä, suurin osa kavereista menee myös</p> <p>(139) lähellä</p> <p>(140) koulumatka</p> <p>(141) lähellä</p> <p>(142) Veli käy samaa koulua, hyvä matka kulkea</p> <p>(147) lähin koulu ja isovelji myös siellä</p> <p>(148) tutut oppilaat lyhyt koulumatka/ kaikki lapset olleet siellä</p> <p>(152) Lähellä, haluaa myös itse mennä</p> <p>(158) Matkan ja kaverien takia</p> <p>(161) lähikoulu</p> <p>(162) lähellä kotia, kaverit säilyvät samoina</p> <p>(168) Koulu on lähin</p> <p>(178) koska me asumme koulun lähellä</p> <p>(179) mielestämme se on lähellä ja hyvä koulu</p> <p>(180) Koulumatka on sopiva ja meidän perheen kaksi muutakin lasta on käynyt Lyseon</p> <p>(183) Koska Aurajoenkoulu on lähin oleva koulu ja lapsemme haluaa mennä sinne</p> <p>(185) Sijaitsee sopivalla paikalla</p> <p>(195) Se on aika lähellä</p> <p>(203) Turun normaalikoulu on lähellä ja perheesamme on ollut 3 henkilöä opiskellu siellä ja haluamme Zuhurkin jatkaa siellä</p> <p>(204) tuttu ympäristö, kaveripiiri säilyy samana, mikä helpottaa sopeutumista</p> <p>(212) Kaveripiiri pysyy samana, harrastus jatkuu ja matka on lyhyt.</p> <p>(214) lähin</p> <p>(217) Se on lähellä kotia.</p> <p>(222) lähin koulu</p> <p>(223) lähin koulu, kaverit menevät sinne</p> <p>(224) Se on hyvä lähikoulu.</p> <p>(227) Lapsi asuu Norssin lähellä</p> <p>(231) Koulu on lähellä ja toivottavasti monet luokkakaverit jatkavat yhdessä.</p> <p>(232) Lapsi itse haluaa mennä kyseiseen kouluun ja hyvä kulkuyhteys</p> <p>(250) Helpot kulkuyhteydet, suurin osa kavereista menee samaan kouluun.</p> <p>(252) Hyvä sijainti</p> <p>(258) Se on lähinnä kotia</p> <p>(259) kulkuyhteydet toimivat</p> <p>(265) Lähellä kotia</p> <p>(267) Lähin urheilupainotteinen yläkoulu</p> <p>(268) Koska se on lähellä kotoa ja hyvä koulu</p> <p>(269) Lähin yläkoulu, ok maine</p> <p>(270) Lähin ja musapainotteiset lapset siirtyvät samaan</p>
--	--

	<p>luokkaan (273) sentakia, koska se on lähellä ja kaikki on tuttu (279) Hyvä sijainti, veli käy samaa koulua (280) Koska kouluun on järjestetty koulukuljetus ja kaverit (283) Lähellä ja ystävät tulevat sekä koulun maine ok/hyväksyttävä (285) lähellä kotia (286) Hyvät aikaisemmat kokemukset koulusta, koulukuljetus järjestetty (289) koulu on lähellä (303) osoitettu yläkoulu on myös liikuntapainotteinen ja lähellä kotia (310) Koululaislinja menee suoraan. Kaveri menee myös tähän kouluun. (313) Se on lähempänä. Linja-auto menee vierestä. (316) Se on lähin koulu kotiamme (320) Oman alueen yläkoulu (325) Sijainti (ei keskustassa ja suht lähellä), mahdollisuus pyöräillä kouluun, valinnaisaineet vaikuttivat sopivilta (330) Lähellä, ja ok (337) Tämä oli/on osoitettu koulu. (340) Liikenne matkat hyvät. (343) Lapsi on opiskellut 3 v ruotsi ja se jatkuu puropellosa. Puropelto on lähin yläkoulu. Lapsen isosisko käy myös sama yläkoulu ja hän viihtyy siellä. (346) Olemme olleet tyytyväisiä kokonaisuutena. Myös koulumatka on hyvä. (350) Sopivan koulumatkan ja ystäväpiirin takia (351) Kavereista suurin osa menee sinne. Lähellä kotia. (352) hyvä koulu lähellä kotia (353) Lähellä kotia ja kaverit menee samaan kouluun. (360) hyvä koulu, lähellä, suurin osa kavereista menee samaan kouluun (361) koulu hyvämaineinen, sijainti hyvä (362) Koska kyseinen koulu on lähellä ja isovelji kävi kyseistä koulua. (366) Koulumatka on sopiva, kaveripiiri seuraa mukana (368) Koulun läheinen sijainti, mahdollisuus jatkaa A2-kieltä, kaverit (370) Se on lähin koulu (376) Kulkuyhteydet melko hyvät, koululla hyvä maine, luokkakaverit menossa samaan kouluun (384) Tasokas koulu ja hyvän matkan päässä (387) Kouluna se on hyvä, vaikkakin suuri, liikenneyhteydet toimii suht hyvin. (391) Hyvä koulu, alueen koulu, lapsi itse haluaa sinne (392) Koulun läheinen sijainti, tutut koulukaverit ja vanhemmat (393) Koska se on lähikoulu (394) Koska koulun ei ole pitkä matka. (417) Lapsen oma toive – kaverit pysyy, lähi yläkoulu muutenkin- loistava rehtori! (421) Lähempi koulu ja viihtyy parempi (29) Lähellä, koulun maine on ihan hyvä (30) Matka ja liikuntalinja (91) Luostarivuoren koulu on hyvä koulu, sijaitsee lähellä, koko luokka siirtyy sinne. (326) Kieliluokka jatkuu, sama luokkayhteisö säilyy, lähin yläaste, koulun hyvä maine</p> <p>9. Lapsen oma mielipide</p> <p>(103) Halu jatkaa musiikkiluokalla. (193) Lapsi haluaa mennä, kavereita menee, äiti + sukulaisia käynyt samaa koulua (221) Lapsi haluaa, kaveritkin menevät, lapsella ei erityiskiinnostuksenkohteita. (247) lapsi haluaa jatkaa omassa koulussa (261) Hän itse haluaa mennä Kastuun, koska kaveritkin menevät. (281) lapsi halusi jatkaa tutussa luokassa (307) Lapsen toiveesta, koulu on lähellä ja hyvä sekä pieni (329) Hän haluaa siihen itse. (375) Olemme kuulleet koulusta positiivisia asioita. Lapsen oma toive on mennä Aurajoen kouluun.</p>
--	--

	<p>(402) Vain ko. koulussa mahdollisuus liikunnan yleisvalmennukseen lentopallon tai taitoluistelun sijaan liikuntaluokalla. Päätökseen vaikuttaa myös se, että olemme asuneet Turussa vasta viime kesästä ja tyttö haluaa jatkaa samaan kouluun juuri tutuiksi tulleiden koulukavereiden kanssa.</p> <p>(10) Lapsi haluaa itse ko. yläkouluun ja tuemme hänen haluaan</p> <p>(22) Lapsi haluaa itse osoitettuun yläkouluun</p> <p>(57) Lähin, tuttu, lapsen mielipide</p> <p>(129) Lapsi itse haluaa, kaverit menossa samaan kouluun, koulussa jatkuu saksan opiskelu</p> <p>(138) 12 v. saa jo vähän lausua omaa mielipidettäänkin, lapsen oma toivomus koulusta.</p> <p>(149) hän haluaa jatkaa saksan kieliluokalla</p> <p>(152) Lähellä, haluaa myös itse mennä</p> <p>(155) Haluaa itse mennä, kaveritkin siellä, ei syytä hakeutua muualle</p> <p>(183) Koska Aurajoenkoulu on lähin oleva koulu ja lapsemme haluaa mennä sinne</p> <p>(187) Lapsi ei halua sinne</p> <p>(216) Lapsi haluaa sinne. Siellä saa toivoa kenen kaverin kanssa haluaa samalle luokalle.</p> <p>(229) Lapsi haluaa itse ja meille se sopii. En usko että kouluilla on paljon eroja opetuksessa.</p> <p>(232) Lapsi itse haluaa mennä kyseiseen kouluun ja hyvä kulkuyhteys</p> <p>(239) Lapsi haluaa itse mennä sinne ja suurin osa hyvistä ystävistä tulossa samaan.</p> <p>(254) Lapsi haluaa mennä muiden mukana ja koululla on hyvä maine</p> <p>(272) Poika itse halusi, kun kaveritkin menevät</p> <p>(287) Lapsi itse toivoi, halusi tähän kouluun</p> <p>(295) Lapsen omasta tahdosta</p> <p>(315) Lapsen oma halu, kaverit, koulumenestys</p> <p>(318) Hän itse haluaa, eikä ole erityistarpeita.</p> <p>(323) Koska lapsemme on Turun Normaalikoulussa ja haluaa jatkaa siinä.</p> <p>(382) Haluaa itse eikä sellaisia erityistoiveita, että tarvitsisi hakea muualle</p> <p>(389) Lapsi itse halusi, kun kaveritkin menevät. Koulun "maine" ok.</p> <p>(390) Lapseni haluaa opiskella tuossa koulussa</p> <p>(391) Hyvä koulu, alueen koulu, lapsi itse haluaa sinne</p> <p>(415) Koska luokkakavereita ja opettajia ei voi valita, on täysin sattumaa. Lapsen itsensä on kuitenkin oltava motivoitunut kouluun.</p> <p>(417) Lapsen oma toive – kaverit pysyy, lähi yläkoulu muutenkin- loistava rehtori!</p> <p>(419) Lapsen toivomuksesta</p> <p>(225) Lapsi itse haluaa ko.kouluun. Se on myös suht. uusi ja siisti.</p>
	<p>10. Ei erityistoiveita</p>
	<p>(192) En näe tarvetta vaihtaa</p> <p>(221) Lapsi haluaa, kaveritkin menevät, lapsella ei erityiskiinnostuksenkohteita.</p> <p>(248) Hyvä koulu, ei erityistoiveita</p> <p>(39) Ei syytä vaihtaa. Lisäksi haluamme omalta osaltamme olla lietsomatta sellaista hysteeristä suhtautumista kouluvalintoihin, jota esiintyy ainakin USA:ssa ja Britanniassa, kun Suomessa voi mainiosti luottaa opetuksen laatuun kaikissa kouluissa</p> <p>(108) Lähellä kotia, ei ole syytä miettiä muita vaihtoehtoja</p> <p>(155) Haluaa itse mennä, kaveritkin siellä, ei syytä hakeutua muualle</p> <p>(173) Ei ollut syytä vaihtaa</p> <p>(202) Ei ollut tarvetta hakea muuhun yksikköön</p> <p>(210) Ei ole mitään syytä tehdä toisin</p> <p>(282) ei erityistä syytä hakea muualle</p> <p>(318) Hän itse haluaa, eikä ole erityistarpeita.</p> <p>(382) Haluaa itse eikä sellaisia erityistoiveita, että tarvitsisi hakea muualle</p> <p>(401) Kavereita siirtyy samaan kouluun, eikä meillä ollut erityistoiveita.</p>
	<p>11. Tuttu koulu ja sen koko</p>

	<p>(7) Tuttu ympäristö, lyhyt koulumatka (48) On hyvä jatkaa tutussa ympäristössä ja liikuntaluokan takia (57) Lähin, tuttu, lapsen mielipide (62) Tuttu ja turvallinen matka & kaverit (107) Se on lähellä kotia, tutu lapset menevät sinne, koulu on ”tuttu” jo entuudestaan (172) tuttu koulu, sisaret käyneet tätä koulua (204) tuttu ympäristö, kaveripiiri säilyy samana, mikä helpottaa sopeutumista (213) tuttu koulu (251) Enemmistö alakoululuokasta on menossa ko. kouluun, ja koulu on tuttu muutenkin (273) sentakia, koska se on lähellä ja kaikki on tuttu (405) Halu jatkaa jo aloittamallaan matikkaluokalla, tuttu luokka ja koulu (307) Lapsen toiveesta, koulu on lähellä ja hyvä sekä pieni (418) Koulu vaikutti monipuoliselta, luokkakoot ovat pienehköt, opettajat motivoituneita. (387) Kouluna se on hyvä, vaikkakin suuri, liikenneyhteydet toimii suht hyvin.</p>
	<p>12. Jatkumo alakoulusta</p>
	<p>(11) Koska siellä voi jatkaa liikuntalinjalla ja koulu on hyvä. (41) Ryhmä pysyy samana → se on iso asia tänäpäivänä ja jatkumo jo opittuihin musiikkiasioihin turvattu! (92) Luonteva jatko engl. kieliluokalla. Yksi syy kun haettiin 1. lk jo. Saa jatkaa 7. lk samassa. Lapsemme ovat käyneet (1 edelleen) englantilaista leikkikoulua Wendy Housea 3-7v. => kieliluokalle hakeutuminen + Puolalan koulun hyvä maine, ammattitaitoa opettajilla sekä intoa. (103) Halu jatkaa musiikkiluokalla. (105) Haluamme hänen jatkavan kieliluokalla (189) Kielikylpy jatkuu yläkoulussa (192) En näe tarvetta vaihtaa (205) Koska se on helpompaa ja moni hänen nykyiset kaverit menevät myös sinne. (247) lapsi haluaa jatkaa omassa koulussa (281) lapsi halusi jatkaa tutussa luokassa (338) Koko koulu 1-12 vuotta sama koulu + eng. painotteinen opetus (341) Hän on ollut ala-asteella ja tuntee paljon kavereita myös opettajia. (359) helppo jatka turun normaalikoulussa (369) Kielikylpy jatkuu siellä (413) Kielirikaste jatkuu, sekä muita mahdollisuuksia ei ole kun muut lähialueen koulut eivät ota uusia kieliluokille (24) Valittu alakouluksi engl. painotteinen ja se jatkuu (25) Ehdottomasti jatkaa erikoisluokalla jos kunta suostuu kustantamaan opiskelun (38) Matematiikkapainotteinen luokka jatkuu ko. yläkoulussa (39) Ei syytä vaihtaa. Lisäksi haluamme omalta osaltamme olla lietsomatta sellaista hysteeristä suhtautumista kouluvalintoihin, jota esiintyy ainakin USA:ssa ja Britanniassa, kun Suomessa voi mainiosti luottaa opetuksen laatuun kaikissa kouluissa (48) On hyvä jatkaa tutussa ympäristössä ja liikuntaluokan takia (50) Luonnollinen siirtymä (60) Lähin koulu ja sama luokka (61) käynyt leikkikoulusta asti ruotsin kielikylpyluokkaa (64) Sama luokka jatkaa, helpottaa pojan siirtymistä kun ei tarvitse hakea ”omaa paikkaa” uudessa ryhmässä (73) Musiikkiluokan jatkumisen takia (77) Samalla luokalla ja tutussa koulussa on hyvä jatkaa (89) Se on hyvä paikka alakoulun jälkeen, eikä vaadi suurta muutosta. (90) Musiikkiluokka jatkuu siellä (93) Tulee vähiten muutoksia (94) Kielikylpy jatkuu vain tässä koulussa (100) Koska matematiikkaluokka jatkaa siellä (101) Ranskan opiskelu jatkuu (106) mahdollisuus jatkaa painotetussa luokassa, koulun hyvä maine (113) Olen ollut kouluun tyytyväinen ja lapsi viihtyy siellä (114) Hyvä jatkaa saman luokan oppilaiden kanssa yhdessä.</p>

	<p>Isoveli on käynyt saman koulun. (118) Ku-painotteinen luokka siirtyy automaattisesti Luostarivuoren kouluun (127) Luonnollinen valinta (171) Kielikylpy jatkuu (176) Se on vain ollut loogista mennä osoitettuun kouluun (182) martinkoulusta taideluokalta luostarivuoren taideluokalle (197) looginen jatke erityispainotteisella luokalla (202) Ei ollut tarvetta hakea muuhun yksikköön (215) Helpoin ratkaisu, muutkin menevät (220) kuvaamataito jatkuu Luostarivuoressa (233) Englannin rikasteluokka jatkuu (251) Enemmistö alakoululuokasta on menossa ko. kouluun, ja koulu on tuttu muutenkin (256) Hyvä koulu, sama luokka jatkaa siellä (257) musiikkiluokka jatkuu edelleen yläkoulussa (260) Se oli luonnollinen päätös (271) Kielikylpy jatkuu. (278) Matematiikka-painotteisuus jatkuu (286) luonteva jatkumo, kavereita menossa samaan kouluun (291) Jo nyt 6. luokka käy yläasteen puolella 3pv/vko ja 2pv/ala-aste → helppo siirtyä (292) Jos osoitettu paikka on se missä lapsi jatkaa koulua niin syy on selvä, MYP oppilinja jatkuu. Mutta jos se on Kaarinan ns. oma koulu sinne ei mennä. Syy siis on koska olemme valinneet MYP kieliluokan. (298) Hän jatkaa musiikkiluokalla tuttujen koulukavereiden kanssa. (321) Englanti painotteisuus jatkuu (323) Koska lapsemme on Turun Normaalikoulussa ja haluaa jatkaa siinä. (343) Lapsi on opiskellut 3 v ruotsi ja se jatkuu puropellosa. Puropelto on lähin yläkoulu. Lapsen isosisko käy myös sama yläkoulu ja hän viihtyy siellä. (355) Kaikin tavoin helppointa. (377) Koska se on sama missä lapsemme on nytten (400) Helpoin ratkaisu. Teknologia opinnot (405) Halu jatkaa jo aloittamallaan matikkaluokalla, tuttu luokka ja koulu (410) Halusimme, että tyttäreemme jatkaa ranskan kieliluokalle (218) helppoa, luokka säilyy, hyvä koulu, isosisarkin käy sitä (326) Kieliluokka jatkuu, sama luokkayhteisö säilyy, lähin yläaste, koulun hyvä maine</p> <p>13. Muut syyt</p> <p>(388) <u>Rakennus remontoitu hiljan</u>, kaikki kaveritkin, menevät, kulkuyhteys paljon Raisiota parempi, isovelikin on siellä (51) <u>Äiti tuntee työnsä puolesta yläkouluja ja päätyi tähän.</u> Suurin osa lapsen kavereista menee siihen. Hyvä sijainti. (99) <u>en osaa sanoa</u> (119) <u>Siksi koska haluan että lapsi opiskelee siellä.</u> (311) Koska luokkaryhmä säilyy samana, <u>hyvä yhteishenki, toimiva luokka</u> (315) Lapsen oma halu, kaverit, <u>koulumenestys</u> (319) <u>muut eivät tuntuneet ”omilta”</u> (193) Lapsi haluaa mennä, kavereita menee, äiti + <u>sukulaisia käynyt samaa koulua</u> (128) Koulu on hyvä, lapsen sisko on siellä. Koulu on lisäksi lapsen äidin, <u>äidinäidin ja äidinäidinäidin entinen koulu...</u> (306) <u>Taloudellinen syy</u> ja kaverit menevät myös. (25) Ehdottomasti jatkaa erikoisluokalla <u>jos kunta suostuu kustantamaan opiskelun</u></p>
--	---

